

**PASTOR BONUS
PER ECCLESIAM
CATHOLICAM
SPONSAM SUAM
EJUSDEM VERA...**

Bartolomeo Antonio Dusini,

...

PASTOR BONUS

P E R

Ecclesiam Catholicam
Sponsam suam

EJUSQUE VERA DOGMATA

Instruens exponendos ad curam Animarum
Tripartita Explicatione ad Praxim accommodata :

P R O

Functionibus Ecclesiasticis,

Ex Rubricis , & Rationali Divinorum ;

P R O

Catechistis, & Concionatoribus,

Ex Catechismo Romano ;

P R O

Administration Sacramentorum

Ex Rituali, & Praxi Canonica ;

*Consensu, ac Permissu Eminentissimi, ac
Celsissimi Archi - Episcopi Viennensis.*

E D I T U S

A

BARTHOLOMÆO ANTONIO
DUSINI, Nobili de Glokenberg, Prothonotario
Apostolico, Metropolitana Ecclesiæ Viennensis
Canonico.

VIENNÆ AUSTRIÆ,

Typis Mariæ Theresiæ Voigtin, Viduæ.

ANNO M.DCC.XXXIX.

Prefatio Authoris.

risti boni Pastoris
Ecclesiam informan-
tis vox fuit post Re-
surrectionem suam: (a) *Ego* <sup>(a) Joan.
10.</sup>
sum Pastor bonus : & cognosco
oves meas , & cognoscunt me
mea. Ut autem erudiantur ,
(b) qui eum per fidem ado- <sup>(b) Matth.
28.</sup>
raverunt , æquè ac illi , qui
dubitaverunt , postquam fir-
mavit Jurisdictionem suam
per ea : (c) *Data est mihi om-* ^{(c) Ibid.}
nis potestas in cælo , & in ter-
ra, Ecclesiæ suæ in Apostolis
congregatæ demandavit: (d) ^{(d) Ibid.}
Euntes ergo docete omnes gen-
tes Baptizantes eos in Nomine
Patris , & Filii , & Spiritûs
Sancti : docentes eos servare
omnia , quaecunque mandavi
vobis : & ecce Ego vobiscum
sum usque ad consummationem
Sæculi.

Sæculi. Hac Divini Pastoris voce confirmatus, ac confusus aggredior præsens opus pro Instructione eorum, qui curæ Animarum applicandi sunt.

Tu verò Pastor bone, qui
(e) LUC. 12. *dixisti: Nolite solliciti esse qualiter, aut quid respondeatis, aut quid dicatis, Spiritus enim Sanctus docebit vos in ipsa hora, quid oporteat vos dicere: Respice in servum tuum, & Opus manuum tuarum dirige super me, qui, quod à te procedit, in humilitate spiritûs mei tibi dedico, ac devoveo. Tu igitur opus manuum mearum dirige, ut sit in Tui honorem, & salutem eorum, qui te sequi cupiunt Pastorem bonum & verum.*

IN-

INDEX.

PARS PRIMA.

CAPUT I.

De Ecclesia, Altari, & Ecclesiæ partibus	Pag. 1
Caput II. De Sacrario, seu Sacristia, ac paramentis in ea asservandis	14
Caput III. De coloribus paramentorum	21
Caput IV. De Ministris Ecclesiæ, & Altaris	30
Caput V. De Officiis Divinis, ac primò de Missa, ejusque explicatione secundum ritus, & rationale Divino- rum	39
Sectio I. De Missa solenni	43
Sectio II. De Missa solenni expositò Sacramen- to, & de Cæremoniis in expositione particulariter facien- dis	87
Sectio III. De Missis privatis, & votivis	96
Sectio IV. De Missis Defunctorum, quomodo, & quan- do habendæ?	100
Caput VI. De Processionibus, earum origine, modo, & ordine	112
Caput VII. De Festis, eorum Solemnitatibus, ac Ritibus nec non de functionibus per annum	119
Caput VIII. De Vigiliis Festorum, jejuniis, & votis	156
Caput IX. De Festivitatibus B. V. Mariæ, & Sancto- rum	165
Caput X. De Cruce, Reliquiis, & SS. Imaginibus, ea- rumque venerationis modo, fide, recognitione, & cautelis	175
Caput XI. De Indulgentiis, Altaribus privilegiatis, & Be- nedictionibus	187
Caput XII. De Cæmeteriis, Sepulturis, Absolutionibus Defunctorum	204

PARS SECUNDA.

Caput I. De Officio Parochi, quæ Pastoris, aut de Sacer- dote Curato	211
	Ca.

INDEX.

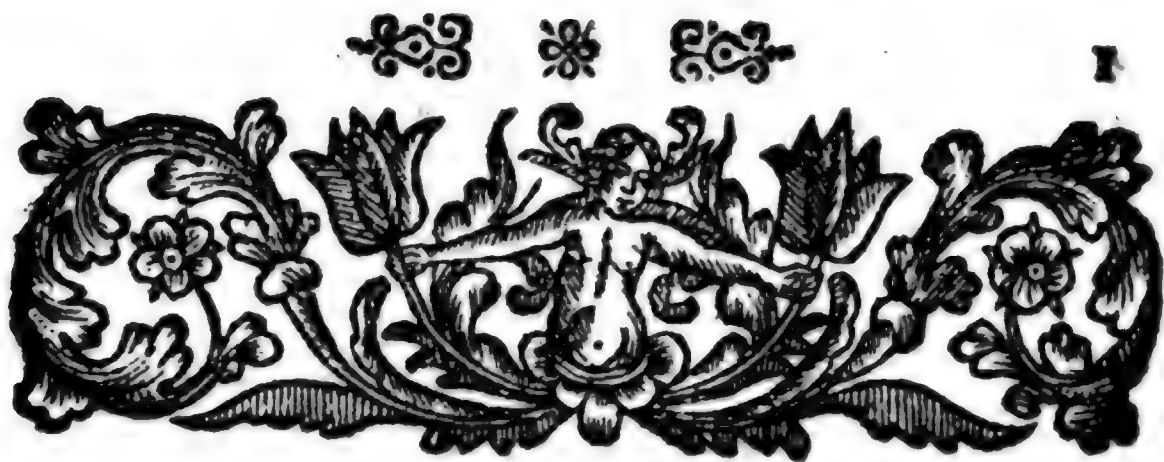
Caput II. De Catechismo	228
Caput III. De Fide, & Symbolo Apostolorum	234
Caput IV. De Sacramentis	244
Caput V. De Decalogo, Divinis, ac Ecclesiasticis Legibus, earumque observatione in genere	274
Sectio I. De tribus primis Præceptis Decalogi, ac Præ- ceptis Ecclesiæ exinde ductis, eorum explicatione, vitiisque oppositis	277
Sectio II. De præceptis secundæ Tabulæ	293
Caput VI. De Oratione, ejus necessitate, & utilitate	318
Sectio I. de Oratione in genere	319
Sectio II. De Oratione Dominica	324
Sectio III. De Salutatione Angelica	338
Sectio IV. De aliis Orationibus in Ecclesia fieri soli- tis	340
Caput VII. De Scandalis, eorumque Remediis	343

PARS TERTIA.

De Parocho Sacramentorum Admi- nistratore.

Caput I. De Sacramentis in genere	351
Caput II. De Sacramento Baptismi ritè administrando	354
Caput III. de illis, quæ ad Parochum pertinere possunt circa Sacramentum Confirmationis	377
Caput IV. De Sacramento Pœnitentiæ bene administran- do	378
Caput V. de Sanctissimo Eucharistiæ Sacramento	395
Caput VI. De Sacramento extremæ Unctionis, & cura in- firmorum	406
Caput VII. De Sacramento Matrimonii	413
Caput VIII. De Benedictionibus, Processionibus, & Sepul- turis	439
Caput IX. De his, quæ pertinent ad Sacramentum Ordi- nis, & de obligationibus ordinatorum	441
Caput X. De Visitatione Canonica Ecclesiarum, & Paro- chorum	475

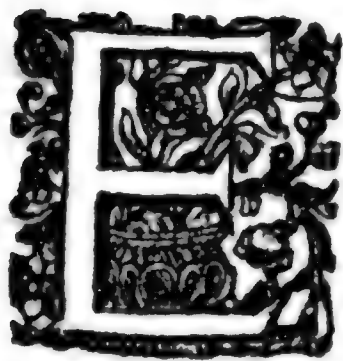
PARS

PARS PRIMA.

CAPUT I.

De Ecclesia, Altari, & Ecclesiae partibus.

Ecclesia nomen à verbo ^{(*) Durand. l. 1. & seqq.} Græco ἐκκλησία, quod collectionem significat, ducta, aliter sumitur secundum spirituale, seu formale, & in hoc sensu est congregatio fidelium baptizatorum; aliter secundum materiale, continens, aut corporale, & est locus, in quo celebrantur Divina officia, ad quæ convenit collectio fidelium. Est una unione, seu unitate fidei, quia in eadem credendo & docendo congregatur. Est Catholica seu universalis, per totum

A or-

orbem patens; & in hoc sensu tam *formaliter*, quàm etiam *materialiter* sumpta, seu sub hac sunt aliæ Ecclesiæ, quasi Generales pro majori populo conveniente ad caput, per quod regitur in spiritualibus tota provincia, & hæc dicitur *Metropolitana* habens pro Rectore Archiepiscopum, seu Primate[m] ita dictum, quia habet sub se plures Episcopos tanquam Coniudices aut Doctores. *Cathedralis*, cui præsidet Episcopus (nomen generale ab Apostolatu & Iudicio sumptum) quem in ea convenit docere, ac propterea denominatur à cathedra, in qua fides Christi prædicatur; *materialiter* verò figurabatur ab antiquis per Gallum Ecclesiæ insidentem tanquam, qui ex natura sua diei præco est, ut Episcopus præco Evangelii. *Parochialis*, seu particularis loci, aut minoris districtus, quæ solet regi per Parochum, quod Græcè denotat *Distributorem*, tanquam qui populo suo Verbum Dei, & Sacramenta administrat. Habet quidem locum, & nomen suum

suum *Collegiata*, sed quia hîc agemus de Rectoratu Ecclesiæ, adeoque capite, non membris, ideò neque de Capitulis dicemus, nisi in quantum in illis est cura actualis, seu habitualis, per totum corpus, vel aliquem ex Canonicis exercita, & hoc respectu Collegiatæ transit ad munus Parochialitatis. *Ecclesiæ formalis* universaliter sumptæ sponsus est Christus, qui & Dominus, & caput quamvis invisibile, locò ipsius autem caput visibile ejus Vicarius summus Pontifex; in aliis, ac generaliter Episcopi Apostolorum successores, & vices gerentes; in particularibus Parochi, quorum quisque Ecclesiæ suæ caput, & sponsus est, pater plebis, ac Pastor ovium suarum Christi nomine. Et hîc quidem oporteret edocere, quid sit Hierarchia Ecclesiastica? hæc est Principatus sacer, à Græco nomen, à cælesti autem formam habens secundum S. Dyonisium Areopagitam, qui de hac scripsit, ex qua deducuntur subordinationes unius gradûs ad alterum, prout jam mox aliquid

de hoc innuimus, quoniam verò Parochos tantum, & curæ animarum tyrones instruendos suscepimus, sistemus in ea distinctione, quod alii sint sacerdotes curati, alii non curati, quod ad sacerdotium ordinati alia faciant ex facultate, seu potestate ordinis, alia ex facultate jurisdictionis, alia ex facultate propria, alia ex facultate delegata, quâ distinctione semper utemur, designantes, quæ fiant à sacerdote, quæ simpliciter tali, & quæ à Parocho, quique propriè sint actus Parochiales?

Ecclesia, in quantum sumitur *materialiter*, seu pro continenti, dicitur etiam templum secundum S. Scripturam, & exemplum templi Salamonici, debétque extrui ex lapidibus secundum verba Christi, hoc autem, ut sit perpetuum, ac stabile. Structura Ecclesiæ solet fieri per modum navis, repræsentatque illam S. Petri Apostoli, prout ab antiquo observari consuevit, ita ut regulariter versa sit ad Orientem, ac saltem Altare majus eò respiciat.

spiciat. Videntur etiam Ecclesiæ factæ ad modum crucis, & illa quidem, quæ in oblongum extenduntur, ab utroque latere vel capellis intersecatæ, vel Altaribus lateralibus infra Presbyterium distinctæ vocantur crux Latina; quæ verò extenduntur in latum habentes Altaria lateralalia in æquali ordine cum majori dicuntur crux Græca. In qualibet Ecclesia existere debet saltem unum Altare, in, & super quo offerri possit sacrificium ad imitationem Patriarchæ Jacob, qui mox ut locum DEO sacravit, ibidem construxit altare; multò magis ergò in Ecclesia Christiana hoc fieri debet, ubi in altari Christus, & summus sacerdos est, & idem victima, immolanda à sacerdote, qui in hac parte repræsentat Christum, in alia autem, qua offertur Patri omnipotenti, agit ministrum Christi æquè ac populi sui.

In ara, seu altari majori convenit esse Tabernaculum, in quo servetur Venerabile Sacramentum hoc autem dicitur de Ecclesiis Parochia-

(b)
Exod. 26.
& 27.

libus, seu Matricibus, non de privatis, aut ubi non residet sacerdos curatus, & hæc quidem vox Tabernaculi sumpta est ex Testamento veteri, eratque opertorium, quo viatores Hæbrei utebantur ad tegendam reverenter arcam fæderis, aut Sancta Sanctorum quo ingredi non licebat, nisi sacerdoti. (b) In Ecclesia Christiana, ad quam hoc est translatum, nempe ad Ecclesiam militantem viatorum Tabernaculum est tegumentum summæ aræ, seu altaris, in quo habitat ipse Deus sub Eucharistiæ Sacramento, & pro more Parochialium solet esse locus in medio altaris clausus, cujus clavis asservari debet â Parocho, seu sacerdote, tanquam eo, cui soli licebat ingredi in Sancta Sanctorum, vel saltem clavis reconditur in sacristia loco tuto, ac non facilè alteri pervio. De asservatione verò sacrosanctæ Eucharistiæ dicetur infra suo loco; hoc tamen non prætereundum, quòd custodia Venerabilis, ubi sunt plura Altaria, possit etiam esse in alio, quàm summo; imò

imò & persæpe decet propter provisionem infirmorum, maximè eo tempore quo in altari majori fiunt Divina, ne unum per aliud impediatur. Tam in summo, quàm singulis aliis altaribus debet in medio candelabrorum poni crux, seu imago Crucifixi talis, quæ possit auferri, aut gestari; ubi observandum, quod si crux sculpta formet superiorem partem altaris, non sit necesse apponere aliam; si verò solùm sit picta, & ita formet pallam altaris, ut non possit auferri, tunc tamen alia in medio, & plano altaris inter candelabra, apponenda sit portatilis cum imagine sculpta Crucifixi, porrò hanc tolli deberi expositò

Sacramentò author est Gavantus, (c) inquit: non debere esse repræsentans, ubi prostat repræsentatum; sed, quidquid sit, contrarium habetur in Decisione S. R. C.

(d) ut infra dicetur de Cruce, & SS. imaginibus.

(c) Gavantus de præparat. Altaris part. 2. tit. 14. n. 6.
(d) In una Senarum die 24. Maji 1707.

Possunt esse in Ecclesia Parochiali, aut Curata seu aliàs publica plura altaria, sed non plures custodiæ;

(e)
 Durand. l.
 I. c. I. N.
 40.

Lampas autem tantum ante altare majus, vel ubi est custodia, quia, cum lumen perpetuum in Ecclesia Christum significet, juxta ejus dictum - Ego sum lux mundi - plura perpetua esse non debent, cum sit tantum unus Christus. (e) Sed in functionibus plura possunt, imò debent esse lumina, seu candelæ super altari, quæ lumina symbolicè denotant fidem, repræsentativè autem Apostolos, ubi tamen observandum, quòd lumina debeant esse semper paria, & paria ad significandam charitatem, quæ non stat, nisi inter duos, exceptò, quòd, quando celebrat publicè, aut Pontificat Episcopus, Archi Episcopus, aut ipse Papa, accenditur in medio, seu aliarum ardentium septima, ad significandum Christum inter Apostolos per sex lumina repræsentatos, quamvis pro septima haberi possit illa, quæ per Capellanum Episcopo obtenditur. Lumina verò imponuntur candelabris, imitando in hoc ritum veteris testamenti. Si verò expositum sit Venerabile occasione quadra-

quadraginta horarum, tunc debent saltem accendi duodecim lumina quæ denotant duodecim Apostolos, & non additur decima tertia ad figurandum Christum, cum hic adsit in sacramento. (f) In officio tenebrarum ardent saltem tredecim lumina, quorum unum post aliud extinguitur excepto uno, quod non extinctum ultimo loco reconditur post altare; duodecim prima signant fidem Apostolorum, quorum unus post alium recessit à Christo, decimum tertium verò B. Virginem, in qua fides non defecit, sed tantum fuit occultata. Est igitur lumen symbolum, fidei, & in candela ardenti exprimitur actus externus per ignem, ut sit ardens in lichno, qui procedens ab interiori candelæ intima credentium denotat.

(f)
Durand, l.
1. c. 11. N.
9.

Ecclesiæ dedicantur omnes indistinctè Deo, (g) quamvis sub diversis invocationibus, aut SS. Trinitatis aut Passionis Dominicæ, seu mysteriorum vitæ, ac Evangelicarum demonstrationum Christi; prout etiam sub patrocinio B. M. Virginis in

(g)
Durand. l.
6. c. 72. N.
15. 16. &
seq.

diversis formis, seu mysticis, seu repræsentativis vitæ ipsius, nec non Sanctorum in Ecclesia Sanctorum Canonizatorum, quæ ideò dicuntur titulares Ecclesiæ illius, cum sub ipsorum titulo dedicatæ sint, & festum vocatur titolare, seu Patrocinii, estque primæ classis à Parocho, & Clero ejus Ecclesiæ, etiam cum octava in officio, aut occurrentibus aliis duplicibus infra octavam saltem cum commemoratione celebrandum.

In consecratione Ecclesiæ servandi sunt ritus in Pontificali præscripti, & hæc consecratio fieri debet ab Episcopo, sicut & Altarium, cum interveniat S Unctio, quæ debetur soli Episcopo, ac propterea dicitur consecratio, quæ facit Ecclesiam publicam, sive sit Cathedralis, sive Parochialis, sive Collegiata, Filialis, aut quælibet alia, publica tamen; quod si sit tantum capella non expressè destinata ad receptionem totius populi illius loci, sufficit illam tantum benedici; nec enim ibi intervenit unctio.

Ora-

Oratoria privata verò nec consecrantur, nec regulariter benedicuntur, quia non habent altare fixum, aut dedicatum; unde in illis celebratur super lapide portatili ab Episcopo benedicto de privilegio aut concessione privatâ, & sunt ammovibilia toties, quoties de mandato Episcopi, & petitione ipsius privilegiati.

In consecratione altarium inferuntur aræ superiori reliquiæ Sanctorum non tantum nominatorum, sed etiam baptizatorum; de quibus ultimis non fit officium; unde in principio introitus dicitur: *Oramus te Domine per merita Sanctorum, quorum reliquiæ hîc sunt.*

Dedicatio Ecclesiæ, seu templi, ejusque Officium fit sub duplici primæ classis cum Octava à Parcho, & Clero illius Ecclesiæ. Cùm inter Ecclesiam, & illius Rectorem, seu Parochum intercedat Matrimonium spirituale factum, & ratihabitum per investituram, ab eo non liberatur Parochus, nisi per absolutionem Episcopi, & translatio-

(b) Conc.
Trid. fef. 6.
de Ref. c. 1,
& 2. Item
fef. 23. c.
1. & 2.

lationem ad aliam Ecclesiam vi-
duatam, titulo & motivo majoris
boni, aut per divortium spirituale
propter crimen commissum, seu cau-
sas in Jure Canonico expressas,
quod sapit *mortem Civilem*; (b) Resi-
dentia verò Parochi in sua Paro-
chia, & quidem continua est de
jure Divino, nisi in quantum di-
spensant jura, aut Episcopus ex
causa, & ad tempus limitatum, ap-
posito tamen idoneo substituto pro
occurentiis curæ animarum, & fun-
ctionum.

(i) Conc.
Trid. fef.
21. de ref.
c. 7.

Ecclesiæ collabentes, aut rui-
nosæ reparari debent ab illis, à qui-
bus sunt constructæ, & ruinæ peri-
culum vel in toto, vel in parte de-
monstrandum est Episcopo, vel ejus
Delegato occasione visitationis;
& sic altarium; (i) quod si tantum
reparetur, non indiget nova conse-
cratione; si Ecclesia fuerit combu-
sta in tecto tantum, itidem repa-
randa, ut suprà; si verò totaliter
fuerit destructa, & de novo reædi-
ficari debeat, fiat hoc aut in totum
aut saltem in parte sumendo novos
lapides,

lapides, & tunc etiam de novo debet consecrari, prout altaria de novo facta, non autem de loco in locum in eadem Ecclesia mota; imò tunc æquè mutari poterit titulus, seu Patrocinium tum Ecclesiæ, tum Altaris referendo hoc ad comparationem baptismi, & characteris per ipsum impressi in Neonato; non poterit autem mutari titulus per Confraternitatem, vel ratione illius neointroductæ in Ecclesiam non destructam, aut de novo non ædificatam.

(*k*) Cæterùm Ecclesia quoad formam extrinsecam solet dividi in tres partes, hoc est in primam, quæ etiam dicitur Sacrarium, ubi nempe est altare majus, & tabernaculum; in secundam, quæ dicitur Presbyterium, seu Chorus, quo non admittitur, nisi Clerus, vel alii Ecclesiæ Ministri, nequaquam autem foeminæ, nisi dispensativè ad sumenda sacramenta; & tertiam quæ est pro populo, ubi tamen decet viros separari à foeminis; quod si Chorus pro Musica sit in parte inferiori

(*k*) Duran.
c. 2.

feriori, compareat elevatus, ita ut æquet altitudinem Chori, seu Presbyterii.

CAPUT II.

De Sacrario, seu Sacristia, ac Paramentis in ea asser- vandis.

SAcrarium antiquis in communi, Sacristia maximè Latinis locus est, ubi præparantur & asservantur sacra, à Durando autem sic describitur: *Sacrarium, in quo Sacerdos sacras vestes induit, uterum sacratissime Mariæ significat*; ex quo colligendum, quanta cum veneratione in eo agendum sit; unde etiam est quòd in visitatione post recognitionem tabernaculi, & altaris fiat illa Sacrarii seu Sacristiæ. In hoc præprimis debet esse locus clausus, seu mansiunculæ pro vasis sacris, id est Calicibus, ostensorio, & aliis, in quas clauditur sacrosanctum Eucharistiæ Sacramentum, sacra Olea, claves Tabernaculi, & Baptisterii, aliæque à quibus tangitur, vel tangi potest Sacramentum, & horum claves sint penes

penes Parochum, aut ejus Vicarium, seu Substitutum tantum propter reverentiam, non autem penes laicos, aut pueros, qui illis abuti possent. Sic etiam asservandæ sunt sub clavibus Reliquiæ Sanctorum in Sacrario, nisi habeant destinatum ad hoc separatum locum, ubi sit eorum custodia.

Porro sacram suppellectilem in Sacristia condi est conveniens; & asservari debet in armaribus, locis mundis, securis, non fuligini, pulveribus, aut putredini obnoxiiis, bene clausis, & custoditis. Sit præterea in Sacristia commodum pro lavandis manibus cum tersorio mundo, scabellum, genuflexorium pro præparatione sacerdotum ad Missam, cujus præparationis exemplar impressum oportet præfigi dicto scabello pro usu Sacerdotum, qui sunt celebraturi; item confessionale ad eorum confessiones excipiendas. Ex decreto item Conc. Trid. in Sacristia, maxime Ecclesiarum Parochialium exposita sit tabella, in qua designentur Missæ legatariae,

(1) Conc.
Trid. sess.
24. c. 3. de
Reform. &
Visit. pul-
cherrimè
usui tradi-
tum per S.
Carolm
Borrom.
præsertim
in Instru-
ctione
fabricæ
Ecclesiæ
Act. Eccl.
Mediol.
pag. 598.

gatarie, earumque obligationes
ibidem statis temporibus persolven-
dæ, etiam pro confraternitatibus,
si adsint, & correspondenter anno-
tentur persolutiones earum obliga-
tionum Episcopo in visitatione ex-
hibendæ. (1)

In custodia Sacrarii subordina-
ti sunt Parocho Clerici Ecclesiæ ad
exercitium minorum Ordinum,
seu Ostiariatûs, & Accolytatûs de-
stinati, aut secundum mores regio-
nis etiam Laici ad servitia Eccle-
siæ mancipati, quibus tamen ab
eodem Parocho bene invigilandum
nè promiscuè, vel contemptibiliter
tractent vasa sacra, quorum ratio
etiam pro his ipsis reddenda est.

Post Materialia Paramenta in
Sacristiis asservanda subsequendo
de his tractabimus formalia, vel
magis intrinseca sacrorum ad tem-
plum Dei vivum, qui sunt ejus Mi-
nistri, spectantia de quibus mox age-
tur.

Quod igitur attinet paramenta,
vel vestes ad Altare Domini defe-
rendas incipiendo à capite, & ab
eodem

eodem ad singula descendendo; imprimis *Biretum* Sacerdotis regulariter debet esse nigrum, elevatas partes habens in quatuor angulis desuper, quæ quatuor partes significant quatuor Evangelia; Floc-
cus autem in medio situs unicam Christi doctrinam; & si tres tantum partes eleventur, prout portare solent Canonici, & Dignitate fulgentes, Trinitatem denotat, & floccus intermedius Divinitatem. Nigrum autem esse debet in Ecclesia Latina usque ad Episcopum, & Archi-Episcopum inclusivè, quia qui violaceo uti volunt etiam in summis Dignitatibus (excepto Cardinalatu, cui rubrum adstruitur) constituti, Græcam potius imitantur Ecclesiam.

Amictus ab ipsa Oratiuncula in hujus assumptione dici solita describitur, quod sit galea ad expugnandos Diabolicos incursus. In summo sacerdote est loco *Ephod*, quod gerebatur apud Hebræos. Debet esse ex mundo linteamine, nè for-

B

tationes

(m) Du-
rand. in
Rational.
Divino-
rum Lit. B.
C. 2. de A-
mict.

tationes emergant. (m) Aptatur, & circumducitur collo, ut supprimantur mendacia, iniquæ locutiones, ac vanitates; caput illô operitur, nè pateat prospectus ad vana, aut distractiones. Habet amictus simplicis sacerdotis correspondentiam cum calceamentis Episcopi ad designandum, quod se præmunire velit ope Divina, nè vel ex aëre desuper, neque â terra desubtùs carnis tentationibus impetatur.

(n) Idem
Durand.
Cap. 13. de
alba.

Albæ nomen per se ipsum explicatur, & per oratiunculam in ejus indumento præscriptam, quôd nempe juvare debeat ad dealbandum cor; unde itidem debet esse munda; per immunda enim non potest dealbari. (n) Hæc successit sacerdoti locò byssi, quod non facile fordes recipit, sed receptæ in eo facile notantur. Debet esse linea, nè calefaciat lumbos, producta usque ad talos, ut designet perseverantiam.

Cingulum etiam præsefert sui ipsius significationem, quam indigitat ipsa Oratiuncula in ejus cinctorio

Storio secundum monitum Christi:
Præcinge lumbos tuos: quia his con-
strictis puriores cogitationes ascen-
dunt ad Deum, quod fit per ora-
tionem, castitatem, temperantiam,
ac jejunium. (o)

(o) Idem
de Zona
seu Cingu-
lo c. 4.

Stola est indumentum à Deo sa-
cerdotibus destinatum, & simul in-
signe jurisdictionis. Primò modò
significat jugum Domini, quod per
Episcopum imponitur ordinando,
& quidem Diacono super hume-
rum, ad ferenda onera; Sacerdoti
verò super collum, extendendo eam
inferius per modum crucis super
pectore, quod signum simplici Sa-
cerdoti, aut Parocho est locò ratio-
nalis, cum figuret crucem; idque
in functionibus ad altare; stola au-
tem pendula magis notat jurisdic-
tionem, cujus est qualificativum;
neque sinè ea debent peragi Divi-
na in Ecclesia, vel Pulpito. Con-
cedi potest, sed cum cautela con-
cionantibus ex indulto, & per hoc
denotatur jurisdictio delegata. Con-
venit stolam pertingere usque ad
genua ad demonstrandam humili-
tatem. (p)

(p) Idem
de Stola c.

Manipulus ab eo denominatur, quod geratur in manu, & in eum finem, ut per hunc tergantur lacrymæ; unde dicitur in Psalmo: *Euntes ibant, & flebant, mittentes semina sua; venientes autem venient cum exultatione portantes manipulos suos.* Propterea manipulum in Missa Pontificali fert Sub-Diaconus, ut illum ministret Episcopo, quod fit post Confessionem, & *miseretur* ad hoc, ut possit tergere lacrymas in confessione effusas. (q)

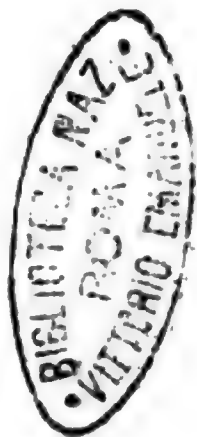
(q) Idem
c. 6.

Casula, seu *Planeta* superius indumentum Sacerdotis ad altare accedentis, & super omnia alia extensum in corpore, apertum autem ex parte brachiorum, & manuum significat charitatem, *quæ operit multitudinem peccatorum*; Charitas autem in Sacerdote debet esse libera, & activa; unde ex parte brachiorum non est clausa, ut autem sciat, quod Sacerdoti debeat inesse charitas Christiana, eaque patiens, per medium casulæ ex utraque parte protenditur divisio per modum crucis, & transversale efformatur
ad

ad humeros ; imò antiquiores casulæ solebant continuò habere totam Crucifixi imaginem, quod autem nunc parùm fit, sed solùm distinctis ductibûs, ut supra in casula efformatur. (r)

(r) Idem
de Casula
c. 7.

Pluviale est tegumentum quasi viatorium quò utitur Sacerdos, & Pastor Ecclesiæ in functionibus extra ipsam Missam, ut in Vesperis, ac Processionibus, & ideo adhibetur, ut non solùm tegatur Sacerdos, sed etiam tegere, ac protegere possit populum, seu oves suas, aut ad auxilium suum recurrentes ab inimicis spiritualibus, æquè ac temporalibus, éstque certò modò representatio jurisdictionis ; unde Parochus populum suum in processione ducens fert manibus, ac supra pectus crucem gestatoriam ad fugandos Dæmones, & præstigia, eodem modò, quò Pontifex, nisi quod iste crucem pectoralem gerens (qua jurisdictionem supremam demonstrans distinguitur, ità ut nullus alius, etiam Prælatus hanc ipsò præsentè publicè gestare debeat)

Pontifex inquam baculum pastoralē etiam teneat ad abigendos hostes sui populi, illūque protegendum.

CAPUT III. *De Coloribus Paramen-* *torum.*

Quatuor sunt colores ab Ecclesia præscripti, & à legalibus indumentis testamenti veteris, nimirum à bysso, Purpura, Hyacintho, & cocho sumpti, ac in Christiana Ecclesia usuales, id est: Albus, Rubeus, Niger, & Viridis. (s)
Albus significat puritatem, lætitiā, castitatem, & nitorem; unde adhibetur in festis Domini solemnioribus, nempe Nativitatis, Paschatis, Ascensionis cum suis Octavis, quando de eis fit, ac Transfigurationis; item in omnibus festis B. M. Virginis, Nativitate S. Joannis, nec non in festis Angelorum, Confessorum, & Virginum, & in votivis ad prædicta relatis.

Rubeus, seu color rubor significat ardorem amoris, ac propterea sumi-

(s) Durand. l. 3.
c. 18. de
color.
Eccl.

sumitur in Festo Pentecostes, ubi Spiritus Sanctus comparuit in forma ignis; item Apostolorum ob eorum ardorem in prædicando Evangelio, nec non Martyrum ad præsentandum sanguinem per illos amore Christi sparsum; ubi notandum, quod Martyrium præferatur Virginitati, & hinc, si Virgo fuerit etiam insignis Martyr, celebratur ipsius festum colore rubro.

Niger color, cùm sit potius negatio coloris, adhibendus esset in functionibus pœnitentialibus, & dolorum, prout fit in die Parasceves ob mortem Christi; sed quia hæc coloris negatio in oculis mundi potiùs refertur ad mortuos; ideo Ecclesia pro functionibus vivorum, & pœnitentium introduxit locò nigri colorem violaceum, qui adhibetur in supplicationibus, in Dominicis Adventûs, & â Septuagesima usque ad Pascha; item in Rogationibus, & Processionibus votivis pro communi necessitate; quia tunc Ecclesia est in supplicatione, expectatione, pœnitentia, & luctu. In festo

SS. Innocentium (nisi veniat in Dominica) etiam sumitur color violaceus, quia illi passi sunt ante manifestationem Evangelii. Notandum est autem, quòd non sint facienda paramenta cærulea coloris clari, seu cælestis, quia ille ab Ecclesia non est præscriptus, nec habet rationem nigri, prout violaceus tanquam nigro affinis, nec signat poenitentiam, sed magis lætitiā. Ipse autem color niger ex causa supradicta ab Ecclesia relatus est ad officia defunctorum, prout præscribitur in commemoratione omnium fidelium defunctorum. Dicitur signanter in *Commemoratione*, non in festo, quia in festis, vel de festo non assumuntur paramenta nigra, quamvis per modum suffragii applicentur animabus Purgatorii, sed tantum, quando Missa fit, vel fieri potest pro defunctis, ut dicetur suo loco.

Viridis, quo, cùm sit medius inter albedinem, ruborem, & nigredinem, Ecclesia utitur in diebus ferialibus, & specialiter post octavam Epipha-

Epiphaniæ, ac inter Pentecosten, & Adventum, quando Dominicale agitur officium; qui color denotat spem Ecclesiæ militantis, seu peregrinantis ad æternam Patriam.

Quod autem advertendum est circa colores, eò trahitur, nempe *mixtionem* colorum ab Ecclesia non approbari, imò abhorreretur ex eo motivo, quod, cum Ecclesia Catholica *unitatem*, & uniformitatem præ cæteris profiteatur, sic quoque & summopere innitatur, ut ejusmodi unitatis externa repræsentatio fiat etiam in paramentis sacris, prout patet ex eo, quòd præscriptum sit, ut tam palleotum, seu tegumen tabernaculi, mappulæ, seu antipendium, Casulæ, Dalmaticæ, & alia ad functiones sacras destinata in singulis sint uniformia. Sanè saltem duorum colorum paramenta videntur quamplurima, estque difficile ea abrogare, quod tamen pro possibili Romæ facere conatus est S. M. Benedictus XIII. id verò, quod indultivè magis potest tolerari, est, si crux casulæ intermedia

fit unius integri coloris v. g. rubei inter album, ita tamen, ut illud album sit ex integro tale: & sic respectivè tolerari poterunt Dalmaticæ; sic alba Crux in medio rubri paramenti illud non vitabit, eò maximè, quod dentur aliqua festa, ubi concurrere possunt duo colores, prout supradictum pro Virginibus, & Martyribus; nullatenus autem deberent fieri paramenta (ut ita dicatur) coloris quodlibetici, nempe ad omnes colores applicabilis, quia hoc videtur deturpare unitatem Ecclesiæ in paramentis repræsentandam. Idem est de prætenſa æquivalentia colorum v. g. flavi pro albo, aut rubro, ubi neutrum est; lædit enim præscriptam ab Ecclesia normam, & præſert indifferentiſmum. Si agatur de auro, & argento, illa quatenus sunt ornamentum, admitti possunt, imò sæpius debent, prout videtur esse præscriptum circa mytras pretioſas, & auro frigitas Episcoporum, & uſitata in crucibus paramentorum, nec non in tellis

telis , dummodò sint uniformia ,
& non nimia varietate mixta.

Certè in hac regula verum est
ab Ecclesia magis desiderari in pa-
ramentis munditiem, quàm pretio-
sitatem, prout tot modis videmus
in Levitico præscriptam mundi-
tiem sacrorum vestimentorum, vix
autem pretiosa adhibenda, nisi in
vasis sacris, quæ aliam legem ha-
bent ; sicut etiam vestimentum sum-
mi Sacerdotis, maximè quoad ra-
tionale (cui in Ecclesia Christiana
successit crux pectoralis ab uno so-
lo in functionibus gestanda) cæte-
rùm magis insistendum, ut sint va-
sa Ecclesiæ *munda*, quàm pretiosa.
Hinc si paramenta in Ecclesia fieri
debeant, observanda, quæ supra
dicta sunt & præscripta ; imò &
suadenda benefactoribus ; si adsint
jam facta, non indebitè reficienda.
Præ cæteris verò illud non videtur
adeò decens, si paramenta Deo ad
usum Altaris sui dicata, fieri velint
ex vestibus jam usu hominum pro-
fanatis, quantumcunque sint pre-
tiosæ, éstque hoc exemplum Cain,
feu

seu oblatio immunda, minimè placita Deo, nec faciliè acceptabilis cùm secundùm ipsius verba ipsi debeantur primitiæ omnium, non mundi reliquiæ, quasi in spretum ipsi dicatæ.

Porro, ut etiam innuamus, in quibus, vel ex quo consistere debeant vasa sacra, ab eo incipiendum quod immediatè Christi corpus attingit, nempe à Calice, patena, Ostensorio, & Ciborio, eaque quoad fieri potest, pretiosa esse debere, habemus ex Levitico, ubi sacrorum vasorum tum forma, tum pretium exprimitur, & aurum maximè, quod inter metalla præstat, commendatur. Horum igitur forma rotunditatem præ cæteris amat, cùm sit figura perfecta, quoad pretium, illud pretiosissimo corpori, & sanguini Christi in humanis præ cæteris tribuendum, videlicet aurum. Ligneos calices in usu fuisse, item vitreos, habemus à diversis; argenteo Christum in ultima Cœna usum fuisse, perhibet ex variis Gavantus, (t) aureos à Constantino Magno,

(t) Gavantus p. 2.
N. 2. ad
lit. P.

gno, aliisque Imperatoribus, & Principibus donatos fuisse, dicit Eusebius, aliique sacri Historici. Sanè ultima Decreta, & sanctiones Ecclesiasticæ hoc præscribunt, ut calices saltem in cuppa, quæ sacrum sanguinem continet, sint argentei, & in ea superficie, qua sacrum sanguinem attingunt, deaurati; sic patena in superficie Christi corpus contingente, pari modo Ciborium, & æquè Lunula Ostensorii, quæ sacram Hostiam capit, cum quoad cætera ornamenta deceat esse argenteam. De ampullis nihil statutum, sed arbitrio piorum relictum, nisi quòd non amentur lignæ, post argenteas desiderentur potius stannæ, nec reprorentur vitreæ, eò maximè, quòd in illis vinum ab aqua facilius discernatur. Cæterum quod lintea attinet, ut sunt corporalia, & pallæ, in his præ cæteris commendatur mundities, & nitor conveniens, ac benè rarus, nè de contacto Christi corpore aliquid vel assumant, vel transmittendum recipiant; quibus per rubricas satis provisum.

CA.

CAPUT IV.

*De Ministris Ecclesiæ , &
Altaris.*

Cùm templum DEI vivum sit homo, Sacerdos autem summi Sacerdotis Christi Minister in Altari, de hoc tanquam formali priùs quidem fuisset dicendum; non tamen incongruè hic subditur post explicatas sacrarum vestium qualitates, eo habito etiam Sacerdotis respectu, qui vestimenta opportuniùs informet. Præmittetur igitur, quòd, cùm à Christo, qui est caput Ecclesiæ, & Sponsus, summus Sacerdos idem, & in altari victima; Pastor bonus, qui animam suam dedit pro ovibus suis, Judex vivorum, & mortuorum, atque apud Patrem æternum, Advocatus noster sumantur quoad qualitates intrinsecas ea, quæ in militanti nostra Ecclesia ministros Christi constituunt, nempe Sacerdotes, quos tales fecit Potestas Divina, & ordinavit Ecclesia Dei verbo, ut essent sacrorum Administratores, ac Mediatores inter Deum

Deum, & populum; conveniens omninò esse non dubitabitur, ut innocentiae, ac virtutum nitore ab intùs, & in anima refulgeat; quorum significata ab extra inducit per sacra Paramenta, jam declarata, ut ad altare deferenda.

Porro, quia Clerus Deo dicatus, etiam ab extra, in quocunque loco fuerit, maximè, qui curæ animarum se devoverunt, ac taliter in sortem Domini vocati sunt, pro talibus dignoscantur in publico, etiam per vestes, meminisse eos oportet, ut utantur vestibus talibus, per quas animæ qualitates, intrinsecæ elucescant.

Primum est in moribus, ut Sacerdos super candelabro positus præseferat cor, & mores seniles, tanquam ille, qui à Presbyteratu dicitur senior Populi, quamquam talis adeò non sit ætate, memor verborum Innocentii III. *Presbyter autem non ab ætate dicitur, sed à prudentia, (u)* & quia idem Pontifex subdit. Profideant Presbyteri coronati - à capite incipiendo illud præ-

(u) Innoc.
3. de my-
ster. Missæ
c. 3.

præprimis Clerico injungendum, ut coronam semper gestet, & indefinenter sibi fieri curet in summitate capitis, quæ ipsi primò ab Episcopo ordinante designata est, illam non minuendo, sed potius augendo, & ampliando secundùm ordines gradatim susceptos, usque ad magnitudinem hostiæ usualis, quando fuerit Sacerdos, & maximè ad Parochiam promotus, cùm deceat populum scire, quòd regantur à Sacerdote, *quem coronavit Dominus.* Comam nutrirì prohibent quamplura Concilia, & Canones; (x) dealbare autem, aut pulveribus, seu calamistris jam antiquitus prohibitum erat, etiam cùm neque somniaretur de coma fictitia, nunc passim usuali, & certè moderanda, quod Ecclesiarum Rectoribus imponitur. Collare, seu colli ornamentum emineat more regionis secundùm id, quod est Cleri distinctivum; & signanter dicitur *emineat* ad denotandum, quòd per hoc debeat prodire candor innocentiae, & castitatis. Sit vestis, aut habitus Clerici, maximè

(x) De vita, & honest. Cleric. c. 4. §. 7.

maximè autem Sacerdotis talis, quæ secundum S. Augustinum non sit notabilis, aut luxu, aut vanitate, vel sordibus, nam & in sordibus peccare potest Sacerdos. Sit per totum nigra secundum præscriptum Conciliorum, & ultimò Tridentini; quamvis prius Clerus sæcularis violaceo colore usus fuerit, qui color deinde distinctivè remansit in Ecclesia Græca, prout hodie dùm etiam contermini Græcorum vestibus violaceis utuntur ex indulto; monachi autem ipsorum incedunt regulariter in nigris negationem coloris, & abdicationem sæculi præseferendo tanquam solitarii, à quo monachus nomen sortitus est. Quæ autem Monachos, seu aliàs Regulares in Ecclesia Christiana concernunt, cùm solùm agamus de Parochis, suo loco relinquimus, nisi, in quantum Regulares relationem habent ad Parochialia, quæ solùm quoad illos tangemus.

Cùm igitur in genere Sacerdotii, tanquam à Deo collati, quilibet Sacerdos sit paris conditionis ratio-

ne Ordinis, & in ordine ad Sacramentum Altaris respectu confectio-
nis, non erit opus graduatione Hie-
rarchiæ Ecclesiasticæ, nec quæstio-
ne, quis inter Sacerdotes sit major?
quod etiam Christus in ultima Cœ-
na curari non debere definivit, ni-
si quod in distributione erga popu-
lum classificari voluerit Sacerdotes
tanquam Ministros suos inter fide-
les. Consequenter Sacerdos Cura-
tus ritè Ecclesiæ suæ præpositus Re-
ctor erit in illa particulari, tanquam
Summus Sacerdos, Pastor, & Pater
plebis, atque ipsius Ecclesiæ Spon-
sus, & Altaris Minister nomine Chri-
sti, quem in multis, & maximè con-
secratione, & confectioe sacri cor-
poris, repræsentat.

In Altaris functionibus proxi-
mus Sacerdoti, ejusque Minister est
Diaconus, taliter dictus verbo Græ-
co, quod idem sonat. Hic in eo
sacro ordine constitutus (vel illum
exercens, quamvis ipse fortè sit Sa-
cerdos) in Missa gerit Stolam ab hu-
mero sinistro ductam ad latus dex-
trum, utpotè onus humeris suis im-
posi-

positum, & dicitur etiam Levita portans Dalmaticam, seu Casulam Leviticam, quia stat in conspectu Sacerdotis, eique ministrat, sicut Levitæ in veteri testamento serviebant summo Sacerdoti. In Missa est præco Evangelii ad hoc ab Ecclesia electus, ut sanctus Stephanus Levita. Dicit: *Dominus vobiscum* ante cantum Evangelii, ministrat Sacerdoti omnia ad sacrificium necessaria, thuribulum pro incensatione paratum, patenam cum hostia, calicem cum infusione ad offertorium, Venerabile Sacramentum, quod est in Altari, ad expositionem ipse extrahit, & Sacerdoti tradit, nec non reponit, in communione, & illius distributione assistit, imò in necessitate, nullò aliò Sacerdote præsentē, ipse potest infirmis ministrare; in fine Missæ dimittit populum per verba: *Ite Missa est*, denique omnia facit, quæ ordinem suum decent, dependenter tamen à Sacerdote, vel Parocho, quæ conveniunt Sacerdotis Ministro.

Subdiaconus est quasi Subminister,

ster, vel Minister Altaris subalter-
 nus, quia ipsius officium est in hoc
 solo assistere Sacerdoti celebranti,
 quòd gestet, & portet manipulum
 ad tergendas lacrymas, & sudorem;
 Cæterùm, quamvis sit pari (præter
 stolam) cum Diacono amictu te-
 ctus, huic tamen in Officio Divino
 subordinatur, eique debet ministra-
 re, librum ad Evangelium canen-
 dum tenere, thuribulum, ampullas,
 Calicem, & omnia remotiora por-
 rigere, Sacerdoti à Diacono mini-
 stranda, & hic quidem est sacer Or-
 do, quò tales initiantur, & in eo,
 quod Epistolam cantat ad Altare,
 obit officium Cantoris (Epistola
 enim canitur tono lectionis) ut-
 cunque vestibus sacris indutus, sed
 in aliquibus occasionibus servit in
 Alba tantùm, & cum manipulo.

Acolythi; sub hoc nomine in pra-
 xi veniunt Minoristæ, denominatio-
 nem habentes ab Ordine sacris pro-
 ximo, & inter Minores supremo; as-
 sistunt verò in Officio Divino solem-
 ni tanquam Ceroferarii, aut vasa
 non consecrata ferentes; quorum
 Offi-

Officium explicatur in ordinationibus ; praxis autem habet , quòd , ubi adsint , vel haberi possint dictis Ordinibus initiati , illi adhibeantur , si autem non adsint Clerici saltem , assumuntur plerumque pueri , pro occasione pares , & ipsis dantur superpellicea alba , ut per hoc repræsentent Clericos in Altaris Ministerio , possintque stare in Presbyterio , prout decet.

Sacrista ; hic debet esse in sacris propter sacra vasa , quorum custodia illi demandari solet , non solum asservanda , sed & tractanda , quod alteri non facilè concedendum. Si verò non adsit talis , procuretur Clericus ; si neque Clericus , saltem in Ecclesia superpelliceum gerat , & taliter Clericum repræsentet ex convenientia ; sit autem vir , de cujus munditia , honestate , ac probitate possit confidi , Parocho quoad Ecclesiæ functiones , & custodiam plenè subordinatus , etiam Laicus.

Si in loco Parochiæ sint plures Sacerdotes , qui vel Capellanos agant , vel Beneficiati sint manua-

les, aut fundationales (quia singuli Parocho subfunt) adduci debent, ut, maximè in Festis agant in Officio Divino Levitas, fiantque taliter Officia Divina cum solemnitate; si verò fuerint sub Parochiali Ecclesia aliæ Filiales, non nisi ad diffitas emittendi in illis festis, quando populus tenetur concurrere ad recognitionem Matricis, in quo tamen spectandum si fortè in filialibus sint ægroti, aut impotentes ad accedendam Parochialem, prout etiam consuetudines laudabiliter introducæ, & per visitationes approbatæ.

Beneficiati omnes, & singuli tenentur intervenire processionibus non tantùm Theophoriæ, sed etiam aliis à Parochiali procedentibus, seu de præcepto Ecclesiæ, seu de consuetudine Parochiali, idque in vestibus sacris, vel saltem in superpelliceo albo, prout occasio, & usus tulerit, uti dicetur de Processionibus.

Sacerdotes advenæ, seu transerunt, nisi per se satis sint cogniti, vel Diocesani non notati, non ad-
mit-

mittantur ad celebrandum in Ecclesiis Parocho subjectis, nisi exhibitis formatis, & literis dimissorialibus sui Episcopi, quæ autem, si per occasionem fieri poterit, ab Ordinario loci, vel Vicario Generali, aut saltem Decano rurali viciniori sint recognitæ, qui verò vagorum suspicioni subjacere possint (pejus, si Apostasiæ) nullatenus permittantur celebrare.

CAPUT V.

*De Officiis Divinis, ac primò
de Missa ejusque explicatione
secundùm ritus, & rationale
Divinorum.*

Officiorum Divinorum primum, & præcipuum est Missa, hoc enim fit in cõmemorationem Christi primi Sacerdotis, qui se ipsum obtulit æterno Patri in sacrificium Sacerdos idem, & victima, quique in institutione hujus præstantissimi Sacramenti, ac sacrificii voluit recolere in sui cõmemorationem; pro-ut hoc præscribitur exprimendum,

(7) Durandus L. 4.
cap. I.

& commemorandum mox est post Consecrationem per ea verba : *Hæc, quotiescunque feceritis, in mei memoriam facietis.*

Missæ igitur, quæ interpretatur-
 (2) Gavant *missio orationis ad Deum* (2) est qui-
 Thesaur. dem in se una, sed quoad ritus, ce-
 SS. Rit. lebrationem, seu modum tripliciter
 par. I. Tit. accipienda, nempe, quòd alia sit so-
 I. L. D. lemni, alia *privata*, & alia *vetiva*.
 Sub *solemni* intelligitur illa, quæ
 palam, & ex officio cum solemni-
 tatibus habetur per Sacerdotem Ec-
 clesiæ Rectorem, & obligat statis
 temporibus, hoc est maximè diebus
 Dominicis, & Festis populum ad
 interveniendum, idque ex præce-
 pto Ecclesiæ sub peccato. Et quidem
 quò ad celebrantem Parochum,
 ille tenetur Missam offerre pro po-
 pulo diebus Dominicis, & festis,
 quando populus habet obligatio-
 nem interveniendi (a) obligatio ve-
 rò applicandi est principaliter in
 Parocho, vel ejus substituto, aut
 Administratore proveniens ex eo,
 quòd pro tali applicatione recipiat
 fructus, seu proventus Parochiales;
 cum

(a) I. Con-
 fil. Trid.
 Sess. 23.
 in princip.

cum quibus commensuranda est obligatio applicandi Missam, an autem concomitanter possit à Parocho, maximè qui solus sit Sacerdos in eo loco, assumi alia obligatio, consulendi sunt Canonistæ, & Moralistæ, sed cum moderatione quoad faciliores.

Obligatio populi ad interveniendum ex eo nascitur, quòd diebus maximè Dominicis, & Festis Deo apprimè dicatis fieri debeat professio fidei, quæ intonatur à Parocho, seu Rectore Ecclesiæ, & producitur à Choro nomine populi ad talem professionem, vel corde tantùm, & submissâ oratione, vel etiam voce propriâ consentientis. Ubi non erit incongruum præmittere, quòd ideò in Rosariis primò locò ponatur *Credo*, seu illius signum, quia professio fidei Orationi præmittenda est, tanquàm symbolum Christiani. Est & aliud obligationis genus, cur populus teneatur interesse Missæ Parochiali die Dominico, nempe, ut inter Missarum solemnia au-

diat verbum Dei, post Evangelium regulariter sibi explicandum.

Partes Missæ essentialis communiter dicuntur tres, nempe Offertorium, seu Oblatio, Consecratio & Communio, seu Communicatio. Alii non incongruè adstruunt partes sex, quarum prima est præparatoria, aut precatoria, ut est confessio celebrantis pro se, & Ministrorum pro populo, nec non invocatio Dei per Kyrie eleison, & Christe eleison alternative cum Ministris pro se, & populo, nec non Oratio celebrantis pro utroque; secunda doctrinalis per sacras scripturas erudiens, & per Evangelium docens; Tertia Offertorium pro Ecclesia unita; Quarta Consecratio verbis Christi per Sacerdotem celebrantem; Quinta communio celebrantis, ac populi; Sexta gratiarum actio per Orationes in Postcommunionem positas.

Prænotandum etiam, quòad reverentias, has esse triplicis modi, scilicet simplicem, seu inclinationem capitis; mediam, quæ fit inclinatio

cor-

corpore, & genuflexam. Prima fit ad quodlibet *Gloria Patri*, & quinques in Hymno Angelico erga Crucifixum, media fit in nominando *Jesusum*, *Mariam* autem nominando erga librum, genuflexa verò transeundo ante Altare, ubi asservatur Sacramentum; & si hoc expositum non fuerit, unô solùm genu, si expositum, utrôque genu ad terram flexô, prout habetur in instructione Rituum, & approbandorum ad Missam.

Sic ad tres reducuntur etiam toni vocis, quâ celebratur Missa, id est: tonus altus cum cantu in illis, quæ audienda sunt à populo; vox media, sed bene audienda, ut intelligatur in Presbyterio, vox submissa pro secretis, quam tamen percipi ab Assistentibus in Altari est conveniens.

SECTIO I.

De Missa solemni.

SUppositô, quòd Sacerdos sit debitè præparatus ad Missam, isque sit Parochus, diebûs Dominicis Officium Divinum celebraturus, si habe-

habeat Levitas assistentes, præmittit Diaconum cum Ceroferariis, & sacristâ, vas aquæ benedictæ, vel præcedenti Sabbatho, vel ipsâ Dominicâ manè secundum Rituale, confectæ gestante, qui Diaconus, vel, si non adsint assistentes, alius Sacerdos, vel saltem Clericus cum superpelliceo ante altare in medio flectens intonat Antiphonam: *Asperges me*, vel tempore Paschali: *Vidi aquam*, quod ultimum est enuntiativum lætitiæ, primum verò poenitentiae, & tum prosequente Choro etiam cum addito versiculo Psalmi: *Miserere*, pergit in longum Ecclesiæ, aspergendo populum aquâ benedictâ, prius ex parte dextra, post redeundo ad partem sinistram; per quod denotatur imploratio Spiritûs Sancti, & remissio peccatorum venialium, aut præparatio ad poenitentiam pro iis, qui sunt in mortalibus, secundum baptismum Joannis, ita, ut aspersio aquæ sit quasi rememoratio baptismi à fidelibus suscepti. Si verò Parochus sit solus, aut Assistentes de præsen-
ti

ti non habens, decebit, ut exeat ex Sacristia in sola Alba, & Stola, & asperisionem ipsemet perficiat, éstque causa hujus, ut sinè paramenris sacris sit expeditior in extendendis brachiis, & hâc præparatione populi ad sacrificium se accingat, qui actus non est quidem per se, seu Parochialis, seu Sacerdotalis; unde fit sine sacris paramentis, quæ post asperisionem assumentur in Sacristia.

De partibus Missæ jam præmissimus notanda, adeóque posteriorem, seu partium numerum assumendo, inprimis præmittemus præparatoriam, quæ incipit ab invocatione nominis Divini per Crucem, quam facit Sacerdos dicendo: *In nomine Patris &c.* ad quod Ministri respondent: *Amen* suô, & populi nomine, mox per antiphonam: *Introibo*, & psalmum: *Judica* initiat Introitus; Ministris versiculos alternantibus; inde reinvocatô Divinô auxiliô per verba: *Adjutorium nostrum &c.* ut hoc consequatur per actum poenitentiae, Sacerdos facit con-

confessionem pro se, ad cuius finem à Ministris per *Misereatur* remissionem ipsi inaugurantibus, repetunt illi confessionem pro se, & populo, quem repræsentant, dum Sacerdos misericordiam Dei tanquam mediator ipsis exorans, ut tanquam Minister Dei indulgentiam peccatorum cum benedictione impertiatur, & sibi, & ministris, ac populo. Dictis inde versibus quasi præliminariis, quibus respondent Ministri, ac Dei novâ imploratione per *Domine vobiscum* absque versione, clarè tamen dicto, ascendit ad altare, illudque osculatur in medio per oratiunculas: *Auffer à nobis &c.* ascendendo, & in deosculatione: *Oramus te Domine per merita &c.* implorat intercessionem Sanctorum. Si Officium, vel Missa sit de solemnioribus, vel expositum Venerabile, aut ratione Festi, aut necessitatis publicæ, fit incensatio ministris incensum in navicula, & thuribulum cum igne suppeditantibus, Sacerdote autem utrumque per præscriptas oratiunculas benedicente,
&

& hujus ratio est, quia, cū incensum repræsentet orationem Sacerdotis, & populi Deo offerendam mediante fide, quæ perhibetur per candelas in altari ardentes, cō modo ad Deum debet dirigi, quod notatur per enunciationem Psalmi Davidici : *Dirigatur Domine Oratio mea, sicut incensum &c.* quam orat Sacerdos in ipsa incensatione. (b)

Quomodo autem hæc fieri debeat, præscribit Gavantus, nempe quod, si expositum sit Venerabile, istud incensandum sit à Sacerdote in supremo gradu aræ Altaris genuflexo præviâ profunda reverentia, tribus ductibus; post faciendæ incensationes superioris aræ, seu Altaris ipsius, ut sequitur; videlicet, si in Altari sit reconditum Venerabile, tunc tribus ductibus incensatur Crux; si non sit ibi Venerabile, cruci fit reverentia media, ac potius profunda, sed non genuflexa, inde, si adsint super Altare Reliquiæ, duobus ductibus, ex utraque parte incensantur illæ à Sacer-

(b) Gavā.
Thof. SS.
Rit. part.
2. tit. 4.
N. 4.

Sacerdote, è medio se non movente ; proinde in ea parte, quâ definit incensatio Reliquiarum, nempe in cornu Epistolæ fiunt tres ductus versùs candelabra (seu quod magis verum est) ad Superiorem partem Altaris versùs illam respectivè accedendo, subsequenter demisso thuribulo incensatur duplici ductu latus inferius ejus cornu, & mox triplici iterum ductu ipsa Mensa superior usque ad medium, ubi facta Cruci reverentia, vel (si in Altari sanctissimum sit Sacramentum) genuflexione, incensatur aliud latus Altaris triplici ductu usque ad Cornu Evangelii, & pariter demisso thuribulo bino ductu latus inferius hujus Cornu, dein elevato thuribulo incensatur terno ductu Mensa superior versùs mediam Altaris, ut factum in Cornu Epistolæ : ac tandem manu aliquantum demissâ incensatur anterior ejus pars triplici ductu, dum progrediendo à Cornu Evangelii, factâ in medio reverentiâ, ut suprâ, incensatur eodem modo pars anterior usque

usque ad Cornu Epistolæ: ubi red-
ditô thuribulô ipsi Diacono cele-
brans ab eo incensatur stante in in-
fima parte Aræ.

Ut autem sciatur distinctio sitûs,
seu partium Altaris, & Aræ, no-
tandum, quòd Altare dicatur qua-
si altior pars, unde ad Deum ascen-
dit Oratio, & Sacrificium, Area
autem pars inferior, unde ad Altare
ascenditur, & sic infima Area est
planum; gradus (in majori Altari
regulariter tres) usque ad Arcam
superiorem, in qua celebrat Sacer-
dos. Altare item tres quasi par-
tes habet, nempe mensam, quæ est
quasi medium, & ubi reponitur sa-
cra Hostia; item tabernaculum in
medio spatii, & quia hoc erigitur,
vocatur pars superior Altaris, pars
verò, quæ infra mensam est, & Ec-
clesiam respicit, dicitur pars infe-
rior Altaris.

Altari per incensationem quasi
purgato, Deique præsentia (qui
in templo Salomonis in forma nu-
bis apparuit) invocata, Sacerdos
in cornu Epistolæ solus incipit in-

troitum voce media, & interim chorus eundem intonat canendo eundem Introitum, seu Antiphonam, ex qua formatur, nec non Versiculum Psalmi locò totius Psalterii, quòd in primitiva Ecclesia dicebatur ante Missam; hòc finitò, & Antiphonà respectivè repetitâ Sacerdos persistens in eodem cornu Epistolæ dicit eadem voce: *Kyrie eleison* alternando cum Ministris, & quidem hoc ter, item ter *Christe eleison*, ac denuò ter *Kyrie eleison*, ita ut Sacerdos primò bis *Kyrie eleison*, semel *Christe eleison*, ac denique iterum bis *Kyrie eleison* pronunciet, sitque taliter primus, & ultimus in hac invocatione, quæ significat: *Domine miserere*, & *Christe miserere*, iterumque *Domine miserere*, idem verò canitur in Choro consecutivè, nisi fors diversis vocibus alternando, & hoc ad exemplum Chori Angelici, & novem ipsius Ordinum:

Ubi notandum, quod non deberet affectatâ modulatione nimis pro-

protrahi, aut sæpius repeti, prout musicorum mos est cum nausea, sed hæc agendo, ut vox sit pathetica, tanquam implorantium Divinam misericordiam; (c) Consequenter voce alta, ac potius hilari, & plaudendo Sacerdos ad superiora respiciens intonat hymnum Angelicum: *Gloria in excelsis Deo*, huic laudem dando, & exequitur hōc cō tonō, qui ab Ecclesia præscribitur, plus, vel minūs solemnī, vario de B. V. in ejus festis, seu aliis, in quibus canendum secundū duplex, semiduplex, simplex, aut feriale in Paschate, prout habent rubricæ, & hunc hymnum post dictam intonationem prosequitur Sacerdos voce mediā bene intelligibili, & Levitæ cum ipso locō Cleri, inclinando caput erga crucem ad verba *adoramus te, gratias agimus tibi, JEsu Christe, suscipe deprecationem nostram*, & iterum: *JEsu Christe*; Chorus verò prosequitur tonō lætō, ac secundū festa plus, vel minūs solemnī eundem hymnum. Interim, usque dum Chorus absolvat, & si non sit

(c) Durandus l. 4. c. 12. de Kyrie eleison & Casal. de Rit. in idem.

expositum Venerabile, itur ad sedes, Sacerdote ex Area altaris descendente post inclinationem factam Cruci, & in infima area, seu gradu, si reconditum sit Sacramentum genuflexionem, Levitæ verò genuflectunt, & in summo, & in infimo; biretum imponit celebrans in discessu, seu (quod magis usuale) in actu sedendi, sed Levitæ tegunt tantum in sedibus post celebrantem, detegunt autem ad verba præacta. Sessio denotat illam Christi ad dextram Patris, de qua fit mentio in Symbolo, ubi pariter sedetur. Ad *Amen* regrediuntur omnes ad Altare, & stant unus post alium ita, ut Sacerdos stet in suprema area, Diaconus super penultimo, & Sub-Diaconus super ultimo gradu, ad demonstrandam Hierarchiam Ecclesiæ; tum vertit se Sacerdos ad populum, & altô tonô canit: *Dominus vobiscum* (d) annuntiando Dei gratiam (vel si sit Episcopus, aut Prælatus, ab eo benedictionem habens) *Pax vobis*, eò quòd præsentet Christum, Resurrectionis

(d) Quod Durandus c. 14. vocat salutationem populi.

rectionis gloriâ jam clarificatum, ac propterea hoc facit in faldistorio; Levitæ autem respondent: *Et cum Spiritu tuo* voce media, sed Chorus idem voce altâ; post quæ celebrans transit ad cornu Epistolæ Levitis in ordine suo comitantibus, & Sacerdos stans ad librum cantatô *Oremus*, quod facit manibus junctis per modum orantis; inde disjungit manus, erectas tamen, ita, ut una aliam à parte interiore respiciat, digitis junctis canit orationem præscriptam, illâmq; concludens per verba: *per Dominum nostrum &c.* cujus verbô docemur omnia per ipsum, & nomine ipsius petenda esse; denuò jungit manus velut orans; orat autem nomine suo, & populi tanquam ejus Minister, unde dicitur in plurali: *Oremus*, & textus orationis. Levitæ voce mediâ nomine Cleri, & Chorus voce altâ nomine populi respondet: *Amen.* Si velex præscripto, vel aliàs ob publicam necessitatem dicendæ, vel canendæ sunt plures orationes, puta, commemoratio-

nes de sanctis, vel votivæ, quæ etiam dicuntur collectæ; quotquot sint, sumuntur sub una conclusione, dicuntur autem suffragia, seu commemorationes, quæ sunt de sanctis, quia illorum suffragium in orationes nostras inducitur; collectæ verò, quia quasi in unam colligitur oratio populi, in cujus signum, ubi mos est, ut populus eat ad offertorium, ponitur super altare, quasi tabella suæ Orationis per nummos, seu alia signa oblata; Sacerdos autem colligens hinc agit mediatorem inter Deum, & populum.

Quòd autem non sint sumendæ multiplices orationes, nè tædium pariant, scribit ipse Durandus ex Isaia c. 5. textum afferens Dei dicentis: *Cùm multiplicaveritis orationes vestras, non exaudiam.* (e)

(e) Durandus c. 15.
De Orat.
N. 2.

Secunda pars Missæ, eò quòd doctrinam contineat, doctrinalis ut suprà, dicitur, & primò quidem in solemni à Sub-Diacono vices Lectoris agente, canitur Epistola voce currenti, & quasi recitativa, diciturque Lectio, seu Epistola, quia
ut

ut plurimum componitur ex epistolis S. Pauli, vel actis, vel scriptis Apostolorum, seu Prophetarum, estque quasi pro textu explanandæ doctrinæ, & secundum id, quod Evangelio præmittitur, designat prædicationem Præcursoris ante publicationem Evangelii.

Graduale, vel tractus sunt quasi præparatio populi ad audiendum Evangelium, & hæc quidem à celebrante dicuntur voce media, & currenti; à Choro autem canitur illa, vel alia solita; inter miscetur autem Graduali *Alleluja*, ubi præscribitur, quod significat: *Laudetur Deus*. Sacerdos celebrans solemniter sub cantu Gradualis legit Evangelium voce currenti, quasi se ipsum per hoc erudiendo, & præparando ad illius explicationem.

Evangelium (ut mittatur omnis Etymologia, vel descriptio supervacanea) cum sit ipsum Verbum Dei, & textus historiæ Christi, tantam habet in Ecclesia Catholica venerationem, ut ad illud accedi debeat etiam sinè genuflexione ante

Venerabile expositum, si canatur, aut etiam dicatur ab ipso Sacerdote, quod fieri debet in suo cornu, inde dicto, & quod ideò est principale. In Missa solemnè Diaconus, postquam deposuit librum super Altare, & ante illud genuflexus oravit: *munda cor meum &c.* pro imploranda gratia Divina; eundem librum clausum reverenter recipiens accedit ad celebrantem, & ab eo petit benedictionem, quam dat Sacerdos per ea verba: *Dominus sit in corde tuo, & in labiis tuis, ut ritè annuncies Evangelium suum,* post quæ ipse Diaconus osculatur manum Sacerdotis, seu annulum Prælati, aut saltem locum libri, ubi fuit apposita manus celebrantis, & mox accedit ad locum subtus cornu Evangelii, ubi ipsum expectat Sub-Diaconus, illique super extensas manus librum apertum imponens (stantibus ex utroque latere Ceroferariis cum candelis ardentibus, quæ significant testimonium à Lege, & Prophetis) canit *Dominus vobiscum* quasi ex commissione celebran-

brantis, & dum à Choro responde-
tur, Diaconus tonò propriò incipit
Evangelium per verba : *Initium,*
seu sequentia S. Evangelii (& incen-
satur liber terno ductu thuribuli
antea à Sacerdote benedicti) mox
cantat totum Evangelium, ad inter-
punctiones, pro faciliiori textûs in-
telligentia bene advertendo per
pausas, & vocis cadentiam ; ubi
enuntiatur nomen *JESU* inclinat
caput libro, sed minùs ad nomen
Mariæ ; in Evangelio S. Joannis au-
tem ad textum : *Verbum caro factum*
est, unum genu flectit erga eundem
librum, etiamsi esset expositum Sa-
cramentum ; finitò autem Evange-
liò, Diaconus signat locum illius
super libro per digitos, & Sub-Dia-
conus eundem defert celebranti
deosculandum in loco signato : por-
rò Diaconus Sacerdotem, seu Pon-
tificantem, qui vel in cornu Episto-
læ ad Altare, vel, si sit Prælatus, in
faldistorio Evangelium decantari,
audivit, terno thuribuli ductu in-
censat.

Si verò non adsint Levitæ in

D 5

Missa

Missa etiam solemni, tunc Parochus, vel alius pro ipso celebrans, in cornu, & tonô propriô Evangelii illud cantat, sicut priùs in alio cornu, & tono lectionis cecinit epistolam, hoc enim facere est actus Parochum decens, prout in parte doctrinali audiemus.

(f) Conc.
Trid. sess.
5. c. 2. de
reform.

Porro annuntiationem Evangelii sequi deberet explicatio, sicuti exempla hujus nobis dederunt complures summi Pontifices, & alii SS. Patres item Pontifices, addendo homilias pro explicatione Evangelii, quas hodiedùm habemus in Breviario, & consequenter rectè Conc. Trid. statuit, (f) hoc loco fieri debere, vel à Parocho ipso, cujus munus est, saltem in Altari ad populum converso, vel ex ambona, nisi alius adsit concionator, vel ab Episcopo constitutus, vel ab ipso Parocho substitutus, quo casu Parochus celebrans in sede prope Altare ipsum attentè audit, quasi approbando, quæ dicuntur ex sua commissione; sicut hoc etiam facere solent Prælati Pontificantes ex faldistorio. **Finis**

nitā Concione fiunt publicationes festorum, jejuniorum, indulgentiarum, & aliorum per hebdomadam occurrentium.

Subsequitur *Credo*, quod celebrans altā voce intonat, cū audiri debeat in tota Ecclesia, estque hoc verum Symbolum, & professio fidei Catholicæ, quam originariē nobis tradiderunt Apostoli ex mandato Christi Domini, & dein dogmaticē explanāverunt diversa Concilia, habita contra plures hæreses, maximē verò Concilium Nicænum, confutando præter priores hæreticos Arium circa Divinitatem, & consubstantialitatem Filii cum Patre, ac subsequenter alia contra Schisma Græcorum negantium processionem Spiritus Sancti à Patre, & Filio; quæ omnia, præter alia de fide credenda statuit idem Concilium Nicænum, & post illud tria subsequa Oecumenica Concilia Symbolum Nicænum confirmantia præter aliud S. Athanasii eadem occasione editum, quod quidem est quasi superioris explicatio, & dicitur

tur in officio pro instructione Sacerdotum, non autem in Missa: & hac occasione notandum, quòd populus per se orare volens Symbolum sermone vernaculò, recitet illud Apostolorum, per quod satisfacit, quamvis satisfaciat consentiendo illis, quæ cantata sunt à Sacerdote, & Choro. Celebrans post intonationem verborum: *Credo in unum Deum* subsequitur voce mediâ totum Symbolum pro se, Levitæ verò pro Clero, sicut Chorus pro populo; ubi duo notanda, primùm, quòd Chorus debeat repetere verbum *Credo* à Sacerdote intonatum, quia in ea consistit *vis mandati*, & *actus fidei*; secundùm, quòd à Choro cani debeat totum Symbolum, non omittendo medietatem, aut quamlibet partem, sed totum, & singula, quæ ibidem contenta tenemur credere, & profiteri; unde ex illo omittere vel minimum, abusus est pro possibili tollendus.

Absoluto per se symbolo, quod fit stando per modum operantis, potest celebrans (nisi expositum sit
Vene-

Venerabile) adire sedes, & ibi cum Levitis, & Acolythis sedere, quia est actus recipientis professionem, communis Clero, respectu populi profitentis saltem per Chorum, qui prosequitur Cantum; ubi autem devenitur ad verba tractantia de incarnatione Christi, detegunt sedentes, & totum textum venerantur inclinatio capite usque ad *homo factus est* inclusivè, idèmq; facient in secunda parte symboli de Spiritu Sancto ad verba: *Simul adoratur* in signum debitæ adorationis. Ad verbum finale *Amen* redit celebrans cum Ministris ad Altare, eoque deosculato, celebrans vertit sed ad populum, & altâ voce canens per verba: *Dominus vobiscum* annuntiat ipsi Dei gratiam, quasi in præmium fidei, quam professi sunt; ac post responsum Cleri per Levitas, in ordine suo stantes, ac Cleri pro populo prosequitur altâ voce: *Oremus*, èstque *hoc* quasi invitatio ad Offertorium.

Tertia igitur Missæ pars, secundùm superiùs assumpta, est *oblativa*,
seu

seu *Offertorium*, quando Sacerdos solemniter celebrans super Patena, sibi à Diacono porrecta, offert panem ad Sacrificium aptum, hoc est: in Ecclesia Latina azymum; vulgò *Hostiam*; ea verba secretò proficiens: *Suscipe sancte Pater, Omnipotens aeternae Deus banc immaculatam Hostiam, quam ego &c.* ex quo notatur, celebrantem hic quidem loqui in persona propria, sed mixta cum ministerio populi, ac qualitate quasi mediatoris, imposterum autem jam dicitur ille panis: *Hostia oblata*: consequenter Calix cum vino, ac infusione modicæ aquæ mixto, offertur ab eodem Diacono celebranti; in ipsa aquæ infusione petitur à Subdiacono benedictio; & ratio, cur benedici debebat aqua, est, quia hæc est elementum famulans, ubi vinum in sanguinem Domini convertendum est Dominans, nec convertendum ob præstantiam in aliud. Oblatio verò calicis fit à celebrante per Oratiunculam: *Offerimus tibi Domine calicem salutaris &c.* (g) in plurali ex ea ratione, quod aqua modi-

(g) Duran-
 cus de
 Obl. l. 4.
 c. 30. N. 21.
 & ex eo
 Gavant,
 de Offert.

modica infusa vino, cùm significet Ecclesiam Christo unitam, per modum sanguinis, & aquæ, quæ ex ipsius latere exivit, jam notat communionem, adeoque in plurali sit exprimenda; modicitas verò aquæ notanda ob inferioritatem longè maximam Ecclesiæ erga caput Divinitate præeminens; illud verò, per quod invocando Divinam benedictionem super oblata dicitur: *Veni sanctificator omnipotens æterne Deus, & benedic hoc Sacrificium tuo sancto nomini præparatum*, est petitio acceptationis, & benedictionis Divinæ, subsequenter præparatur, & fit incensatio oblatorum cum thuribulo, & quidem indistinctè præ omnibus fiunt crux, & circulus super oblatis dicendo præscriptas oratiunculas; postea, si expositum sit Venerabile, descenditur ad primum gradum; ibique genuflexus Celebrans cum ministris ternò ductu incensat Venerabile, postea ad superiorem Arcam, ejusque medium rediens, unòque genu reverentiam faciens, prosequitur incensationem, ut

ut dictum est ad introitum; ipse verò Celebrans (supponendo expositionem) incensatur in cornu Epistolæ stans uno gradu infra Arcam, ubi & perficit lotionem manuum dicendo: *Lavabo* quod perficit veniendo cum *Gloria Patri* ad medium. Quod verò detur patena Sub-Diacono tenenda, postquam illâ uti suspendit celebrans, nempe à fine Offertorii usque ad Communionem, hoc est finem Orationis Dominicæ, idque sub velo, quo quasi involvitur, ratio est, quòd sacra vasa custodiri oporteat usque in usum, & exinde datur Sub-Diacono, qui ejus tactum in ordinatione nactus est, & ad talem custodiam destinatus.

Prosequitur Sacerdos post lotionem manuum ad medium, & ibi finitò psalmò: *Lavabo* submissò capite, ac junctis manibus dicit oblationem per Orationem: *Suscipe sancta Trinitas &c.* & hæc est propriè oblatio totius materiæ, pro sacrificio præparatæ, & oblatae erga SS. Trinitatem, agítque in hoc Sacerdos

Sacerdos Ministrum Christi, exinde vertit se à parte dextra perficiens totum circulum, & in medio versionis clarâ voce, sed sinè cantu dicens: *Orate fratres* quod est ad Clerum, seu Presbyterium injungens illis, seu petens orari, ut suum Sacerdotis, ac ipsorum æquè comministrantium Sacrificium DEO acceptum fiat; respondent ministrantes *per suscipiat &c.* Choro verò canente locò Offertorii, quòd in ea Ecclesia fors introductum est per consuetudines laudabiles tamen; & interim populus venit ad Offertorium, quasi substantias suas æquè, ac preces ad Sacrificium conferendo.

Dictis deinde à Sacerdote secretis quasi in præparationem Sacrificii, illisque sub una, vel pluribus conclusionibus finitis, ultima conclusionis verba publicantur celebrantis cantu per verba: *per omnia secula seculorum*, & hinc incipit Præfatio, desinitque tertia pars, id est: *Offertorium*, in instanti sequitur præfatio annuntiando gratiam Dei

E per

per *Dominus vobiscum*, monendo Clerum, & populum, ut animum ad Deum erigat per verba: *Sursum corda*, de quo quasi confidens Sacerdos gratias Deo agendas innuit per alia: *Gratias agamus*, inde suô, Cleri, ac populi nomine justum id esse affirmans continuat Præfationem verbis, modo, ac tonis præscriptis, sociâtque hanc Gloriæ Dei annunciationem cum Choris Angelorum unitâ cum ipsis voce efformans ternum, idque summum elogium: *Sanctus &c.* (b) quod quidem celebrans dicit voce mediâ; Presbyterium pangit pulsu Campanæ, & Chorus prosequitur cantum cum sequentibus.

(b) Durandus c. 33. de præfat. cum pluribus circumstantiis, & Gavantus eod. loco de Præfat. ad N. 11.

Incipit Canon, seu pars quarta Missæ Consecratoria dicta; & quidem *Canon*, seu Regula in sacrificando tenenda semper est eadem, nisi quoad pauca in certis festis addenda, ac propterea debet dici in qualibet Missa; Oratio verò in Canone tota fit per solum Sacerdotem, atque ideò secretò, ità tamen, ut intelligere possint Assistentes, tanquam

quam proximi testes, & hoc exemplô Christi, qui in accessu ad Passionem suam solus orabat; Assistentes verò debent silere, & attendere, nè turbent Sacerdotem, prout fieri solet ab illis, qui Levitas agunt, negligendo attentionem, tanquàm discipuli dormientes, aut interim vacant Orationi Breviarii, vel aliarum precum impertinentium; cùm tamen Christus dixerit: *Vigilate*, hoc est attendite, & *orate*, hoc est mentem erigite, non verba; his enim opus non habebat Christus, sed illi, nè intrarent in tentationem, vel dubitationem. Sacerdos igitur incipit Canonem per verba: *Te igitur Clementissime Pater &c.* petendo, ut accepta habeat dona, & munera materialia suæ Ecclesiæ in sacrificio illibato oblata, in quem finem, quasi Dei nomine format tres cruces bene productas, in quo quidem Christum non signat tanquam præsentem, nec tanquam passum, sed tanquam Sacrificium præparatum præveniando his signis crucem, in quam se tradidit æterno Patri pro

(1) Nomi-
ne *Antisti-*
tis veniunt
Patriar-
chæ, Ar-
chi-Epi-
scopi, vel
Episcopi
in propria
Diœcesi:
& non al-
terius su-
perioris.
Gavantus
part. 2. tit.
7. N. 2.

nobis sacrificium; quod consequen-
ter ex mandato sacrificati Capitis
offert Ecclesia sub, & cum Capite
visibili summo Pontifice, ac Anti-
stite particularis Ecclesiæ, (1) &
populum Apostolicæ fidei cultorem;
quod si vacare contingat S. Sedem,
omittantur verba de Papa, & dein-
de addendo preces, ut Deus memi-
nerit in specie eorum, quos com-
mendare volumus, & debemus per
verba: *Memento Domine*, (estque
pro vivis) finaliter autem pro om-
nibus præsentibus, ac pro quibus
Sacrificium offertur (Parochus hîc
specificè memor sit populi sui etiam
fors absentis) quorum preces, suis
junctæ Deo commendantur. Hîc
monendum, nè Sacerdos nimium
se detineat in hoc *memento*, sciens
primam memoriam esse sui, secun-
dam ejus, pro quo offertur, seu of-
ferri debet, ac tertia particularium,
seu personarum, seu necessitudinum,
pro quibus supponitur fecisse inten-
tionem ante accessum ad Altare,
secundùm regulas præparationis in
sacristia habendas.

Dici-

Dicitur : *infra actionem*, quod subjungitur, nempe Communicantes, hoc est, ut eidem Sacerdotis orationi adiutorium accedat à Communionem earum, quæ merito suo potentiores sunt, nempe B. Virginis, SS. Apostolorum, Martyrum, ac Confessorum, cum quibus quasi agendo, protectio Dei imploratur pro bene peragendo Sacrificio (k) Inde junctis manibus, ac per pollices innodatis, illos Sacerdos latè extendit super Oblata, dicitque Orationem : *hanc igitur*, & in fine ad verba : *per Christum Dominum nostrum &c.* jungit manus per modum deprecantis, ut est erga Deum, cujus nomine continuò prosequens : *Quam oblationem &c.* mox dat benedictionem triplici cruce per manum dextram super Oblata, prosequens aliâ cruce super hostia in particulari dicendo : *ut nobis corpus* ✠ atque iterum particulariter super calice : *Et sanguis* ✠ *fiat Dilectissimi Filii tui Domini nostri JESU Christi.* In istius, & passionis ejus memoriam præceptam subjungit :

(k) Durandus l. 4. c. 38. de 3. parte Canonis.

Qui pridie, quàm pateretur &c. assumitque hostiam inter pollicem, & indicem ambarum manuum, ac proseguendo cætera, jam Christi, quâ sacrificantis nomine benedicit Hostiam per crucem, quasi præventivam; & hîc signanter advertendum, quòd ante istam crucem discooperienda sit pixis, vel calix cum aliis particulis consecrandis, ità, ut una cum intentione illas omnes, & singulas visui suo objectas, tam superficialiter, quàm integraliter, & numericè contentas in vase consecrare velit; Crux ultima respectivè extendatur etiam super illas. Qualis esse debeat intentio sacerdotis Hostiam, & particulas separatas consecraturi, relinquitur Moralistis, seu Instructoribus Ordinandorum, id tantùm innuendo, quòd tempus, & locus formandæ intentionis sit istud, & quòd actualis suò modò requiratur.

Subsequitur Consecratio, in qua Sacerdos Christi verbis, adeoque illum repræsentans eam perficit, debentque verba clarè, & distinctè pro-

pronuntiari, non modò in venerationem, sed etiam magis distinctam, executionem mandatorum Christi, idque effectivè, non quasi narrativè; quod enim ad textum: *Hoc est enim*; ista ultima particula adjecta sit à S. Petro, refertur ad mandatum Christi potius, quàm ad historiam. Simili modo fit in consecratione Calicis; post quam Sacerdos (antequam adoret, & coöperiat Calicem) concludit verba Christi per ea: *Hæc quotiescunque feceritis, in mei memoriam facietis* per quæ quasi mandati, sibi dati, rationem declarat. Quod elevatio hostiæ fieri debeat in eum finem, ut postquam illam præviâ genuflexione adoravit celebrans, adorari etiam debeat à populo vidente, est in propatulo, modus autem, & præscriptus, & rationabiliter observandus est iste, ut Hostia tota elevetur ante caput celebrantis, qui in eam continuo debet habere intentos oculos, & taliter elevare, ut videatur tota, & videri possit à singulis, sicut à se ipso; unde Hostia non de-

bet elevari , perpendiculariter supra caput celebrantis , quia si hoc fiat , nec ipse in eo instanti videre poterit Hostiam , prout præscribitur , nec esse securus , quòd fortè , dum supra caput illam erigit , capillis aliquid ab ipsa Hostia abstrahatur , ipsique cadat supra caput , postea facile negligendum , adeoque promptum est medium , imò necessarium , ut elevatio Hostiæ fiat ante caput , & quod dicitur debere supereminere , ita , ut videatur tota , sumi debet horizontaliter ; alias enim non observabuntur Rubricæ præscriptæ. Idem dicendum de Calice , qui pari modò , & taliter elevandus , ut cuppa saltem supereminet capiti horizontaliter , non , quòd calix poni debeat super caput perpendiculariter , ex quo facile emergere posset periculum effusionis ; unde etiam in SS. Ritibus hoc expressè statuitur , ut neque sacra Hostia , neque Calix efferatur extra substratum Corporale , nè , si quid fortè decidat , exinde efferatur. Falluntur etiam non pauci ex praxi ,
vel

vellipotius abusu, quòd post elevationem Hostiæ, quasi compendio temporis usuri, in ipsa Hostiæ depositione, ac, priusquam secundâ genuflexione adoraverint, pallam è Calice levent, quòd certè præposterè in usum deductum, tollendum est, nisi velimus videri calicem non adhuc in sanguine Christi consecratum adorare, quod etiam in Missa cantatâ solemni observare debet Diaconus, nè Calicem Celebranti ante secundam genuflexionem, seu adorationem discooperiat.

Prosequitur Celebrans secretò quidem, sed suâ æquè ac Cleri, & populi vice sequentia in numero plurali, Christo in Sacramento jam præsentem passionem suam rememorans per ea: *Unde memores &c.* & Hostiam jam per transubstantiationem sanctificatam enuntiat per verba: *Hostiam puram, Hostiam sanctam, Hostiam immaculatam* tres Cruces, tam super illam, quàm super Calicem producendo conjunctivè; deinde unam particulariter super Hostia, aliàmque super Calice, ac postmo-

(1) Duran-
dum de O-
ctava par-
te Cano-
nis.
Et Gavan-
tum de Ca-
none post
Consecrat
Tit. 9. N.
1. & litt.
corre-
spond.

dum continuando oratiunculam:
Supra quæ propitio &c. aliámque:
Supplices te rogamus &c. erga Deum
conjunctivè, (1) rogando, ut hæc re-
cipiat à nostra tenuitate quidem
(in cujus signum Celebrans Altare
in ultima parte osculatur, manûs-
que ibi reponit, quasi extremitatem
tenens) sed sui præstantia sibi *acce-
ptabilia*, cùm sint *Corpus, & Sanguis*
duabus crucibus distinctivè *designa-
ta*, Filii sui; quem recipere, ac
assumere velle humiliter depreca-
mur, prout hæc latius, & per plu-
ra explicantur per allegata.

Commemorationem fidelium de-
functorum facit Ecclesia Militans
per Celebrantem offerentem verbis
sequentibus: *Memento etiam Domine*
famulorum, famularumque tuarum,
qui nos præcesserunt &c. significans
per hoc communionem, quam ha-
bemus in vita hujus sæculi cum illis,
qui dormiêrunt, sed cum gratia Dei
in vitam æternam resurrecturi, quâ
spe signantur, qui in gratia Dei de-
functi sunt, nostrámque intercessio-
nem expectant; & hîc Celebrans Pa-
rochus

defunctos suæ plebis in Cæmeterio
jacentes generaliter, specialiter au-
tem eos, pro quibus orandum, vel
celebrandum suscepit, nec non alios
sibi bene viſos commemorat:

Communionem cum sanctis glo-
rificatis petimus, nobis dari per Sa-
cerdotem Celebrantem, ac dicen-
tem: *Nobis quoque peccatoribus &c.*
quam qualitatem, nempe peccato-
ris exprimit idem Celebrans tun-
dendo sibi pectus, orátque partici-
pes nos fieri meritorum, per quæ
sunt glorificati sancti utriusque se-
xûs; quia pro utroque oratur, &
in fine pro complemento jungun-
tur manus Orantis dicendo: *Per*
Christum Dominum nostrum &c. per
quem Sacerdos æterno Patri com-
memorat gratiam Creationis, inde
tribus Crucibus sanctificationem,
vivificationem, & benedictionem
recognoscendo; iterum post genu-
flexionem Sacramento factam, Ho-
stiam super discooperto Calice de
labio ad labium tres Cruces produ-
cendo, idem profitetur de Christo
Salvatore per passionem suam, &
mox

mox idem per alias duas cruces æternum Patrem, & Spiritum Sanctum enuntiando; hunc, quem tenet, illis parem demonstrat, quamvis pro nobis in carne humana passum, per quod etiam quinque sacra Christi vulnera medio quinque crucum designari possunt. (m)

(m) Durand. de
Oët. parte
Canonis
C. 43. &
signanter
N. 6.

Cæterum collectionem SS. Trinitatis designari per ista verba comprobatur, genuflexiones autem fiunt, prout describuntur. Per illa verba aliàs finalia: *Per omnia secula seculorum &c.* altâ voce cantata Celebrans laudem Deo à se dadam populo proclamans illum invitat, ad Dei adorationem tanquam ex præcepto Christi ibi præsentis, unde incipit illa manibus junctis per modum orantis, ac progrediendo easdem disjungit Clerum, & populum in pluribus figurando, & intonando orationem Dominicam in plurali, hoc est: *Pater noster &c.* glorificat Deum per verba: *Sanctificetur nomen tuum*, & subdendo petitiones à Christo præscriptas communi voto, quibus annuendo in
fine

fine respondent Assistentes nomine Cleri, Chorus verò altâ voce concludit enuntiatione ultimæ petitionis: *Sed libera nos à malo*, & Sacerdos orationem claudit respondendo voce mediâ: *Amen*, subditque quasi pro confirmatione oratiunculam: *Libera nos*, & in illa quasi sigillat orationem signô Crucis super se ipso efformatô. (n) Sed hîc etiam advertendum, quod postquam Chorus finivit illa: *Sed libera nos à malo* reservetur celebranti dicendum: *Amen.*, & hoc ideo, quia Sacerdoti incumbit (sinè ostentatione tamen aut præsumptione) affirmare populo, quòd sit exaudita illius oratio; ideo autem dicitur voce mediâ, ut hoc audiant saltem Assistentes, seu proximi in Presbyteriô.

(n) Durandus cap. 49. de silentio post orat. Dominicam n. 5.

Signanter supra dictum est: *Communi voto*, quia ab Oratione Dominica incipit quinta pars Missæ, id est: Communio; tunc enim oratur à Sacerdote communiter cum plebe, atque ideò altâ voce. In ipsa oratione: *Libera nos quaesumus Domine,*

mine, Sacerdos accipiens patenam à Diacono, in solemni Missa sibi præsentatam, eam paululùm tenet, erectam inter digitos clausos, super purificatorio ad marginem corporalis extenso, deinde ante verba: *Da propitius pacem &c.* eâdem patenâ se signat à fronte ad pectus per modum crucis, ipsâque Sacramento submittit, per quod pacem petit à Deo Ecclesiæ, ut patet ex verbis: *Da propitius pacem &c.* mox frangit Hostiam reverenter super Calice positam, & hoc ideò, nè ex fractura quid aliò decidat; dividit autem illam quantum commodè fieri potest in duas partes æquales, quarum primam ad dexteram eâdem manu reponit, super patenam immediatè subtus calicem appositam ad partem dexteram, deinde ex alia parte, quam tenet sinistra, medio dextræ manûs demit particulam, mediam autem, à qua particula dempta est, reponit super patenam ergâ aliam medietatem jam ibi existentem, ita, ut quasi redintegretur. Particulam demptam dexterâ

terâ tenens Sacerdos, & sinistrâ calicem super eo quasi monstrans particulam cantu profert verba finalia Orationis, id est: *Per omnia secula seculorum*, intra quam facta est actio prædicta, & post responsionem Ministrorum, & Chori: *Amen* profequitur eodem cantu: *Pax Domini sit semper vobiscum*; quam pacem ideò annuntiat, & quidem, ut sit sicut supra Ecclesiam glorificatam in cœlis, quæ significatur per situationem primæ partis Hostiæ ad dextram repositæ, ita, & super militantem in terris, quæ denotatur per situationem secundæ partis ad lævam, item super vivis, & defunctis, qui figurantur per particulam, quam verbis supra dictis expressis Sacerdos immittit Calici. Porro illud significatum, quòd fiat fractio super Calice, ad demonstrandum, quòd totus Christus sit in tota Hostia, & totus in qualibet ipsius parte, publicatur quasi per Cantum in Missa solemni, & ideò verbis ab Ecclesia præscriptis, quia, ut pulcherrimè explicat Durandus, ipsum verbum est hujus demonstratio,

tio, hoc enim verbum, quod altâ voce canitur, totum auditur ab omnibus, & totum à singulis. Immit-tendo autem particulam in Calicem per verba: *Hæc commixtio &c.* denotat Sacerdos unitatem corporis Christi in utraque specie.

Post hæc Sacerdos voce mediâ, sed paululùm elatâ dicit *Agnus Dei &c.* tundendo sibi pectus, & bis profequitur (voce tamen aliquantulum submissiori per modum pœnitentis) *miserere nobis*, tertio autem: *Dona nobis pacem*, quod introductum à Summo Pontifice Sergio, ut dicatur semel, Innocentius III. ad tres vi-ces ampliavit; Joannes verò XXII. in turbulentiis, ac schismatibus Ec-clesiæ constituit, ut tertiâ vice locò *miserere* dicatur *dona nobis pacem* ex-ceptâ SS. Basilicâ Lateranensi, in qua tertio etiam dicitur *miserere nobis* ad designandû, quod illa sem-per steterit inconcussa. Agnus Dei canitur etiam à Choro ad imploran-dam Divinam pacem super populo.

Succedunt tres Orationes, id est prima: *Domine JESU Christe, qui*

qui dixisti Apostolis tuis, pacem relinquo vobis &c. quâ finitâ (ubi mos est dare pacem) Celebrans cum Levitis osculatur Altare ad extremitatem corporalis ad dextram, quasi sumens exinde pacem, & si ista mittenda sit Principi, vel Prælato Assistenti, signat Cruce tabellam pacis dictam, & quid sacri continentem, aut repræsentantem, quæ defertur osculanda; aliàs autem Celebrans erga Diaconum semigenuflexum se vertens, quasi ipsum amplexando dicit: *Pax tibi*; Diacono respondente: *Et cum spiritu tuo*; deinde iste versus ad Sub-Diaconum, eodem modo illi dat pacem, ac exinde primis è Clero in Presbyterio existentibus, seu ministrantibus, prout fuerit mos Ecclesiæ, non autem extra Presbyterium, quia Christus dedit, seu annuntiavit Apostolis, & Discipulis suis tantum. Et de hoc exempla afferendo in Italia, ac locis eidem finitimis, populus accedit circumcundo Altare per Chorum ad Cornu Epistolæ, ubi post Communionem Sacerdos stans in eodem

F Cornu

Cornu Epistolæ exhibet omnibus tabellam pacis deosculandam ; in aliis verò locis mos est, non contemnendus, quòd inter populum fiant mutui amplexus inter viros ; iterum alibi, auditis verbis : *Pax Domini sit semper vobiscum*, signant se signò Crucis ternò ; nec desunt in pluribus locis alii, qui pro signo pacis dant sibi invicem manus ; quod certè à Parochis explicari populo esset conveniens, ut sciat quisque pacem se debere, habere, & colere cum proximo suo, antequam accedat ad Communionem, etiam spirituale. Aliæ duæ Orationes, de quibus supra, sunt præparatoriæ ad Communionem. Exinde Sacerdos voce mediâ, sed clarâ, & intelligibili profert verba : *Domine non sum dignus &c.* ut intelligatur à Clero, seu Presbyterio ; cætera verò proficitur voce magis submissâ, nisi, quòd prima ter repetat voce clarâ, tundens pectus, & in hoc Centurionem, seu Publicanum imitatur ; mox reverenter accipiens manu dextra Hostiam, se ipsum communicat ;
indé-

indéque profequitur modô præscriptô ad sumptionem Calicis, conquisitis priùs particulis per patenam, illisque, si quæ sint, in Calicem demersis, & infra hunc actum dicit: *Quid retribuam Domino &c.* dicitur autem signanter *sumptio*, quia per hanc consumatur communio Sacerdotis; Si verò communicandi sint alii, hoc fit statim post sumptionem utriusque speciei per Sacerdotem, qui cæteris, etiamsi ordine sint æquè Sacerdotes, ministrat sub una specie tantùm, & minori hostia, simul cum majori consecrata; ipse verò accipit ablutionem ex Calice, super quo lavat manus; alii autem ex alio vase per ministrantes porrecto, sumere possunt ablutionem.

Quod in Missali intitulatur *Communio*, signat publicationem Communionis perfectæ, per textum legendum ex Evangelio illius diei tractum, à Sacerdote clarâ voce dicendum in Cornu Epistolæ.

Regreditur inde Sacerdos ad medium Altaris, cum Levitis, in suo ordine stantibus, & conversus ad

populum per *Dominus vobiscum*, gratiam Dei ob Communionem benè factam ipsi annuntiat, indèque reversus cum iisdem Levitis (si adsint) ad Librum, per *Oremus*, quod cantu præmittit, invitat ad gratiarum actionem, & habito per- *Et cum Spiritu tuo* assensu populi, canit Orationem, quæ dicitur *Postcommunio*, vel plures, si ad priora cohærenter dicendæ sint, sub secunda conclusione, quæ est pars Missæ sexta, seu gratiarum actio. Ad medium Altaris finaliter se reducens Celebrans, & ad populum reversus cantat iterum: *Dominus vobiscum*, & subsequenter, vel per Diaconum, si adsit in Missa, vel si fiat sine Levitis solemnis, per seipsum cantato: *Ite Missa est* (quod significat: *Ite Missa est ad DEUM oratio vestra*) dimittit populum; vel si locò *Ite Missa est* in solemnibus, ubi dictum non est *Gloria*, præscribatur *Benedicamus Domino*, nec Diaconus adsit, Sacerdos hoc cantat, non erga populum, sed post cantatum *Dominus vobiscum* reversus ad Altare, & deinde

(o) Durandus lib. 4.
c. 51.

de in illius medio orat : *Placeat tibi sancta Trinitas &c.* & quasi captâ ex Altari deosculato per manuum elevationem, benedictione, dictôq; : *Benedicat vos Omnipotens Deus &c.* (nisi expositum sit Venerabile, quo casu fit genuflexio) ad populum se vertens benedicit, & reversus totali circulo perfectô, ad Cornu Evangelii, illud S. Joannis, vel aliud, si sit dicendum, post dictum ultimâ vice : *Dominus vobiscum*, legit voce mediâ concludens Missam, & finiens in eo, qui fuit in principio, & rerum omnium Alpha est, & Omega; & quasi prædocens quòd etiam Judæi, qui per Joannem figurantur, in fine mundi ad legem Evangelii sint convertendi; in fine verò respondetur *Deo gratias*, quasi applausus Cleri, de sacrificio benè peracto, unde benedictio, quæ datur manu celebrantis, est quasi dispensatio divinæ gratiæ super benemeritos.

Et hîc monendum, quòd multa, quæ ad solam observationem Cæremoniarum, adeoque ad exercitium practicum ipsius Missæ celebrandæ

(p) Idem cap. 58. & sequentibus & ex Gavant. hoc loco.

brandæ pertinent, aut omiſſa, aut tantum pro explicatione Rationalis attacta ſunt, ideò ſint facta, & taliter declarata, ut quiſque ſciat rationem Officii ſui, quamvis aliàs in Ritibus, quoad materialia præſcripti; unde eſt, quòd quilibet iſtorum, priusquàm ad Celebrandum, ut Sacerdos accedat, actum ordinis à ſe ſuſcepti exercere debeat, & ſciat, nè faciat, quod non intelligit, ſed potiùs in intellectuſ proce-dat.

Cæterum originem, & progreſſum, nec non additamenta, & explicationem ſecundum tempora habet Gavantus in Theſauro SS. Rituum parte 2. Tit. 15. ubi explicat Miſſam, & Tit. 16. expoſitionem Myſticam ejusdem Miſſæ ſecundum ordinem totius vitæ, ac Paſſionis Chriſti, quam repræſentat, & hanc à Parocho plebi potiùs communicari convenit pro faciliiori captu, & majori devotione, ſecundum libellos hac de re paſſim, etiam in lingua vernacula editos, & jam à pueris miniſtrantibus, haberi ſolitos, qui, ſi appro-

approbati sint à superioribus (& non aliter) intrà juniores, æquè ac seniores disseminandi, & suadendi; Clero autem magis convenit Rationalis Missæ explicatio, ut sciant, quid, cur, & quando singula facienda in Celebratione, qua in parte omnibus eminet Durandus in suo Rationali Divinorum.

SECTIO II.

*De Missa solemnè expositò
Sacramentò; & de Cæremoniis
in expositione particulariter fa-
ciendis.*

Bene dicit Gavantus, quòd circa expositionem Venerabilis Sacramenti in Rubricis Missalis hic titulus à multis desideretur; cùm parum, vel nihil ibidem specificè habeatur de Missa exposito Venerabili celebranda; quòd etiam adeò parùm tractant Ritualistæ Classici, quamvis præsumptivè practici, hic locorum noti, ut vix habeatur ordo, nisi promiscuè introductus.

(q) Ga-
vant. par-
te 2. tit. 14.

Quamvis igitur in suo ordine hæc materia videatur pertinere cò,

ubi tractatur de Sacramento SS. Eucharistiæ, hîc tamen illa, quæ ad expositionem, cultum, & ritus in Altari observandos afferenda, quæ possint servire pro Regula, prout per diversa decreta S. Congregationis Rituum sunt præscripta, tractare proprium duximus. Monet quidem dictus Gavantus ex ipso Cærimoniali Episcoporum, non facile celebrandam esse Missam in Altari, ubi expositum sit sanctissimum Sacramentum, nisi pro conclusione Orationis publicæ 40. horarum; spiritualium exercitationum, aut alterius votivæ pro publica necessitate; sed eo ipso, quòd permittatur in aliquo casu arbitrario, in aliis ob concurrentiam causarum, non facile poterit inhiberi, solis abusibus rescissis, seu pro posse abrogatis, aut non admissis.

Est igitur præcipua quæstio, quando in Altari majori Ecclesiæ Parochialis (nam de Cathedrali hîc & nunc non quæritur) fieri possit expositio Venerabilis, & stante illa celebrari solemniter, aut privatè?

Sanè

Sanè hìc inspiciendum est, ubi reposita sit sacrosancta Eucharistia? an in summo Altari, & an agatur, vel de solemnitatibus dierum, seu Festorum, vel de votivis tantùm? Si Venerabile sit in summo Altari (prout in Parochialibus fieri convenit) & in illo asservetur, hanc solemnitatem ibidem fieri posse, imò debere in Festivitate Corporis Christi, & per ejus Octavam, notum est ex ipsius Ecclesiæ Instituto, idque commissum esse Parochis, patet ex Decreto Congregationis SS. Rituum; Anno 1633. 18. Junii unde etiam est actus Parochialis; sic etiam in die Coenæ Domini, ubi habetur confraternitas SS. Sacramenti. Porro, cùm Oratio 40. horarum, aut suo tempore currens, aut pro necessitate publica indicta habeat rationem solemnitatis, etiam majoris, illa æquè fieri debet in Altari majori per tres, aut quatuor dies quadraginta horis *diurnis* commensuratos (notanter dicitur *diurnis* de nocte enim fieri expositionem nullatenus decet) & tunc

accenso omni possibili candelarum
numerô, accitaque populi frequen-
tiâ celebrari convenit unam Mis-
sam solemnem eo tempore , quo
major est concursus , illa autem
Missa, maximè, si fiat in festo ma-
jori , sumitur de currenti, ac sub
eadem conclusione collecta de Ve-
nerabili sacramento, éstque actus
Parochialis, & tunc, si ferendum
sit viaticum ad infirmos, proceden-
dum ex alio Altari, laterali, seu
Capella nullâ datâ benedictione. Si
expositio fieri debeat ob ingruen-
tem devotionem fortè Confraterni-
tatis , non erit incongruum expo-
sitionem fieri in ejus Altari proprio,
quamvis fuerit in festo Duplici ,
quia tunc festum confraternitatis
habet hanc rationem , nisi sit in
festo Titulari ipsius Ecclesiæ, quòd
prævalet, Missa verò solemnis de
SS. Sacramento tunc accipitur (id
est in duplici ordinario) satisfa-
ciendo festo Duplici aliâ Missâ in
eadem Ecclesia, maximè, si sit Col-
legiata, aut ritum illius habens,
dicendâ, si fieri possit; sin minùs,
cum

cum commemoratione ejusdem festi.

Quando fit expositio pro publica necessitate extraordinariè indicta, functio æquivalet officio 40. horarum, fitque eodem modo. Si facienda sit absque indictione Ordinarii, ad quem supponitur non esse promptus recursus, puta, pro imminente periculo, seu publico, seu Principis avertendo, in Missa idem servandum; si verò Missa Parochialis jam antea fuerit celebrata, neque adsit alius Sacerdos pro celebratione alterius, tunc expositio fiat cum incensatione debita, oratione, ac versiculis præcedentibus, & ita reponatur post præfinitum tempus saltem unius horæ, quâ durante Parochus, vel illius Substitutus ad intentionem populo denuntiandam ante Venerabile in gradibus genuflexus assistat, neque inde discedat ante repositionem, quâ factâ detrahatur clavis Tabernaculi, modò jam dictò custodienda.

Si in Ecclesia Parochiali adsit erecta Confraternitas SS. Sacramenti,

ti, quæ pro expositionibus Venerabilis, tanquam Tutelaris sui, est privilegiata, tunc pro solito una Dominica in mense secundum usum loci fit expositio, & processio; Missa autem, ut supra de 40. horis. Si in Dominicam talem incidat festum primæ classis, differtur solemnitas votiva in aliam subsequentem, quatenus sit eodem mense, vel etiam anticipatur Dominica aliàs non impedita; quod idem fit, ubi solitum est festum votivum Confraternitatis cum Processione feriâ quinta; quâ fortè per festum majus impeditâ, solemnitas Votiva differtur in proximam, aut non, aut minùs impeditam.

Color in paramentis, quando præcisè fit Missa de Venerabili, præscriptus est *albus*; si verò ob festum majus concurrens in alio colore celebrandum, ita, ut de SS. Sacramento dicatur tantum secunda Oratio (quod quidem rarò debet contingere per regulas Translationis supra dictas, estque casus particularis) tunc sumitur color festo conveniens;

veniens ; si in Dominicis privilegia-
tis facienda sit communio Genera-
lis cum expositione, tunc assumitur
color præscriptus pro Dominica, &
festo, & quatenus fieri soleat pro-
cessio, retinetur idem color etiam
in pluviali per celebrantem assu-
mendo ; quod de coloribus dictum,
refertur etiam ad Baldachinum pro
possibili observandum.

Hoc stante, id est, tempore ex-
positionis, non dicantur in aliis al-
taribus Missæ Defunctorum, nec in
alio colore, nisi fortè in Capellis se-
paratis, neque pulsantur in altari-
bus vicinis campanulæ, minùs ve-
rò detur benedictio cum Pixide ex
alio Altari prodeunte, sed solùm in
summo Altari post intonationem
verborum : *Tantum ergo, & Genitori,*
Genitòque, & hic notatur, quod
verba : *Sit & benedictio* non sint de
instituto signum dandæ, vel petitæ
benedictionis, sed relativæ ad tex-
tum hymni, Sacramento tamen
priùs, & post per Sacerdotem genu-
flexum incensato ; tractetur autem
Sacramentum cum velo ad mayo-
rem

rem reverentiam , ac maximè in Processionibus.

Pro aliis Confraternitatibus, nisi ea de SS. Sacramento, non facile fiat expositio, nisi titulo Generalis Communionis, aut SS. Exercitiorum, idque semel in anno regulariter, vel cum expressa licentia Episcopi relativè ad supradictam Bullam Clementis XI. & cum regulis, ibi, & supra expressis circa Missam, semper autem servetur numerus 12. candelarum accensarum, si habeantur, nunquam autem minor sit, quàm sexenarius.

Pro particulari nunquam fiat expositio Venerabilis, hæc verò tunc tantùm, cùm orandum sit pro ægroto, maximè pro communitate, & Benefactore, neque exponatur in Ostensorio, sed tantùm in Pyxide palliata, seu velata, nec facile super Altari, maximè majori, sed in ostiolo tabernaculi aperti, semper tamen cum assistentia Sacerdotis Curati, nec diutiùs, quàm unâ horâ, si autem eundem sit ad communicandum ægrotum per modum viati-

viatici, in reditu ad breve, imò brevissimum tempus manere poterit Pyxis super altari, accensis saltem duobus luminibus, ut ibi oretur pro ægroto communicato à confluente populo, cui dein dari poterit cum eadem Pyxide benedictio, quasi in præmium, quòd comitati fuerint Sacramentum ad infirmum, vel saltem pro eo oraverint, & hoc eò retrahitur, quòd Summi Pontifices relaxaverint complures Indulgentias pro comitantibus Viaticum, & pro ægroto orantibus.

Porro, quoad versiones, Reverentias, Genuflexiones, aliásque Cæremonias in expositione faciendas, illæ habentur in Ritualibus & Missalibus passim, prout etiam in Manualibus, ubi pro regula hoc præcæteris inculcandum, ut omnia fiant cum summa Veneratione, & reverentia, in qua erga Deum excedi non potest. Caveatur autem omnis præcipitantia, nè, quasi ludicri fiat, quod exigit summam attentionem.

S E C T I O III.

De Missis Privatis, & Votivis.

(r) Ga-
vant. de
Expos. N.
17.

IN Missa privata, quæ tamen par-
ticipatissimè celebranda erit in Altari,
ubi exposita fuerit sacrosancta Eu-
charistia (nisi de eodem Venerabili
Sacramento) servanda, quæ supra
diximus de expositione, (r) ubi ob-
servandum illud, de quo mox me-
minimus, quòd in expositione ad
Missam privatam adhibeatur Cybo-
rium, seu Pyxis velata, fiat incen-
satio Sacramenti, & sumatur Ora-
tio : *Deus, qui in Sacramento &c.*
vel in ipsa Missa (prout præscribi-
tur à Sacra Rituum Congregatione
19. Maji 1607.) vel finita Missa, &
tunc dicitur à Sacerdote genuflexo
inde fit incensatio, ac denique pro
arbitrio benedictio voce mediâ, &
sinè cantu; hæc autem innuunt ta-
les privatas Missas cum expositione
minùs solemni fieri pro necessitate
privata. Hoc autem dicendum, &
faciendum, si talis Missa privata, &
respectivè votiva sit unica, non ve-
rò,

rò, si fors ex concessione post sacrum cantatum dicantur aliæ privatae.

Porro Missæ, privatae dictæ, cum tales sint & nominentur, vel ratione minoris solemnitatis, modi & concursûs, vel ratione temporis, aut loci important animadversionem, quòd, quamvis Missa privata celebretur sine cantu, aut Ministris, in ea tamen fiat verum, æquè ac integrum sacrificium, uti in solemni, (s) quod Ecclesia non modò admisit, sed imò primitiva taliter practicavit, maxime tempore persecutionum, ut non solum ipsius Pontificis, vel Episcopi Missa, quæ autoritate suâ est sollemnis, haberetur, & fieret sine cantu, organis, aut aliis solemnitatibus, imò à Sacerdotibus passim celebraretur unò tantum Ministrò, & illo fortè non Clerico assistente. Fit igitur privata non tantum ratione minoris assistentiæ, sed etiam ratione minoris concursûs populi, qui, quamvis de præcepto non teneatur assistere, Missamque audire die feriatò vi ob-

(s) Conc.
Trid. sess.
22. Can. 8.

G

liga-

ligationis, vocandus tamen est per pulsum campanæ minoris, saltem ad illam audiendam ex devotione voluntaria, seu votiva; qualis exinde dicitur, quia votiva procedunt ex spontanea voluntate; unde etiam deducitur, ideò votivas celebrari non debere, quā tales ratione Ritūs, quando Ecclesia præscribit celebrandum de festo, puta duplici, quia tunc non est in arbitrio Sacerdotis sumere votivam, sed ille tenetur stare præcepto, & celebrare secundum præscriptum, quamvis applicatio sit arbitraria. Cæterum hīs circa festa duplicia statutis in semiduplicibus, simplicibus, & feriis locò ejus, quæ in Missali habetur, liberum erit Sacerdoti celebrare votivam per rubricas designatam, ità tamen, utumat secundam Orationem de festo occurrenti quocunque colore celebraverit, cum quod expressè notandum constet quemcunque Sacerdotem teneri, quòad colorem saltem se accommodare illi Ecclesiæ, in qua fortuitò celebrat, si ibi fiat de duplici, ut fit

fit particulariter in Ecclesiis Regularium. (t)

(t) Gavantus de Rubr. præcept. parte 3. tit. 11. N. 13.

Cæterum omnia in Missa privata dicuntur eâ vocis distinctione, quam primò attulimus, & solò cantu omisso, eâ Rituum observatione, ac maximè essentialium attentione, quæ requiritur in solemni, servando illud vulgare adagium, ut fiat secundum A, B, C, D, E, nempe *alta* ut audiat, *brevis*, nè pariat tædium, *clara* ut distinguatur, *devota*, ut ædificet, *exacta* ut servetur ritus.

Quoad locum dicitur Missa privata illa, quæ ex privilegio, & concessione Episcopi fit à quocunque Sacerdote in Capellis privatis in præsentia privilegiati, aut privilegiatorum, sine tamen pulsu campanæ, seu convocatione publica populi, utpote ad quem non extenditur valor Missæ diebûs Dominicis, aut festis, quibûs tenetur illam audire in Ecclesia Parochiali, vel saltem alia publica ex indulto.

Applicationem Missæ, quod attinet, jam dictum est, qualiter affi-

ciat Parochum ad celebrandum pro populo, & subditis suis, quando hi obligantur interesse, cùm procedat ex utriusque quasi reciproca obligatione: & hoc, etiam si Parochus non celebret cum solemnitate, aut in filialibus, diebûs verò ferialibus, aut alias per hebdomadem in Ecclesiis tantùm votivis, nec quoad applicationem obligatis, conveniens saltem est, ut Parochus meminerit populi sui in utroque *memento*, & ut pueros fortè sibi ministrantes in hoc Ministerio æquè, ac Missæ præstantia, & explicatione instruat.

S E C T I O IV.

De Missis Defunctorum, quomodo, & quando habendæ?

Quia etiam in Missis pro defunctis adhibenda est certò modò sua solemnitas, rectè in solemnes, & privatas distinguendæ sunt. (u) Illæ etenim, quæ vel mox post mortem offeruntur, & *obitûs* titulò notantur pro suffragio magis sollicito

(u) Ga-
vant. thes.
SS. Rituum
part. 2. tit.
13. n. 8.
& sequen-
tibus.

cito mortuis devoventur ab Ecclesia, eâ ratione habent qualitatem quasi festi duplicis, sicut & illæ, quæ tanquam *Anniversariis* adscribuntur certo diei relativo, suntque suâ singularitate notabiles; unde & habent quasi speciem solemnis; aliæ non tantâ notâ dignæ, illam tamen assumunt, quæ potest dici votiva, vel succedens. Hinc est, cum quoad obitum statutum sit ab Ecclesia, non facilè debere sepeliri corpus sine Missa, quòd illa finè dilatione persolvenda sit, sicut & Anniversarium à defuncto petitum tanquam illud, quod nomine *agendarum* habebatur jam in primitiva Ecclesia, hodie verò vocantur *exequiæ*, (x) eò quod agenda sint, quæ petit defunctus, vel *exequenda*, quæ ille pro se statuit; hinc lege ab ipso scripta solemnitatem induunt, & pro possibili observari debent.

(x) Duran.
in Ration.
lib. 7 cap.
35. N. 1. ac
reliquis, &
signanter
N. 17.

Porro Missa pro defunctis nigro colore celebranda non habet in se signa Solemnitatis, aut festivæ, aut actualis, utpote quæ sumpta est ex Parasceve, & ad imitationem illius diei

diei, in qua defecit Hostia, & sacrificium; per consequens tacent omnia, quæ lætitiā signant, sed luctus tantum in Ecclesia auditur, & videtur; fit tamen invocatio DEI per Crucem, omittitur verò Psalmus, (& etiam Gloria) & mox devenitur ad aliam invocationem per verba: *Adjutorium nostrum in Nomine Domini*: nec dantur benedictiones, nec fit incensatio in Introitu, etiamsi Missa peragatur cum Cantu, qui tamen debet esse submissus & lugubris. Voluit tamen Ecclesia, ut sacrificium jubeat, ac memoriæ passionis Christi alias offerendum pro vivis, eò quòd illud sit Sacramentum vivorum, offeratur etiam pro illis fidelibus, qui in grātia Dei defuncti, hāc ratione habentur pro vivis, secundum ipsa verba Christi: *Quod, qui manducat carnem, & bibit sanguinem ejus, in æternum non sit moriturus*, unde habentur pro dormientibus, distincti ab eis, qui spem non habent, & verè mortui sunt. Ut autem proficiat sacrificium, seu propitiatorium, seu satisfactorium animabus fidelium

lium pro expurgandis illis maculis, quæ illis fors adhæserunt, ipsius Domini mandatô Ecclesia instituit etiam in Missa pro illis offerenda immolari debere sacrificium, & hoc offerri Deo, demptis tamen illis omnibus lætitiæ signis, quæ vivos tantum decent; unde incensantur tantum oblata, & Altare respectu sacrificii in eo offerendi; in Canone autem omnia fiunt, prout in aliis Missis, quia idem est sacrificium, & Communionem per celebrantem peractâ, & Orationibus, in postcommunionem Missa offertur DEO pro anima, vel animabus, de quibus facta est mentio, neque datur benedictio, sed illius locò fit ad Deum votum, pro *requie* earundem animarum, locò *pax vobis*, quia hanc defunctis auguramur.

Sed & Missæ defunctorum, atque Officia habent suas solemnitates extrinsecas, unde differunt solemnes à privatis, & quidem illud, à quo denominationem capiunt nimirum ab agendis, seu exequendis, quæ jam supra descripta sunt juvat

repetere , quòd illa , quæ propriè dicuntur *agenda* fieri debeant mox post mortem defuncti , ut sunt *dies obitus*, & sepulturæ, ubi notandum, quòd, ut suffragium animabus è vita decedentibus indilatè persolvatur, Ecclesia omni modò satagat, ut quantocyùs fieri possit , fiat Missa pro defuncto , quæ dicitur de *Obitu* , & quia tale mandatum Ecclesiæ sine mora succurrendi animabus fidelium (z) induit qualitatem quasi Festi duplicis, atque adeò potest celebrari, saltem unà in nigris de *Obitu*, etiamsi in ipsa Ecclesia celebretur festum Duplex esto majus ; hoc autem vel actualiter præsente cadavere, fit, & ubi mos est exponendi cadavera manè, si autem mos non sit talis, sed cadaver sit domi, tunc habendo illud fictione Juris pro præsente, & insinuatò obitu defuncti in Ecclesia fieri potest tale suffragium, etiamsi sit Collegiata, seu Parochialis, etiam in festo Duplici minori, suppositò tamen, ac bene notatò, ut, si sit festum Chori in Collegiata, celebretur

(z) Durandus lib. 7. cap. 35. post N. 1. & rel. N. 17. & 18.

tur saltem una alia Missa de festo, & illa de Obitu repetatur, si faciendæ sint exequiæ in suo Ordine (a) Hinc vi concessionis ejusdem S. Congregationis potest confœderatus, vel confrater Sacerdos eâdem die, quâ nuntium de obitu sui confratris accepit, non obstante quôcunque festo Duplici Missam celebrare pro ipso in nigris; Exequiæ autem cùm sint quasi *executio* ejus, quod defunctus post mortem pro animæ suæ refrigerio sibi persolvi debere statuit, fieri possunt tribûs diebûs non impeditis, etiam solemniter, quos dies enumerat Durandus, id est, *Obitûs, septimi, trigesimi* consecutivè fictione Juris, & temporis, cujus naturæ est etiam anniversarium à defuncto sibi relictum, & certo diei nempe *anniversario* alligatum unde ex privilegio Ecclesiæ posset fieri etiam in duplicibus (suppositâ tamen aliâ Missâ in eadem Ecclesia de festo, maximè, si sit Collegiata) nullatenus tamen in Dominica, & festo fori; quod si in talem inciderit, anticipandum po-

(a) S. Congreg. Rituum 4. Maji 1686.

(b) Eadem
S. Congr.
eodem die
& anno.

(c) Gavant
de Missis
defunctor.

tiùs, quàm differendum, & in oratione illa verba, *cujus anniversarium diem commemoramus*, dicenda, ac si esset eadem dies (b) signum aliud, quod (c) Missa pro defunctis possit esse solemnis etiam, quoad ritum, ex eo sumitur, quòd in tali solemni ex præscripto dicatur, seu canatur unica oratio cum sequentia: *Dies iræ, dies illa &c.*

Fit etiam absolutio super tumulo, seu apposito, seu super ipso loco sepulturæ, consequenter ad Missam, prout in Rituali, æquè in nigris.

Ad solemnitatem seu *agendarum*, seu *exequendarum* vel exequiarum pertinet etiam, quod ex antiquis Ritibus habetur de Eulogiis, & Agapis quarum primæ sunt distributio panis, qui offerri solebat pro populo super Altari, & quasi superfuit illi ad sacrificium assumpto, quod quidem ità intelligi debet, non quòd de illo, nempe fermentato, sumpta sit Hostia, quæ debet esse Azyma, ubi panis quasi in signum oblatus potuit esse fer-

fermentatus, qui deinde benedictus in testimonium Communionis in Ecclesia pro defuncto factæ mittebatur ad domos eorum, qui Missæ non interfuerunt, vel interesse non potuerunt; cujus locò cum successerit in *Offertorio* oblatio aliqujus pecuniæ, hæc â Parocho pauperibus loci de congruo esset concedenda, retentâ sibi ad summum aliquali portione pro domo sua, Agapæ verò, ùt ait Tertullia-

uus (d) sunt : *Cæna nostra*, quæ rationem sui ostendit, vocatur enim (d) Apologet. c. 39.

Agape id, quod penes Græcos dilectio est, & fiebant Cænæ istæ ex relictis mortuorum ab ipsorum filiis & cognatis, seu hæredibus advocando pauperes, ipsósque pascendo, ut orarent pro defunctis; unde, nè vertantur in delicias vivorum, quæ instituta sunt in suffragium mortuorum, Parochi munus crit hortari talibus exemplis ad Eleemosynas pauperibus erogandas potius, quàm ad epulas instruendas retentâ sibi portione, quæ dicitur *Jus Stola* nisi hoc nomine sibi aliud solvatur. Per

Per dicta igitur Missa pro defunctis intra annum consequitur formam solemnis & concurrit quodammodò cum festo, propria autem & præscripta, fit à secundis Vesperis Festi omnium Sanctorum per Vesperas Officii Defunctorum, quas subsequitur tota dies, & Officium omnium fidelium defunctorum, quamvis principale fiat de Octava omnium Sanctorum, & sic officium est duplex, cum utrique debeat satisfieri, ita tamen, ut officium de Sanctis magis principale quidem sit dignitate, minus principale autem tempore, cum primum fiat de octava, secundum autem, quod quidem dicitur tantum *Commemoratio* omnium fidelium defunctorum, ex causa, quòd præscriptum sit, ut teneat locum principaliorum; unde & assignatus est color niger de præcepto, nisi forte in diem secundam Novembris incidat Dominica, tunc enim ista recipit in se principalitatem, officium verò defunctorum fit die sequenti, incipiendo à secundis Vesperis.

speris. Applicationem Missæ quod attinet, Parochus tenetur illam facere pro defunctis suæ Plebanix, alii autem sacerdotes, licet Missa de præcepto dicenda sit pro omnibus fidelibus defunctis, possunt applicare pro singulis, sumptû etiam pro hac intentione stipendiû, sed unicû tantû. Secundû id, quod supra dictum est, in usu fuisse, sic hodièdum fiunt distributiones diversarum rerum per modum eleemosynæ, nec non luminum accensorum, quæ fidelibus non tantû admittendæ, sed etiam suadendæ, cavendum tamen, nè per hoc Parochus sibi quæstûs proprii suspicionem conciliet.

Missa privata pro defunctis est eadem, ac votiva, nec potest regulariter celebrari in festis Duplicibus, nisi in casibus, & modis supra dictis, quod quidem statuitur ab Ecclesiastica ritum, & colorem, non circa applicationem (potest enim per modum suffragii applicari etiam defunctis quælibet Missa) exceptio autem feriæ privilegiatæ, quæ

quæ habet rationem duplicis, est ut passim notatur in Calendariis, quod eâ die celebrari non possit, nisi colore præscripto. Sed & Missæ privatæ pro defunctis aliæ sunt *legatarie*, aliæ purè *votive*. Legatarie persolvi debent præcisis diebus, nec facile differri, imò si præscriptum sit Altare, seu etiam hora, eò tùm, ibidem dici, atque eo colore, quem Ecclesia præscribit, vel permittit, potest autem circa locum, & horam ex rationabili causa Episcopus dispensare. *Purè votivæ*, vel legatariis adjunctæ, aut pro libitu datæ, differri nullatenus debent ultra præscriptum, nec plures à Parochis assumendæ, quàm quas per se, aut suos Capellanos persolvere potuerit intra moderatum tempus, nisi dans eleemosynam voluntariè consentiat in illius prolongationem, quod aliàs conscientiam gravare posset. (e) Ratio hujus obligationis non tantùm sumitur ex pacto cum dante, vel relinquente eleemosynam, sed etiam ex eo, quòd si persolvantur Missæ

(e) Gavant
Thes. SS.
Rituum
part. 3. c.
12. ubi
plura de
applicat.
Missarum.

sæ animabus, pro quibus fiunt, illæ hoc sentiunt vel ex lenimento poenarum, vel ex revelatione per Angelos suos, qui itidem monent obligatos ad celebrandum per somnia, aut signa, nisi urgeat obligatum syndæresis. (f)

Missæ Gregoriana, id est, cursus triginta Missarum, non improbatur, dummodò fiat continuis diebus, annotetur in Sacristia, & non sapiat quæstum. (g)

Pro coronide addimus rationale, aliàs quidem ex dictis eruendum, quare nempe in Missis defunctorum post Agnus Dei in his locò *Miserere nobis*, quod est pro vivis, dicatur *Dona eis requiem*? & in eisdem Missis defunctorum omitatur oratio pro pace? éstque ex hoc, quia *Pax* datur vivis, *Requiem* auguramur defunctis. Illud etiam quoad omnes Missam celebrantes notatur per exactissimos Cæremoniæ observatores, quòd sacerdos, qui solemniter celebravit, in reditu ad Sacristiam ex convenientia prior salutari debeat à Levitis de-

(f) Durand. lib. 7. cap. 35. N. 26. & 27.
(g) Gavant Thes. SS. Rituum part. 1. Tit. n. 9.

delecto capite, & profundè inclinatis, quibus ille manu extensà benedicit; si verò exiens ad celebrandum obviaverit etiam in corpore Ecclesiæ alteri sacerdoti ab Altari, & celebratione revertenti, tunc exeuntem oportet inclinari erga illum, qui regreditur, sed delecto capite, & horum ratio est, quia in illo, qui celebravit, supponitur esse Christus, in sacra hostia sumptus, & sic, cum qui etiam privatim celebravit, ministranti suo, ante se inclinato, in Sacristia convenit benedictionem impertiri.

CAPUT VI.

De Processionibus earum origine, modo, & ordine.

Quia in hoc mundo viatores sumus ad Cœlestem patriam tendentes, & in hoc Ecclesiam militantem repræsentantes, ideò inter fideles processiones institutæ sunt per modum aciei bellicæ, ita tamen, ut procedant bini, & bini ad signandam charitatem, (*turbat verò Processionem, si quis solitarius in-*

incedere curat (b) cum stationibus Ducum in fronte & medio complectendo debiliores, eosque quasi protegendo; præfertur crux cum vexillis, quorum exemplum introductum est à Constantino Magno (i) & locò tubarum pulsantur in exitu, & reditu campanæ, quia processio, quamvis militantium, est tamen euntium in pace, & ad locum pacis: unde & in exitu canitur à Diacono: *Procedamus in pace*, & pluviale, quod portat sacerdos, ideo adhibetur, ut eò, & illò protegi possit populus contra hostes; arma autem ad fugandos Dæmones sunt Crux Processionem præcedens, & alia in manu Sacerdotis, quasi Ducis, in manibus populi verò Rosaria (k) & nunc quidem Crux prævia portatur versâ facie ad populum, & si adsit Episcopus cum Capitulo, crux ipsius particularis versâ facie ad ipsum, per quem repræsentatur Christus; sed vexilla cum cruce desuper populum respiciant ad locum accessûs, quia crux præmittitur, ut su-

(b) S. Bernardi serm. 2do de purif.

(i) Euseb. in Vita Constant.

(k) Duran. Lib. 4. Cap. 6.

pra ad fugandos Dæmones & hostes.

Et Processiones quidem secundum Gavantum sunt multiplices, practicè autem reducuntur ad tria genera; aliæ enim sunt *præscriptæ*, aliæ *indictæ*, aliæ *Votivæ*. Præscriptæ dicuntur illæ quæ ordinantur ab Ecclesia universali faciendæ in omnibus & singulis Ecclesiis Cathedralibus & Parochialibus, quæ etiam ratione Filialium vocantur *Matrices*, ut est Processio Corporis Christi in festo & octava, ad quam ex Cathedrali prodeuntem, tenentur comparere non tantum Canonici ejusdem Cathedralis, sed etiam Collegiatarum, si quæ sint, & pari modo Parochi illius Civitatis, hoc modo recognoscens Cathedralis pro Matrice, pari modo adesse debet Clerus sæcularis, inter quos præcipuè Beneficiati & Regulares suo ordine, ab Episcopo determinando, ad processionem verò Parochialis venire tenentur, idque sub obligatione præcisa, & quidem Regulares cum
Cru-

Crucifixo velato, vel saltem appenso velo, quasi tectō, ut distinguatur à principali, & quia repræsentat in præsentia principales quasi minus principale. In Processione verò exeunte ex Cathedrali, vel Parochiali, Episcopus, vel respectivè Parochus post genuflexiones, & incensationes debitas intonat hymnum: *Pangelingua*, & progreditur Sacramentum portans in Ostensorio, ad populum verso sub Baldachino à Primoribus Civitatis, vel loci illius gestato; Levitis, si adsint, vel saltem Clericis, aut Ceroferariis Sacramentum identidem incensantibus. Color paramentorum sit albus, Clerus præcedat immediatè Baldachinum, & quidem sæcularis primò, inde Regularis; cætera verò fiant cum omni majori veneratione ac solemnitate, prout in illo loco laudabilis consuetudo introducta fuerit. Porro Regularibus in loco existentis Cathedralis permissum est facere, & ducere Processionem per locum, ubi habent Monasterium

(1) Bulla
Gregorii
XIII. Con-
stant. cum
interdum
10.
(m) S.
Congreg.
particula-
ris de
mandato
Urbani
VIII. cele-
brata 27.
Julii 1628.

rium formatum intra Octavam
Corporis Christi, excepto ipso fe-
sto ac die Octava, quibus debent
intervenire in Parochiali (1) ubi
alias non possunt facere Processio-
nes extra claustrum (m) econtra ne-
que tenentur comparere ad Pro-
cessionem publicam illi, qui Mo-
nasterium habent rationabili inter-
vallo distitum, ut habet Bulla Gre-
gorii XIII. in margine posita, &
haec relinquuntur arbitrio Episco-
pi, juxta usum definienda. Tales
Processiones praescriptae sunt etiam
illae, quae fiunt in Litaniis majori-
bus, & Rogationibus, in quibus
canuntur cundo Litaniae, a S. Gre-
gorio Magno praescriptae, debent-
que ad eos convenire, qui supra,
hoc est Clerus Saeularis, maxime
beneficiati, & Regulares, qui non
possunt ducere tali occasione Pro-
cessionem particularem, nisi Parochia
sit unita, seu incorporata Mona-
sterio, cum actus isti sint proprie
Parochiales. Processiones ordina-
tur ab Episcopo per totam suam
Dioecesim, & indicantur tam haec,
quam

quàm festa, ad quæ tenetur comparere Clerus, & populus pro more sibi præscripto, ac aliàs usitato, unde secunda Classis Processionum vocari potest *indicta*, habétque rationem festi duplicis, si autem fieri non debeat in festo fori, non facilè supponitur *indicta*, nisi ex urgente causa, seu publicâ necessitate; & si expressum non sit, vel saltem indultum (quod fit pro Confraternitate SS. Sacramenti) hoc non facilè debet differri, maxime per nimium tractum, quòd, si indulgeatur, fiet sub titulo *exercitationis spiritualis* particulariter concessæ, vel alicui Confraternitati, vel certo loco, aut corpori, sive Congregationi, quod tamen fieri non solet, nisi modo, & tempore limitato, semperque intelligendo, ut habeantur Processiones modis præscriptis, ac omni cum reverentia, & seclnsô scandalô.

Vetivæ verò Processiones sunt, quæ fiunt vel voto particularis Ecclesiæ, aut Communitatis, vel corporis; hæc autem fieri non debent

finè præscitu, & approbatione Episcopi maximè, si deferenda sit statua, vel imago B. V, Corpus, seu insignes reliquiæ Sanctorum cum pompa luminum, vel aliis ad solemnitatem requisitis, & ad has Processiones venire non tenentur Regulares, Beneficiati autem sic, si Processio fiat in Ecclesia, aut loco, ubi sunt Beneficiati, quia constituunt Clerum, vel saltem partem Communitatis.

Neque adeò tumultuarie, nisi, quando non datur ad Episcopum facilis recursus, fiant Processiones, quasi repentinæ ad solam populi, seu Communitatis instantiam, nullatenus verò absque approbatione Parochi, & ipso, rogato, ac consentiente, & comitante; ille etenim Rector est, & hac in parte quasi Episcopum agit (eò quòd ad hunc accessus in instanti non detur) cognoscendo causam faciendæ Processionis, undè admittendæ non sunt si videantur fieri nimis sumptibus, fastu, vel ex suspectis rationibus. Bene autem attendat Parochus,

rochus, aut ipsius substitutus Processiones ducens, seu eas Concomitans, ut omnia fiant devotè, ac compositè, nè oriantur rixæ, aut contentiones, nè fiant oblocutiones, contentiones, aut murmur, ipse verò, qui cæteris præire debet bonò exemplò, non facilè dilabatur, aut secedat ad distractiones, illisque vacet, quod aliàs à S. Canonibus vetitum (n) prohibuerunt (n) Can. Certum Concilia Nationalia Germaniæ, Dist. 1. de Consec. in specie Moguntinum, & Coloniense.

In, & ad Oratoria privata nulla fiat, aut admittatur Processio, nisi ex indulto Pontificio, ac approbatione expressa Episcopi.

CAPUT VII.

De Festis, eorum solemnitatibus, ac Ritibus, nec non de functionibus per annum.

Secundùm Ordinationem Ecclesiæ universalis, ejusque præscriptum Officium Divinum taliter tenendum est, ut initium habeat

H 4

â cul-

(o) Duran-
dus lib. 3.
cap. 2. &
ex eo Ga-
vant. dicto
loco N. 3.

â cultu, modum â tempore, & fi-
nem in consecutione beatæ æter-
nitatis, quæ est cælestis Jerusalem,
typus Ecclesiæ glorificatæ (o) Par-
timur igitur Officia, seu functiones
Ecclesiasticas in ea, quæ purè sunt
Domini secundum currentiam
temporis, & quæ Domini quidem
sunt, sed sub invocatione B. V.
aut Sanctorum per festa ipsis ab
Ecclesia attributa. Hac regula
aliud est officium, & Missa de tem-
pore, aliud de festo. Festa porro,
ut jam paucis insinuatum, alia Do-
mini principaliter dicta, alia Dei-
paræ, & Sanctorum. Jure meri-
to igitur præcedit cultus Domini,
& hic secundum temporis cursum,
atque Christi vitam, Regulam, &
Mysteria ordinatus. Inde est, quòd
Officium ordiamur ab Adventu,
quasi per expectationem, ac pervi-
gilium Nativitatis, venturum Do-
minum exorantes, prout fecerunt
Patres antiqui Testamenti Adven-
tum Christi per Prophetas præsci-
entes & nos quidem post Christi
in carne visi tempora expectamus
Ad-

Adventum Domini , primum quidem , quando recolimus expectationem illius , ut homo fieret , & salvator noster ; secundum , quando veniet in morte unius cujusque nostrum ; tertium , quando veniet in fine mundi judicaturus vivos , & mortuos. (p) Et quidem (p) Gavant Adventus institutus est à S. Petro parte 4. tit. Apostolo per tres hebdomades , quia ^{1.} quartâ non , aut vix totaliter completâ fit Vigilia Nativitatis , quarta autem Dominica adjecta est ab Ecclesia ad designanda quatuor anni tempora præventivè in Adventum Domini dedicata (q) & in il- (q) Durandus lib. 3. cap. 2. & ex eo Gavant. dicto loco N. 3. lis quidem canitur seu dicitur Missa in paramentis Cæruleis tenebras designantibus , idque sine Gloria , quia ille hymnus Angelicus cœpit in Nativitate Christi jam præsentis. In Graduali verò dicitur Alleluia , quia expectatio promissi salvatoris fit cum lætitia , quam vox illa exprimit. Non dicitur : *Ite Missa est* , sed : *Benedicamus Domino* , ut populus in oratione perseveret usque ad Nativitatem Domini.

In Parochialibus , ubi unica tantum potest fieri Missa, eaque Parochialis nempe in Dominica non aliter, quam de ea celebranda est dictum quidem seu cantatum *Credo*, sed sine Gloria, estque tantæ authoritatis respectu Domini, ut si etiam intercurrat festum Apostoli, tamen fieri debeat de Dominica, festum dilatatum. Ubi autem plures fiunt, ut esse possunt Missæ, in eodem Adventu, ex indulto Ecclesiæ una dici vel cani potest ante lucana, quæ ab introitu dici solet *Rorate*, & est ante ortum solis, quia tunc sumus in expectatione surrecturi, & illa Missa solet esse votiva B. M. V. in Adventu dicta; quæ si fiat cum expositione Venerabilis de indulto habet hac ratione, *Gloria & Credo*. Et hinc intercalariter quidem sed necessario notandum, quod quædam festa sint mobilia, alia autem immobilia, seu fixa; hoc autem ita, ut aliqua sint fixa quoad tempus, aliqua quoad diem, & hoc de festis Dñi, porro quoad festa Sanctorum, quæ aliàs sunt stabilia

lia quoad forum, illud peculiare, quòd hæc moveri possint quoad Chorum, seu functiones Ecclesiasticas per interveniens festum Domini mobile tanquam principalius, anteponendo Dominicam vel feriam privilegiatam, festo autem tali in aliam diem differendò quoad solemnitatem Chori, manente obligatione quoad forum penes festum in die, maximè Dominicâ, ita, ut non adsit, vel imponi possit populo obligatio præcisa audiendi Missam in festo translato, & sic Dominicæ in ordine procedentes ita tollunt Vigiliis occurrentes ratione festorum, etiam Domini, ut in illis non obligemur ad jejunium, quod autem cum suo Officio anticipatur, & habetur die sabbati præcedente, ut passim, & suò locò notatur in Calendariis.

Nativitatis Domini, qui est ortus salutis nostræ, adeoque festum longè solemniissimum, quoad tempus quidem stabile, utpote fixum ad diem 25. Decembris quoad diem autem hebdomadis mobile habet
pro

(r) Ga-
vant. par-
te 4. Tit.
2. de Nata-
li Dom. N.
3. ex Gem-
ma ibi ci-
tato.

Idem ibid.
Sub N: 5. 6.

pro se hanc præcellentiam, quòd ex decreto Telesphori Papæ in ea celebrentur tres Missæ, & una quidem mediâ nocte post recitationem, vel cantatum Matutinum, altera in aurora, & tertia horâ solitâ Conventuali, vel Parochiali, per quod docetur, quod Christus natus sit in salutem eorum, qui ante legem, qui sub lege, & qui in Evangelio extitère (r) & certè has tres Missas convenit taliter celebrari, maximè ab Ecclesiarum Rectoribus, ut Officium suum impleant, nec sint, aut dicantur omnes tres regulariter unô tractu, nisi fortè, ubi est multitudo Missarum, & populus pro lubitu possit audire tres, ubi de præcepto non tenetur, nisi ad unicam audiendam, & hoc quidem taliter, ut conveniat horæ præscriptæ, regulariter autem, si audiantur de die, ad tertiam potius, cujus oratio concordat cum Officio (s) ut autem fiat congruè moneatur celebraturus mediâ nocte, ut sit jejunos per horas circiter sex, dicitur congruè, seu de

de convenientia, quia supra hoc præcisum præceptum non adest; si autem ex indulto ante mediam noctem celebrandum, debet omninò esse jejunus à media nocte antecedenti, nec in Missa vigiliæ sumpsisse ablutionem (1) & hanc, quod attinet, nempe ablutionem, illa in prima, & secunda Missa nullò modo sumenda est, sed, maximè si separatim celebrentur Missæ, asser- vanda in distincto vase & in tertia tantùm, ac totaliter sumenda. Cæ- tera secundùm rubricas Missalis.

(1) Idem
de hoc N.
4.

Festum Circumcisionis Domini item primâ Januarii quoad tempus fixum, & festum Epiphaniæ ad sextam ejusden, in hebdomada non sunt certa; supprimunt autem Dominicam, cùm sint festa Domini. secundum habetur per Octavam, & quidem privilegiatam eò, quòd sit manifestatio Domini cum tribus Mysteriis. Cæterùm infra Octavam præscribitur Officium Dominicæ particulariter agendum, prout in Missali.

Ad diem secundam Februarii fi-

xa est Purificatio B. M. V. quod Festum habet duplicem solemnitatem, unam Domini, quia ille hac die post Nativitatem suam quadragesiinâ in templo est præsentatus, & per sui oblationem fidem nostram (quæ per lumen figuratur) cæpit illuminare; unde est, quòd tunc benedicantur Cerei, & his distributis fiat processio, eaque in paramentis violaceis, quia fit ab Ecclesia supplicante, alia est solemnitas B. Matris secundum ritum veteris testamenti, & est festum lætitiæ, unde ad Missam sumuntur paramenta alba, nisi incidat in eandem diem Dominica Septuagesimæ, de quâ mox.

(u) Durandus lib. 7. cap. 7. de Purific.

Septuagesima est principium festorum mobilium, quia ab hac Dominica sumitur quasi terminus, & fit computatio ad Pascha ex ratione, quia poenitentia, & luctus debent præcedere gaudium, & lætitiâ; unde hōc modō per istam Dominicam Christi, & Ecclesiæ præceptō inchoatur poenitentia, prout priscō more incipiebat hoc tempore

re jejunium, fitque hodiedum à Religiosis & Regularibus compluribus.

Dominica hæc est privilegiata, ità ut si in illam incidat festum duplicis majoris etiam in foro celebrandum, in Ecclesia tamen, & Choro debet cedere Dominicæ, & transfertur, ut supra, quod facile fit de festo Purificationis, & tunc peractò eò, quod respicit cultum Domini, nempe benedictione candelarum Missa est de Dominica Septuagesimæ sine *Gloria*, idque in paramentis violaceis, prout facta est Processio. Missa verò de Purificatione B.M.V. aut de alio festo hac die occurrente etiam in foro celebrando transfertur in aliam diem non impeditam.

Porro, ut sciatur Regula, quando inter tempus ab Epiphania usque ad Quadragesimam indicatur Septuagesima, à qua deinde, ut supra dictum, regulantur omnia festamobilia. Pro notitia hìc dicendum videtur, quod per peritos computus Ecclesiastici datur pro norma, & comprehenditur his versibus:

(x) Gom-
putus Ec-
clesiasti-
cus Clem.
XI. iussu
editus.

*A sexto Stellæ numerando perfice Lunam
Quadraginta dies, post Septuagesima fiet
Bis sextus quando fuerit, superadditur unus
Si cadit in lucem Domini, tunc sume sequentem (x)
Si cadit in feriam septenam, sique bisextus
Linque diem primum Domini, sumasq; secundum.*

Horum Versuum autem hæc est explicatio. *A. sexto Stellæ* est dies *Epiphaniæ* sexta Januarii de qua videndum, in qualem lunæ diem incidat? *quadraginta dies post Septuagesima fiet*: in exemplo: hoc anno 1738. Epiphania habet plenilunium adeoque est 18. dies lunæ, modò numeretur ad diem 40ma, igitur addendi erunt 25. dies, cùm Epiphania sit sexta Januarii, & 15. lunæ, cui, si jungantur 25, evadet numerus quadragenarius, nempe prima Februarii incidens in diem Sabbathi, adeoque à die postsequente nempe Dominica computabitur, & celebrabitur Septuagesima, si 41. dies in anno bisextili incidat planè in Dominicam, Septuagesima transferetur, & celebrabitur die Dominica sequenti. Ipsa verò Dominica Septuagesimæ ab hoc numero remo-

rememorando signat captivitatem populi Israëlitici in servitute Babylonica, in nobis verò denotat servitutem peccati, & exilium animæ nostræ à Paradiso Sponsi, ad quem debemus anhelare per poenitentiam & jejunium, unde in hac via continuo procedentes minuimus Dominicas transeundo Sexagesimam, inde Quinquagesimam semper minus habentes ad exitum è servitute, deinde ingredienti Quadregesimam, seu tempus jejunii exemplò Christi nobis demonstratum, quatuor velut stationes facimus per quatuor Dominicas, & quarta ipsius Quadregesimæ, septima verò post Septuagesimam eximus ad exemplum populi Israëlitici è captivitate septuagenaria, tunc verò quasi in libertatem asserti cantamus: *Letare*, in qua Dominicâ ideò auditur Organum; continuamus autem adhuc in jejunio usque ad complementum 40. dierum in memoriam passionis Dominicæ, quam per duas subsequentes septimanas colimus, usque dum poenitentiâ, & jejuniô purgati

I

ti

ti perveniamus ad Coenam Domini, in qua finiuntur 40. dies ; tandem per triduum ad sepulchrum plorantes mortem Domini pervenimus ad lætissimum festum Paschatis, in quo videmus gloriam resurgentis Salvatoris ; & in hac gaudiosa contemplatione per octiduum cum lætitia quasi infantium manentes , Dominicâ sequenti comparemus in albis, nempe redditâ nobis innocentiam vestiti, exultamus verò gaudiò, sicque complemus per 10^{am} Dominicam terminum Septuagesimæ, nempe 70ª dies in libertate, & Decalogo, cui nos Christi passio, & gloriosa ejus Resurrectio asseruit. Propterea à Sabbatho Sancto intonatur, & sæpiùs canitur *Alleluja*, quod significat *laudetur Deus*, sumendo hoc à lingua Hebraica tanquam Principali, & ad lætitiâ magis apto pro faciliiori repetitione ob brevitatem; cum aliàs in seipso idem sonet latine, tanquam linguâ minùs principali, quod ista exprimit dicendo: *Laus tibi Domine Rex æternæ gloriæ* longiori cantu, ac magis lugubri, ubi

ubi è contra *Alleluja*, tanquam textus Angelorum lætantium fuit auditum à S. Joanne Apostolo in Apocalypsi, c: 19. (y)

(y) Durandus lib. 4. cap. 20. de Alleluja.

Hic autem retrò vertendum est, ut explicemus functiones quadragesimales. Prima harum est feria quarta Cinerum, vel caput jejuniorum dictum (z) hoc ultimum, quia Christus baptizatus est feriâ tertiâ, & cæpit jejunare feriâ quartâ, à qua usque ad feriam quintam hebdomadæ majoris sunt dies 40. Dicitur *feria Cinerum*, quia hâc die ante Missam *benedicuntur*, & distribuuntur Cineres, seu ex ustis ramis olivarum, seu pro usu loci, aliorum lignorum priorî annô benedictorum, si habeantur ad manum; aliàs verò ex combustis aliis lignis minùs profanis; fiatque benedictio talium cinerum secundùm formam in Missali præscriptam. Distribuuntur taliter, ut Sacerdos in Ministerio minori imponat celebranti non genuflexo, sed stanti per modum crucis, proferendo verba: *Memento homo, quia pulvis es &c.* si verò non

(z) Item lib. 6. cap. 28.

ad sit alius Sacerdos, tunc celebrans genuflexus ante altare sibi met imponit cineres, nihil dicendo, deinde ministris, ac consequenter populo, dicendo verba enunciata, ac faciendo ipsis crucem in summitate frontis. Ratio seu exemplum hujus est, quia Christus baptizari voluit ab inferiore quidem, nempe Joanne, sed non ab alio, quàm ab eo, quem ipse ante sanctificaverat; unde Diaconus non dat cineres Sacerdoti. (a)

(a) Durandus lib. 6. c. 28. de feria 4ta Cinerum in C. Jejuniorum.

Porro hæc feria adeò est privilegiata, ut si in illam incideret quodcunque festum, debeat transferri, habitâ tamen priùs, & indispensabiliter, vigiliâ in ultimo Bacchanalium, cujus evidens ratio est, quod utique festa sacra, seu Ecclesiæ præferri debeant ludis profanis.

Dominicæ in Quadragesima, & earum significata, sicut & singulæ feriæ, latè explicantur à Durando

(b) Lib. 6. usque ad C. 50. & ultra.

(b) sicut & Dominica quarta Lætare, & hæc, quoad officia (quia, quæ trahuntur ad Conciones, alium locum habent, de qua Dominica jam

jam dictum, nempe, quòd præseferat lætitiā; inde progredimur in jejunio ad Dominicam Passionis, & Sabbatho ante illam velantur crucēs velō violaceō, quòd significat luctum, seu tenebras Ecclesiæ eò, quòd Christus perfidiam Judæorum, ac respectivè, & moraliter peccatorum fugiens se absconderit, ut ideò omittatur psalmus *Judica* ante Confessionem, quia ille dicitur locò introitus, & locò psalmi sequentia: *Emitte lucem tuam &c.* quasi rogando, ut se prodat Christus absconditus, qui est lux nostra. Dicitur post Orationem unica collecta, sed non pro pace, quia hæc differtur annuntianda post Pascha, quando Christus ad discipulos dixit: *Pax vobis*, &, sicut in aliis Dominicis Quadagesimæ, omittitur *Gloria*. Præfatio dicitur de Cruce usque ad Pascha exceptâ solùm feriâ quintâ in Cœna Domini, quia tunc colimus privativè Christi Passionem.

Dominica sexta, Palmarum dicta, ante Missam fit Processio post benedictionem, & distributionem Pal-

marum, Olivarum, vel ramorum viridium, prout Regio tulerit, & hæc cum solemnitate pro introductione Domini ; caniturque *Hosanna* plaudendo ; intrant autem in Ecclesiam pueri , quæ innocentes à Deo vocati ; deinde clauditur Ecclesia , vel Presbyterium in faciem , & ab extra Chorus Virorum tanquam poenitentium cantat : *Gloria , laus, & honor &c.* qui sunt pulcherrimi versus à Theodulpho Episcopo Aurelianensi ob calumnias sibi imputatas à Ludovico Imperatore Caroli Magni filio in carceribus detento , post autem auditâ hâc cantilenâ dimisso, quos versus repetit Chorus petendo admitti ad cantica innocentium, (c) post quæ Diaconus, aut alius Clericus Crucem præferens, inferiori parte hastilis ter portam pulsatur , & hæc aperitur dando aditum in signum , quòd per Crucem nobis restituatur innocentia.

(c) Durandus de Dominica
Palmarum
lib. 6. cap.
76. Num.
6. 7. &
seq.

Missæ deinde fit, prout Dominicæ præcedenti, in quâ ad Passionem locò Evangelii à Diacono cantatam, tam celebrans, quàm iste ; &
Mini-

Ministri Altaris tenent in manibus ramos in testimonium Evangelii.

Asina, de qua in Evangelio, significat Synagogam, quæ solvitur, & pullus populum gentium, qui mediatore Christo admittitur ad legem Evangelii. (d) Passio dicitur,

seu canitur secundum Evangelistas,

qui hanc scripserunt, & prima qui-

dem secundum S. Matthæum, qui

primus scripsit, secunda Marci, qui

secundus, tertia Lucæ, qui tertio

locò, & quarta secundum Joannem,

qui scripsit ultimus. Si Missa sit

solemnis, in Dominica Palmarum à

celebrante legitur Passio in cornu

Epistolæ, extinctis luminaribus, à

Diacono verò, vel à Cantoribus ca-

nitur vel in pulpito, vel saltem po-

sititiis ad partem Evangelii in alba,

& stola violacea, sed sine aliis para-

mentis superioribus non petitâ be-

nedictione (quia qui benedicere

deberet Christus, reputatur mor-

tuus,) (e) nec incensò adhibitò. Si-

gna, seu litteræ initiales rubræ in

Passione ✠. C. S. videntur signare

✠ Christum, C. Chronistam, S. Syna-

(d) Gavantus de Dominica Passionis, & Palmarum. fest. 6. cap. 13.

(e) Gavant. tit. 7. N. 20.

gogam. Tonus verborum Christi est lenis, quia ipsius verba sunt dulcia, Chronistæ, seu textus, tono currenti per modum narrantis ; Synagogæ vel turbæ tonô altô seu acri ; quia clamabant in Christum. In fine passionis, ubi desinit, quæ propriè dicitur lectio, subsequitur illud, quod magis habet formam Evangelii, & ideò canitur à Diacono in Dalmatica, præmissâ solitæ benedictionis petitione à celebrante, idque in tono solito Evangelii, sed sine præmisso *Dominus vobiscum*, in detestationem malè salutantis Judæ, neque *Gloria* Christo datur, qui in Passione est, datur tamen liber deosculandus celebranti, qui etiam incensatur. Si verò non adsint Levitæ, & Missa in Dominica Palmarum sit Parochialis, ubi solus Parochus debet omnia peragere, tunc ipse legat Passionem in cornu Evangelii, sicut in Missa privata, & tunc non extinguuntur luminaria etiam eâ observatione, quòd tali tempore (nempe Palmarum) discipuli nondum à Christo recesserant, sed

sed in hebdomade majori; ex post poterunt lumina extinguì, maximè verò in die Parasceves, ubi functio fit in nigris. Feria quinta in Cœna Domini dicitur quidem feria (ità ut non sit stricta obligatio audiendi Missam, bene autem pro Parocho illam applicandi Plebanie suæ) & non festum; quod si taliter sumi debeat ratione institutionis Sanctissimi Sacramenti, ùt fert Missa, hoc demonstratur translatum in festum Corporis Christi ratione solemnitatis, de qua, & illis, quæ ad illam pertinent, agetur suo loco pluribus. Et hìc solùm datur notitia, quòd in Ecclesia, ubi est Confraternitas Sanctissimi Sacramenti, possit hâc die fieri Missa sollemnis, prout aliàs, maximè pro Communionem Paschali, & præcipuè Confratrum.

Quæ autem particulariter Missam hujus diei concernunt circa significationem, referuntur ad quatuor puncta, id est silentium Campanarum post Gloria, Missa sollemnis usque ad *Gloria Sabbati san-*

Et circa horam nonam, quod silentium observatur in memoriam, & repræsentationem humilitatis Christi, qui obmutescens ductus est ad occisionem, nec auditi sunt Apostoli, qui nondum erant Evangelii præcones, sed territi à Judæis; è contra locutus est Christus per suam passionem in ligno, quare populus hōc tempore convocatur lignō, quod minùs sonat, quàm æs, & per hoc significatur vox mulierum virili imbecillior, quia mulieres magis loquebantur de Christo in passione, quàm Apostoli, in cujus præmium etiam factum est, quod Resurrectio Christi Domini illis, & per illas primò annuntiata fuerit (f) secundo: confectio Chrismatis, & sacri olei, quod quidem pertinet ad Pontificale, sed hic pro Sacerdotibus notandum, quòd ad hanc functionem convenire debeant ex Clero tum sæculari, tum Regulari utcunque exempto, qui in Civitate reperibilis est, saltem bini, & bini, nempe Sacerdotes, & Levitæ, tanquàm Ministri, & testes, & quoad Curatos

(f) Gavantus tit.
s. ad N. 14.
lit. U. ex
Durando
c. 76.

tos illud advertendum , quòd pro singulis Parochiis mitti oporteat aliquem Sacerdotem , vel saltem à Decano talem, qui sumat congruam portionem SS. Oleorum , & mox reversus ad sua distribuat Parochis in eum finem , ut in Sabbato sancto possit quisque conficere ex neoconsecrato fontem baptismalem ; unde sumitur regula , quòd Diœcesis non deberet esse magis ampla, quàm ad Diætam , ut intra illam sit accessibilis Episcopus ; tertio delatio SS. Sacramenti , id est hostiæ illius , quæ consecrata & conservata est in diem posterum , & reponitur in locum separatum (non tamen extra Ecclesiam, nisi sit, ut est optimum, in Capellam contiguam) decenter paratum super portatili , seu loco benedicto super corporali ; delatio autem fit cum luminibus , ac processione præcuntibus Levitis, signanter verò Subdiaconò in paramentis albis , vel violaceis portante Crucem velatam violaceo colore , & thuribulo, cui incensum imponitur sinè benedictione, prout dictum in Missa. (g)

Et

(g) Gavantus loc. cit. ad N. 9. lit. f. & sequenti.

Et hoc notandum in Parochialibus minoribus, ut, si non adsit ab eo, ubi reposita est Hostia major in posterum diem præparata, alius locus, seu Capella Ecclesiæ juncta, ibi asservetur Ciborium pro infirmis, ut possit in omnem casum idem Ciborium reponi retro Calicem, in quo est Hostia major quasi exposita, ita tamen, ut Ciborium magis lateat, sitque ibi lampas perpetua, & locus claudatur, nisi, cum adfuerit Curatus. Quod si Ecclesia Parochialis sit ruri, nec videatur futurus major, & facilior concursus populi in die Parasceves, & insuper vix so-
leat, & fieri possit eâ die functio, præstabit feriâ quintâ post peracta alia præscripta inferre Sacramentum in sepulchrum parari solitum, imò potest etiam ad hoc assumi Hostia, quæ aliàs in diem Parasceves solet seponi, atque hoc ideo, quia illa die censetur adesse major frequentia populi (supponitur semper, quòd reservatum sit Ciborium cum particulis pro Communione infir-

infirmorum in omni necessitate)
quia sic etiam magis verificatur tri-
dum Christi in sepulchro jacentis.

In die Parasceves autem, nè to-
taliter desit functio, poterit fieri
adoratio Crucis denudatæ, etiam
extra Missam, quæ aliunde talis eâ
die præcisè non est, hoc autem
etiãsi concursus non sit adeò fre-
quens. Quartò : *Mandatum*, seu
lotio pedum non solet fieri â Recto-
re Ecclesiæ, nisi in locis majoribus,
ubi sit major, aut saltem sufficiens
numerus sacerdotum sæcularium,
quia si hoc (ut Ecclesia præscribit)
debeat signare imitationem Chri-
sti, etiam illud observandum, quòd
ille non laverit, nisi pedes Aposto-
lorum, ceu Sacerdotum; imò si
adsit, aut Princeps, aut nobilis Pa-
tronus Ecclesiæ, poterit huic de-
ferri honor, ut teneat ipse talem
functionem lavando pedes laicis,
prout videmus hoc fieri in Aulis
Principum.

Sabbathò Sanctò omninò fiat
benedictio ignis, è lapide elicitì,
extinctò priùs igne veteri, qui ve-
tus

(b) Duran-
dus lib. 6.
c. 80. de
Cereo Pa-
schali.

tus testamentum significat, ut no-
vus novum; & mox accensio Ce-
rei Paschalis, (b) per quem deno-
tatur columna ignis, quæ duxit
populum Israëliticum in deserto;
in nobis autem idem Cereus accen-
sus signat fidem, illique infiguntur
quinque grana thuris, per quæ figu-
rantur quinque vulnera Christi in
cruce accepta, & nobis salutis odo-
rem dantia. Prius autem, & mox, ut
habitus fuerit ignis de ligno, ac-
cenduntur tres candelæ, una post
aliā sub illa invocatione: *Lu-
men Christi*; ex una illarum autem,
quæ in arundine positæ, & porta-
tæ unitatem Deitatis, & Trinita-
tem Personarum denotant, sicut fi-
guratur passio Christi pro redemp-
tione nostra, accenditur Cereus
supra dictus, qui ardere debet ad
omnes functiones tempore Pascha-
li, tres candelæ verò in arundine
positæ intra Octavam Paschatis, aut
tantum in functionibus Dominica-
libus à Paschate usque ad Pente-

(i) Duran-
dus & Ga-
vant. hoc
loco.

costen inclusivè. (i) Omnia autem
hæc lumina significant fidem no-

stram

stram in Deum unum, & Trinum, Christo resurgente illuminatam. Ubi est fons baptismalis (quem convenit esse in quavis Parochiali, cum sit requisitum illius) fit ejus benedictio à Rectore Ecclesiæ, & ibi sex consecutivè fiunt Ceremoniæ, quoniam sacerdos orat, aquam manu tangit, vocem mutat, Cereus immergitur, insufflat, & Chrysmacum S. Oleo aquæ, jam benedictæ immiscet. Nota, quod peractis quinque benedictionibus ante infusionem S. Olei, & Chrysmatis aqua tantum dicatur benedicta, potestque dari fidelibus ad bibendum, vel aspergendum in domibus, non sic autem, quando per infusionem SS. Oleorum aqua suo modo jam est consecrata, unde amplius nulli dari potest, nisi baptizando in actu, utcunque petatur à multis, in quo est etiam periculum præstigiorum, aut superstitionum.

Missa Sabbathi Sancti, si, & ubi celebranda habetur, in ordine, non potest autem esse privata, tum quia plura intercurrent, quæ Ministris in-

(k) Ga-
vantis
Thes. SS.
Rituum
tomo I.
part. 4. tit.
10. N. 31.
allegando
Conc. La-
teran. De-
cretum &
aliud Con-
greg. SS.
Rituum
die 21.
Martii
1609.

indigent, tum, quia ex instituto suo est sollemnis, & unica, sollemnis autem vel ex eo, quia ad *Gloria* in *Matri-* ce datur signum cum campanis, (k) ante quam aliæ Ecclesiæ etiam Regularium, sub pœna 100. aureorum non possunt pulsare saltem in campanili, si autem non adsint Levitæ, Parochus, quô modô poterit, sollemnizabit Missam cantu, publicans *Gloria*, ut audiantur campanæ.

Repræsentatio (seu Cæremoniæ Resurrectionis: Christi non est quidem præscripta ab Ecclesia universalis, sed nec reprobata, sicut nec injunctum, ut sepulchrum mox tollatur, quia Angelus in Paschate mulieribus Dominum quærentibus dixit: *Surrexit, non est hic, ecce locus, ubi posuerunt eum &c.* Cæterum standum Ritualibus, & usui locorum; advertendum autem, nè facile fiat de nocte propter intervenientes incongruentias.

Pascha ab Hebræis, & verbo *Phase*, quòd est transitus Angeli occisoris, & deinde maris rubri, *Phase* dictum, nobis Christianis indicat

dicat transitum à morte peccati, quâ damnati eramus, agnô innocentem autem pro nobis immolatô ad vitam cum eodem, id est Christo, resurgimus, eô ipsô portas æternæ beatitudinis nobis aperiente. Ideò celebratur in Dominica, ést-que ad illam diem fixum Authoritate S. Petri, quia surgimus cum resurgente Domino, relicto Sabbatô veteris legis, ad vitam gratiæ, quam illius gloriosâ die auspiciamur; unde nullatenus per Sabbatum imitari debemus Hebræos, quorum impietates abhorrendo reliquimus, quamvis Regulam 14te Lunæ teneamus ex Decreto Pii, & Victoris Pontificum, celebrantes Pascha non Sabbato, aut aliô die, sed Dominicâ proximâ post decimam quartam lunationem primi mensis, id est Martij, quæ lunatio, cùm persæpe transeat in mensem Aprilis, hinc est, quòd illuc etiam transferatur Pascha manente regulâ: Pascha celebrari debere à Christianis Dominicâ primâ post plenilunium Martiale, cum quo coincidit prior

Regula de Septuagesima, sumpta à quadragesima lunationis, ut dictum.

Cæterum à Paschate ad Ascensionem est alia quadragesima dierum, ut patet numeranti à Paschate 50 dies ad Pentecosten, qui est cursus septem septimanarum, seu Septuagesima lætitiæ, (l) & hinc finit cyclus festorum mobilium. Prose-

(l) Durandus li. 6. c. 86. N. 26.

quendo de Paschate: Introitus est: *Surrexit Dominus* - quæ est salutio Paschalis Christianorum, exemplum ipsius Summi Pontificis, & responsio: *Deo gratias*, vel: *Et apparuit*

(m) Idem N. 18.

Simoni, (m) repetitur sæpius Alleluja, quod est canticum Angelorum Paschale ex Apocalypsi, ut supra. Dicitur, & canitur: *Ite missa est* cum duplici Alleluja usque ad Octavam exclusivè. Cur non dicatur Alleluja ad benedictionem; ratio est, quia benedictio fit nomine, & quasi voce Domini, & Alleluja est vox Creaturarum plaudentium. Die Paschatis de convenientia nihil comedendum esset, quod non sit benedictum à Sacerdote, unde est,

est, quòd cibi, vel primitiæ comendendorum deferantur ad Ecclesiam, in atrio ipsius à Curato stolâ, albâ, & superpelliceo indutô benedicendæ. (n) Aguntur tres dies festi in honorem SS. Trinitatis, & ob ipsius festi excellentiam, eò quòd repræsentet etiam transitum de virtute in virtutem, cujus sunt tres gradus; imò tota hæc hebdomada est quasi una continuata Dominica, quæ dicitur etiam baptismalis, quia, qui in hac purè baptizantur, septem Spiritûs Sancti dona percipiunt per septem hebdomadæ dies figurata.

(n) Idem
N. 7.

(o) Unde non debent hac septimanâ dici Missæ votivæ, nisi pro summa necessitate, & tunc tenenda regula 40. horarum, ut suprâ. Officium Paschale, quomodo fiat, præscribunt Rubricæ Breviarii, & quantum hoc duret, quantumve extendatur tempus Paschale circa obligationem Confessionis, & Communionis, standum est consuetudini Regionum, & in Diœcesibus receptæ, earûmque Ritualibus. (p)

(o) Idem
c. 89. N. 4.

(p) Idem
lib. 6. c. 89.
N. 6.

Intercurrunt Lytaniæ majores,

(q) Ga-
vant. par-
te 4. tit.
41. N. 9.

& minores, seu Rogationes, quod à Græco nomine *Lytania* sonat supplicationes; & majores quidem in festo S. Marci, etiamsi contingat ipsum festum transferri (ubi notat Gavantus, (q) quòd si fiat processio ad Ecclesiam propriam S. Marci, Missa celebrari debeat de eo festo, & in paramentis albis) fitque processio in paramentis violaceis, in memoriam votivæ solemnis in summa necessitate ob pestem inguinariam Romæ grassantem tempore Pelagii Papæ, qui ipsemet in illa obiit, & S. Gregorius Magnus processionem instituit perpetuò recolendam, cum invocatione omnium Sanctorum, ut adjuvent preces nostras, quas ad Deum fundimus, ut liberemur à malis, meritís Christi, & eorum, quos invocamus pro intercessoribus.

Lytaniæ minores, seu Rogationes (quamvis antiquitùs habitæ dicantur suppressæ) inde minores dictæ, quia in loco minori, scilicet Viennæ in Gallia, & à Pontifice non summo, id est, ejus loci Episcopo

scopo S. Mamerto institutæ, vel saltem restitutæ, aut meliùs ordinatæ propter violentos incursus luporum, deinde pestem, & terræ motus; unde triduanæ factæ sunt devotiones, quæ postmodum ad universalem Ecclesiam sunt dilatatæ, & quotannis fieri debere demandatæ; unde votivæ illæ Processiones transierunt in præscriptas, eâ etiamnum ratione, ut impetretur fugatio tempestatum, aliorumque malorum; impetretur salubritas, ac temperies aëris, & terræ fertilitas, estque actus Parochialis cum applicatione Missæ; cæterum functio habetur in Rituali.

Festum Ascensionis, quadagesimâ post Paschalem die celebrandum, Vigiliam cum jejunio non habet, quia est intra tempus Paschale, quo stante etiam aliorum festorum Vigiliæ non jejunantur de præcepto, sed in Missa cantata ejusdem festi Ascensionis extinguitur Cereus Paschalis, ad repræsentandum Christi discessum ab Apostolis, quodque solemnitas Paschalis pro illo anno

desinat; idem verò Cereus extinctus relinquitur ante Altare majus in suo loco, adhibendus in benedictione fontis baptismalis Sabbato ante Pentecosten. Eodem die festo Ascensionis ante Missam fit processio sollemnis, *præcepit enim Dominus discipulis suis, ut præcederent in montem Oliveti, ut viderent ipsum ascendere, & fecerunt ei processionem, & ipse elevatis manibus ferebatur in cœlum.*

Sabbatò ante Pentecosten est finis Septuagesimæ ratione dierum à Paschate, & ideò jejunatur, prout in Vigilia festi sequentis; fit nova benedictio fontis baptismalis cum infusione S. Chrysmatis & Olei in Cœna Domini consecrati; ubi quasi incidentaliter advertendum, ut si fortè Parochus longiùs distans à Cathedrali, vel exinde, vel à Decano suo non habuerit partem SS. Oleorum tam maturè, ut ex illis in ipso Sabbato sancto potuerit efformare fontem baptismalem ea die, ita, ut debuerit adhibere supradictos liquores ab anno antecedente sibi

sibi restantes, tunc statim, ac novos perceperit, combustô veteri residuô, fontem baptismalem non aliter, quam ex novo conficiat in hoc Sabbato ante Pentecosten. Cætera secundum Rituale, prout in Sabbato sancto mutatis mutandis, peraguntur.

Dominica Pentecostes, quæ est quinquagesima dies post Pascha, celebratur tribus diebus festis, & Octavâ privilegiatâ, & sicut ipsum verbum Pentecostes à numero dierum dicuntur quasi quinque Decades ex Græco vertendo ad Pascha ab ante; ita septem dies subsequentes, quæ constituunt Octavam subsequentem, significant septem dona Spiritûs Sancti, quæ rediguntur ad duo præcepta charitatis pro vita activa, & contemplativa, prout debet esse in Parocho; sequendo exemplum duarum sororum Marthæ, & Magdalene, nempe in activa sequendo Martham ministrantem in exercitio curæ animarum, quod est opus charitatis erga proximum, & in contemplativa cum Magdalena ex-

ercendo actus amoris erga Deum pro sua propria devotione, eò tamen semper intendendo, quod utrumque faciendo evadere possit aliquis ad perfectionem, & cæteris virtutibus præferre charitatem, quæ major est aliis teste S. Paulo:

(r) Durandus lib. 6. cap. 10.

Major autem horum est charitas. (r) Quoad functiones autem Ecclesiasticas hoc notandum, quod, qui in Paschate baptizati sunt fideles, in Octava S. Spiritûs ob ejus adventum confirmantur, secundum dicta Christi: *Spiritus autem Paraclytus docebit vos omnia, quaecunque dixi vobis.* Unde his diebus regulariter fit Confirmatio, de qua, in quantum pertinet ad Parochum, dicetur suò locò.

Infra hanc Octavam feria quartâ incidunt tempora, de præcepto Ecclesiæ jejunanda, & hoc ad imitationem Apostolorum, qui absente jam Magistrò suò Christò, jejunio se dederunt, & Spiritûs S. adventu consolati carnis delicias abnegaverunt. Jejunium verò istud est festivum, cùm in eo non dicatur:

Flecta-

Flectamus genua & servatur tamen ritus Paschalis, alia omnia, prout in Missali.

Sequenti primâ Dominicâ celebratur festum SS. Trinitatis, & quidem unicâ die eâque Dominicâ, quia (s) postquam cultus est ab Ecclesia Pater in Nativitate filii; ipse Filius. in gloriosâ sua Resurrectione, & Spiritus S. festô Pentecostes cum suis Octavis, in Deitate collectivè adorantur unâ die & hoc ex instituto Gregorii IV. Summi Pontificis.

(s) Ga-
vant. de
Penteco-
ste parte
4. tit. XI.
N. 26.

Succedit solemnitas Corporis Christi quintâ post feriâ omni cum apparatu celebranda, & hoc ex instituto Urbani IV. qui eò retulit hanc solemnitatem aliàs ratione institutionis SS. Sacramenti feriæ quintæ in Coena Domini convenientem; cùm autem tunc, nempe in hebdomada majori occupetur Ecclesia in recolenda passione Domini, & Episcopi in confectione sacri Chrysmatis, & Olei, potiùs visum est hoc festivè celebrari debere tempore lætitiæ, ac propriæ ve-

nerationi magis apto; unde & habet proprium Officium à S. Aquinate suo Authore confectum unà cum Octava; omni igitur, ac decendissimâ pompâ, & apparatu fiat Processio, ad quam celebrans primarius Ecclesiæ Rector (cùm sit actus principaliter Parochialis) intonat. *Pange Lingua &c.* Assistentibus sibi Levitis, Acolythis, & Ceroferariis, præeunte Clero Sæculari, & Regulari illius districtûs, prout dictum est de Processionibus. Sacerdos celebrans fert SS. Sacramentum, seu Hostiam majorem consecratam in vase, quod dicitur Ostensorium supra pectus levatum erga populum, ut commodè videatur, & adoretur. Functio habetur in Rituali Romano non tantum, sed & in omnibus particularibus respectivarum Dioecesum, in quibus maximè advertendum circa quatuor initia Evangeliorum, in Processione per stationes canenda cum respectivis precibus, & benedictionibus, & ibidem indigitatur, quid fieri debeat etiam in illis, quæ
alias

aliàs secundùm præscriptum Ecclesiæ relinquuntur arbitrio.

Jam dictum est suprà, non facile intra annum, nisi ex causis præscriptis exponendum esse SS. Sacramentum in Ostensorio, sed hìc particulariter, atque advertenter notandum pro Parochis ruri existentibus, nè fortè repentinis expositionibus se sinant eò abduci, ut Ostensorium cum venerabili exponant, minùs verò, ut cum tali Ostensorio dent benedictiones extra Ecclesiam, vel ad portas Ecclesiæ, maximè cum recitatione Evangeliorum, prout fit in festo Corporis Christi, sed potiùs, vel ad summum utantur Ciborio, & hac occasione magis adhibeant illud laudabiliter in multis Ecclesiis introductum, ubi dicitur: *Christus ✠ vincit, Christus ✠ regnat, Christus ✠ imperat; Christus ✠ ab omni malo, & tempestate nos, & omnia nostra defendat, Amen.* Et hòc modò in ipsa Ecclesia cum Ciborio fieri possunt quatuor benedictiones ad quatuor mundi partes, non accedendo ad portas

portas Ecclesiæ, quod aliquando posset esse periculofum. Ubi autem in Ecclesia est particula S. Crucis, potest aptè adhiberi talis benedictio cum eadem particula, & benedictionibus suprà dictis, ad fugandas tempestates fortissimis.

In supradiçtis clauduntur festa mobilia Domini. Cæteræ autem Dominicæ, vel festa fixa dicuntur infra annum, hoc est de cursu ordinario, & secundùm officia intra annum currentia usque ad Adventum, quo tempore denuò incipiunt, ut suprà, relativè ad alium annum.

CAPUT VIII.

De Vigiliis Festorum, jejuniiis, & votis.

Festa Domini jam in prima Christianitate à fidelibus præcurrebantur quasi præparative per jejunia, & vigiliis, seu de nocte in sacris locis vigilantium orationes, prout habemus ex Tertulliano Lib. 2. ad uxorem cap. 4. qui eas ibidem vocat *nocturnas convocationes*; fiebant

bant autem unà simul Vigiliæ, & jejunia, ut Deo daretur satisfactio pro peccatis commissis ex omnibus membris cōmuniter æquè, ac particulariter; sic abstinentiâ mortificatur caro; sic oculus (*quô nihil nequius*) Vigiliâ; & hoc quidem appellat ad futura, in quantum verificatur, quòd maximum, & perfectum jejunium sit ab iniquitatibus, & carnis voluptatibus, ac delectationibus hujus sæculi abstinere; adeoque est hoc jejunium præparativum, quod successit Vigiliis; satisfactorium autem est, quòd offertur à pœnitentibus, ut remittantur peccata. Porro jejunium dicitur à quodam intestino hominis, quod semper est vacuum, & subtile, nunquam autem sanius, quàm, cùm est tale; unde jejunia ab ipso Christo commendantur, ut salutaria. Vigiliæ igitur & jejunia fiebant primis Ecclesiæ sæculis ante quamlibet diem Dominicam, quod non placuit Vigilantio, ac propterea in illum invehitur S. Hieronymus; fuerunt autem restrictæ Vigiliæ, ita ut
non

non fierent cum formali jejunio ante quamlibet diem Dominicam; ipsâ autem Dominicâ nunquâ (etiamsi subsequatur Festum Nativitatis Domini, quia tunc Vigilia anticipatur) nec ipsô festô, utcunque in diem abstinentiæ inciderit, quô stante non servatur ex dispensatione Ecclesiæ ob gaudium de nato Salvatore. Cæterum servatâ abstinentiâ duarum dierum ante Dominicas, ut in primitiva Ecclesia duarum noctium, nempe feriæ sextæ, & Sabbati, quæ translata sunt ad Festa principaliora Domini, ut sunt Nativitas, Resurrectio & Pentecostes; aliæ Vigiliæ ante festa Domini sunt sine jejunio, ut ad Circumcisionem, Epiphaniam, & Ascensionem, utpote, quæ veniunt tempore lætitiæ, quô non jejunatur. In honorem Domini etiam fiunt jejunia quatuor anni temporibus, id est: Vere, Æstate, Autumnô, & Hyeme, quæ aliàs etiam vocabantur primitiæ, & hoc ideò, quia primitias temporum debemus dedicare Domino per actus pœnitentiæ, ut in eorum decursu
actus

actus nostros dirigat in spem salutis æternæ, & jejunatur tribus diebus, hoc est Mercurii abstinendo à negotiis, Veneris à voluptatibus, & Saturni à gula, & hoc in honorem SS. Trinitatis; Dominicâ autem post ex antiquo instituto solebat fieri Confessio, & Communio quasi pro reconciliatione pacis inter fideles. Porro de die Veneris, seu feriâ sextâ illud particulare, quòd Ecclesia statuerit, eò die per totum annum servari debere abstinentiam à carnibus, (1) ut habeamus jugem, & continuam memoriam Passionis Christi, eâ die in carne nostra mortui.

(1) Durandus de Jejunis. ut supra.

Ex post verò, prout jam etiam in primitiva Ecclesia, ab eadem præstituta sunt jejunia etiam festis B.M. V. quamvis non singulis, SS. Principaliū, & præ cæteris S. Joannis Baptistæ, in honorem & reverentiam illius quasi perpetui jejunii, cujus nobis ipse fuit Author, præparando electos per poenitentiam. Fiunt ex præcepto Ecclesiæ Vigiliæ cum jejunis ad festa Apostolorum, seu singula-

gulariter, vel etiam duorum simul sumptorum merita eorum coadæquando, nisi, quod non jejunetur tempore lætitiæ ante festum S. Joannis Apostoli, & SS. Philippi & Jacobi; pro omnibus Sanctis in genere autem fit vigilia cum jejunio collectivè unâ die, id semper observando, ut, si vigilia inciderit in diem Dominicam, anticipetur die immediatè præcedenti ob honorem Domini.

Hic autem pro necessaria subsequenti distinctione scire oportet, primis Ecclesiæ temporibus à fidelibus in honorem Domini per duas dies, aut potius noctes acta fuisse nocturnalibus officia, nempe ante, & post medium noctis; in honorem Martyrum verò ante eorum sepulchrum unum tantum, post quæ dabantur convivium à locupletibus advocando, & adhibendo ad comestionem pauperes, talesque coenæ vocabantur *Agapæ*, de quibus jam dictum; sed quia fiebant de nocte in multis conventiculis, & commestationes postmodum vertebantur

tur

tur in tripudia, sublatae sunt tales Vigiliae nocturnae, & versae in diurnas taliter, ut duobus nocturnis ante Dominicam, ut supra memoratis, succederent duo dies abstinentiae quidem, sed non stricti jejunii; festis verò majoribus, ut supra specificatis praemitteretur unus dies abstinentiae cum jejunio, illa autem consuetudo, per quam introductae erant Agapae, non erat quidem praecisi pracepti, sed vertebatur in consilium, ita, *ut impendamus virtuti, quod subtrahimus voluptati, & fiat refectio pauperis abstinentia jejunantis.* (*) Possunt autem distingui Vigiliae & jejunia, sicut Processiones, nempe in *praescripta, indicta, & votiva.* *Praescripta* imponuntur ab Ecclesia universali cum pracepto, sine peccato non praeteribili; *indicta* sunt, quae vel à summo Pontifice pro lucrandis indulgentiis v. g. Jubilaei (quod habet rationem necessitatis publicae) seu indicuntur ab Episcopis ob similes causas, & ideo etiam dicuntur *Dioecessana*; & *votiva*, quae à populo, vel etiam à

L

par-

(*) S. Gregorius.

(u) Plures
Jejunii Di-
visiones,
& nomina
habet Du-
rand. c. 7.

particularibus propria voluntate, in legem transeunte, servantur; unde facilè intelligitur alia distinctio, quòd nempe Jejunia sint vel necessaria, vel voluntaria. (u)

Hac occasione dici poterit de *Votis*, & jam scitur *Votum* esse *promissionem Deo factam de meliori bono*; unde inducitur obligatio ea observandi, secundùm propositum Davidis: *Vota mea Domino reddam*, quæ quidem obligatio nascitur ex vi, & valore promissionis; Coeterùm, an, & quando teneat votum, videndum est, an sit discretum, & possibile, vel indiscretum adeoque impossibile, si non de facto, saltem de jure. Et discretum quidem est, quod fit ab habente potestatem sui; unde & voluntariè à tali debet adimpleri supposito, quòd per ipsum stet; indiscretum verò non sic, quia supponitur emissum à tali, qui non habet discretionem, seu cognitionem ejus, ad quod se vult obligare, vel ob defectum ætatis, vel cò quòd non habeat potestatem sui ipsius vel voluntatis, aut etiam rerum;

rum; ut sunt vota emissa ante ætatem præfixam, ob illius defectum; votum viri, vel respectivè uxoris particulare de servanda castitate, ob defectum potestatis sui Corporis, votum minoris, Monachi, vel alterius sub potestate constituti de donandis rebus, ob defectum proprietatis vel saltem administrationis, quæ vota utique non tenent, nec adimpleri aut debent, aut possunt, sed irritanda sunt in utroque foro; ut plura sunt de votis, pluresque observationes per Canonistas, & Moralistas examinanda.

Hic verò, quod dictum est de votis, refertur ad festa, ita & taliter, ut quæstio sit, an possit e. g. ab aliqua communitate fieri votum de solemnizanda aliqua die, tum in Ecclesia tum in foro, quæ aliàs talis non sit, nec præscripto Ecclesiæ, nec de mandato Episcopi. Et certè tale votum, cum supponatur procedere à non habente potestatem, non tenet, nisi insinuetur Parrocho, & ab hoc Episcopo, sine cujus consensu festum non poterit

servari, cùm, quod ipsius iudicio statutum fuerit processisse ex voto indiscreto, nullatenus teneat, aut obliget, quod idem de jejuniis, ut Moralistæ & Canonistæ *de votis irritandis*. Unicum hîc additur ad vocem, seu nomen voti relativum, quod Ritus circa solemnitatem votorum attinet, & est quæstio, quando dici debeat *Votiva solemnitatis*, & quando *Votiva Commemoratio*? *Votiva solemnitatis* illa, & tunc dicitur, quando festum voto statutum ex Ecclesiæ consensu, & mandato transivit in præscriptum ita, ut taliter debeat solemnizari de præcepto. *Votiva Commemoratio* tunc exprimitur, quando Ecclesiâ aliud festum agente ab hac tamen permittitur fieri Missa votiva, etiam cum actuali solemnitatem, sed non præscripta. (x) Et sicut solemnities per approbationem & præscriptum induunt naturam duplicis, ita votiva ex permissione habet figuram simplicis.

(x) Durandus lib. 7.
c. 1. N. 17.

CA-

C A P U T IX.

De Festivitatibus B. V. M.

& Sanctorum.

Sicut *cultu latriæ* per solius Dei adorationem illi soli servimus, sic cultu *hyperdulie*, quod distinctæ servitutis obsequium est, veneramur B. V. M. Dei Matrem seu *Deiparam*, quod nomen, & qualitatem ipsi asseruerunt plura Concilia, & in specie Oecumenicum Ephesinum, cultu *Dulie* seu respectivo, aut communicativæ servitutis verò veneramur sanctos, maximè autem illos, quos sancta, ac universalis Ecclesia nobis colendos proposuit eorumque festa agimus, ac celebrare debemus modo nobis præscripto, vel solemnitate Chori, & fori simul, vel in Ecclesia, & Officiò tantum, vel solum principaliter, vel accessoriè per modum commemorationum præscriptarum, aut votivè, prout supra dictum, in quibus relatio fieri debet ad Rubricas, aut directoria cujusvis Ecclesiæ ex eis formata, firmis tamen

semper manentibus regulis Rubricarum generalium, quæ habentur in quolibet Missali. Ordinem autem à festis B. M. V. quæ merito principalioribus, & horum quatuor maximè celebramus per quatuor anni partes nempe Annunciationem in Vere, Assumptionem in Æstate, Nativitatem Autumnô, & Purificationem in Hyeme, quamvis hoc ultimum Durandi assertum, nempe circa ultimum festum, correctum videatur in usu per introductionem solemnem festi Conceptionis cum Octava per Clementem XI. stabiliti, eâ ratione, quod festum hoc afficiat modo per se particulari B. V. M. (Purificatio verò habeat Officium bipartitum) & hac occasione idem Durandus pulcherrimè applicat quatuor dicta festa ad salutationem Angelicam, nempe primò: *Ave Maria gratia plena* quæ sunt verba Gabrielis Archangeli, Annunciationi; secundò: *Domine tecum* Assumptioni, per quam Filio suo reunita est (ubi obviè notari posset, quòd sicut Christus ascen-

ascendit in altum virtute propria,
 sic Beatissima ejus Mater assumpta
 est virtute Filii, prout certè erat con-
 veniens verbis Christi, quia qui ex-
 altatus omnia traxit ad se (y) quæ (y) Joan.
 de sacro ipsius corpore erant effusa, 3. cap.
 tantò magis ad se traxisse creditur
 Matrem, ex qua carnem assumpse-
 rat) tertio: *benedicta tu in mulieri-*
bus, quod competit quidem Nativi-
 tati; quamvis possit hoc idem origi-
 nariè applicari Visitationi, eò quòd,
 Beatissima Virgo audierit ab Elisa-
 betha cognata sua hoc elogium;
 & quartò: *benedictus fructus ventris*
tui, Purificationi, dum illa hunc be-
 nedictum fructum in templo obtu-
 lit. Inter hæc festa *Annunciatio* non
 habet in Officio Octavam, quia so-
 let incidere in tempus impeditum
 Quadragesimæ, vel per translatio-
 nem in Paschale; neque colitur
 cum Octava *Purificatio*, quamvis in-
 ter festa B. Virginis hoc primò fue-
 rit celebratum, quia Purificatio re-
 fertur ad partum, seu Nativitatem
 Domini, quod habuit suam Octa-
 vam, & Vigiliam; habent autem
 L 4 suas

suas Octavas *Nativitas* & *Assumptio*,
 imò hæc, & Vigiliam, cùm sit sum-
 mum, & quasi complementum fe-
 storum Deiparæ, incidátque in tem-
 pus regulariter non impeditum. *Vi-*
sitatio idcò solemni festo celebra-
 tur, quia de illa est Evangelium
 proprium, Octava autem non fit,
 nisi in Ecclesiis, ubi est Titulare. De
 Conceptione priùs obiter dictum,
 & habet Octavam ex Constitutione
 Clementis XI. & Jejunium Dicecesa-
 num in Austria ob devotionem insi-
 gnem Augustissimæ Domûs, quam-
 vis cadat in Adventum. Præsenta-
 tio, & Desponsatio coluntur in Ec-
 clesia, & Choro tantùm sub dupli-
 ci, & sic festa votiva de B. Virgine
 à S. Sede maximè intuitu Ordinum
 aut Confraternitatum indulta, pro-
 ut habetur in suis Lectionibus Offi-
 cii præscripti. Et hìc præmitten-
 dum non incongruè, quod colan-
 tur non modò, qui cum, & tempo-
 re Christi fuerunt ab illo dilecti in
 terris, quique ipsum imitati, aut
 martyrio contestati sunt in Eccle-
 sia, sed alii etiam, qui fide in ipsum
 ven-

venturum enituerunt in veteri Testamento, imò & Angeli ante hominem creati, qui Deo adstant in coelis, ob patrociniū nobis præstandum, & ab ipso Deo ordinatam assistentiam; unde & ipsorum festivam memoriam, & simul, & se-junctim fieri voluit Ecclesia sub duplici etiam majori.

Subsequuntur Festa Sanctorum, inter quos ore Christi debetur primus locus S. Joanni Baptistæ *cū inter natos mulierum non surrexerit eō major* (ex quo Christi dicto comprobari potest immaculata Conceptio B. M. V. quæ ex eō major fuit, quia non cecidit, adeoque opus non habebat resurgere) hoc verò de S. Joanne Baptista assertum ex eo provenit, quia in utero materno fuit sanctificatus; unde solemnizatur ejus Nativitas, & quidem cum præcedenti Vigilia, quia fuit Præco poenitentiae, vocaturque Præcursor Christi, cū hunc prævenerit doctrinâ præparatoriâ ad poenitentiam. Non dicitur quidem in Missa de hoc festo *Credo* (nisi sit in Ecclesia

L 5

clesia

clesia ipsius Tutelari, (tunc enim dicitur ratione Patrocinii) quia vixit ante conditum symbolum, bene tamen fit cum Octava ratione Principalitatis, & in ipsa die Octava dicitur *Credo* cum Præfatione de Apostolis, quia est infra illorum Octavam, porrò Decollatio ipsius S. Joannis Baptistæ tanquam Martyris fit sub duplici, sed illud quoque sine *Credo* ob notam regulam MUC non credit.

Ordine suo succedunt festa Apostolorum suis quæque temporibus assignata, solemniter etiam celebranda in foro cum præcedenti Vigilia (nisi, quæ excipiuntur ut supra de jejuniis) & dicitur: *Gloria cum Credo*, eò quòd ipsi symbolum fidei primùm condiderint. Octavas habent S. Petrus, & Paulus per se, & S. Joannes Evangelista. Hic autem obiter notandum, quòd, si & quando in Orationibus præscriptis dicitur, qui Sancti, vel Sanctorum Apostolorum, aut Martyrum *Natalitia* colimus, credi non debeat, celebrari Natalem Corporis, sed diem Mar-

Martyrii, qui ab Ecclesia habetur pro Natali gloriæ.

De S. Stephano Proto-Martyre, & de SS. Innocentibus, eorūque Missis & Octavis dictum in explicatione Missæ. Festum S. Laurentii Martyris Romæ, quæ Martyrii Patria ipsi fuit, primò indictum, pòst Octavâ cultum, inde ad universalem Ecclesiam propagatum, habet rationem prælationis ex principaltate loci, qua regulâ proceditur in singulis Diœcesibus circa festa celebranda etiam in foro, hócque ex regula, quòd Sancti, vel in ea patriâ nati, vel qui fidem Christi ibi annunciârunt, seu propagârunt, tantò magis, si ibidem martyrium obierunt, vel in tota Diœcesi, vel saltem in loco martyrii coli possint festo solemni etiam in foro, prout tulerit lex Diœcesana. Et hic adverti etiam potest, quòd fieri possit, imò conveniens sit celebrari officium sub duplici, & Missam cum *Credo*, ubi est corpus sancti autoritate Episcopi exponendum.

Porro Regula *MUC non credit,*
hoc

hoc infert, quod non dicatur *Credo* in festis Martyrum, Virginum, & Confessorum etiam in duplicibus, nisi venerint in Dominica, quia tunc *Credo* pertinet ad Officium de ea, aut si fuerit in Ecclesia ipsi Sancto dedicata, quia tunc applicatur ratione Patrocinii.

Quoad Confessores Doctores hoc est particulare, quod in festis talium dicatur *Credo* distinguendo per hoc illos ab aliis, quod non tantum crediderint, sed etiam docuerint, unde distinctio hæc ab Ecclesia ipsis cedit quasi in præmium secundum verba Christi: *qui fecerit, & docuerit, hic magnus vocabitur in regno Cælorum.* (x) Jam supra dictum est, quod, ubi in Ecclesia est corpus, vel insignes Reliquiæ alicujus Sancti, puta caput, magna pars corporis, & maximè, in qua passus est Martyr in illa Ecclesia Officium & Missa habenda de duplici etiam cum *Credo* (a) maximè si Ecclesia illi sancto dedicata, tunc enim subintrat etiam ratio Patrocinii; quod si verò sit sanctus, de quo non habe-

(x) Matthæi 5.

(a) Gavantus part. I. Tit. 11. de Symbolo ad lit. H.

habetur Officium assignatum, & fortè sit tantùm baptizatus, corpus autem integrum, vel ùt supra, poterit (ex licentia tamen Episcopi) fieri festum de translatione, sub duplici quidem, sed sine *Credo*.

Quando non habetur Missa propria de Sancto, sumi poterit de Communi, ùt in Rubricis, observando tamen pro possibili proprietatem Evangelii, in Directorio plerumque præscripti, & sic in Officio de Festo Sancti cum *Te Deum* in Matutino, in Missa, etiamsi non fiat de festo currenti, dicitur tamen *Gloria* præter ferias majores, ut hæc etiam in Rubricis (b) Si Parochus, vel alius Sacerdos sæcularis extraneus cum, vel sine processione veniat ad Ecclesiam Regularium, qui celebrent de suo Sancto ritu duplici, tenetur se talis Sacerdos conformare festo, quod ibidem celebratur, & ritu, & colore, sepositò suo, vel eò, qui secundùm propriam Ecclesiam sibi esset præscriptus, etiamsi duplex sit, hoc autem est de Missa, non officio, intelligendum.

Festa

(b) Gavantus part. 1. tit. 8. N. 3.

(c) S. Ritu-
um Con-
gregatio
cum decla-
ratione
circa ejus
facultates
per Bullam
Sixti V.
74 in
Bulário
Romano
tomo 2.

Festa Fundatorum, vel Reforma-
torum, qui ad ordines fiunt ritu du-
plici majori quidem à Religiosis, &
in ipsorum Ecclesiis, minori autem
à toto Clero; (c) quoad Confessores
autem, quod variatur circa illam
particulam: *Mervit beatas scandere
sedes, vel mervit supremos laudis ho-
nores*, ideò fit, ut exprimatur, an
colatur dies obitus Sancti, & tunc
primùm, si dies canonizationis, vel
alia assignata per summum Pontifi-
cem, tunc secundum pertinet
etiam ad festa votiva illud, quod
celebratur, & titulum habet à con-
secratione Episcopi, vel ut alii no-
minant, Natali, fitque solemniter in
Cathedralibus in memoriam diei,
quâ consecratus est Episcopus tan-
quam caput illius Ecclesiæ ad imi-
tationem ejus, quod Romæ fit so-
lemnizando diem Coronationis Pa-
pæ, quæ dicitur Natalis in Ec-
clesia.

Quomodo fieri possint Officia
Defunctorum in festis vel locò fe-
storum, dictum suprâ.

CA-

CAPUT X.

*De Cruce, Reliquiis, & SS.
Imaginibus earumque venera-
tionis modò, fide, recognitione,
& cautelis.*

QUoniam in signo Crucis Chri-
stianis vincendum, idque si-
gnum admirabile est, per quod re-
demptus est mundus, idemque ju-
dicandus, præstabit ante omnia in
hoc Capitulo agere de cruce, ejus-
que multiplici intelligentia.

Est igitur præ omnibus atten-
denda Crux exinde, quòd sit signum
non modò, sed etiam instrumen-
tum principale, immediatum, &
consummativum passionis Domini-
cæ, & hìc distinguendum inter *ma-
teriale*, & *representativum*. *Mate-
riale* est ipsum lignum crucis, in
quo Christus pependit, & non so-
lùm ipsum tetigit, verùm etiam pre-
tiosissimo ipsius sanguine multis in
locis respersum est; unde bene di-
citur instrumentum *consummativum*,
quia passio in illo est consummata.
De hoc materiali est textus: (d)

(d) in De-
creto Di-
stinct. 3. de
consecra-
tione al-
latus per
Durand.
lib. 7. c. 11.

Ligna

Ligna crucis sunt Palma, Cedrus,
Cypressus, Oliva.

Innuendo per hoc, quòd quatuor fuerint ligna, ex quibus sancta Crux est composita nempe ex uno truncus, ex alio transversum, ex tertio suppedaneum, ex quarto cervicale, cui titulus fuit infixus; unde mirum non est, quòd particulæ sanctæ Crucis sint diversi coloris, ad diversa ligna referibilis. Huic S. ligno crucis deberi cultum patriæ relativum, & genuflexionem, sæpius definitum est, & habetur etiam in Rituali. Adoratio *representativa* debetur Crucifixo, id est: Cruci, imaginem Christi, ex ea pendens super se habenti, & specificè hoc præscribitur pro septimana sancta, maximè verò die Parasceves, in quo fit sollemnis Crucis adoratio secundum Pontificale, estque ratio, quia, cum tunc absit ipse Christus, adoratur, quod ipsum representat, (c) quod idem in aliis occasionibus præscribitur per Rubricas.

(c) Durandus de adoratione crucis l. 6. c. 77. & Gaventus in die Parasceves p. 4. tit. 9. N. 12.

Crux

Crux in Altari de præcepto Ecclesiæ talis apponenda, quæ Crucifixi imaginem æquè habeat super se, sitque auferibilis, & hoc taliter, ut peccet, qui celebrare præsumit crucifixo non appposito. Hic recolendum illud, quod innuimus C. i. hujus partis, de eo, quod contra Gavantum statuisse videtur S. Rituum Congregatio, nempe non debere tolli Crucifixum ab Altari, quando expositum est in eo Venerabile tanquam ipsum repræsentatum, & hujus pulcherrimam, imò convincentem rationem dat approbatus Commentator, seu Illustrator ejusdem Gavanti ex eo, quod, si non deberet adesse Crucifixum, seu repræsentans, ubi adest repræsentatum, oporteret in qualibet Missa tolli Crucifixum peractâ consecratione, & reponi factâ communionem, quando desit adesse repræsentatum; salvatur tamen dictum Gavanti ex eò, quod, quando incensatur Venerabile Sacramentum expositum, non fiat incensatio Crucifixo, illud dissimulando, quasi non adesset. Et

certè repositio novissimè, ac, dum ista imprimuntur, in S. Rituum Congregatione supradictò dubiò, an nempe *expositò Venerabili Sacramento Crucifixi imago in Altari sit retinenda?* responsum evenit - *Negative, nisi eodem tempore, eodemque in Altari Missa celebretur, quâ absolutâ iterum removenda est ab eodem Altari sacra Crucifixi imago, prout hæc Romæ praticantur.* Cujus ratio hæc videtur esse, quòd imago Crucifixi sit saltem necessitate præcepti requisita in sacrificio Missæ, ad recolendam memoriam Passionis Christi.

Sunt, & fiunt etiam Cruces in ipso Missæ sacrificio, & ista sunt signa præcepta ab Ecclesia infra actionem, adeoque sunt *significativa*, & tales sunt etiam illæ cruces, quæ adhibentur in benedictionibus per extensam manum Sacerdotis, aut Prælati.

De Crucibus, quæ sunt in paramenti, quasi signa, dictum est, ubi de illis agebatur: Neque incongruè his subnectitur de cruce jurisdictionem,

nem, aut praelationem importante, & hîc breviter recolitur, quòd sicut in antiquo testamento solus summus Sacerdos in fronte gerebat laminam auream cum nomine Domini (quam videns Alexander Magnus coram eo genuflexit) sic in novo Summus Pontifex fert supra pectus crucem è catenulis aureis pendentem, (f) & hoc est in signum distinctæ, & privativæ praelationis, ita, ut ipsò præsentē nullo alteri hoc liceat. In eodem quoque ordine sunt omnes summam potestatem cum Pontificalibus in Ecclesia generali exercentes, & hoc in signum praelationis, ideò *privativè*, quia penes ipsum solum residet jurisdictio in respectiva Ecclesia; ita, ut idem jus habeant etiam Prælati regulares, maximè verò exempti, sed hoc tantum in ipsa sua Ecclesia, vel Monasterio, & non extra, nisi ex particulari concessione Episcopi, seu Ordinarii, attentò tamen eò, quòd, si Archiepiscopus, vel Episcopus, in cujus Dioccesi situm est Monasterium, vel Ec-

(f) Durandus
lib. 3.
c. 9. N. 2.

clesia etiam exempta, quamvis hoc non sit de Dicecesi, eô præsentè Abbas, vel Prælati debet omnimodè crucem pectoralem tegere, prout sæpius declaravit S. Rituum Congregatio, & signanter ultimò Anno 1714. Et hoc venit ex paritate, imò identitate rationis, quòd delatio crucis sit etiam signum jurisdictionis, adveniente majori quoad dignitatem, ita ut minor dissimulare, & suspendere debeat suam in reverentiam Superioris, prout habet ipsum Cæremoniale Episcoporum. (g)

(g) Lib. I.
cap. I. in
fine.

Geruntur etiam cruces *devotionis* dictæ, hoc est in memoriam passionis Christi, nullam tamen jurisdictionem indicantes, quæ hoc titulo conceduntur à Prælati jus dicentibus aliis Prælati minoribus, seu honorariis, maximè illis, quibus ab Ordinario permessa est benedictio; ubi tamen illud advertendum, quòd, sicut in præsentia Archiepiscopus, vel Episcopus solus benedicit, sic solus etiam portare debet signum privativum jurisdictionis exercendæ.

De

De crucibus in vexillis supra jam dictum est de Processionibus.

Advertendum circa SS. Reliquias alias esse, quæ *ipsi Altari* quasi insepultæ sunt, aut apponi consueverunt in Consecratione; alias, quæ *super Altare* venerationi exponuntur. Primum fit eo maximè intuitu, quia super eo nempe Altari immolari debet hostia salutaris nostro Deo, in cujus honorem omnia Tempia æquè, ac Altaria dedicantur, ut jam dictum, adeoque inseruntur Reliquiæ Sanctorum non tantum, ut habeamus præ oculis exempla aliorum, qui se ipsos sacrificarunt Christo, sed ut hæc à sanctis facta imitemur, ac propterea illa recondimus, cum ad imitandum ea in corde retinemus; quod si audimus, & intelligimus opere autem non facimus, hoc magis est ad damnationem, quàm ad salutem; quia non auditores legis justi sunt apud Deum, sed factores tantum, ut ait Apostolus *imitatores mei estote, sicut ego Christi* (b) unde venit, quòd Episcopus Altare consecrans non tan-

(b) Durandus lib. I. c. 7. de Consecratione Altaris N. 23.

tum de hoc, sed etiam de repositione talium Reliquiarum, earumque nominibus testimonium inibi relinquat. Quæ verò super Altari exponuntur Sanctorum Reliquiæ, imò & ad demonstrationem cultûs, ut supra dictum est, incensantur, eundem habent cultum relativum, qui competit repræsentato, nempe illi Sancto. Sic Crux in Altari posita incensatur triplici ductu, exhibetque cultum *Latriæ*, quia repræsentat Christum Dominum; unde Crucifixus inter sex candelabra positus deberet illis notabiliter eminere ad demonstrandam majoritatem, vel principalitatem; imò & particulis S. Crucis debetur Reverentia uno genu flexa, ob cultum relativum ad Christum Dominum, qui in ea pependit pro salute nostra. Dicitur autem iste cultus *relativus*, seu repræsentativus, quia in representante adoramus repræsentatum, ac propterea quando exposita est Sanctissima Eucharistia tanquam repræsentatum, cessat cultus repræsentantis; unde infer-

tur

tur neque super Altari, neque super Ostensoriô debere esse Crucifixum repræsentans; quamquam id observabile, poni quidem posse super Ostensorio crucem simplicem tanquam materiale repræsentativum Passionis, non autem Crucem cum imagine Crucifixi pendentis, quia hoc est repræsentans, quod non debet eodem loco stare cum repræsentato. Sic duo festa S. Crucis fiunt sub duplici majori, ad demonstrandam excellentiam propter revelationem, quamvis Festum Inventionis censeatur principalius illô Exaltationis. (i)

(i) Durandus lib. 7. cap. 11,

Pari ratione cultu Hyperdulie prosequimur ea, quæ vel veniunt à B. V. M. vel ab ipsa gesta sunt e. g. Capilli, qui hodiedum habentur, aut velum, vestes, & talia, cum non habeatur corpus, neque in toto neque per partes, aut aliàs de eo aliquid; in Imaginibus ad ipsius venerationem in Altari expositis, colitur etiam in pluribus formis, seu Mysteriis, vitæ ejus aut qualitatibus adaptatis, aut ad Maternitatem vel

Passionem Filii relatis, prout diximus, hoc intuitu plura ejus festa celebrari, quæ tamen omnia eò collimant, ut veneremur exposita ad cultum, non ad ornatum, aut ad ostentationem artis, seu pulchritudinem, & apparatus, quæ sæpius etiam possunt degenerare in ridicula.

Sic consequenter cultus *Dulie* defertur Reliquiis Sanctorum ad publicam venerationem expositis, & hoc Authoritate Ordinarii tantum, cum ad illum privativè pertineat cognoscere de veritate, & identitate Reliquiarum; sicut enim solius summi Pontificis est Sanctos in universali Ecclesia declarare, seu Canonizare, sic solius Ecclesiæ Præsulis est hos publico cultui, præviâ recognitione exponere, vel exponi permittere, quod diligenter notandum à Parochis, nè involent proprio arbitrio in prærogativas sui Ordinarii. Par ratio est de Imaginibus Sanctorum, quæ subjacent eidem Regulæ, quò ad concessionem cultûs, & hîc observandum

dum , quòd propriè de illis non sit colenda, nisi figura corporea relativa , seu statua (nam de pictis imaginibus magna , & diuturna fuit quæstio, usque dum ab Universali Ecclesia admitterentur) aut Martyrium, vel quò ad Confessores ad plus unica virtutis demonstratio, cùm non concedatur nisi unicum festum de quolibet sancto, vel ad plus aliud de translatione , quod est ratione loci *ad quem*. Imò, & hac interjectione notandum de Sanctis particularibus, & in particulari non esse tenendas, canendas, aut habendas Lytanas maxime publice in Ecclesiis exhibitas, nisi & usque, dum tales à sacra Rituum Congregatione approbentur, & permittantur, de Sanctis verò alias non esse habendas, nisi Lytanas de omnibus Sanctis tanquam ab Ecclesia præscriptas, ést-que hujus manifesta ratio desumenda ex ipso symbolo, ubi profiteamur *Communionem Sanctorum* & Ecclesiæ Catholicæ Decreta nos servare velle. Et hìc non perfunctoriè quo-

gine Maria dictæ Lauretanæ & hoc
ut supra, ob præcellentiam DEI
Genitricis, profusiori qualitatibus
ejus prærogativa enuntiandæ, à
quibus tamen ad alias non conces-
sas nulla valet argumentatio.

CAPUT XI.

De Indulgentiis, Alta- ribus privilegiatis, & benedictionibus.

Indisputabilis potestas Indulgen-
tiarum ab ipso Christo Domino
in terris Vicario in persona S. Pe-
tri Apostoli data convincitur ex
Evangelio Mathæi 15. v. 19. per ea:
Tibi dabo claves Regni Calorum, &
Joan. c. 20. v. 21. quorum remiseritis
peccata, remittuntur eis. Ubi, cum
ipse Christus loquatur in plurali,
manifestum est, non uni solum, sed
etiam illius successoribus eandem
potestatem fuisse demandatam.

Indulgentias igitur, quæ sunt
relaxatio, seu remissio pænæ tempora-
lis pro peccatis commissis, ac quoad
culpam remissis debita, ex thesauro Ec-
clesiæ sumptæ (k) ille solus concedit

(k) Leo X.
Const. 40.

Cui Exurge.

cui Christus commisit peccatorum remittendorum, vel retinendorum facultatem, tanquam Vicario suo in terris, & hoc figuratur symbolicè claves S. Petro traditas; ubi tamen advertendum remissionem culpæ fieri per absolutionem sacerdotis à Jusdicente deputati, relaxationem poenæ autem ab eo solo, cui à Christo Domino summo Judice id delegatum est. Sicut igitur culpa remittitur ab habente jurisdictionem retenta ex parte Christi poena, sic ista deinde, vel in totum, vel in partem relaxatur ab eo, cui talis remissio est concessa, tam circa debitum, quàm circa modum; unde est, quòd retentio, cùm sit in Vicario & Christi facultate relaxandi, hæc ab eodem proficiscatur eâ lege, quam pro satisfactione præscripserit, nempe piorum operum, pro consecutione Indulgentiarum faciendorum. Supra dicta quoad potestatem, æquè ac salutarem usum declarat (1) Conc. Tridentinum contra Blasphemias hæreticorum, abusus verò tolli voluit, & statuit idem

(1) Sess. 25.
Decreto
particula-
ri de In-
dulgentiis

idem Concilium, & maximè illarum Indulgentiarum, quæ dicebantur introductæ ad quæstum, prout criminabantur esse illæ, quæ ante dictum Concilium concessæ erant piis locis cum clausula pro illis, qui *manus porrigunt adiutrices*, & revocata sunt à Pio V. (m) prout complures aliæ, quæ quomodocunque quæstum sapere poterant (n) Et ideò Indulgentiæ vel sunt plenariæ, vel limitatæ secundum id, quod sonat elargitio. Plenariis remittitur tota & omnis poena, pro peccatis reservata, dummodo fiat à poenitente illud, quod ipsi iungitur pro satisfactione peragente, ut sunt Confessio Sacramentalis, Communio, ac preces seu alia pia opera certò locò, aut tempore exercenda secundum præscriptum vel à Delegato summi Pontificis, qui solet esse Episcopus, vel ab eo, ut sunt Confessarii approbati. Indulgentiæ *limitatæ* sunt illæ, per quas tantum poenæ condonatur, quantum exprimitur in concessione, & commensuratur operibus præ-

(m) Pius V. Const. 30. Et si Dominici.
(n) Idem Const. 99. Quam plenum.

præscriptis ab existente in statu gratiæ factis, vel conditione faciendis. Sed & posteriorum facultas, nempe Indulgentiarum minorum concessio datur Episcopis, aut aliis Prælatiis pro suo gradu, quibus omninò obsequendum.

Cæterum Indulgentias ab ipso Christo Domino datas, probat exemplum illius, quæ passim vocatur Portiuncula, & hæc quidem locum, atque Ordinem S. Francisci afficit, pervulgata, quoad extensionem autem à Summis Pontificibus Honorio III. Gregorio XV. & Innocentio XI. communicata est omnibus, & singulis Christi fidelibus, qui poenitentes confessi, ac sacra Communione refecti Ecclesias, ejusdem Ordinis visitaverint statuta die, ibique secundum præscriptum oraverint.

Indulgentiæ verò utcunque plenariæ plurium sunt generum, earumque non una differentia; aliæ enim sunt, quæ dantur certo tempore, & Ecclesiæ Catholicæ Universalis, aliæ ad certum tempus, certisque

tisque locis, aliæ reales, aliæ personales, id est personis, aut certò hominum generi in particulari, aliæ ad vitam hominis, aliæ perpetuæ quoad locum, aliæ pro vivis tantùm, aliæ verò etiam pro defunctis, aut saltem animabus per modum suffragii applicabiles.

Jubilæum ad imitationem ferè legis Mosaicæ (o) in Ecclesia Catholica introductum primò habebatur anno sæculari tantùm, post à Clemente VI. reductum ad semi-sæculum, nempe ad 50. demum à Papa Paulo II. ad 25. stabilitum, & hoc habetur ordinariè eò statutò tempore Romæ (quo stante revocantur pro illo anno omnes Indulgentiæ particulariter à summis Pontificibus etiam perpetuò concessæ aliis, & quibuscunque locis, ita ut suspendantur eò annò excipitur autem supradicta Portiuncula, eò quòd fuerit data à superiore nempe ab ipso Christo Domino, & ibidem nempe Romæ lucrabilis est crebriori præscriptâ illarum Ecclesiarum visitatione) quod Jubilæum
cùm

(o) Levit.
c. 25.

cùm deinde anno sequenti concedatur Ecclesiæ universali, sequenti anno diffunditur in totum orbem Catholicum secundùm normam ab Episcopis regulandam, & in se Jubilæum ratione remissionis plus non est, nec esse potest, quàm Indulgentia plenaria universaliter quidem patens, sed ampliori temporis affixa. Publicantur tamen universaliter Jubilæa extraordinaria, & temporanea, puta ob electionem novi summi Pontificis pro obtinendo felici illius regimine, seu ob alias graves causas, & publicas necessitates, & illæ sæpius dicuntur Indulgentiæ in forma Jubilæi, quod denotat universalitatem & extensionem comparativam, manente substantia Indulgentiæ plenariæ; sunt autem alligatæ certo temporis, & publicandæ arbitrio Episcoporum, à quibus etiam pro commoditate præscribuntur Ecclesiæ visitandæ, & opera faciendæ.

Sunt & aliæ Indulgentiæ itidem seu *Plenariæ*, seu *limitatæ*, aut *partiales*, quæ conceduntur à summis

mis Pontificibus certo hominum generi, ut e. g. quæ dantur Regularibus pro se, & suis tantum, aut Confraternitatibus, vel Congregationibus, approbatis tamen, pro iis, qui sunt in eisdem inscripti tanquam Confratres, & Consores, seu Sodales, ita, ut de his non possint participare, nisi qui sunt de illo respectivè cætu, circa quæ inspiciendus est tenor concessionis, & hæc quidem solent esse perpetuæ, quia conceduntur talibus, qui vel ad totum vitæ suæ tempus se devotent Religioni electæ, vel adscribi se curant perpetuæ Confraternitati, ubi notandum, quòd regulariter in Ecclesiis Regularium non facilè concedantur Confraternitates seu Congregationes, nisi quæ attinent, vel habent relationem ad illum ordinem, à quo respectivè sunt fundatæ, ut sunt SS. Rosarii à Dominicanis, Cordigerorum ad Ordinem S. Francisci, Cinguli apud Augustinianos, Scapularis apud Carmelitas, Septem dolorum B. Virginis apud Servitas,

N &

& aliæ similes. Quod si ab istis deriventur ad alias Ecclesias sæcularium, hoc sapiet aggregationem, estque minùs principalis Confraternitas aggregata, & principalis in Ecclesia Regularium sui Ordinis.

Porro aliæ Indulgentiæ conceduntur ad locum omnibus, & singulis fidelibus designatam Ecclesiam die, seu festo præscripto visitantibus, sùntque plenariæ ad illam diem fixæ, regulariter autem non perpetuæ, quia secundùm tenorem Brevis solent dari ordinariè ad septennium, quo finitò expirant, nisi tempestivè renoventur.

Possset hìc moveri quæstio, an unâ, eâdemque die quis possit lucrari in uno, aut pluribus locis duas, aut plures Indulgentias plenarias? certè primâ facie videtur dicendum, quod non, ex ea ratione, quia non potest esse plùs, quàm plenaria remissio, adeoque cui totum est remissum, ex supposito, circa poenam, nihil restat relaxandum, prout hanc declarationem edidit Innocentius XI. interim verò penes du-

dubium, an verè & integrè quis sit consecutus, aut lucratus indulgentiam plenariam ob defectus, qui vel ipsi occurrerunt in perfectione operis præscripti, vel intentionem aliqujus etiam levis culpæ, à qua nemo est immunis; præstat tamen suadere, ut nitantur devoti lucrari etiam alias alterius loci, aut concessionis (præscindendo ab illis, quæ datæ sunt tanquam locales pro die Portiunculæ, & ampliatae ad ingredientes templa S. Francisci toties, quoties) ut repetitis actibus, intercessoribus, & meritis ex frequentatione majori plenariam remissionem consequantur; hoc autem consulendum est etiam ideò, quia tales actus meritorii, & Indulgentiarum lucrandarum capaces refunduntur in thesaurum Ecclesiæ, unde aliàs promanant Indulgentiæ à summo Pontifice tanquam Dispensatore earum largitæ. Magis autem suadendum etiam illud, ut qui se consecutum credit pro se Indulgentiam plenariam unò loco, aut vice per repetitionem præscripto-

rum actuum, aut orationis, in quantum fuerit possibile, & factibile, secundò locò per modum suffragii lucrum Indulgentiarum applicet animabus purgatorii, vel determinatè, vel indeterminatè, quì modus suffragii exemplificatur, quod sit oblatio satisfactionis, per opus meritorium sibi acquisitæ pro animabus purgatorii, eò exemplò, & modò, prout quis in humanis liberare potest debitorem ad satisfaciendum impotentem, solvendò pro ipso, idque communiter applicari posse declaravit S. M. Benedictus XIII. annò Jubilæi 1725. sunt tamen Indulgentiæ quædam, quæ dantur pro vivis cum tali expressione, ut sint, seu applicentur pro defunctis per actus à vivis exercendos, ut mox dicetur. De Indulgentiis limitatis, seu particularibus jam dictum, nisi, quod addi debeat illud, quod exprimitur de numero annorum, aut quadragenarum taliter debere intelligi, prout injungebatur in Ecclesia antiqua; ubi quis debebat per plures annos

annos subire poenam, aut poenitentiam, vel tot diebus, aut per tot quadragenas orare, & jejunare, Canones poenitentiae, ita ut hæc restringatur comparativè taliter, quasi si ille poenitens per tot dies, annos, aut quadragenas orasset, vel jejunasset; unde dicitur Indulgentia septem annorum, centum annorum, tot quadragenarum.

Ratione *Indulgentiarum pro defunctis* dicendum de *Altaribus privilegiatis*, quæ relexantur in forma Brevis Apostolici, & datur Ecclesiis favore animarum purgantium pro Octava defunctorum, & certis diebus, aut eorum numero in Hebdomada, vel in Brevi descripto, vel Ordinarii arbitrio determinandis, ut hoc medio per celebrationem Missarum à vivis fiat satisfactio pro defunctis, hocque facto animæ debitricæ satisfactionis liberentur à purgatorio. Sunt etiam similes concessionēs, quamquam ordinariè ad certum tempus annexæ, vel pro omnibus indistinctè animabus, vel pro certo genere de-

N 3

fun-

(p) S. Ri-
tuum Con-
greg. 13.
1597.

(q) Ale-
xand. VII.
Const. 176
quæ inci-
pit. Credi-
te.

functorum, ut qui fuerunt vel de certo ordine, vel de certa Confraternitate, exclusivè quò ad alias, ubi notandum, quòd si in una Ecclesia sit Altare privilegiatum pro omnibus defunctis, hoc nec impediat, nec impediatur ab alio privilegiato pro certo genere, neque si duæ sint Confraternitates, quælibet cum Altari privilegiato, in se tamen distinctæ, unius privilegium infirmetur per aliud (p) nisi quòd coincident in Octava defunctorum. Advertendum tamen, quòd Missæ defunctorum, quantum fieri potest, celebrari debeant in nigris, nisi quando obstat Ecclesiæ dispositio, & tunc tamen suffragantur etiam non celebratæ in nigris. (q) Notandum etiam à Parocho, nec admitti, nec publicari, minùs verò executioni demandari posse talia Brevia, nisi ipsa exhibita sint Ordinario cum supplicatione, tum suâ, tum Ecclesiæ tum Confraternitatis ibidem existentis nomine, & de super obtentâ concessione publicationis, & determinatione diei,

ac

ac Altaris quoad privilegiata, si hæc à summo Pontifice concedente remissa sit arbitrio Ordinarii, super quo specificè debet Parochus supplicare, proponendo diem, seu dies, & Altare magis commodum secundum tempus, & devotiones populi sibi notas; quæ autem semel electa, & ratihabita non amplius possunt immutari, nisi occasione novæ concessionis. Porro Brevia concessa, & approbata asservari debent penes Parochum, vel in capsâ Confraternitatis toties, quoties exhibenda, in eum maximè finem, ut ante totalem lapsum tempestivè petatur renovatio; quod de his dictum, extenditur ad quascunque Indulgentias, seu ab ipso Papa, seu ab ipsius Nuntiis, aut Prælati in scripto datis (r) reservatô semper judiciô circa authenticam, & ordinationem ac durationem Ordinario, ipsiusque concessione publicationis, quidcunque sit de Indulgentiis extractis per quoscunque ex libris, aut Authoribus particularibus, quæ per Bullam Pauli V. sunt

(r) S. Ritu-
um Cong.
sub Inno-
centio XI.
die 7. Mar-
tii 1678.

(s) Paulus
V. Const.
21. incip.
Romanus
Pontifex.

revocatæ (s) & in quantum Regulares attinet, illæ, quæ eorum Ecclesiis sunt concessæ, aliisque communicabiles possunt ibidem à Laicis lucrificari, sed non Parochialibus, aut aliis Ecclesiis communicari, ut ibidem valeant, nisi Parochia sit incorporata Monasterio, vel in ipsa Monasterii Ecclesia sit Confraternitas, ad quam extendantur, unde in Brevibus Indulgentiarum clausula: *non tamen Regularium* taliter interpretanda.

Illæ verò Indulgentiæ, in *Articulo mortis* communiter dictæ, quæ dantur à summo Pontifice, vel ex ejus particulari commissione super crucibus figura metallica Christi Crucifixi insignitis, super Coronis, medaliis, seu icunculis, item ex aliquo metallo confectis, sunt quidem in veritate valoris sui maximæ, prout describuntur in designationibus super hoc Romæ typis editis, sed in se fidei privatæ commissæ. Et hîc fat congruè explicatur, quòd tales Indulgentiæ sint reales, quia rebus mobilibus, ut sunt Cruces, Coronæ,

næ, & Imagines concessæ, & ita eis adhærent, ut nullus possit Indulgentias lucrari, nisi apud se, vel saltem in sua potestate actuali rem illam habeat; si verò talis possessor rem perdat, desinâtq; illius esse possessor, non poterit illam inveniens applicare sibi Indulgentias, cum sint datæ primo possessori tantum, sicut nec possunt dari mutuò talia v. g. numismata cum valore Indulgentiarum. Quod si Possessor duas, aut tres, vel plures habeat, quoad plenarias Indulgentias una tantum ad hunc effectum valebit, quoad limitatas cum clausula, toties quoties talis possidens, si pro singulis opus præscriptum fecerit, toties Indulgentias limitatas lucrabitur. Similes verò Indulgentiæ à summis Pontificibus etiam personis concessæ, personales sunt, & durantes ad vitam, ejusque consummationem in articulo mortis, à quo habent denominationem tanquam à fine intento. Neque super his datur authentica, quia ut supra, commissæ

sunt fidei privatæ, si verò gratia Indulgentiæ in Articulo mortis sit concessa alicui corpori, seu Confraternitati, tunc exhibendum Breve Episcopo, & morientibus taliter privilegiatis applicari potest per Parochum. Ab Episcopis etiam concedi possunt Indulgentiæ, scilicet unius anni in Dedicatione seu consecratione Templi, & 40. dierum in ejus Anniversario, & quando ipse solemniter celebrat, hoc tamen ita, ut dimanet à summo Pontifice, probatur ex *Cap. Ex eo, de pæn. & remiss.* debet tamen de eo affigi tabella cum attestato Consecrationis, quando agitur de Indulgentia anni. Archiepiscopus potest dare Indulgentiam unius anni in sua Provincia; quod si ambæ concurrant, hoc est illa unius anni data ab Episcopo, & alia item unius anni ab Archiepiscopo, poterunt, qui sunt de Diœcesi Episcopi dantis, seu concedentis consequi ambas, qui tantum sunt Provinciales illam, Archiepiscopi tantum. In Missa Archiepiscopi

scopi possunt dari Indulgentiæ 100. dierum, & non plus; majores reservantur summo Pontifici.

Cum Indulgentiis ferè coincidunt Benedictiones, nisi, quòd hæ sint regulariter remissivæ, & hoc tantùm in eo, quòd per asperisionem aquæ benedictæ cum pia, ac pœnitenti dispositione speremus nobis remitti peccata venialia; Cæterùm aliæ sunt *dispositivæ*, aut *constitutivæ*; aliæ verò *invocativæ* ad captandam Divinam gratiam, vel actus nostros ad Dei servitium dirigendos, & primæ quidem per jam benedicta, ut est aqua, in quantùm sunt præparatoria, sapiunt baptismum pœnitentiæ, adeoque sunt *meritoria*, aliæ verò potius adhærent Sacramentalibus, prout colligi potest ex ipsis benedictionibus, quæ habentur in Missali, & Rituali. (†)

(†) Gavant
parte 4,
tit. 4. de
Rubricis
Benedictionum.

CA.

CAPUT XII.

*De Cæmeteriis, Sepulturis,
Absolutionibus Defun-
ctorum.*

Sicut materialis Ecclesia est locus, in quo fiunt Officia Divina, & congregatur collectio fidelium; sic Cœmeterium est locus itidem sacer sepulturæ fidelium destinatus. Secundùm nomen derivatur à Græco κοιμητηριον, quod significat dormitorium eò indiciò, quod ibi quiescere censeantur fidelium corpora, beatam resurrectionem expectantia. Convenit cum Ecclesia in eo, quod uterque sit locus sacer; differt in ordine sacri, eò quòd Ecclesia sit, aut debeat consecrari, cùm ibi offerantur sacrificia; Cœmeterium verò tantùm benedici pro requie eorum, qui jam vita temporali exuti, non ampliùs sunt de Ecclesia militanti in terris, sed quoad animam aut translati sunt ad triumphantem in coelis, vel eò anhelant

lant; unde super illorum tumulis in Cœmeterio fit eorum vota absolutio, locò benedictionis, quæ non datur in Missa, aut Ecclesia quâ tali pro vivis, sed impertimur eam super sepulchro ibidem quiescentibus, æternam vitam ipsis apprecando (u) (u) *Du-
rand. lib.
1. c. 5. de
Cœmete-
rio locis
sacris &
religiosis.*

ratione ejus, quòd locus sit sacer, (nam pro tali habebuntur loca sepulturæ etiam ab ipsis Gentilibus) iterum convenit Cœmeterium cum Ecclesia circa admissionem fidelium, & immunitatem, quæ æquè debetur Cœmeterio, quamvis hoc potius sit accessorium Ecclesiæ, ut ex primæva institutione plerumque erant Ecclesiis contigua. Et quamvis more Romano ex Lege 12. tabularum prohibitum esset, nè cadavera humarentur in urbe, quod etiam tempore dominii Christiani observatum est; dispensativè tamen eò deventum est, ut primò Præsules, & Personæ propter dignitatem conspicuæ sepelirentur in ipsis Ecclesiis, vel earum atriis, prout ipse Constantinus Magnus, à quo hoc ince-

pit

pit, & hodiedum passim fit, ut in multis locis Ecclesiæ suppleant Coemeteria pro personis privilegiatis, maximè ubi illæ sunt ab istis separatae, & seorsim extructæ.

Cæterùm quoad sepulturas, & respectivè Coemeteria observanda sunt duo, nempe Jus sepeliendi, & electio sepulturæ, atque ex opposito hujus denegatio. Jus sepeliendi parochianos suos privativè competit Parocho, estque ipsa functio actus Parochialis faciendus cum stola, prout in Rituali. Si verò quis sepulturam eligat alibi (quod cuiunque liberum est) & sepeliri velit extra solitum Coemeterium, puta in Ecclesia Regularium, poterit quidem hoc facere, sed citra detrimentum Jurium Parochialium, quæ taliter persolvenda, ac si sepeliretur in Coemeterio, seu Ecclesia Parochiali, & tunc Parochus comitabitur funus cum stola, quousque durat territorium suum, id est, usque

(*) S. Ritualum Cong.
die 2. Aug.
1698.

ad atrium Ecclesiæ Regularium, quò defertur (*) quod etiam fit, quan-

quando funus transit ad aliam Parochialem, ubi meta comitantia sunt confinia Parochiæ æquè ac Jurisdictionis; si verò Parochus proprius defuncti comitetur funus ad Ecclesiam Regularium in alterius districtu sitam, potest ire præcedente suâ Cruce, & cum stola etiam non petita licentia, usque ad locum electæ sepulturæ, id est Ecclesiam Regularium, (γ) ubi datâ super cadavere benedictione per Versum: *Requiem æternam dona ei Domine* eidem valedicit, neque Ecclesiam ingreditur cum Jurisdictione, sed, si voluerit, tantum, quâ hospes, aut transiens. Sed si Regulares, aut Religiosi quemcunque in suo Conventu defunctum deferre velint extra septa sua per plateas, vel vicos, pro hoc licentiam petere debent à Parocho tanquam Jus dicente, econtra Regularis extra Conventum fortè defunctus, à Religiosis suis transferri liberè poterit ad proprium sepulchrum. (z)

(γ) S. Rituum Congreg. in Aretina 13. Julii 1697. S. Rit. Congreg. Episcoporum & Reg. die 13. Nov. 1675.

(z) S. Congreg. Concilii tit. de Sepulchris in Decret.

Sed hæc, ad Canonistas pertinentia, hic tantum pro notitia Parocho-

rochorum hîc afferuntur; Cæterùm prosequendo materiam Cœmeterii in puncto admissionis, vel denegationis sepulturæ Ecclesiasticæ, id in praxi servandum, ut à Parocho requisito admittantur in suum Cœmeterium, seu Ecclesiam omnes tum proprii Parochiani, tum qui ibidem voluerint eligere sepulturam, sine tamen proprii eorum Parochi præjudicio, sic etiam omnes Laici, qui casu defuncti fuerint in loco sibi subjecto, dummodò sint capaces sepulturæ Ecclesiasticæ, sunt, est in loco sacro sepeliendi.

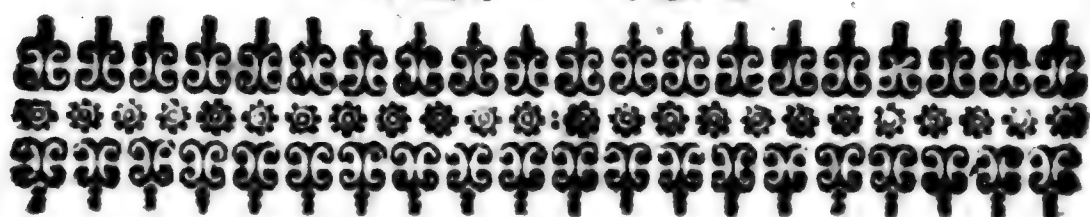
Sunt autem incapaces sepulturæ Ecclesiasticæ infideles, Hæretici, excommunicati quâ tales denuntiati, & publicati per sententiam Judicis Ecclesiastici, tum qui excommunicationem ipsô factô, eoque publico incurrerunt, prout sunt publici Clericorum percussores, duellantes, & alii pro talibus habiti, nec non qui palàm mortui sunt impœnitentes, id est : spretis Sacramentis, aut qui noluerunt Communio-

nem

nem Paschalem peragere, item usurarii declarati, seipsos occidentes ex desperatione, & alii quicunque sine resipiscentia, & absolutione decedentes. Et hi arcendi sunt per Parochum à sepultura; maxime verò circa excommunicatos cavendum, nè admittantur, quamvis poenituerint in privato, fuerintque taliter absoluti in articulo mortis, quousque fuerint etiam in cadavere absoluti ab excommunicatione per Ordinarium, vel ex ejus commissione per Sacerdotem deputatum, quod fit modò præscriptò in Rituali. Quodsi aut casu, aut per nescitiam admissa fuerint in Cœmeterium talia cadavera, illud habebitur pro polluto, cadaver debet secundum delictum projici, & Cœmeterium reconciliari ad normam ejus, quod item præscribitur in Rituali hoc titulo, & reconciliatio quidem regulariter pertinet ad Episcopum, potest autem reconciliatio delegari Parocho, prout alteri Sacerdoti benedictio, ita ta-

O

men,

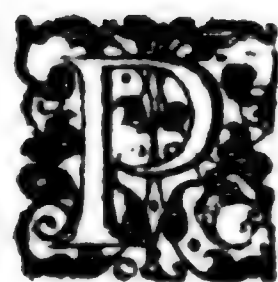

PARS SECUNDA.

DE

*Officio Parochi, quâ Pastoris
aut de Sacerdote Curato.*

CAPUT I.

Rincipale nobis objectum
est cura animarum ; ipse
enim Deus, cui (secun-
dum Apostolum) cura est de

nobis, & amat nos, hanc Sacerdoti-
bus à se ordinatis provinciam de-
mandavit. Hoc egit Christus Ec-
clesiam suam informans, ac Petrum
Apostolatûs Principem, & Pastorum
caput constituens, præviâ interro-
gatione : *Simon Joannis diligis me ?*

(a) repetitæ, ac quasi juratæ affir- (a) Matth.
mationi, repetitis itidem mandatis 21.
probationem asserti injunxit per ea:

Pasce agnos meos. Idem verò Petrus
Apostolus, certè non ante hanc à
Domino determinationem audivit,

O 2

quin

- (b) *Matth.* 16. quin prius (b) poscenti: *quem se esse dicerent?* prior ipse, sed in persona omnium profiteretur: *Tu es Christus filius Dei vivi.* (c) Ipse igitur taliter professus per ea Christi verba: *Et ego dico tibi, quia tu es Petrus, & super hanc petram edificabo Ecclesiam meam,* in mandatis accepit à Christo Magistro: *Exemplum dedi vobis, ut, quemadmodum ego feci vobis, ita, & vos faciatis.* (d) Ut ergo professus est Petrus Christi Vicarius, ita & erga illum Fidem Magistri profiteri oportet eos (e) *qui Apostolatûs gratiam accipiunt ad obediendum fidei tanquam vocati in Jesu Christo Domino Nostro.*

(c) S. Hieron. in Homilia.
(d) Joan. 13.
(e) S. Paulus 1. ad Rom. Cathecis. Romanus in Præfat.

Hinc est, quòd sancta Ecclesia omnes, & singulos, qui ad Cathedras, Officia, Beneficia, & Magistreria exponuntur, vult præ omnibus fidei professionem coram, & in manibus Superioris emittere, priusquam, aut Prælationis, aut Magistrerii, aut gradûs Ecclesiastici munus recipiant, debentque in hoc obedire potestati sibi præpositæ, cum sciatur neminem fore aptum ad

ad gubernia, qui obedire non didicerit. Porro Professio Fidei, ejusque ab Ecclesia præscriptus tenor est, qui sequitur : (✓)

Ego N. N. firma fide credo , & profiteor omnia & singula, quæ continentur in symbolo fidei, quo sancta Romana Ecclesia utitur videlicet : Credo in unum Deum Patrem Omnipotentem factorem cœli , & terræ, visibilium omnium , & invisibilium. Et in unum Dominum Jesum Christum Filium Dei unigenitum. Et ex Patre natum ante omnia sæcula. Deum de Deo, lumen de lumine , Deum verum de Deo vero. Genitum non factum consubstantialem Patri , per quem omnia facta sunt. Qui propter nos homines , & propter nostram salutem descendit de cœlis. Et incarnatus est de Spiritu Sancto , ex Maria Virgine, & homo factus est. Crucifixus etiam pro nobis , sub Pontio Pilato , passus & sepultus est. Et resurrexit tertia die secundum scripturas. Et ascendit in cœlum, sedet ad dexteram Patris. Et iterum ven-

(f) Bulla
Pii V.
In fine Ca-
thech. Rni
apposita
ex manda-
to Concil.
Trid. Sess.
24. c. 1. de
Reform.

turus est cum gloria judicare vivos & mortuos, cujus regni non erit finis. Et in Spiritum Sanctum Dominum, vivificantem, qui ex Patre, Filióque procedit. Qui cum Patre, & Filio simul adoratur, & conglorificatur, qui locutus est per Prophetas. Et unam sanctam Catholicam, & Apostolicam Ecclesiam. Confiteor unum Baptisma in remissionem peccatorum. Et expecto resurrectionem mortuorum. Et vitam venturi sæculi, Amen.

Apostolicas, & Ecclesiasticas traditiones, reliquásque ejusdem Ecclesiæ observationes, & constitutiones firmissimè admitto, & amplector. Item sacram scripturam juxta eum sensum, quem tenuit, & tenet sancta Mater Ecclesia, cujus est judicare de vero sensu, & interpretatione sacrarum scripturarum, admitto, nec eam unquam, nisi juxta unanimum consensum Patrum, accipiam, & interpretabor.

Profiteor quoque septem esse verè, & propriè Sacramenta novæ legis à Jesu Christo Domino nostro insti-

instituta, atque ad salutem humani generis, licet non omnia singulis necessaria, scilicet Baptismum, Confirmationem, Eucharistiam, Pœnitentiam, Extremam unctionem, Ordinem, & Matrimonium, illaque gratiam conferre, & ex his Baptismum, Confirmationem, & Ordinem sine sacrilegio reiterari non posse.

Receptos quoque, & approbatos Ecclesiæ Catholicæ Ritus in supradictorum omnium Sacramentorum solemni administratione recipio, & admitto; omnia, & singula, quæ de peccato Originali, & de justificatione in sacrosancta Tridentina Synodo definita, & declarata fuerunt, amplector, & recipio. Profiteor pariter in Missa offerri Deo verum, proprium, & propitiatorium sacrificium pro vivis, & defunctis: atque in sanctissimo Eucharistiæ Sacramento esse verè realiter, & substantialiter corpus, & sanguinem unà cum anima, & Divinitate Domini nostri JESU Christi, fierique conversionem totius substantiæ panis in corpus, & totius substantiæ

vini in sanguinem, quam conversionem Catholica Ecclesia Transubstantiationem appellat. Fateor etiam sub altera tantum specie totum, atque integrum Christum, verumque Sacramentum sumi. Constanter teneo, Purgatorium esse, animasque ibi detentas fidelium suffragiis juvari. Similiter, & sanctos unà cum Christo regnantes, venerandos, atque invocandos esse, eosque Orationes Deo pro nobis offerre, atque eorum, Reliquias esse venerandas.

Firmissimè assero, Imagines Christi, ac Deiparæ semper Virginis, nec non aliorum Sanctorum habendas, & retinendas esse, atque eis debitum honorem, ac venerationem impertiendam. Indulgentiarum etiam potestatem à Christo in Ecclesia relictam esse, illarumque usum Christiano populo maxime salutarem esse affirmo. Sanctam Catholicam, & Apostolicam Romanam Ecclesiam omnium Ecclesiarum Matrem & Magistram agnosco, Romanoque Pontifici Beati Petri

Petri Apostolorum Principis successori, ac JESU Christi Vicario veram obedientiam spondeo, ac juro. Cætera item omnia à sacris Canonibus, & Oecumenicis Conciliis ac præcipuè à sacrosancta Tridentina synodo tradita, definita, declarata indubitanter recipio, atque profiteor; simulque contraria omnia, atque hæreses quascunque ab Ecclesia damnatas, rejectas, & anathemizatas ego pariter damno, reijcio, & anathemizo. Hanc veram Catholicam fidem, extra quam nemo salvus esse potest, quam in præsentī sponte profiteor, & veraciter teneo, eandem integram & inviolatam usque ad extremum vitæ spiritum constantissimè (Deo adjuvante) retinere, & confiteri, atque in meis subditis, vel illis, quorum cura ad me in munere meo spectabit, teneri, doceri, & prædicari, quantum in me erit curaturum. Ego idem N. N. spondeo, voveo, ac juro. Sic me Deus adjuvet, & hæc Sancta Dei Evangelia.

O 5

Da-

Datur autem hic per extensum Fidei Professio in forma juramenti, ut exinde appareat obligatio per jurantes assumenda, quo singuli sciant ad quid ejus vigore teneantur? Et inprimis quidem monetur symbolum initio positum esse, illud autem fidei Nicænæ in eum finem profitentibus præscriptum, quia est *Doctrinale* pro illis signanter, qui debent docere, ut sunt Episcopi, Prælati, Doctores, Magistri, Parochi, Curati, Concionatores, Cathecistæ, & quia est Symbolum, quod in ipsa Missa solemniter canitur, vel saltem dicitur in demonstrationem ejus, quod sint edocti de omni eo, quod contra diversas hæceticorum oppositiones senserunt, ac statuerunt Concilia Oecumenica, vel in, vel ad confirmationem Nicæni, secundum quæ doctrinam suam dirigere debent, qui docent, quamvis in substantia aliud positivè non habeat, nisi, quod tradiderunt Apostoli in symbolo ab illis dicto, & quod teneri debet ab his, quorum est docere,

cere, ut sunt sacerdotes, maxime
verò curati, à quibus per prædicta
explicandum. Adverti hìc potest
illud etiam, quod olim ad hanc
usque explicationem Cathecumeni
tanquam Fidei tyrones admissi, post
istam autem tanquam Doctrinalem
Missæ partem fuerint jussi abire ex
Ecclesia tanquam Mysteriorum Di-
vinorum adhuc incapaces. Habet
deinde Professio Fidei alia complu-
ra, in symbolo non contenta, ut
sunt sacramentorum institutio,
enarratio, scripturarum, & tradi-
tionum Ecclesiæ acceptatio, & in-
terpretatio ad mentem, præscri-
ptum SS. Patrum, & Conciliorum
strictè recipienda, ac tenenda, pro-
ut etiam de Purgatorio, Indulgen-
tiis, & damnatione hæresum in om-
nibus autem, & quasi in comple-
xo de recognoscenda autoritate
summi Pontificis, Conciliorum
Oecumenicorum, ac præcipuè Tri-
dentini, in quo illa quoad materias
quasi epilogantur, & confirmantur,
nec non de damnandis, reiiciendis,
& anathemizandis hæresibus, quæ
qui-

quidem omnia , & singula ita teneri, ac observari debent prout jurantur, neque ab his quomodocunque deflecti, aut docendo, aut tenendo, seu faciendo contraria, difsona, aut ad proprium genium, seu aliorum corruptelas accomodata, sub poenis inobedientium, & perjurorum, quas in se assumit quicumque juratis in quavis etiam parte contra fecerit.

Taliter professi, atque illud consecuti, ut quæ corde perceperunt, & ore publicârunt, pura etiam mente capiant, & teneant, cum Episcopi, seu aliorum legitimorum benedictione, vel præponuntur Ecclesiis, vel curæ animarum exercitio applicantur aut cathedras accipiunt examinati quidem, sed nunquam non observandi. Procedentes Dei verbo missi *inveniunt pascua* in vinea Domini, & in ejus agris messem multam, atque ut habeant instrumenta, quibus utantur in munere suo, Ecclesia militans hanc illis subministrat promptuario, per Concilium Tridentinum, hora quam-

quamvis undecima aperto, & est præ cæteris Catechismus ejusdem Concilii Decreto, & Pii V. jussu editus, *Breviarium* mox dicti Concilii Decreto restitutum, ejusdemque summi Pontificis Pii V. mandato evulgatum. Primum servit pro tyronibus fidei imbuendis, & quia hi in prima ætate elementa fidei memoriæ mandare debent, quæ pro fundamento ipsis traduntur, ideò etiam vernacula lingua editus est, quasi extractus Catechismi continens capita principalia, id est Symbolum Apostolorum, sacramenta, præcepta Decalogi, & Ecclesiæ, ac Orationem Dominicam, eique ab Ecclesia subnexam salutationem Angelicam; nec non pro directione actuum humanorum designationem virtutum, & peccatorum, ut verò hæc à primæ ætatis juventute in memoria retenta pro captu ipsis explicari possint, indeque omnis ætas, ac sexus in fide Christiana instrui, idem Catechismus Romanus Curatis in lingua Latina explanat per dogmata Sanctorum

rum Patrum rationes, & modum per quæstiones ipsis in eum finem resolutas, ut ex hoc ipsi sufficienter edocti possint puram, & veram intelligentiam omnium Articulorum, etiam vernacula lingua in auditores effundere, vel in actu tenendæ doctrinæ Christianæ qua Catechistæ, vel è suggestu, aut pulpito, qua bene edocti Concionatores. (g) Pro his autem servit Breviarium, quod est quasi compendium tam ex antiquo testamento per Psalterium, quàm ex novo tradendo Lektionen SS. Patrum, Evangelia, eorumque explicationes per Homilias, quorum recitatio etiam ideò Clericis injuncta, ut Scripturarum sensus & ipsi percipiant, aliisque pro munere suo tradere valeant (h) unde operarii Ecclesiæ inexcusabiles fiunt ob fors affectatum defectum librorum; si enim hæc habeant, habent sufficientia, quamvis habendo non satisfaciant, sed lectioni, & intelligentiæ debeant incumbere, prout mandat Apostolus. (i) *Attende lectioni, exhortationi*

(g) Catech.
Roman. in
Præfat.

(h) Conc.
Trid. Sess.
23. de Re-
form. c. 18.

(i) Paulus
ad Timoth.
4. 13.

ni, & doctrina. Et quia non unius tantum generis, aut ætatis homines Parochorum curæ commissi sunt, ideò pro diversitate, aut generis, aut sexûs, aut ætatis diversis utendum instrumentis, seu modis, nempe in imbuendis rudibus, pueris, aut ineruditis doctrinâ planâ, instructione, & quasi institutione in doctrina, quam habet Catechismus vulgaris tradendo elementa fidei, in quatuor capitibus generaliter comprehensa, nimirum: Symbolo Apostolorum, Sacramentis, præceptis Decalogi, & Ecclesiæ, oratione Dominica, eique cohererentibus. Pro aliis magis adultis adhibenda doctrina Catechismi Romani, quæ Parochis, & Curatis subministrat explicationem singulorum supradictorum capitum, ut aptentur intellectu, æquè ac voluntas instruendorum ad capienda ea, quæ minùs penetrata memoriæ mandârunt.

In fide meliùs eruditis explicanda Evangelia, quod fieri solet per conciones, in quem finem servit
usus,

usus, crebra, sed attenta lectio S. Scripturæ, quæ quidem magna ex parte id est, quoad totum Psalterium, & lectiones rerum maximè observabilium comprehenditur in officiis de tempore æque, ac festis, (unde desumi possunt Conciones festivales;) sed & reliqua S. Scripturæ, quæ in Breviario non reperiuntur pro oportunitate legere & repetere eatenus utile, imo fere necessarium, quatenus genuinum sensum ad materias applicabilem intelligat legens, quòd nisi assequatur, juvare se debet approbatorum Expositorum explicationibus, quod æque dicendum de actis Apostolorum, authenticis Epistolis Apostolorum, ac præcipuè S. Pauli, aliisque initio Concilia Tridentini authentica Ecclesiastica signatis; (k)

(k) Sess. 4.

Quia verò ipse Christus summus Pastor præmittens, ire non posse præcones verbi sui, nisi mittantur, declaravit: *Ite, ego mitto vos*: Isque in cælum ascendens, priusquam se oculis nostris subtraxisset caput visibile reliquit, à quo mittent-

tendi essent Apostoli ad prædicandum cum potestate alios sibi similes substituendi in eodem Officio; ideò nullus ad concionandum ibit, nisi mittatur, secundum Apostolum, hoc præcipientem, nec jure concionari poterit, nisi cum benedictione ab Episcopo habita, cujus proprium est & concionari, & ad concionandum mittere; supposito semper, quod prævio Examine, vel notitia, approbationem meritus sit.

(k) Et hoc quidem taliter, ut intelligatur de Clero tam sæculari, quàm Regulari, & si quidem Parochus approbatus ab Ordinario hujus vices gerit in sua Parochia, ipsum convenit concionari, poterit tamen (quatenus ipse impediatur) conciones peragere per substitutum vel substitutos, ita tamen, ut præviè eos examinet; si verò extraneus quiscunque, seu sæcularis, seu Regularis in illius Ecclesiam, vel locum venerit, non invitatus à Parocho, certè licentiam habere debet; in cæteris, quoad Religiosos jura sua, & quoad ipsorum Ecclesias

(k) C. i. de
capel. Monach.
Greg. XV.
Const. Inscrut. 18.
& Clemens X.
Const. superna. 7,

clesias intacta eorum privilegia, salvâ semper Ordinarii authoritate relinquendo.

Quomodo verò., aut quando excusari possit Parochus à concione habenda, passim habetur in Authoribus quidem gravissimis, at non indulgendum facilitati. Certè, qui

(n)Ses. c.c.
a. de Re-
form.

magis accedunt, & obediunt decretis Concilii Tridentini, (l) quibus omnino statndum, & obediendum; onus prædicandi verbum Dei pro-

(m)Ses. 24.
cap. 4. de
Reform.

fectò, & præcisè firmant in Parocho, (m) prout idem imponitur, & quidem signanter in Catechismo c. 7. subditur. Istud verò, quod passim dicitur, *nisi fuerint legitime impediti*, eò appellat, si morbo actuali in persona, vel urgentibus occupationibus pro propria Ecclesia, aut animarum præsentì necessitate alibi debeant incumbere pro suis ovibus, non proprium honorem, aut alia sectando, ut fortè pro alio Parocho, aut in alienis Ecclesiis conciones obeant cùm teneantur ad propria, minùs autem, ut ministrent aut Patronis, aut mensis, quod ver-

verbis Apostolorum vetitum habemus : *Non est æquum nos derelinquere verbum Dei, & ministrare mensis.* (n) Auctor. (n) Apost.

Si verò modis supradictis occupatus Parochus , aut Catechismum tradere, aut conciones per se ipsum obire non potuerit, tunc, & pro ea tantum occasione alium substituere ipsi liberum erit, nisi Cooperatores ab Episcopo ad hunc finem deputatos habeat , quibus tamen (quoad fieri poterit) assistere tenebitur, cum de eorum etiam didis, ac factis ratio à principali, nimirum Parocho, reddenda sit. Quod etiam eò, vel maximè tendit, ut probè sciat Parochus, an ejusmodi cooperatores sint, qui se ad munia Parochialia suo tempore principaliter obeunda capaces , dignosque reddant ? Inscitia enim non modò Parochi , sed & substitutorum suorum in eo culpa est, ut probè innuunt SS. Canones : *Si in Laicis vix tolerabilis videtur inscitia, quântò magis in iis, qui præsumunt, nec excusatione digna est, nec venia.* (o)

(o) Dist. 38,
c. 1. si in
Laicis.

CAPUT II. *De Catechismo.*

*Quid sit , quatenus , per quem ,
& quomodo ad eum tradendum teneatur
Parochus , quæ ejus intelligentia ,
& quantopere necessarius ?*

A Verbo Græco κατηχίζω, quod significat *instruere* sumitur Catechismi nomen, quod significat *instructio* ; unde & dicitur Catechista, qui instruit. Institutor instructionis hujus est Christus Dominus, qui verbô, ac mandatô suô præcepit credentes , & , quatenus fieri possit, præviè instructos, & ad fidem suam destinatos baptizari , ac deinde doceri , adeoque jam ipsum Verbum Dei incarnatum, nempe Christus nos docuit, (p) ut vicissim doceremus filios Dei, æquè ac nostros.

(p) Matth.
cap. 28.

Propagatio Catechismi ab ipsis Christi discipulis consecutivè ad nos pervenit per Ecclesiam , & SS. Patres ; forma autem, & modus stabilita sunt in Conciliis, ac in ultimo Tridentino ratificata , prodiit
autem

autem Catechismus adnitente opera S Caroli Borromæi Pastorum speculi (q) prout videre est in Lectionibus de ipsius vita in festo quartâ Novembris , estque editum hoc opus ex mandato Pii V. Pontificis Maximi, & Religiosissimi, ac decreto supradicti Concilii publicatum. Instructionem , seu institutum eò tempore stabiliri debuisse in doctrina sana suaserunt hæresum tunc pullulantium turbines, quibus obistere satagens Ecclesia Catholica, illud inprimis firmare voluit, quo etiam in prima ætate imbuendi essent baptizati ; éstque hæc doctrina Christiana quasi prima mentis operatio , in qua assumuntur species , & memoriæ mandantur dogmata Christi, & Ecclesiæ ; subsequente dein secundâ quasi fermocinatione per explicationem , usque dum deveniatur ad tertiam per captum, & exercitium. Instructor est Parochus, seu aliàs ad curam animarum destinatus; quamvis & illi præ cæteris teneantur ad catechizandum, qui neo-natis adstiterunt

(q) Catechif. Rom. in Præf.

quà Patrini, & eò ipso, quod in actu Baptismi pro ipso responderint, onus catechizandi baptizandum in se susceperunt; unde bene monet Ecclesia, quòd si tales Patrini inveniuntur ipsimet non satis in rudimentis fidei firmi, ad compaternitatem, vel agendos patrilinos eligi nullatenus debeant, quin imò etiam repelli. Et quia catechizare omnibus etiam, & singulis, incipiendo à parentibus, usque ad quoscunque alios verbò Christi, & ductu charitatis incumbit, vel saltem piè suadetur, plures summi Pontifices hoc præcipuum Christianæ pietatis opus adeò commendârunt, ut non modò erectâ tum in urbe Romana, tum per universum Orbem patenti Confraternitate, à doctrina Christiana dictâ, quasi per vinculum charitativum quoscunque obligaverint; sed etiam multiplicibus præmiis spiritualibus, seu Indulgentiis Institutum tam præcellens ditaverint, prout abundè notum est, & Episcopis per totum Orbem Catholicum propagatio

io tam pii instituti præprimis commendata.

Et hæc quidem fiunt ex præcepto charitatis, ad illos verò, qui curæ animarum præsumt, derivantur ex præcisa obligatione nullatenus omittenda, ac per se ipsos tractanda, utpote qui sunt Catechistæ ex officio, nec facilè ex quocunque prætextu, aut omittenda, aut alteri deleganda; ad Parochos enim & Curatos ea Christi vox est: *Animam ejus requiram à te*, & vox illius, qui animam suam dedit pro nobis; vox illius Pastoris, qui aliam mercedem non habuit, nisi ut nos redimeret; vox illius, qui nobis contulit beneficia & spiritualia, & temporalia, ut exinde vitam æternam sperare, & temporalem alere possimus; ex quo etiam deducitur præcisa obligatio Parochi, unde tenetur & ipsemet catechizare, vel catechizanti substituto assistere. Hinc pariter emergit illa quaestio, quid, si oporteat ob brevitatem temporis omittere, vel catechesin, vel concionem, quale ex his

eligendum? Certè quamvis sacrosancta Synodus utrumque injunxerit, saltem taliter faciendum, ut inter Missarum solemnias post Evangelium Parochus, vel Curatus, si solus sit, debeat in explicatione Evangelii dogmata fidei Christianæ adducere, adeoque hoc modo utrumque facere, in quo propositæ quæstioni posset in omnem casum satisfieri, stricte tamen respondendo omnium opinione dicendum videtur concionem satius omittendam, quàm catechesin, eò maximè, quòd in exactâ catechesi concio certò modò comprehendatur, nec, quoad conciones alia melior, quàm quæ dicitur Catechetica, & nè incurratur in illud: *Parvuli petierunt panem, & non erat, qui frangeret eis.*

Hinc sequitur modus tradendi Catechismi, & hìc distinguenda ætas, ac intelligentia. Pueris ad captum adhuc ineptis elementa fidei, & Catechismi vernaculi præscripta ita tradenda, ut memoriâ teneant, subsequenter per frequens examen probandi, an bene ceperint verba,
câque

eaque constanti memoriæ mandaverint, quod est quasi fundamentum, cui imponenda doctrina, vel tela, cui colores impingendi pro intelligentia. Hæc deinde bene memoriæ impressa capacibus ad intelligendum explicari oportet, in in quo catechizantis industria, & discretio discernitur, ac patientia requiritur.

Quemadmodum verò cum ætate crescere supponitur intelligentia, sic etiam amplior debet esse doctrina pro adultis, secundum eandem catechizantis discretionem, imò & juvabit in illis quoque repetere recitationem eorum, quæ fortè memoria exciderunt.

Tempus Catechismi tenendi plerumque illud statuitur, quod lege Dioecesana præscriptum est, nimirum vel matutinum vel pomeridianum, & secundum fere magis est usitatum; cæterum ea ratio magis tenenda, ut eligatur tempus, quo major & frequentior possit esse præsentia tum puerorum tum etiam adultorum.

Porro repetendo methodum Catechismi Romani partes illius principales sunt quatuor, id est prima, de Symbolo fidei, secunda de Sacramentis, tertia, de præceptis Decalogi, & Ecclesiæ, quarta, de oratione & præsertim Dominica, ejusque necessitate, de quibus consequenter agendum.

CAPUT III.

De Fide, & Symbolo Apostolorum.

QUOD credere sit actus fidei, fides autem *sperandarum substantia rerum, argumentum non apparentium* habemus ex Paulo; quod sit actus fidei ab intrinseco, & procedens ad extrinsecum, ita ut quod corde concepimus, confiteamur ore, opere, SS. PP. & Concilia multipliciter nobis testantur. Confessio fieri debet voce, tanquam signum ab intrinseco procedente, quod est signum externum, seu contestatio eorum quæ intus sentimus, & hæc dicitur etiam tessera fidei, seu symbolum, quod præferebant primi

mi Christiani ad modum quidem, sed distinctionem Hebræorum, qui ferebant Decalogum Moyſis, ſed Chriſtianus in ſignum ſuæ profeſſionis vel fert, vel ſignat ſe ſignô Crucis, quæ eſt fidei Chriſtianæ teſſera, & ſecundùm hanc examinantur parvuli. Symbolum etiam dicitur à partibus, quas Apoſtoli, adhuc ſimul collecti profeſſi ſunt, priuſquam, in terras dividerentur ad docendas gentes. Secundùm hanc profitentur magis adulti & qui jam tenentur ad audiendam Miſſam, ut ſciant, quid in ea fiat? Partes ſymboli ſunt principaliter tres, appropriatæ Perſonis SS. Trinitatis, nimirum, ut recognoscamus Creationem in Patre, Redemptionem in Filio, & Sanctificationem in Spiritu S. ſecundùm ea, quæ definivit S. Mater Eccleſia ex inſpiratione Spiritûs Sancti. Articuli quidem duodecim juxta numerum Apoſtolorum, qui eos condiderunt, ſed ad tres ſuprà relatas partes reducendi.

Et hi quidem ea docent, quæ
cre-

(r) In Sym-
bolo.

credenda sunt *necessitate mediis*, ad quæ aptè S. Athanasius (r) *hæc est fides Catholica quam, nisi quisque fideliter, firmiterque crediderit, salvus esse non poterit*; sunt autem credenda, & firmiter tenenda etiam, quæ præscribit Ecclesia, & hæc *necessitati præcepti*; & hoc ut assequamur retributiones Domini per Ecclesiam nobis promissas.

Quod igitur credere necessarium sit ad consequenda præmia vitæ æternæ, parvulis vel maximè tradendum cum expositione finis nostri ultimi, ad quem creati sumus, quod ipsum & Christus præcipit, cujus gratiâ in hunc mundum ad nos perditos redimendos venit, & Ecclesia exigit, in cujus gremium recepti sumus sponcione in Baptismo facta à Patrinis, quam hoc signô, seu tessera confirmare oportet. Adultioribus fidei præmia demonstrari poterunt seu in Catechesi, seu in concionibus exemplô Abrahami qui Deo credidit, eique reputatum est ad justitiam, in quem finem legimus initio sacri temporis in Bre-
via-

viario & Lectionibus librum Genesis; ulterior obligatio his demonstranda per obligationem, quam quisque in se suscipit in professione Fidei per recitationem symboli, seu per se particulariter, seu à Choro auditione Missæ.

In concionibus verò, & erga magis adultos, quibus tanquam *legem scientibus* loquendum (s) cò collimabit Concionator seu Catechista, ut non tantum credant, sed etiam operibus profiteantur, quæ credere se dicunt; quoniam, *non auditores, sed factores legis justificabuntur apud Deum*; unde Fides actu exercito comprobanda.

(s) Paulus
ad Rom.
cap. 7.

Dei vera, ac realis existentia, præterquam, quod indubitata fide tenenda sit dicente Apostolo: *Accedentem ad Deum oportet credere, quia est, & inquirentibus se remunerator sit*: facile poterit adstrui ex iis omnibus, quæ oculis nostris subjiciuntur, nempe à posteriori, tanquam facilius intelligibili.

Ad Trinitatis fidem capiendam, optima documenta & explicatio-
nem,

nem subministrat Symbolum S. Athanasii, quod vel ideò Officio Dominicali inseruit Ecclesia. Comparationes nimis triviales, & certò modò ridiculæ, ac improprie in concionibus maximè super tanto mysterio cavendæ; non autem reiiciendæ tales, quæ mentibus piam possint facere impressionem.

Prima pars Symboli de creatione asserenda per Scripturas, & traditiones SS. Patrum, à quibus ea verbò, & mandatò Dei accepimus, eisque tenemur credere, ita ut confiteamur opus Creationis commune esse Trinitati, quamvis initiativè adscribatur Patri; item dicatur mundum factum propter hominem, & amore hominis, initiò distincta tempora, ut distinguere-
tur ab eo, qui est principium ab æterno existens, sicut anima à parte post in æternum durans, homo deinde quoad corpus in tempore factus, cum jam existerent, quæ facta sunt propter hominem, & quamvis Angeli ante hominem creati fuerint in Spiritu, & hi tamen pro hominis assistentia, Se-

Secundam partem, id est, quæ secundam in Trinitate Personam concernit, explicare poterit Parochus in Catechesi per ea, quòd cum Proto-Parentes nostri in Paradiso ita peccaverint, ut mortem seu damnationem sibi, suæque posteritati consciverint, aliò pacto Deo satisfieri de condigno non potuerit, quàm per Personam Divinam, quam morte suâ nos à morte per primos parentes contracta, liberare conveniret, sed, cum non aliter mori posset, quàm in carne, adeoque carnem humanam assumi oportebat potestate quidem propriâ, & Personæ suæ humiliatone, cæterùm obedientiâ erga Patrem, & cooperatione Spiritûs Sancti, adeoque totius SS. Trinitatis operatione, prout hoc generi humano à Deo promissum, à Patriarchis & Prophetis prædictum fuit; itaque taliter conceptus, natus est ex Maria Virgine, & vocatur prænuntiatione Divina JESUS, id est Redemptor, inde dum inter homines conversaretur tanquam secundum

dùm carnem hominis filius, eos Divinâ lege imbuunt. Ad redimendum genus humanum passus est pro omnibus, & singulis, qui voluerint gratiæ ipsius participes fieri, atque hōc modō redemptis filiis, fratribus, & cohæredibus Regni cœlestis testamentum suum novum hoc pactō constituit, ut servarent Dei mandata, idque resurrectione à se prædicta confirmavit; venturus autem est cum potestate suprema judicare vivos, & mortuos, ac inquisiturus, qui redemptionem suam vel per gratiam, ejusque usum meriti, vel qui per abusum demeriti fuerint? cùm talis judiciaria potestas passionis ejus summo merito tribuenda sit; quæ tota Christi historia sex sequentibus articulis continetur.

Rudioribus hæc quidem stylō planō tradenda & pro captu exponenda, provec̃toribus autem secundùm ea, quæ hoc loco explicat Catechismus Romanus magis dilucidanda, ulteriùs inquirentibus uberius etiam exponenda secundùm Sym-

Symbolum Fidei Nicænæ, quàm vel ideò sacerdotibus in ipsa Missa dicendam expressè mandavit Ecclesia, ut illi probè sciant, quid per Concilia declaratum sit occasione contradictionum ab hæreticis motarum, & secundùm hoc fideles curæ suæ commissos docere. Et hoc ultimum quidem magis respicit conciones, ac eruditionem provektorum. Cæterùm, quando non potest haberi unâ, eadèmq; die concio, & Catechesis, præstat ad Catechesin adducere, & verbò Dei colere etiam seniores, illòsque hac occasione, quantum necesse, & fieri poterit, erudire. Ipse verò, si Theologiæ arcana noverit, hauseritque ex fontibus seu Dogmaticæ, seu Scholasticæ veram doctrinam, scire hæc poterit, ac debebit ex Tractatibus de Deo Uno, & Trino, ejusque attributis, de Incarnatione, ac cæteris ad ea pertinentibus.

Tertia pars Symboli Apostolici, quæ tractat de Spiritu Sancto, ejusque Divinitate, procedentia à
Q Patre,

Patre, & Filio, & coexistentia, ex Conciliis Oecumenicis, quæ, ut ita dicam, epilogantur per ultimum, nempe Tridentinum. His cùm cohæreat Ecclesia, ab eodem Spiritu S. docta, capacioribus explanandum, quòd ea, quæ ab ipsa Ecclesia ordinantur, & præscribuntur, ab infallibili doctrinæ veritate, & Dei mandato procedant, quæ consequenter ut talia adimplenda sunt sub peccato mortali, prout sunt præcepta Ecclesiæ. Porro hìc maxime explicandum, quid sit Ecclesia triumphans, & quid militans, quale utriusque caput invisibile, & visibile.

Communio sanctorum, qui nobis proponuntur ab Ecclesia ut exemplar in via nostra meritoria imitandi, ut precibus eorum apud Deum adjuvemur beatum finem, eorumque consortium assecuturi. Quia autem peccatis obnoxii sumus, docendi fideles, ut quatenus conterantur, & poeniteant, remissionem sint obtenturi per Ecclesiam, ejusque sacerdotes absolvendi facul-

facultatem ab ipso supremo Magistro habentes, & hanc quidem in hoc sæculo, quoties relapsi poeniteant. Monendi autem sunt, & bene instruendi tum ipsi parvuli, ^{(1) Ca-} ^{tech. Ro-} ^{man. c. 11.} tum adulti, quòd cùm homo animam habeat immortalem, corpus autem, in quo anima operari debet merendo aut demerendo, mortale, sic, ut anima æquè ac corpus judicandum sit à Christo potestatem judicariam habente in vivos, & mortuos, *in vivos* hoc est, qui in gratia Dei ex hac vita decesserunt, & præmia vitæ æternæ expectant, *in mortuos*, id est, qui in impænitentia finali diem supremum clauserunt, ac æternæ damnationis reos se constituerunt, ubi nos spe firmiori vitam æternam expectamus tanquam à Deo promissam diligentibus se, & mandata ejus custodientibus; & hac occasione sat utiliter Parochus explicabit seu in Catechesi, seu in Concionibus quatuor novissima tanquam certa hominibus, ac spei, & timoris cynosuram. Particulâ *Amen*, quæ appellat

Q 2

pellat supra id, quod in fine symboli ponitur : *vitam æternam*, applicare poterit Parochus ad spem, quam habemus, & desiderium æternæ salvationis.

Ad Conciones Symbolo Apostolorum applicabiles, seu per quas, & credendi necessitas explicari possit, serviunt Evangelia Dominicalia secundum sacra tempora initio Catechismi posita. Relativè ad Apostolos autem Symboli compositores applicari poterit in modalizandis concionibus festivalibus Articulus, quem docuit ille Apostolus, ut illum bene credendo, & illi obsequendo habeamus meritum de fide nostra, & protectionem sancti, qui nos docuit.

CAPUT IV.

De Sacramentis.

Quid Parochus tanquam pastor, & instructor facere debeat, tractatur hoc loco, quid ipsi conveniat.

Posteriori parte agetur de Sacramentorum administratione, quam gerere debet tanquam distri-

distributor. Ipsa Sacramenti definitio, quod nempe Sacramentum sit invisibilis gratiae visibilis forma, ut ejus similitudinem gerat, & causa existat; seu, ut alii idem aliis verbis insinuant: invisibilis gratiae signum visibile ad justificationem nostram à Christo Domino institutum; sufficientem modum dat explicandi tum rudibus, tum memoriali notitiâ tinctis, quid sint Sacramenta in genere; siquidem, quod sit signum visibile appellat ad id, quod novit sensus corporeus, & externus, & illud quod refertur ad spiritum quasi motu ad eum facto, huic imprimitur, ut capiat rem æquè invisibilem, nempe gratiam, quæ est Sacramenti effectus, quem quidem tantò magis venerari oportet, quia nobis Sacramenta viam faciunt ad vitam æternam, & quasi ad illam præsignatis.

Eorum aliqua imprimunt caracterem in anima quasi signaculum promissionis, unum verò ipsum vitæ æternæ Authorem continet, & præstat; Etenim ita septenariò nume-

rô, hoc est, sacrô numerô partitur Ecclesia Sacramenta à Christo Domino instituta, ut & ab illa quoad modum administrationis regulata, & quamvis aliud aliô dignius, omnia tamen suô modô gratiam dignis conferentia; dicuntur alia *vivorum*, alia *mortuorum* secundum vitam hominis distributa; ad hæc itaque referuntur *Baptisma*, quod est, & dicitur *Janua Sacramentorum*, eò quod afficiat nascentes, *Confirmatio* ut augeamur, *Eucharistia* ut pascamur, *Pœnitentia* ut lapsi, vel vulnerati per culpas restituamur, *Extrema unctio*, ut infirmi roboremur, *Ordo*, ut propagetur homo *spiritualiter*, *Matrimonium*, ut multiplicetur, & continuetur corporaliter; unde resultat, quod Sacramenta mortuorum tanquam, quæ conferunt vitam spiritualem non habentibus sint Baptismus & Pœnitentia, cætera verò vivorum, utpote, quæ vitam spiritualem in suscipientibus jam supponunt.

Porro hæc, quamquàm à Ministris, seu Sacerdotibus majoris, aut
 mino-

minoris gradûs ex præscripto Ecclesiæ administrentur, ut puta, Confirmatio & Ordo à solo Episcopo, eò quòd requirant sacram unctiōnem huic soli convenientem, alia autem à Sacerdote simplici, & regulariter Parocho licitè, æquè ac validè, per manus illius suscipiuntur, quamvis fortè non licitè ab illo semper administrentur, puta, si fuerit in peccato mortali constitutus, semper autem validè, & licitè, cùm tulerit officii necessitas.

Hæc partim dicuntur pro instructione Parocho, ut ipse sciat regulam, quâ tenetur, partim, ut noverit docere populum suum, aut respondere objectionibus sibi fortè occurrentibus. Nunc de Sacramentis in specie, & quidem

Primò: de *Baptismo*, ubi præ cæteris recolenda ea, quæ suprâ in definitione dicta sunt de *Signo*, quod utpote externum hîc reducitur ad *Ablutionem*, & explicatur, quòd, cùm ex fide, & traditione habeamus, maculam in anima contractam omninò abluendam esse, ut di-

gnè comparere possimus ante Deum, quà filii ad ipsius gratiam renati in habitu, & stolâ innocentiae; ablutionem autem materiale, & in se significantem, non allegoricam, aut metaphoricam, sed reale, & à Christo expressè præceptam fieri debere per aquam elementarem, & pro posse puram, & præparatam, tanquam materiam determinatam adhibitâ formâ ab Ecclesia præscriptâ, quæ est: *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritûs Sancti*, cum intentione faciendi, quod facit, & jubet sancta Mater Ecclesia; in necessitate autem validè à Laico, Muliere, vel etiam hæretico, dummodò adhibeatur præscripta materia, forma, & intentio, nec baptismum talem, qui primus est inter Sacramenta, quæ imprimunt characterem indelebilem in anima baptizati, reiterari quomodocunque posse sine sacrilegio quoad substantiam actûs, etiamsi baptizatus, aut interrogatus (quod faciendum non est) aut non interrogatus, & quomodocunque annos discretionis

nis

nis adeptus renuat se ad baptismum consensisse; aut consentire, vel velle, vel voluisse, seu etiam ipsum baptismum protervè abneget; prout hæc omnia definivit SS. Conc. Trid.

(u) eos, qui vel aliter credunt, aut sustinere vellent in Ecclesia Catholica Romana, non esse veram doctrinam de baptismo, anathemizando.

(u) Sess. 7.
Can. 9. 11.
13. & 14.

Ex his patet à Parocho ea sciri debere, quæ de hoc Sacramento ad salutem, & filiationem Dei tam necessariò tradenda sunt. Et hæc quidem attingat, *necessitatem* verbò, & exemplò Domini demonstrandam; *modum* & Ministrum ab Ecclesia deputatum, ita, ut sciatur baptizandi munus pertinere ad Sacerdotes, maximè Parochos, seu curæ animarum expositos: His deficientibus, si videatur posse ingruere periculum, incumbet Clericis, nisi tales adsint, in necessitate ad viros, ultimò etiam perveniat ad mulieres, & præsertim obstetrices tanquam de modo baptizandi in necessitate ex supposito baptizandi

Q 5

ma.

magis peritas , ac sæpe etiam viris indoctis præferendas.

Usum baptismi cum illius necessitate, si non in concione, vel magis Catechesi, saltem Patrinis occasione baptismi, maximè solemnioris, inculcabit Parochus, remonstrando illis Christi Salvatoris mandatum, Ecclesiæ præscriptum, & quod ipsi Patrini pro infante rationis, & loquelæ usum non habente respondere debeant, tum circa desiderium baptismi sumendi, tum circa obligationem credendi ea, quæ vera Christi fides requirit, quodque ipsi, dicti aliàs sponsores, promittere debeant pro baptizando, sicut pro ipsis promissum est, quando fuerunt baptizati, & hoc nomine Ecclesiæ, quam illi in hoc actu repræsentant; unde, quod tantis testibus promissum est, retractari non potest à baptizato, quem tamen à Patrinis suo tempore convenit edoceri. Et hi ideò vocantur etiam Compatres, quasi secundi parentes, eorumque loco succedentes, unde etiam contrahunt impedimentum, prout

proût dicetur in tertia parte.

Bene erit etiam explicare modum baptizandi, nimirum, quòd infantes ad Ecclesiam allati, prius, quàm in illam admittantur, tractentur pro energumenis, ac propterea exorcizentur, ut eximantur à potestate Dæmonis; mox introducti tanquam cathecumeni profiteri debeant fidem Christianam Patrinis pro baptizando respondentibus, & taliter præmissò exorcismò ad cætum fidelium admittantur. Inde ad baptisterium adducti Cathecumenorum examen sustineant, & cætera in Ritualibus Diocesanis contenta ad amussim observent; quæ cæremonialia in iis, qui necessitate cogente ab aliis baptizati fuerint, si infantes convaluerint, secundùm idem Rituale supplenda.

Baptismus autem consistere in ablutione capitis per modum crucis seu unius, seu trinæ pro modo, & usu regionis, Ecclesiarum, aut personarum baptizantium prænuntiando nomen regulariter à Sanctis, non à gentilibus, nec facilè gentili-

tiis,

tiis tantum, minus ludicris sumendum, ac denique unctionem chris-
matis supra verticem ideò fieri, ut
à Christo (quod unctum significat)
veram fidei normam, & filiationem
accipiat, illique incorporetur, quo
carattere in anima baptizati im-
presso baptismus omninò, & abso-
lutè est irreiterabilis quoad effe-
ctum. Quoad actum autem, (ut
supra monuimus) reiteratio est sa-
crilega, sicut hæretica admissionis
opinio, aut sententia.

(*) Cano-
nes Con-
cil. Trid.
de Baptis-
mo Sess. 6.

Econtrario circa baptismum *ab-*
usus sunt, iique perniciosi, (*) con-
testari, quòd quis non velit esse ba-
ptizatus, vel non edoctus de cara-
ctere indelebili, ea, de quibus inter-
rogatus in baptismo, & per sponso-
res promissa sunt, non velle crede-
re, Ecclesiæ, quæ ipsum tam piè
admisit, nolle esse subditum, aut il-
li, parentibus, aut patrinis male-
dicere. Tandem circa materiam
defectus, seu abusus intra baptis-
mum esse possunt assumptio aquæ
non elementaris etiam in ne-
cessitate, non præparatæ in baptis-
mo

mo solemnī, quod quidem est solum de præcepto, & observandum à baptizante ex officio; & tandem adhibitio aquæ præparatæ cum infusione olei, & chrysmatis ad profana, & maximè superstitiosa.

Confirmationis Sacramentum Parochus quidem non conficit, nec confert, cùm hoc privativè spectet ad Episcopum, maximè ratione sacre Unctionis, ex instituto quidem Christi, ordinatione autem Ecclesiæ; pertinet tamen ad Parochum instruere populum suum, quid sit hoc Sacramentum? nempe quo baptizatus, ac fide imbutus in eadem solidatur, ac roboratur, non otiosâ cæremoniâ, aut Catechesi, seu vocali confirmatione eorum, quæ jam professus est, sed solidatione, quam ipsi impertitur summus Sacerdos, ad quem pertinet signô extrinsecô nimirum unctione S. Chrysmatis in fronte confirmandi peractâ hoc Sacramentum conferre, per quam figuratur gratia, & dona S. Spiritûs, quæ in ipsum effunduntur, habetque actus
istius

istius unctionis hoc significatum, quòd, sicut in baptismo novus Christi miles fit quasi per adscriptionem, & unctionem supra caput, sic idem, quando in fide instructus est, ungitur in fronte, quasi in sede intelligentiæ, in qua per invocationem S. Spiritûs confirmatur, & roboratur, sicut oleum, & balsamum, ex quo fit Chrisma, habet virtutem sanandi, & corroborandi.

Quod confirmatio regulariter conferatur intra octavam Pentecostes, ratio est, quia tunc maximè Ecclesia colit Spiritum Sanctum, ejusque dona elargitur; si verò confirmatio fiat in visitatione, denotat missionem Spiritûs Sancti in persona Episcopi.

Hujus Sacramenti susceptionem explicabit Parochus esse faciendam non necessitate mediæ, sed præcepti; unde monebit, nè intermittatur, maximè, cùm illi, qui ad alia Sacramenta progrediuntur, hoc præmittere debeant. Docebit pariter Sacramentum hoc novum caracterem imprimere in anima confirmati ad-

ti, adeoque reiterari non posse sine sacrilegio. Patrimum autem confirmati, qui unicus vel unica secundum sexum admittitur, cognationem cum confirmato contrahere, indubitatum est.

Cum Parochus miserit confirmandos ad Episcopum, reduces confirmatos annotabit in Libro seu Registro pro talibus assignato; quos in visitatione obtulerit, pari modo confirmatos inscribet.

Eucharistia Sacramento primas inter alia debere ex eo patet, quia ipsum Deum factorem, & Redemptorem nostrum continet, adeoque, si alia sacramenta ratione institutionis & gratiae quid Divini continent, hoc superlativè dici poterit Divinissimum, quia in se habet ipsum Deum Sacramentorum omnium conditorem Jesum Christum, qui in signum summi, & extremi sui amoris volens nos Divinitatis suae facere participes, dedit seipsum nobis, ut filiis suis se quodammodo incorporando, quique, cum esset Verbum æternum, car-

carnem, quam pro nobis assumpſit, eodem verbô, è pane carnem suam effecit pro nobis immolandam, & Patri æterno in Altari offerendam pro sacrificio Redemptionis nostræ, ac memoria passionis ejus recolenda. Unde, quia nos tantorum indigni, debitas gratiarum actiones Deo debemus, Sacramenti autem hujus sumptione præstantissimas illi reddimus, atque exinde *Eucharistiam* nominamus, quod est *bona gratia*, seu gratiarum actio in æternum duratura, sicut per idem Sacramentum percipimus pignus vitæ æternæ. Explicationem hujus Sacramenti, quantum rei perfectio patitur, uberrimam habet Catechismus, nec non usum pro eruditione Parochorum; substantiam æquè, ac transubstantiationem defendit Concilium Tridentinum (y) ubi primò stabilitur firmiter credi debere in hoc SS. Sacramento verè, ac substantialiter contineri corpus, & animam Domini nostri JESU Christi unà cum Divinitate mutata per transubstantiationem substantiam.

(y) Canones II. de Eucharistia.

stantiâ totius panis in corpus, & totius vini in sanguinem, quæ benedicitur transubstantiatio, ita & taliter, ut species externæ mancant per modum accidentium sine subiecto, ut fidei nostræ meritum adstruant. Cæterum verò huic Sacramento adorationem, seu cultum Patriæ deferendum, in eoque, ejusque singulis partibus totum Christum verè, ac realiter (non spiritualiter tantum) permanere in exposito Ostensorio, ac singulis particulis in Altari asservatis, & quidem permanenter, non tantum in sumptione verificandum, absque eo etiam, quod sumatur in duplici specie, quodque ab omnibus fidelibus, usum rationis habentibus de præcepto sumendum sit, in propria Parochia, saltem semel in anno, idque circa festum Paschatis, S. Synodus statuit, aliter dicentes, aut sentientes anathematizando.

Sensus moralis à Parocho declarari poterit populo, adducendo summum illum, quô Salvator noster nos prosequitur, amorem, & exem-

R

plum

plum Pelicani, qui sanguine suo pullos pascit; unde est, quòd Pelicani effigie hoc Sacramentum persæpe denotetur, sítque signum Confraternitatis SS. Eucharistiæ.

Transubstantiationem repræsentare poterit Parochus in Catechismo, seu Concionibus per verbum Dei, quo ex nihilo facta sunt omnia; unde rei in rem transmutatio tantò ad credendum faciliior; verbum autem semper fuisse, semper esse, & semper futurum, totum in toto., totum in singulis partibus clarè effici demonstrabit in auditione ipsius verbi v. g. ex Altari, aut Cathedra, quod in se integrum à singulis audientibus percipitur, cùm tamen sit unum, & indistinctum.

Effectus, quantumvis secundùm dispositionem fumentis dispares, æquè ac superiorum rationes facile trahet ex Læctionibus, & Homiliis ad Evangelia in Breviario, quod quidem à S. Thoma de Aquino etiam in hymnis insinuaturn est, testimonium etiam & doctrinam habet non modò à sanctis Ecclesiæ Doctori-

etoribus, & primitivis Patribus S. Joanne Chrysostomo, S. Cyrillo Alexandrino, S. Cypriano, S. Hilario, ac plurium Conciliorum approbatione.

Ministram consecrationis sciet, & declarabit esse Sacerdotum ritè ordinatum, & non impeditum; distributionis maximè, quoad communicantes in Paschate, & delationem viatici, ipsum Parochum, vel ejus Coadjutorem. De administratione autem, ejusque modo dicetur suò locò inferiùs, sicuti de Processione, & expositione jam est dictum superiùs.

Circa asservationem notabit ea, quæ itidem suprà dicta sunt, nempe, ut fiat cum omni, & debita reverentia, decentia, ac cautelis, item ut Hostia major tum Ostensorii, tum particulæ S. Pyxidis mutantur statim temporibus, id est, saltem diebus quindecim, consumptis prioribus secundùm præscriptum Concilii Tridentini de Visitatione. Est autem Eucharistia Sacramentum vivorum, prout jam dictum de Missa,

sa, nempe eorum, qui in gratia Dei constituti, vel ad eandem renati, aut restituti eam sumunt in gratiæ augmentum, & nutrimentum, propterea Parochus, ut demonstret se in gratia Dei esse, & boni Pastoris salvatoris nostri Vicarium, nunquam deberet intermittere, sed quotidie celebrare, & ex eadem prorsus ratione advertet, nè hoc Sacramentum conferatur non capacibus, id est, notoriè indignis, seu ab Ecclesia prohibitis, ut sunt excommunicati, nec ministrabit in paramentis nigris, etsi in nigris celebraverit, sed tunc depositis nigris sumat saltem stolam coloratam, & proportionatam tempori, aut occasione viatici dandi, violaceam.

Pœnitentia contrà est Sacramentum mortuorum, sed vel ex eo salutare, ac per lethalem culpam in anima spiritualiter mortuis præprimis necessarium, ut per hoc ad vitam spiritualem, & Dei gratiam resurgant. Supponitur hic lapsus baptizati in peccatum seu mortale, ad quod delendum Sacramentum
hoc

hoc est necessarium, seu veniale, quod æquè confessionis materia est, quamvis non absolutè necessaria. Est igitur Pœnitentia pro lapsis culpâ propriâ (ut S. Hyeronimus ait) quasi secunda post naufragium tabula à Dei misericordia nobis data, & in hunc finem post Christi resurrectionem ad rationem Sacramenti elevatum, ac institutum ad justificationem nostram, (2) quam quidem nonnisi ex salvatoris gratiâ consequimur, nobis ritè, ac meritoriè cooperantibus per actus præscriptos ita, ut etiam reviviscant opera nostra bona per peccatum admissum mortificata, operante hoc fide nostra, quæ per justificationem augetur reviviscente charitate, quamvis remaneat nobis subeunda pœna temporalis. Cæterum Parochus tum in concionibus, tum in Catechismo prædicando pœnitentiam, (3) quæ unô hoc verbô complectitur virtutem Sacramenti, & remissionem peccatorum, repræsentat Præcursores Domini, qui per pœnitentiam annuntiavit ad-

(2) Conc. Trid. Sess. 14. c. 1. & 2. idem Sess. 6. c. de Justif.

(3) Catech. Rom. cap. 5. de Sacramento pœnit.

ventum Dei, & legem gratiæ super
venientis, ac justificantis. In eo
autem, quod oves suas per pecca-
tum errantes quærat, humeris suis
ad gregem electum reportet, imi-
tatur bonum pastorem Christum
taliter effigiatum. Repræsentabit
etiam amorem salvatoris in eo no-
bis demonstratum, quòd sui locò,
cùm in coelos abiret, reliquerit Sa-
cerdotes, quorum auxiliò, & mi-
nisteriò à peccatis absolvi, & gra-
tiæ ipsius possimus restitui. Ut au-
tem subministrentur media, quibus
hoc consequi possint peccatores,
Parochus, vel concionator eò inten-
det, ut populus cognoscat atroci-
tatem peccati, qualiter sit trans-
gressio mandatorum, & legis, chari-
tate, ac justitiâ plenæ legis, ab eo
promanantis, qui nos creavit, rede-
mit, filios suos efficit cohæredes
aliquando regni sui futuros; qui-
que pro suavissimo jugo aliud nobis
non imposuit, nisi ut servemus
mandata ipsius, non dura, minùs
autem servatu impossibilia, sed no-
bis ipsis perquàm utilia, quò pactò
faci-

facile inducet quemcunque non solum in agnitionem tum perversitatis propriæ, quâ nîsus est contra Legislatorem tam justum, & amabilem, tum ingratitude, quâ offendit summum Benefactorem, sed etiam movebit ad dolorem de facto peccaminoso, illud detestando, quia malum, de eo dolendo, quia est offensa summi boni; unde noscetur contritio, & propositum de eo impofterum non admittendo, & Dei offensa impofterum vitanda; quod quia Deo, qui cor contritum, & humiliatum non despicit, displicere non potest, ab ipsius misericordia remissionem impetrabit. Quia autem secunda sacramenti poenitentiae pars, seu requisitum est confessio, & in, aut cum illa durioribus, aut imbecillioribus corde sufficit attritio cum dolore de commissis ad consequendas retributiones, tum textibus Divinæ Scripturæ, tum prædicatione, ac præsentatione extremi judicii, aliorum hominis novissimorum, tum exemplis terrorem

incutere poterit ad exemplum S. Hieronimi, aliorumque SS. Patrum, & virorum sanctitate conspicuorum, ut S. Vincentii Ferrerii, qui vel perditissimos peccatores ad poenitentiam attraxit, demonstrando, inculcandoque extremum iudicii diem, qui utique, & cuique cum morte semper est imminens. Absolutionis gratiam, his positis, certam fore confirmabit Dei Verbô, tanquam Sacramenti formam, & complementum, quamvis autem per absolutionem remittatur culpa, inculcet tamen poenam retineri, & satisfactionem omnino præstari debere, explicetur autem, quàm non commensurata sit offensæ Divinæ Majestatis, cum consistat fortè in exiguo opere poenitenti inponendo, ex quo iterum & quàm maximè apparet misericordia Dei, & mediatio Ecclesiæ, in eo autem, quòd secundum qualitatem peccatorum aliquando à Confessario, quâ Iudice imponatur satisfactio præstanda homini, perfecta Dei, & Ecclesiæ institutio est,

est; nempe, cum cuique suum iubeatur restitui, ut nemini liceat cum damno alterius, id est proximi locupletari, & nè quis alteri faciat, quod fieri sibi non vult, neque (ut cum D. Augustino loquar) *remittitur peccatum, nisi restituatur ablatum*, quod ipsis Turcis utpote fidei lumine destitutis in Alcorano præscriptum.

Porro ad confessionem pertinet instructio poenitentis pro cognitione peccatorum, pro examine conscientiae personarum, statûs, officii, ac temporis, & circumstantiarum, nec non frequentiae, habitûs, occasionis peccandi, aliorumque attendendorum disquisitione, ut valor, & reverentia Sacramenti decenter tractetur.

Denique, ut in quacunque confessione morali tractetur de peccatis, & vitiis, utilissimum erit afferre remedia suadendo præsertim poenitentiam seu confessionem, quod, est proprium ad tollendum vitium, seu peccatum per exactam confessionem, super quo nemo unquam

fatis aut superfluè poterit, seu instrui, seu informari.

Ac tandem circa frequentiam hujus Sacramenti reflectere poterit Parochus Catechista, aut Concionator ad ea, quod, qui fragilitate humana pronus est ad peccandum, facilis etiam esse debeat ad resipiscendum; quod, cum summa Dei misericordia prona sit ad remittendum quidem toties, quoties implorata, durior esse possit erga renitentes, maximè verò induratos; quantum etiam sit periculum in differente poenitentiam, cum momentaneum sit, & continuum periculum moriendi; quòd si in peccato mortali constitutus quis decedat, qualis exitus! unde id verum, quòd vita hominis continuò peccantis esse debeat continua poenitentia; prout apertè Conc. Trid.

Sacramentum extremae Unctionis,
de quo quidem rarior in Concionibus occasio, major in Catechesi, quando de hoc Sacramento in ordine, & expressè agitur, (b) demonstrat tale esse, ut, sicut in baptismo acce-

(b) Sess. 14.
cap. 9. &
Can. 4. de
Sacramen-
to extre-
mæ Uncti-
onis.

accepimus initium vitæ spiritualis, sic extrema unctio conferatur nobis gratiam bene finiendæ vitam nostram temporalem, quatenus per Dei dispositionem moriendum, aut salutis etiam corporeæ restitutionem, quatenus hanc animæ saluti Deus conducere noverit, hoc nobis in voluntate, atque auxilio nostro relinquendo, ut petamus juvari, sicut Ecclesia per sanctum Apostolum Jacobum nobis innuit, ut infirmati: *Inducamus Presbyteros, qui orent super nos, ungant nos oleo rogantes, ut condonentur nobis peccata, & alleviemur in morbo, prout fuerit Dei voluntas. (c)*

(c) Matth.

Quia autem in Concionibus frequenter fit mentio mortis, semper à Christiano ante oculos habendæ, vel cum de quatuor extremis hominis agitur, sat utiliter monebuntur Auditores, nè facilè prætereant, imò vel sibi ipsis, vel suis, vel quorum curam habent, procurent hoc Sacramentum, de eo etiam asseverando, quod sit Sacramentum in plu-

pluribus, utcunque non in singulis infirmitatibus iterabile.

Ordinis Sacramentum ministrare Parochi quidem non est, sed per majorem, & pleniorē Catecheseos doctrinam juniores ad Statūs Ecclesiastici agnitionem quasi præparare, pietatem illis inspirare, reverentiam erga Clerum, quasi Patrem spirituales instillare, ministerii Ecclesiastici præcellentiam æquè ac utilitatem edocere, imò & eos, qui hunc elegerint, priusquam initientur bene, atque exactè informare, initiatos erudire, & exercere, quod proprium est Catechistæ, ut tanquam Pater Spiritualis dicere possit Magistro suo Christo: *Filios enutrivisti*, Concionatorem verò id decet, & convenit, ut demonstret populo, quanta sit dignitas, & præcellentia Statūs Ecclesiastici, præcipuè Sacerdotum, quæ facilè ex lectione antiqui testamenti deducenda, cùm jam tunc in summa veneratione apud electum populum fuerint Sacerdotes, cujus neque expertes erant ipsi Gentiles.

In

In novo verò testamento Sacerdotium illustravit summus Sacerdos Christus, qui ipse & Deus, & homo, & Sacerdos ex semetipso hostiam faciens institutor æquè, ac exemplar Sacerdotii, ac Sacerdotes successores suos in Ecclesia ordinans, ut ipsum sacrificando, & perenniter distribuendo habeat filios, & cohæredes Regni cœlestis. Sacerdotii honorem igitur tum ab origine, & capite, tum ab exemplo facile deducet declarans, quantus sit amor Christi, quem nobis in Sacerdotibus reliquerit Sacrosancti Corporis sui factores, & distributores, imò hujus æquè ac donorum Spiritûs S., qui est effectus, seu potestas Ordinis; quòdque, ut caput & exemplum boni Pastoris in Sacerdotibus nobis dederit Vicarios suos, à quibus poenitentes sanaremur, in viam salutis deduceremur, atque æternæ vitæ media assequeremur, quod attribuitur potestati Jurisdictionis. Hôc præcone discent adulti debitum erga Sacerdotes respectum, & in se concipere, & in filiis
suis

suis alere, eosque delectus facere, si quos ad Statum Ecclesiasticum habilitare velint, noverintque, quanta sollicitudo incumbat Sacerdoti, ut honorem consequatur tanquam Aaron : vocati igitur per Spiritum Sanctum, ac durante vocatione per gradus, non per saltus promoveantur ad Ordines usque ad supremum, ut imbuantur gratia de coelo data ad salvandas gentes tanquam Christi, seu uncti Domini, non ut pascant se ipsos, aut familiam suam, sed ut salutem ovium suarum perenniter sitiant, facti forma gregis eò animò. Hæc autem Parochi, non modò prædicabunt verbo, sed & opere, exemplòque se demonstrando tales, ut appareat eos esse pastores, qui lupos fugent, non lupos agant. Et hæc quidem circa exemplum dandum à Parochis in persona sua, nè aliud doceant in ædificationem, aliud faciant in destructionem; cætera in visitatione examinanda.

De Matrimonii Sacramento in Catechesi pro parvulis, & primò instru-

instruendis aliud non videtur primò explicandum, nisi quod Sacramentum sit, & in eorum numero computandum, in salutem humani generis, ejusque legitimam propagationem institutum, quapropter conjugium non modò non rejiciendum (ut attentârunt plures hæresiarchæ) sed etiam collaudandum, prout jam in paradiso institutum, postea collaudavit Christus præsentia sua in nuptiis Canæ Galileæ; Sacramenti hujus finis, ut nempe ex eo proveniant proles, & multiplicentur servi Domini, quod quidem hodie non adeò necessarium ob multipliciter hominum; unde in genere virtutis laudabilior virginitas, & coelibatus, per quam Angelis magis assimilamur. Porro ulterius, seu in uberiori Catechismi explicatione, aut in Concionibus declarandum, quanta sit perfectio coelibatûs pro illis, qui possunt continere, quæ vicissim obligatio eorum, qui hujus incapaces nubere. potiùs volunt, quàm uri, ut saltem hoc in Domino, & cum Dei benedictione, per

per Parochum danda, exequantur. Quæ sint bona Matrimonii, etiam populo, maximè autem iis, qui contrahere intendunt, dicendum, nimirum esse tria, *Prolem, Fidem, & Sacramentum*, & hæc talia, ut contra illa nullum pactum, conditio, seu reservatio valere, & tenere possit; primum igitur bonum est procreatio prolis ex Matrimonio legitime contracto, quia autem generamur non in carne tantum, sed etiam in directione Spiritûs per fidem, ideo parentibus incumbit, ut proles suas non modò nutriant corporaliter, sed & spiritualiter, in fide illas instruendo religiosè educare conentur. Huic accedit secundum Matrimonii bonum, videlicet fides, vi cujus taliter conjuncti fidem, seu fidelitatem, quam sibi, Ecclesiâ teste, invicem promiserunt, illibatè cohabitando servant ac tueantur. Postremum denique Matrimonii bonum, idque inseparabilitatem inducens, est ipsum Sacramentum, quod à consentientibus suscipitur pro benedictione Divina adipiscen-

piscenda, & hoc quidem in facie Ecclesiæ, quam repræsentat Parochus, & testes, ut omnes sciant, legitime contrahi; ipsi contrahentes verò satagant benedictionem Sacerdotalem recipere in statu gratiæ, ac propterea non facile accedant, nisi confessi, aut contriti, rogéntque Deum, ut gratiam per Sacramentum, tanquam tertium bonum, in se diffusam jugiter, & usque ad mortem in ipsis continuet, in nascituras etiam proles transmittendam. Illud quoque à Parocho, vel Concionatore occasionaliter plebi, aut particulariter quasi per quæstionem insinuandum, quare fiant denunciationes desponsandorum? nempe, ut detegatur, an fortè obsint impedimenta, aut dirimentia, aut impedientia, quæ pro captu explicare poterit, illisque injungere, ut, si quis fortè impedimentum tale noverit adesse, sciat se obligatum ad illud detegendum, & dicendum Ecclesiæ, ea bonâ fide, & integritate, prout hujus conscius fuerit, non ex odio, malignitate, aut perverso studio,

S

diô,

diô, ut obstet, sed tantum, ut præca-
 veatur omnis actus prohibitus, un-
 de, quia hoc procedere supponitur
 ex charitate, admittuntur ad testifi-
 candum, imò & particulariter super
 hæc etiam propinqui, & parentes;
 non autem ubi agitur de obligatio-
 ne, lucro, aut odio; quamvis & illud
 monendum, ut habeatur in contra-
 hendo sponsalia omnis respectus ad
 parentes, & exquiratur ipsorum
 consensus saltèm de convenientia,
 cùm sit res summi momenti, & per-
 petuò duratura.

CAPUT V.

*De Decalogo, Divinis, ac
 Ecclesiasticis Legibus, earumque
 observatione in genere.*

IPsô Dei Verbô habemus totam le-
 gem in eo pendere, ut servemus
 mandata ipsius in Decalogo (qui
 summa legis est) duabus tabulis
 ideò comprehensa; quia ad duo re-
 diguntur, nempe ad dilectionem
 Dei, & proximi. Et quamvis hæc
 lex scripta data sit à Deo per Moy-
 sen in terrore, per quem inculcata
 est

est populo Israëlítico, hujus tamen observantia in Lege gratiæ ab ipso Legislatore Dei Verbo visibili continuata est, & promulgata typo dilectionis, ut sciremus amando Deum, & nos propter illū invicem, non modò leve, & suave jugum subire, sed etiam per hoc mereri ejus gratiam, & præmium vitæ æternæ habituros. Ut autem Parochus; seu Concionator facilius, & utiliùs super hoc populo suadere possit, & sciat, non solùm se ipsum monstrabit legis observantem exemplò, sed facilem modum habebit demonstrando secundùm D. Bernardum; *Quis mandaverit?* nimirum Deus, quem Creatorem, Dominum, ac Patrem nostrum in ipso baptismo, & fidei professione cognovimus, *cui, de quo, & quid?* nempe, ut servemus legem ejus, legem in pura dilectione (*quâ ipse prior dilexit nos*) fundatam, & hoc quidem creaturis à se factis, & sanguine suo redemptis; *Quid autem?* nonnisi, ut ament eum à quo sunt, amantur, & conservantur. *Quomodo?* non eâ summâ, ac terribili-

bili Majestate, quâ terruit Israëlitas,
 sed placidissimâ, ac plenâ amoris,
 quem solum vicissim à nobis exigit
 statuens nobis immarcescibile præ-
 mium pro observantia eorum, quæ
 aliàs etiam lege naturæ à se condi-
 tæ servare tenemur, operante ejus
 gratiâ, ut per hanc illius promissio-
 num participes efficiamur. Quanta
 igitur hæc dignatio, & amor sit
 cum mellifluo Auctore non modò
 exprimendum, sed ut ea virtute, ad
 quam nobis reputatur obedire ejus
 mandatis, sciamus etiam evitare
 peccata, per quæ offenditur Deus
 tam enixè nos amans; & consultè
 hìc à Concionatore exponi possunt
 opposita virtuti obedientiæ vitia
 de præcepto fugienda. Sed neque
 ideò debet Catechista, aut Concio-
 nator relinquere, ut inculcet timo-
 rem Domini, qui legem scriptam
 manu sua dedit timentibus se,
 populo duriori, & carnali, ideòque
 in terrore, ut sciretur esse vindi-
 cem legis suæ sub pœnis ignis æ-
 terni observandæ, unde in flamma
 apparuit. Moneat igitur bonos,
 ut

ut constantes sint in observandis mandatis Dei Creatoris sui, & per hoc Legislatorem ament; malos, ut evitent, & relinquant peccata saltem timore poenæ per ignem præstitutæ, quæ regula egregiè continetur in illis versibus: *Oderunt peccare boni virtutis amore, oderunt peccare mali formidine pænæ.* Hâc regulâ igitur procedemus, ut explicetur quodvis præceptum, & transgressio præcepti, illique quasi per antithesin opponamus genus peccatorum, à quibus Parochus, quâ pastor abstrahere debet populum suum, & amore, & timore, ut inducatur ad eorum perhorrescentiam.

SECTIO I.

De tribus primis præceptis Decalogi, ac præceptis Ecclesiæ exinde ductis, eorum explicatione, vitiisque oppositis.

SUpponimus jam à primis Catechismi elementis juniorum memoriæ insidere textum in doctrina Christiana perceptum, id est in so-

lito ordine Præceptorum Decalogi.

I. *Ego Dominus Deus tuus* : Præceptum in priori parte positivum, & affirmativum est, vi cuius *Deum*, & in hac qualitate unicum creatorem, factorem, & conservatorem nostrum debemus recognoscere; *Dominum*, quem se profitetur sæpissimè, ac continuò, & quem, sicut in verbo ejus recognoscimus ab ante, sic ab effectibus experimur ex post.

(d) Catechis. Rom. Sect. 1ma. N. 1. 21. usque ad 27.

Non habebis Deos alienos coram me : (d) præcipit privativam in Deitate, quam se ipso importat, & per præceptum negativum prohibet, nè simul pro Deo alium, quasi ipsum, colamus, statuitque cultum latriæ privativum, alios autem tanquam creaturarum relativè ad se; & siquidem inferiores cultus ab Ecclesia ipsius concessione admissi, omnes tamen ad unitatem Deitatis redundant, quod magis explicatur circa modum exteriorem in sequentibus: *non facies tibi sculptile, ut adores illud*; per quod exclu-

excluditur cultus latriæ in sanctis eò verbô: *Ut adores* ; Cæterum in potentia qualificativa, & aperitiva meritorum Christi Salvatoris hoc non excludit intercessionem Sanctorum, sub illius meditatione cooperantium, & intercessorum.

Per affirmativam statuitur præceptum de credenda existentia, & damnatur Atheismus, nempe negatio Dei, quæ est impia, æquè ac stulta.

Per privativam, ac negativam secundæ partis hujus præcepti jubemur solum Deum, & præter illum nullum alium recognoscere, & colere tanquam causam primam & increatam, qui est *solus Deus, principium rerum omnium, & finis ultimus, Alpha & Omega* cui nemo par, aut similis, *neque enim alius est præter eum.*

Vigore hujus affirmativæ, seu positivæ legis jubemur districtè non tantum unum Deum, eumque verum colere, sed etiam mandatis, & præceptis ejus plenè, & exactè obedire, ita, ut simus *debitores totius*

(e) S. Paulus.

legis faciendæ, (e) quæ quidem, in quantum est positiva ponit necessitatem unius Dei colendi; in quantum est præceptiva injungit observantiam legis ab ipso latæ, & quidem, ut observetur integraliter; qui enim hanc non adimplet, arguitur ab Apostolo per ea verba: Qui fatentur se nōsse Deum, factis autem negant, ac propterea cum Atheis condemnatur.

Ea, quæ prohibentur per hanc præcepti partem sunt quidem, prout Catechismus ipse habet, idololatria, nempe cultus falsorum Deorum, ars magica per talium, vel etiam Dæmonis ipsius (qui saltem comparativè Deo similis esse voluit) invocationem, divinationem, aut superstitiosa commenta; & hoc, quia similia immediatè feriunt ipsum Deum, ejusque mandatum; sunt autem contraria tribus virtutibus præcipuis, id est Fidei, in credendo vetitum; spei, in petendo, à quo non licet; & charitatis in amando, quod verus Deus Creator noster, à quo sumus, prohibuit. (f)

(f) Catech.
Rom. part.
3. c. 2. Sect.
1. N. 4.

Exem-

Exempla in contrarium sunt : ausus Luciferi , & sociorum , Idololatria per Belum , & Nabuchodonosorem introducta , seu intentata ; illa populi Israëlitici colentis vitulum in deserto , & alia in regno Israëlis sub Roboam statuente Deos alienos eo dicto : *Hi sunt Dii tui Israël ;* Præstigia Pythonissæ , & alia per sacram Scripturam relata , & Simonis Magi in novo Testamento.

In Moralibus reduci possunt ad contraria huic præcepto præsumptio spiritûs in se ipso , cùm quis ex se quasi causam primam facit contra dictum S. Pauli : (g) *Quid* (d) i. ad habes , quod non accepisti , aut si accepisti , quid gloriaris quasi non acceperis ? & hæc propriè *superbia* , seu elatio spiritûs , cujus Author , & parens Diabolus est ; primò autem ab eo miserè decepti Protoparentes nostri. Pari modo contra charitatem erga Deum , æquè ac proximum peccatur per *adulationem* cùm Principibus , aut Dignitatibus , quasi Divinos honores decernimus,

aut virtutes falsas, quibus elatio spiritûs in ipsis oritur, appingendo.

Pœnas horum statuit Deus per dictum suum: *quod sit Dominus Deus fortis zelator, visitans iniquitatem patrum in filios in tertiam, & quartam generationem*, ut demonstravit in everfione Regnorum Nabuchodonosoris, & Balthasaris; præmium veritatis, & confessionis econtra largiendo tribus pueris, non adulantibus, & præcipuè Danieli.

Quomodo colere liceat sanctos, eorûmque imagines, jam supra dictum, & signanter in prima parte de Reliquiis, & Sanctorum imaginibus, quod quidem in Catechismo hîc affertur. (b)

(b) Idem
de SS. Imagin.
à N.
20.

Huc etiam reducitur tentatio Dei, quâ veluti de ipsius verbô dubitans peccator experiri vult potentiam; & econtra desperatio, cum sit contra spem in Deum, & quasi negatio omnipotentiae Divinae.

II. Cum duo capita primi præcepti Deum, ut supra, attingant, secundum primæ tabulae præceptum in eo. consistit: *Non assumes nomen*

nomen Domini Dei tui in vanum. Hic certè Catechismus (i) Romanus Pa- (i) Part. 3.
 rochis præcipuè, ac summâ cum c. 3.
 emphasi inculcat, ut populo, seu auditoribus suis nervosè explicent, quantopere Deus servari manda-
 verit hoc præceptum, nè nomen suum, aut verbum inhonoretur; idem enim est assumere in vanum *nomen Domini*, quàm *eius verbum*; unde, & quia ipse Dominus, quamvis in *sermone non jurandum* dixerit, tamen, ubi *pro justitia* asserendum est testimonium veritatis, necessarium, statuit juramentum, seu jusjurandum, prout ipse juravit (verbo Prophetæ) *juravi in memetipso, (k) si David mentiar; (k) Psalm.*
 & juravit Dominus, & non pænite- 109.
 bit eum; jurârunt Apostoli, jurârunt Angeli, & multi Sancti. (l) (l) S. Paul.
 Distinguit item Catechismus jura- 1. ad Cor.
 menti genera in duo, nempe in *as-* 2. Apoc.
sertorium pro justitia, ut hæc vel 10. 3.
 in se, vel per hanc proximus ju-
 vetur; unde habet modus practi-
 cus: *Sic me Deus adjuvet, & sancta*
Dei Evangelia, quod est, jurare per
 ver-

verbum DEI ; & promissorium ad quod reducitur votum ; quæ duo per Parochum bene explicanda , & iis insistendum, ut non facile juretur nisi ubi , & prout præscriptum , & necessarium ; nec facile à iudicibus , nisi , ubi aliàs veritas erui non potest , iuramenta deferantur , (cum iuramenti requisita sint veritas , iustitia & iudicium) idque talibus tantum, qui plenam legis , ejusque intelligendæ notitiam habuerint ; Cæterum minime vel in discursibus, vel in contractibus, vel in extraneis narrationibus usurpandum nomen Dei, aut verbum ; vel jurandum per ipsum, sanctos, aut creaturas , prout Dominus præcepit : *Ego autem dico vobis non jurare , neque per Cælum, neque per terram, sit autem sermo vester ita ita , & non non ;* (m) magis autem , & præcisè cum adjectione poenæ terret super hoc Deus declarans : *Neque enim habebit insonitem Dominus eum , qui assumpserit nomen Domini DEI sui frustra.* Per hoc igitur non modo vetatur perjuri-

(m) Matth.
25. 22.

jurium, quo Deus æterna veritas in testem falsi adducitur, facilitas jurandi in dubiis, levibus aut scurrilibus, sed imò, & vel maximè usurpatio nominis, aut verbi Dei, in divinationibus, sortilegiis incantationibus, & similibus, quæ persæpe, imò fraude, & suggestione Dæmonis fere plerùmque fiunt à malitiosis hominibus, sic indicantibus, simplicioribus autem ita opinantibus, quia specie boni ad immixtionem verborum sanctitatem præferentium abducuntur.

Sed quia verbum Dei inhonoratur etiam mala interpretatione, vel detorsione illius ad vana, quamvis speciem boni præferant, ad quod nè inducatur, Deum exorat David per ea: *nè declines cor meum in verba malitiæ ad excusandas excusationes in peccatis; ideò cum protervia certè maxima profertur nomen, & verbum Dei, illud malè, & secundum proprias opiniones interpretando, & deflectendo, maximè, si fiat contra sensum germanum, & genuinum aut S. Scripturæ, aut quem*

quem tenet, ac præscribit Ecclesia; unde pro hoc observando, aut respectivè devitando, bene memores sint Parochi ejus, quod in Professione Fidei per eos deposita, vel deponenda jurârunt his verbis: *Sacram Scripturam juxta eum sensum, quem tenuit, & tenet sancta Mater Ecclesia, cujus est judicare de vero sensu & interpretatione sacrarum scripturarum, admitto, nec eam unquam, nisi juxta unanimum consensum Patrum accipiam, & interpretabor.* Ex quibus notandum, quòd non modò ipsis non liceat secundùm particulares, & fors etiam damnatas sententias, aut veriùs, opiniones aliqua tradere, aut concionari, sed neque permittere, ut fiat à substitutis, Cooperatoribus, aut Capellanis suis, minùs fortè doctis, aut probatis, vel aliis, qui ad concionandum invitati fuerint, sciântque Parochi se officio suo deesse, nisi hæc redarguant cum dicantur ab Apostolo tanquam ad hoc missi, ut *evellant, destruant, ædificent, & plantent*; quòd si quis non fecerit, argui

argui poterit, & bene arguetur ab Ecclesia, tanquam mali hujus fautor, & illi consentiens, cum non obedierit mandato Apostoli (n) super hac re strictè demandantis : *argue, obsecra, increpa in omni patientia, & doctrina; erit enim tempus, cum sanam Doctrinam non sustinebunt.* Quæ igitur opponuntur huic præcepto, & sunt peccata, quin imò in pluribus locis reservata, reducuntur ad blasphemiam in Deum, & Sanctos, quæ quidem, in quantum est contra Deum, adversatur charitati erga illum, quatenus est imprecatoria, lædit charitatem proximi; & hanc constanter impetret Parochus in sermonibus publicis, & privatis, nec facile excusabit hoc vitium, aut parcat tam perversæ consuetudini, sed curabit evellere radices hujus mali tantopere abominabilis. Sunt quoque peccata primis istis duobus præceptis adversantia, Divinationes, superstitiones, hæreses, hypocrisis, mendacia, aliæque contra Dei veritatem, cultum, honorem, & præcepta

(n) Ad Titum.

pta tendentia, in quæ à Parocho fortiter quidem, sed cautè animadvertendum, & gladio Ecclesiæ vivificante potius, quàm mortificante pugnandum, nisi ubi appareat incorrigibilitas.

III. Præceptum: *Memento, ut diem Sabbathi sanctifices*, plura habet bene notanda, & per Parochum tum in Catechesi, tum in Concionibus accuratè explicanda pro sua propria notitia, & eruditione, pastoraliter verò fidelibus tradenda. Et ipsum quidem præceptum est ex cæremonialibus Legis antiquæ in novam translatum, unde studiosè incipit à verbo: *memento*, quod tantopere in Catechismo notatur; ipse autem dies sanctificandus retentus est quidem in nomine, & ipsius fine, ita in lege nova qualificandus, ut quod in veteri, seu scripta fuit sabbathum, seu dies quietis, in memoriam diei septimæ, quâ Deus quievit ab opere creationis, in nova, seu lege gratiæ celebraretur die prima, & hæc vocaretur *Dominica* tanquam dicata Domino, cujus fi-
des

des manifestata est in resurrectione Christi, hæc autem facta est primâ die, quam talem fecit Dominus resurgens, estque Natalis Ecclesiæ Christianæ, unde primas debemus Deo, nobisque illud primò faciendum, ut fidem hac die profiteamur authoribus horum Apostolis per ipsum symbolum fidei, quod nobis traditum, & relictum; ab Ecclesia autem habitum est pro principio fidei; unde hæc præprimis primâ hebdomadæ die, ac pro illius primitiis continuò, ac solemniter in Missa cantari voluit; & hinc interfluunt quinque præcepta Ecclesiæ sacrorum observationem demandantia.

Cæterùm, quæ in Decalogo præcipiuntur circa cessationem à quocunque opere servili in sabbatho, ita intelligenda, ut relinquendo, quæ nutrire debent corpus, convertamur ad ea, per quæ exerceatur spiritus; hōc modō principaliter recognoscamus Creatorem, ac Salvatorem, nimirum: qui, cū nos etiam sanctificaverit per gra-
T tiam

tiam suam , in debitam gratiarum actionem diem primum ipsius honori habeamus festivum ; Præco hujus, & minister debet esse Parochus , qui præprimis meminerit, non solum functiones sibi præscriptas hac die in Ecclesia sua obire, & in eadem esse sedulus, ministrando Sacramenta, atque ad hoc populum convocando, & attrahendo, (o) ab operibus servilibus, mechanicis, magis autem illicitis, vel periculosis abstrahendo verbis (p) Apostoli : *sicut in die* (nempe festivo) *honestè ambulemus non in comessionibus , & ebrietatibus &c.* à quibus exemplò , & abstinentiâ propriâ studeat alienos reddere, & si quod otium à laboribus, seu servilibus , etiam officiorum , superfluum maneat, ac videatur quieti concedendum , eò dirigere, ut vel impendatur bonis operibus, vel saltem immaculatum custodiatur ab hoc sæculo secundum Apostoli Jacobi , (q) & Pauli exemplum, & doctrinam; & quia persæpe accidit, ut propter diversas necessitates,

tes,

(o) Catech.
Rom. de
observ. fe-
storum p.
3. c. 4. N.
26.
(p) Ad Ro-
man. 13.

(q) Epist.
Cathol.

tes, avertenda pericula, seu boni publici exigentiam etiam diebus festivis opera manualia exercenda sint à mercenariis, & in hunc finem à conscientiosis recurratur ad Parochum pro licentia, quæstio moveri posset, an *titulô dispensationis* petitis deferri valeat? ubi certè notandum, quòd, sicut præceptum de colendo sabbato est Divinum, & affirmativum, illud autem de cessando ab opere, negativum, sic theoreticè dicendum videretur cum Archi-Synagogo (r) sex dies sunt, quibus *oportet operari, in his venite, & non in Sabbato* in-
nuendo per hoc, quod non liceat dispensare in lege superioris, id est Divinô, maximè autem in negativis; sed hanc quæstionem pulcherrimè dilucidavit eô ipsô locô Christus Dominus, & dictô, & factô suô, afferendo similitudinem à necessitate solvendi asinum, aut bovem, & ducendi ad aquas; deinde autem adimplendo præceptum charitatis in sanando infirmam, & taliter demonstravit ipsam Deum di-

(r) Lucæ
13.

(s) Cate-
chif. Rom.
c. 4. N. 23.

(t) Tit. de
feriis. & c.
de Consec.

spensare in illis operibus, quæ diriguntur ad cultum suum, prout sunt labores in præparandis Altaribus, aliisque ad festorum sollemnitate in Ecclesia parandis; (s) item labores in operibus necessariis pro humano victu, & salvatione pereuntium, quemadmodum à sacris etiam Canonibus permissæ sunt, (t) præ reliquis autem in cura infirmorum, quam cæteris omnibus præstare supra allegatò exemplò suò docuit Christus Dominus, commendando exercitia charitatis, utpote, ad quæ tenetur homo duplici vinculo.

Hinc est, quod ex similibus rationibus non tantum dispensare possit Episcopus, si ad ipsum facilis sit accessus, sed ipse in casu Parochus, quin potius declarare mentem legis Divinæ in similibus non obligantis, doceatq; non *solvi* per hæc, sed *adimpleri* præceptum maximè dirigendo subditos ad exercitia operum charitatis, etiam in diebus festis non modò non prohibita, sed imò præcepta, ut sunt adjumenta pauperum,

rum, viduarum, pupillorum, expeditiones causarum pro personis miserabilibus, per quæ promeretur Deus, eique quàm maximè infer-
vitur, quod ipsemet sat luculenter declarat dicendo: *quod uni ex his fecistis, mihi fecistis.*

SECTIO II.

Post tria præcepta primæ tabulæ, quæ respiciunt cultum Dei secundum S. Augustinum, suntque summæ dignitatis, sequuntur alia secundæ tabulæ, quæ diriguntur ad exercendam charitatem erga proximum, & docente eodem S. Augustino dicuntur magnæ necessitatis:

sequitur itaque.

Præceptum quartum: *Honora patrem tuum, & Matrem tuam, ut sis longævus super terram.* Hoc quidem ex se clarum est, sed ejus explicatio non prætereunda, ut sciat-
tur ratio, & modus in dilectione tenendus. Ratio præcepti est, quia sicut Deus in præceptis primæ tabulæ injungit hominibus cultum, & amorem erga se, ita in præce-

(u) Ca-
tech. Ro-
man. parte
3. c. 5. N.
3. & seq.

ptis secundæ mandat amari proximum propter se. (u) Et ideo præprimis diligi vult parentes, qui illum repræsentant visibiliter, in signum, quod diligamus illum, nempe Deum, qui pro nunc est nobis invisibilis. Repræsentatio autem Dei per parentes carnales innuitur per primum verbum orationis Dominicæ, quâ docemur habere Deum pro *patre*, sicut parentes tales esse scimus in carne. Pari modo jubemur amare, & revereri illos, qui curam habent de nobis, quales sunt non modò parentes, sed etiam Superiores nostri, & hac ratione nobis repræsentant *Deum*, qui fecit nos, & amat nos, conservat, & nutrit nos, ipsique cura est de nobis. Et hæc quidem est ratio prælationis in amore per quartum præceptum expressè designata; sed præceptum generale de dilectione eò tendit, ut diligamus Deum super omnia, & proximum, sicut nos ipsos. Hinc desumitur *modus* dilectionis; hæc enim regulâ ducimur ad amandum Deum, ipsûmq; præprimis honorandum, cum

cùm sit Dominus, & Creator & Pater noster: parentes verò propter ipsum, quem nobis repræsentant, unde & demandatur per verbum: *honora patrem, & matrem*, quod explicat prælationem in dilectione, additò præmiò: ut sis *longævus super terram*, & accomodatur venerationi eorum, qui nobis locò parentum sunt, aut cognatione, aut superioritate. *Dilectio proximi* modum habet à comparatione: *sicut te ipsum*, per quam redarguitur excessus, & stabilitur modus, seu gradus, si enim amavero proximum plùs, quàm Deum, vel saltem ùt Deum, etiamsi ille fuerit pater, peccabo contra Deum *super omnia* diligendum, qui (x) dicit apud Math. (*) 10. 37. *Qui amat patrem, aut matrem plùs, quàm me, non est me dignus.* Modus autem diligendi proximi est in comparatione *sui ipsius*, ut sit amor limitatus, relativus autem per clausulam mandantis *propter me*. Ulterior modus dilectionis, honoris, & reverentiæ est, quem signat S. Paulus, (y) *Et exercere debemus er-*

(y) Ad Rom.
man. 13.

ga ministros Dei, tum Ecclesiasticos, tum sæculares, in hoc ipso fervientes Deo, reddendo omnibus debita, cui tributum, tributum, cui vectigal, vectigal, cui honorem, honorem.

(2) Cap. 5.
versus finem.

Parochus igitur, seu Catechista, aut Concionator pro occasione explicare sataget secundum ea, quæ uberius subministrat Catechismus Romanus (2) de hoc præcepto, ubi maximè notandum, nec debere privatos dijudicare inter superiores, seu Ecclesiasticos, seu sæculares, malos, aut bonos in obediendo, aut præstando præstanda, nec diffidere de præmiis à Deo in hoc præcepto præstitutis, si fortè vitæ non adeò provectâ vivant, quod enim non datur in temporalibus, reservatur in vitam æternam.

Quintum præceptum: *non occides*, adeoque negativum, succedit affirmativo de dilectione proximi, & in hoc quidem per convertibile prohibetur occisio illius, quem Divinò mandatō tenemur diligere, nempe hominis, non verò bestiarum, quas

quas, utpote ad usum hominis destinatas impunè interficimus, tanquam aliàs non profuturas. (a) Et hæc quidem Dei prohibitio est etiam secundùm legem naturæ, ut quod nobis fieri non volumus, aliis non faciamus. Patet autem ratio legis ex motivo cöercendæ *ira injustæ*, quia ira hominis justitiam Dei non operatur; (b) unde & lex de non occidendo homine distinguitur secundùm justitiam, ac consequenter non peccat judex secundùm præscripta legis demandans occisionem Rei, quem condemnat ipsa Lex, cujus ipse est executor; imò & in hoc exercet actum charitatis secundùm regulam, *qui punit malos, parcit bonis*, separando notoriè malos à bonis, etiam per occisionem. Pari modò justitiæ effectus est occisio hominis injustitiam foventis in bello ex parte occidentis justo, secundùm ea, quæ cecinit Psaltes (c) *In matutino interficiebam omnes peccatores terræ, ut disperderem de civitate Domini omnes operantes iniquitatem*, quod refer-

(a) Catechif. Rom. c. 6. N. 3. & seq.

(b) Paulus ad Rom.

(c) Psalm. 10. V. 8.

tur ad actus justitiæ. Sed etiam ex defectu charitatis in occidendo excusatur illius occisio per ipsam legem; hæc enim, quâ jubemur diligere proximum nostrum, ipsô Chri-
stô interprete distinguit, quis sit proximus à nobis diligendus per exemplum benefici Samaritani, & enuntiationem eum esse proximum, qui *facit misericordiam*. (d) Unde excusatur cædes illius, qui injustè aggreditur innocentem, cui favet lex naturalis in necessaria defensione.

(d) Luc. 29.

Porro hæc omnia mensuram suam habent ab *Ira* per præceptum vetita, prioribus enim casibus hæc justè potest cadere super non diligendum, quamvis pro excusatione requiratur declaratio Judicis; in aliis, ubi ira peccatum inducit, non adeò distinguitur, quô modô fiat occisio, an armis, fustibus, percussione, venenô, gladiô linguæ, palàm, an occultè, & certè pessimum est, si damnum sequatur irreparabiliter per factum occisionis; unde hoc etiam punitur in foro externo, quod

quod non fit in homicidio involuntario ob suppositum defectum *iræ*; in foro interno autem punitur à Deo ira etiam intentatô malô, itaq; mente retenta; unde est textus inhibens, nè quis fratri suo iratus accedat ad Altare, seu Ecclesiam, priusquàm reconcilietur fratri suo, (e) a deoq; Parochis, Curatis, & Concionatoribus per Concilium hoc in eum finem inculcatur, ut omni modô studeant odia suorum compescere, eorum à Deo detestatam atrocitatem remonstrare, quin imò etiam privatim reconciliationem ovium dissidentium procurare, nè indignè veniant ad ovile, quod Ecclesiæ unitatem pro typo habet, sintque ibi dignè, ubi unus est pastor pacificus.

(e) Matth.
5. 24.

Neque hîc sistit præceptum de dilectione proximi, sed vult diligere etiam inimicos, quod expressè à Christo demandatur: *Diligite inimicos vestros*, (f) quod ipsius præceptum adimpletur remittendo offensiones sibi factas, eritque facile hoc remonstrare ex ipsa Oratione Dominicâ, in qua eô pactô Deus,

(f) Matth.
44.

&

& Pater noster rogatur, ut nobis remittat peccata, & debita nostra quô nos offensas nobis illatas condonamus. Multa etiam sunt argumenta, quæ habentur in Catechesi (g) estque facilis remonstratio à ratione, & commodo privato, imò ab ipsa honestate, & eventibus, prout S. Augustinus innuit: *Plerumque, cum inimicum videris odisse, fratrem odisti.*

(g) Catechis. Rom. in Tract. de inimicorum dilectione c. 5. à N. 20.

De sexto Præcepto: *Non Mæchaberis*, cautè agendum, & in Catechesi, & in Concionibus, prout monet idem Catechismus Romanus, (b) continuatur autem hæc materia ab opposito prioris de *non occidendo*, cum hic agatur de propagatione generis humani, in quo quidem magis advertendum, quomodo fieri possit secundum Legem, uti & docendum, quô pactô fiat illicitè, sed & hoc exemplô ipsius Christi, (i) & S. Pauli (k) sumendum, & S. Joannis Chrysostomi explicatione (l) ex eo dilucidandum, quod in primis quæstio mota sit: *An liceat dimittere (l) uxorem quacunque*

(b) Supradicta parte 3. cap. 7. N. 1. & seq.

(i) Math. 19. & seq.

(k) Ad Corinth. 7.

(l) De virginibus in Mathæum.

que

que ex causa ? ex quo patet agi de Matrimonio, & manifestè reprobare fornicationem, quæ propriè est mæchia. Statutò igitur, quòd homini non liceat separare, quòd Deus conjunxit, condemnatur vitium fornicationis, per quod violatur Matrimonium, ita, ut sit peccatum etiam contra justitiam, id est : adulterium omni Lege abominabile ; in quantum verò est peccatum luxuriæ ex humana fragilitate procedens, & oppositum virtuti castitatis, hæc, vel coelibatus demonstratur non modò laudabilis, sed ipsò naturæ factò possibilis ; unde & summoperè commendatur ab Apostolo absque eo tamen, quod statuatur illius necessitas, cùm ille dicat : De virginibus præceptum Domini se non habere, sed magis consilium dare incontinentibus, ut nubant potius, quàm urantur ; tanquàm, si diceret laudabilem esse virginitatem, & Deo summè charam, nec impossibilem servari, ut pulcherrimè considerat Chrysostomus ; cæterum potius, quàm Deus offendatur fornicatione.

nicatione , adhibenda esse licita re-
 media incontinentiæ, seu concupi-
 scentia per Matrimonium pro pro-
 pagatione generis humani Deo , &
 Ecclesiâ benedicente institutum, in
 quo autem illibatè vivendum, nè su-
 per contravenientes attrahatur Di-
 vina ultio, vel in hac, vel in æterna
 vita emerfura , prout horum plura
 exempla affert Catechismus Roma-
 nus (m) vagæ libidini, seu forni-
 cationi suas quoq; pœnas statuens ;
 prout etiam remedia, quæ sunt ora-
 tio, perpetua fuga otii, & distractio-
 nes licitæ , atque indifferentes ab
 ipsis etiam Ethnicis collaudatæ ;
 ubi econtra in mulieribus maximè
 arguitur nimius , adeoque vitiosus
 corporis cultus, nec non saltus, &
 obscæna colloquia , tanquam libi-
 dinis incentiva, corporis potiùs ca-
 stigatione ac Sacramentorum fre-
 quentatione domanda. (n)

(m) Di&to
 c. 7. N. 9.
 & 10.

(n) N. 12.
 & 13.

De septimo Præcepto : *Non fur-*
tum facies , strictissimè inculcat Pa-
 rochis , Curatis , & Concionatori-
 bus Catechismus , (o) & per eum
 S. Synodus , ut præceptum hoc ex
 se

(o) Ead. p.
 3. c. 8. à n.
 1.

se antiquissimum: eò, quod Deus, qui singulis bona dedit, à nullovelit ea illicitè auferri: vitiò temporum autem potius antiquatum quàm strictissimè populis refricent, & fortissimis remonstrationibus in memoriam reducant, ut vim mandati percipiant, & vitium ex abominabili avaritià proveniens perhorrescant. (p)

(p) N. 3.4.

Porro mirum fere videri potest, quòd, cùm notoriè rapina sit non modò species furti, sed imò ipsò furtò quid multò pejus, in præcepto tamen prohibeatur furtum, & non expressè rapina? hoc idcò, quia furtum est genus latiùs patens, quàm rapina, quæ est species, quamvis ex eo aggravans, quod, cùm sit furtum *per vim* factum, multò sit deterius, atque adeò Deo longè detestabilius, & majori pœna dignius, cùm, qui potentiam ab ipso habens, eaque in malum abutens, vel idcò Deum magis offendat, eumque irritet in deterius.

Furtum autem eâ definitione, quòd sit *contrectatio rei alienæ invito*
Domi-

Domino, bene definitum, non tantum dicitur de re occultè sublata, sed etiam de attentato, concupito, aut malè possesso, importatque obligationem restituendæ rei, & quidem *ipsi Domino*, néque alteri, sicut non alteri, nec *priùs dimittitur peccatum, nisi restituatur malè ablatum* per notoria. (q)

(q) S. Aug.
ep. 54. ad
Marcell.

Qui verò dicantur furtum committere, nè ignorari possit, idem Catechismus habet in ipso marginali, nempe, si fur rem tollit, vel qui eam emendo, & subtrahendo Dominum defraudat, aut inventam, ubi poterit, non reddit; mercatores, qui pro iniqua solutione res, aut defectuosas vendunt, aut dolo so pondere, vel mensurâ utuntur, seu pretium injustè aggravant; operarii verò, qui non operantur debite pro accepta mercede, mendici ficti, qui veris pauperibus eleemosynas subtrahunt, aut qui mendaciis fumos vendunt, vel non profutura; illi tandem omnes, qui muneri suo non satisfaciunt in officiis, adeòq; publicum defraudant quo-
ad

ad mercedes , quas immeritò recipiunt ; præter alia item furum genera ad hæc reducibilia , vel etiam pejoribus circumstantiis aggravata , ut sunt , qui publicæ pecuniæ fures notantur crimine peculatûs ; nec non nocturni agrorum , vel pecudum depopulatores , pyratae , detentores spoliôrû à naufragis , aliique ob similia in Bulla Coenæ Domini excommunicationi subjacentes , qui omnes , & indistinctè tenentur ad restitutionem rerum , vel ablatarum , vel detentarum per Judicis sententiam , in defectu verò , & in solidum etiam illi , qui æquè furtum committunt , ut sunt imperantes furtum , ad illud suadentes , consentientes , participantes , non obstantes , non manifestantes , recipientes , aut occultantes , factum laudantes , aut protegentes , aliique similes .

Et quia suprà meminimus furtum dici in genere , rapinam verò , quamvis in se pejorem , esse furti speciem , priusquàm rapinæ reos describamus , præponere liberet ,

V

qua-

quale peccatum, ad quid reducantur, qui sunt vel in foro interno, vel externo rei causarum malè actarum negligentia, dolò, aut culpa suâ protractarum, seu pessumdata- rum, Tutores, vel Curatores pupillorum, aut in ruinas actorum, vel saltem mutilatorum; Procuratores eadem, vel simili culpa notati, actores negotiorum mendaciis insuper persæpe subjecti, injusti taxarum, aut gabellarum incompetentium exactores, sed quia hos Jura reatus notant, dijudicare hic non volumus quoad speciem in foro externo, sufficit, quod furti genus non effugiant, & quod mancant ipsos sua crimina, & poenæ, quæ certè ipsos, utcunque ditatos manent, quasque neque effusis in pia opera thesauris evadere poterunt, imò, & ipsi, & eorum hæredes luent.

Rapinæ adscribitur per sæpe dictum Catechismũ Romanum, quidquid *vi* vel corporeâ, vel authenticativâ publicè, vel privatim tollitur, aut retinetur de alieno, aut debito, *vim* etiam supplente usu necessari-

cessitatis. (r) Hac latè patenti re- (r) N. 10.
 gulâ latiùs adhuc extenditur raptorum denominatio, & reatus. Raptores enim sunt, qui operariis debitam mercedem non persolvunt, qui debita Ecclesiæ, ejusque Rectoribus, seu Præsidibus, & Magistratibus vectigalia, census, tributa, decimas, seu alia hujus generis non solvunt, sed subtrahunt. (s) Fœ- (s) N. 11.
 derationes in rapinis acerrimi, & acerbissimi, qui publicâ necessitate abutentes plùs justo extorquent pro privato lucro. (t) Judices ve- (t) N. 12.
 nales, qui pretio vendunt justitiam, 13.
 vel expeditionem causarum. Locupletes, qui super pignoribus fœnerantes, illa à debitoribus expriment, & distrahunt. (u) Item fru- (u) N. 14.
 mentarii, qui frugum necessariorum inopiam augent, ut carius ipsas distrahant ob necessitatem, qui omnes tenentur ad refundenda damna patientium (x) unà cum illis, (x) N. 15.
 qui rebus præpositi talia permittunt, maximè autem, si de his participant, & injurias oppressorum non ulciscantur, quibus judicium

(7) N. 22.
23. 24. 25.

durissimum fiet, prout Deus expressè comminatur per Prophetas. (7) Neque juvant excusationes ductæ, vel ab ipsis potestate præditis, pro elatione majoris statûs, vel à comodo furandi, vel rapiendi sibi à consentientibus factâ copiâ; sive à neglectu rerum, vel ratione privatorum pro non necessaria, aut justâ compensatione, aut rei furtivæ occasionaliter emptæ, seu denique furti aut rapinæ factæ, aut admisæ, ut quis liberetur ære alieno; quibus à Parocho seu Concionatore remonstrandum, quòd insanissimè hominis sit plus velle debere Judici Deo per peccatum contra justitiam, quàm homini, cui Dei miserantis auxilio reddi potest in sæculo.

Quia verò præceptum, de quo agimus, continet prohibitionem vitii, aptissimè opponitur persuasio ad virtutem, nempe elargitionem eleemosynæ, quæ fit vel dando egenis de propriis, non modò superfluis, sed etiam parsimonia, & abstinentia partis, imò & proprio labore

bore etiam manuali (exemplô S. Pauli Apostoli) quæsitis , *quorum merces elargienti in æternum manet.* Sed & remittendo id, quod sibi debetur, fit eleemosyna Deo gratissima, & vel ex eo meritoria, quia illam offerrimus pro remissione peccatorum nostrorum eâ confidentia, quâ in Oratione Dominica dicimus: *Sicut & nos dimittimus debitoribus nostris.*

Octavum præceptum : *Non loquêris contra proximum tuum falsum testimonium,* habet æquè duo capita, (2) unum nempe *negativum*, in quantum afficit justitiam, & actus judiciales, alterum *affirmativum*, de dicenda veritate procedens ex charitate, utrôque autem prohibetur mendacium, quô maximè offenditur Deus, qui est ipsa *veritas*. Et primò quidem strictè inhibetur *falsum testimonium* in judicio, ubi testes non admittuntur, nisi jurati, & taliter, ut veritatem sive de bono, sive de malo dicentes *dent laudem Deo*, tanquam æternæ veritati, super factis sibi notis testi-

(2) Catech. Rom. p. 3. c. 9. N. 2. & seq.

V 3

fican-

ficando, prout ea in mente sua repererint; unde comittentes mendacium in iudicio: *quasi mendacem faciunt eum*, qui voluit in ore duorum, vel trium stare omne verbum, consequenter nihil attentari potest scelestius, quàm veritatem in publicis judiciis, non sine gravissimo propriæ salutis discrimine, & proximi damno fors postmodum irreparabili occultare, aut falsificare, & tales jure optimò non modò ignis æterni pœnam, sed etiam causam malè propter ipsos judicati in se recipiunt ac consequenter ad restitutionem vel maximè tenentur proximo, quem læserunt, (a) quò nomine non tantum veniunt propinqui, sed & alieni, imò & ipsi hostes. Et hæc Lex non iudicium tantummodò respicit in commutativis, sed etiam in distributivis, ita ut, neque per mendax testimonium liceat juvare amicos, aut quoscunque nobis adhærentes, vel charos, sed neque in ipsius Dei laudem in factis aliquid adstruere, quod veritati consentaneum non sit.

(a) N. 4.

fit. Sataget igitur Parochus Catechista, aut Concionator monere auditores de hoc præcepto remonstrando mala neecessariò in ipsos redundatura, si perjuri fuerint, cum & ipse Judex ante juramentum à testibus præstandum hoc facere debeat ad avertendum periculum perjurii.

Sed & eòdem juramentò, & obligatione veritatis dicendæ, faciendæ (quod est justitiæ opus, & administratio) & declarandæ tenentur Judices, judicii Assessores, qui ideò sunt, & dicuntur jurati, nec non Advccati, Procuratores, & Actores causarum, qui pari modo tenentur ad tuendam veritatem in judicio, partibus verò seu clientibus suis declarandum, in quo veritatis statu res ipsorum sint? nè vel semetipsos spe vanâ fallant, vel Judices inducant mendaciis ad committendas injustitias; hoc enim modò non solùm agitur contra præceptum, de quo nunc tractatur, sed etiam committuntur furta, quorum causa est mendacium,

vel non dictæ, vel occultatæ veritatis, & incurritur poena prædicta
 (b) Pf. 57. à Regio Propheta (b) *perdes omnes, qui loquuntur mendacium.*

Porro ipsa affirmativa de dicenda veritate vertitur in prohibitionem detractionis proximi vel vera, vel falsa ipsi mala adstruendo, aut augendo, quam detestabilem libidinem, & consuetudinem detrahendi Catechismus (c) *pestem* appellat testimoniò S. Scripturæ; & bene, quia hæc inficit animas non modò loquentium, sed & audientium; in hoc verò esse maximum excessum hæreticorum in Ecclesiam debachantium, & Legem æternæ veritatis perversis dogmatibus subvertere conantium; saltem per introductionem indifferentissimi contra debitam obedientiam, proh dolor! jam nimis experimur.

(c) N. 8.9. & 10. Veritatis occultatæ Rei sunt (d) assentatores, seu adulatores, qui tanquam inimicorum genus pessimum, superioribus, aut veritatem non dicunt, aut contra ipsam laudant

dant opera mala, & ut gratiam terrenam, ac fallacem captent, veritatem Dei adimunt, eique, quem adulando decipiunt, ruinam adferunt. Item, qui blandiuntur ægrotantibus de salute temporali, periculum, quod verum est, occultantes, & sic à Sacramentorum petitione, vel testamenti confectiōe abstrahunt, quos certè manet severa ultio cum mentientibus de Religione, nec non illos, qui famosis libellis plebem subvertunt detorquentes, fors etiam malè, & illicitè implicitis verbis S. Scripturæ verum sensum in verba malitiæ (e) & in partem suam cum hypocrisi ponunt. Eâdem verò affirmativâ seu secundâ præcepti parte jubemur veritatem dicere, & fateri superioribus, non in judiciô tantùm, sed etiam in privato, *hi enim potestates sunt ordinatæ à Deo, cujus nomine puniendi sunt, qui illis resistunt, & ideò timendi; non enim sine causa gladium gestant, Dei enim Ministri sunt,* (f) ait Apostolus: Veritas igitur in quacunque re, in quo-

(e) N. 12. & 13.

(f) Ad Roman. c. 13.

cunque locô dicenda ex præcepto ipsius veritatis ; strictè autem legitimo Magistratui in judicio , & contra se ipsum , & contra alios de his , quæ certò nota sunt , regulam ab eo sumendo , quod dicatur res præfente illo , cui omnia patent , & qui , cùm remittere possit peccata , non remittet mendacium , quo noviter offenditur per mendacem sequentem dictamina Diaboli patris mendaciorum.

Parochus igitur , seu Concionator (agitur enim de Senioribus) hæc maximè inculcabit illis , qui testes agere debent in judicio , Advocatis , qui pauperum causas in necessitate agere debent , etiam gratis , nec non petitoribus , aut accusatoribus , ut pro justitia testimonium detur , iram Divinam illis certissimè , qui mendaciis veritatem obfuscare præsumunt , impendere demonstrando , nec profuturas excusationes similibus , qui ejusmodi morbô insanabili laborant , à loquacitate , vel à credulitate , ebrietate , aut irâ , quæ ex se aliunde sunt peccami-

caminoſa, præter reſtitutionem famæ & rerum, quæ ut plurimum eſt difficilis.

Ad nonum, & decimum præceptum: *Non concupiſces uxorem, vel rem proximi* reducuntur ultima ſecundæ tabulæ.

(g) Et hæc quidem, quoad materiam continent, habentur in prioribus, ſuntque in illis, aut præſcripta, aut vetita circa actus humanos externos, ut autem daretur lex etiam quoad internos ab eo qui creavit animam hominis, vultque ſibi obediri in ſpiritu, cujus intima cognoscit; hinc æquè quid cavendum ſit, præſcripſit, & quàm juſtiſſimè; cùm actus principium ducat ab intentione, ſpiritu, ſeu anima, adeoque ab interno per concupiſcentiam, ſeu appetitionem rei; huic modus, regula, & continentia præfigi debuit, nè dilabatur ad actus peccaminofos in externo; unde docet nos S.

Paulus (b) *peccatum non cognovi, niſi per legem; nam concupiſcentiam nesciebam, niſi Lex diceret: Non concupiſces; quia verò*

(g) Catechif. Rom. parte 3.

(b) Ad Roman.

rò concupiscit *adversus Spiritum*, & in membris nostris sentimus quasi aliam legem, quæ inducit nos ad peccatum, mortificamur lege, quæ datur in spiritu, ut facta carnis, ejusque actus peccaminosos prioribus præceptis vetita cohibeamus, *spiritus enim est, qui vivificat; caro autem non prodest quidquam*, nisi, ut in peccatum inducat. Hac ratione jubemur vitare concupiscentiam illius, quod vetitum est, actu quasi præviô spiritûs, & lege præservativâ, nè ruamus in prohibitum, nam appetere ea, quæ peccaminosa non sunt, nobis non interdicitur, imò vel maximè laudabile, si contra carnem sint, secundùm illud monitum, *ut spiritu facta carnis mortificemus*. Prohibetur autem concupisci omne id, quod prohibetur fieri, sic vetatur concupiscentia alienæ uxoris, quia illius affectio est peccatum adulterii, in personali- bus item concupiscere mulierem liberam, transit in fornicationem, affectatio mortis proximi in occisionem, rei alienæ concupiscentia in furtum,

furtum , aut rapinam pro qualitate, aut mensura rei concupitæ, seu quod æquè, & ex se peccatum est, invidiæ subjacet, si modò illicitò desideretur alterius officium, hæreditas , vel bona , & hoc quidem ita , ut peccatum natum in spiritu, & concupiscentia , hâcque præceptò vetita consummatum postea generet mortem animæ spiritua-lem.

Quod desiderare occasionem peccati æquè illicitæ concupiscentiæ adscribendū sit, non est dubium, ⁽ⁱ⁾ ⁽ⁱ⁾ Eccles. de his enim dicit sapientia: *qui amat periculum, peribit in illo* ; sic in exemplis per Catechismū adductis periclitantur, qui delectantur lusibus inhonestis, frequentatione illecebrarum, quibus provocatur luxuria ; desiderium suscitandarum litium in caudicis, inopiæ in mercatoribus annonæ, infirmitatum in Medicis, & belli in militibus, quæ cum moderatione tamen (nè evadant inutilia, & ridicula) populo suo datâ occasione insinuari suadet S. Synodus per Catechismum tanquam verum manuale Pastorum. CA-

CAPUT VI.

De Oratione, ejusque necessitate, & utilitate.

(k) Cate-
chif. Rom.
part. 4. c.
1.

APtissimè, & perquam clarè erudimur per Catechismum, quantum opere Ecclesia unanimi sanctorum Patrum sensu orationem nobis necessariam, & utilissimā demonstrat, tanquam ab ipso Deo propriò etiam exemplò, institutam, & nobis præceptam (k) sumptā etiam hujus ad superiora continuatione ex S. Augustino dicente, *quod fides credit, spes, & charitas orat.* Et enim, postquam fidei donò, ac virtute Deus nos imbuat per baptismum, ut ipsum noscamus in spiritu; postquam charitatem in nobis perfecit per præcepta diligendi Creatorem nostrum, proximum propter se, spei etiam virtutem in nobis plantare voluit, quā conciperemus *fiduciam in expectatione eorum*, quibus egemus pro nostra conservatione; ut autem speremus cum effectu, orare nos non modò jussit, & monuit salutis Author
Chri-

Christus , sed etiam exemplô docuit in oratione usque pernoctans, non utique pro se , sed pro nobis; imò & formulam orandi ipse nobis præscripsit. Et hanc recognoscit Ecclesia in ipso sanctissimo sacrificio palàm declarans: *præceptis salutaribus moniti, & Divinâ institutione formati audemus dicere: Pater noster &c.*

SECTIO I.

De Oratione in genere, ejus utilitate, partibus, & modô.

Audemus igitur Deum orare, & vocare Patrem quia sic vocari ipse voluit, oramus, quia ipse jussit, confidimus, quia dare promisit, si oremus, prout nos docuit. Necessaria ergò est oratio nobis à Deo, & Ecclesia demandata, & quia per illam ea consequi possumus, quibus indigemus, utilis est multipliciter ⁽¹⁾ quia pro ⁽¹⁾ Cap. 2. primo per illam nempe Dominicam profiteamur patrem habere Dominum, nòsque ipsi filios facimus, &

& subditos, secundò fructum habemus uberrimum, cùm audiantur preces nostræ ab eo, qui omnia potest, & idat quà amantissimus Pater, dat autem illis, qui dignos se exhibent in petendo, dat affluenter, abundanter etiam ultra petita, dat in tempore opportuno, & secundùm summam cognitionem suam de profuturis, quod nobis magis utile; tertium verò fructum percipimus per exercitium, & augmentum virtutum, quod fit orando, maxime verò, quia est actus Fidei meritorius seu confidentia in eum, quem invocamus, petimus autem ab eo, qui, ut det nobis, vult, & debet rogari, rogando autem illius amorem provocamus utiliter, & nostram erga eum charitatem exercemus; porrò orando assiduè percipimus quartum fructum eò majori cum utilitate, quanto magis inopiam, & imbecillitatem nostram recognoscentes erga summum Benefactorem humiliamur, eique voluntates nostras subjicimus; quintum, & fors maxime pro-

proficuum ferentes ex eo, quod per orationem leniatur, & quodammodo retineatur ira ejus, qui, *cum iratus fuerit, misericordiae recordabitur, ad preces supplicum.*

Hæc igitur bene explicanda à Parocho, seu Catechista, ut capiant auditores orationis vim, & virtutem; ut autem sciant partes, & gradus orationis ^(m) remonstrandum orationem nasci ex spiritu ad Deum erecto; unde Sacerdos in Præfatione Missæ quasi præparativè monet, *ut sursum corda erigant*, quod ratione *prævocali* est quasi necessaria præparatio per elevationem cordis ad Deum, & de hoc agitur per Catechismum locò inferiori; Cæterùm, quia solò spiritu orari potest ad Deum, quæ hoc modò fit, dicitur oratio *mentalis*, quia in mente sistit; nobis autem res est de *vocali* à Deo, & Ecclesia præscripta.

Hujus partes, & modos innuit S. Paulus ⁽ⁿ⁾ ubi *obsecro* inquit, ^{(n) Ad Titum.} *primò omnium fieri obsecrationes, orationes, postulationes gratiarum actiones*

(e) Cap. 3. *nes omnibus hominibus.* (e) Patet quidem procedentem ex spe nostra orationem dividi in duo genera, nempe in *postulationem & gratiarum actionem*, primam, quâ petimus postulata, & desiderata, secundam, quâ gratos nos monstramus, & Deo benedicimus pro obtentis. Et his quidem aliæ species orationis adstrui possunt, prout Expositores plures insinuant: sed qui eam regulam non incongruè sequimur, quod *brevis oratio* dicatur *cælum penetrare*, breviter etiam tractabimus secundùm Catechesin ad praxim maximè accedentes, & ulteriora ascetis relinquentes.

Illud igitur tenentes, quòd *oratio sit pia mentis in Deum elevatio*, eòdem Catechismò duce proponimus examinandum, *quis orandus sit?* (p) & certè Deus, qui fecit nos, qui est Dominus Deus noster, qui præcepit, & docuit nos orare; nos autem, qui orare debemus, ipsùmque recognoscere, laudare, ipsique gratias agere, quid sumus, nisi *populus ejus, & oves pascuæ ejus?* quid peten-

petendum, aut pro quo orandum?
 ut in vitam æternam, quæ est ipsius
 Dei æterna fruitio, transferamur,
 & ibi cum Factore, ac Pastore no-
 stro jungamur: in hac mortali
 habeamus pascua sibi beneplacita,
 & nobis secundum ipsius volunta-
 tem paternam profutura; quoni-
 am autem multipliciter peccando
 ab eo recessimus, qui totô ævô no-
 biscum fuit, & erravimus corde,
hodie audientes vocem ejus, & cor-
de contritô ad eum revertentes,
 peccata nostra à clementia ipsius
 nobis condonari petimus pro nobis,
 æquè ac consortibus nostris, quos
 amare jubemur, deprecando. (9) *(9) Cap. 5.*
 Venientes igitur ad Deum sum-
 mum, magnum Dominum, exulta-
 mus de illius magnitudine, proci-
 dimus autem ante ipsum, *qui fecit*
nos, præoccupantes faciem ejus in con-
fessione nostrorum delictorum, speran-
tes ea nobis dimitti, atque ab eo,
cujus misericordiæ non est numerus
 bona pro salute animæ spirituali,
 tum æterna, tum temporalia ab
 ipso nobis reddenda, quâ spe freti
 X 2 jubi-

jubilamus *Deo salutari nostro* cum exultatione, hymnósque ejusdem honori decantamus. Quæ quidem ex Invitatorio Divini Officii sumpta, ac recitantibus Breviarium præprimis nota Sacerdotibus servire possunt pro sermonibus Catecheticis, quasi pro præmio, & explicatione orationis.

SECTIO II.

De Oratione Dominica, ejusque partibus.

Ipsa Dei invocatio quasi præmiatim liter meliùs, aut breviùs induci non potuit, quàm per ea, quæ nos docuit, Divina veritas. Eâ concedente *Pater* dicimus, & in hoc omnia dicimus de illo, qui omnia comprehendit, cùm sit incomprehensibilis. Nec multis, aut nunquam finiendis titulis compellamus eum verbô, quô vocari voluit, vel ex eo gratiam ipsius captantes. *Patrem nostrum* appellamus, qui talem se ipsum nobis elegit, nósque sibi fecit in filios. Coelos illi pro nostra intelligentia adstruimus, qui super

super nos est, cæterùm, ubicunque est, omnia continet; sic autem dici voluit de se, ut superiorem, Factorem, & Dominum esse caperemus, cujus propterea nomen Sanctum super omnia nostris laudibus, & linguæ sacrificio honoramus, dicendo: *Pater noster, qui es in cælis sanctificetur nomen tuum* quæ propriè jam est petitio ad Deum, imò prima, quâ velut ipsius filii id apprecamur, *ut glorificetur nomen illius*, à quo omnia sunt condita, & hoc quidem, ut fiat ab omni prorsus creatura, maximè autem rationali, (r) sectando gloriam Condito- (r)Cap. 10.
ris nostri ex innata nobis obligatione, & gratitudine, qui enim dulci *Patris* nomine se à nobis invocari permisit, cur à nobis non exigit illis Prophetæ verbis: *si Pater sum, ubi est honor meus?* debemus autem hoc petere nomine, & pro omni creatura rationabili, utpote, cùm omni homini Deus se Patrem communem fecerit, ab omnibus hoc titulo colatur, & conglorificetur, quô pactô oramus etiam pro con-

X 3

ver-

versione infidelium, & hæreticorum
 tanquam proximorum nostrorum.
 Urgere hîc convenit Parochum,
 seu Catechistam, ut, qui ore hono-
 rant Deum, *factis non negent*, aut de-
 spiciant, quod ipsi sum̃operè displi-
 cere debere est extra dubium. Jam
 verò ad petitiones hominis pro se
 convertitur oratio, éstque in ordi-
 ne secunda, nempe: *adveniat re-*
gnum tuum (s) quæ itidem proce-
 dit ex mente Dei nostrum aman-
 tissimi, & benignissimi.

(s) Cap. II.

(t) Math.
6. 33.

Largitoris mandatô per illa ver-
 ba: *quærite inquit, primùm regnum*
Dei, & justitiam ejus. (t) Quærite
 primùm, id est præ omnibus regnum
 Dei, ad quod estis quidem desti-
 nati, quod vobis est promissum, sed
quærite factis vestris, factis justitiæ
 secundum manuductionem præce-
 ptorum Divinorum, hæc tenendo, &
 sequendo, *quærite* regnum Dei tan-
 quam exules patriam suam, & *lu-*
terna pedibus vestris sit verbum Do-
mini; ita quærite, ut nihil præter
 hoc intendatis, nisi semitas justitiæ,
 quæ eò ducunt, neque enim
 aliud

aliud quidpiam , ut sunt terrena omnia, tanto thesauro vel per umbram comparabile ; quamquam & ista, si & quatenus nobis ad principale assequendum necessaria, aut opportuna fuerint, ultrò adijciuntur vobis ; scit enim Pater vester, quia his omnibus indigetis , & nunquid, qui etiam irrationabilia curat, rationabilia curare desinet ? (u) quibus modis Evangelicus Præco providentiam Divinam satis demonstrabit , si erga malos , multò magis erga bonos, ac bene secundum verbum Dei petentes , ultrò propitiam.

(u) Eodem loco Math. 6. & S. August. in Homilia.

Quod autem Regnum Dei præ cæteris ex ipsius mandato querendum sit, ex eo etiam inducitur, quòd sit summa merces ab illo nobis præstanda, non autem aliâ conditione, quàm illâ : *si vis ad vitam ingredi, serva mandata.* (x) Obligamus nos igitur ad hæc tantò magis, quia scimus ipsò Dominò Authore, non omnem, qui dicit, Domine Domine, intraturum in regnum celorum, sed qui facit voluntatem

X 4

ejus,

(x) Math. 19.

(y) Cap. 12

ejus, qui misit me, Patris (y) dicit Divina Sapiencia.

(z) Gen. 8.
21.

Unde & obsequendo in tertia petitione dicimus : *Fiat voluntas tua*, non nostra, cum enim *cogitatio humani cordis in malum prona sit ab adolescentia sua (z)* illam sequi debemus, & præponimus, quæ secundum Deum, & Auctorem nostrum Christum est, *qui est via, & veritas, & vita*, ex se ipso autem nos dicere docuit, *non mea, sed tua voluntas fiat*, in ordine ad vitam æternam, quam optamus Divinò auxilio nitentes, tum temporalem, quatenus hæc à nobis ordinanda ad æternam, sub qua comprehendimus bona temporalia, in quibus nostram conformamus Divinæ voluntati eò modò, quò per Angelos jam glorificatos in cœlis adimpletur; unde & comparative subjungimus : *sicut in cœlo, & in terra*, & in hac devovemus promptitudinem obedientiæ nostræ filialis, ac sinceræ in toto mundo fieri optantes, quod ipsi spondemus. In hac autem petitionis parte continetur

tur etiam nostra gratiarum actio (a) (a) N. 22.
ex eo, quia recognoscimus voluntatem Dei esse *beneplacitam* & *perfectam* ducentem nos ad bona, quæ ipse fecit, & paravit nobis. Est denique in hac petitione remissio animi nostri in voluntatem Divinam, in qua tranquillitatem nostram fundamus.

Post animæ solatium in petitione quarta: *Panem nostrum quotidianum da nobis hodie* (b) postulamus subsidia corporalia, poscimus non quidem defutura, sed peti iusta, flagitamus adjumenta temporalia, ut pervenire possimus ad æterna; supplicamus pro quotidianis, quia orare debemus quotidie, ac continuò, nè nobis deficient, quibus nullò non tempore indigemus. (b) Cap. 13

Hæc autem important non superflua, nisi, ut succurrere possimus proximo, & in via nostra laboranti; sed profutura, & necessaria, unde tritum illud Salomonis: *Mendicitatem, & divitias nè dederis mihi; tribue tantum victui meo*

(c) Prov.
30. 8.

(d) Psalm.
127.

(e) N. 12.

(f) S. Greg.
de jejunio.

necessaria. (c) At, qui ex se non solum, unde vivant, haberent, sed & abundanter, non ideò credant gratis orari Deum, ut det nobis panem nostrum, qui noster est, aut esse creditur, sed sciant omnia esse Dei, & non ab alio, quàm ab ipso data, qui etiam auferre potest pro lubitu tanquam sua; neque sibi blandiatur de partu laborum suorum in dicto Regii Prophetæ: (d) Labores manuum tuarum quia manducabis, beatus es, & bene tibi erit (e) nisi enim Deus laboribus ipsis benedixerit, nec illi fructum proferrent, nec conservabuntur, aut manebunt in crastinum, consequenter & postulatio panis quotidiani aliud non innuit, nisi, quòd moderatè utendum sit cibò necessariò, ut vivere possimus, non, ut quotidie epulemur, sed petamus necessaria pro nobis parsimoniâ honestâ usuri ultrò, & abundanter adjecta distributuri egentibus, sed frugali hospitalitate, eaque non affectatâ; nam benefacere retributuris avaritia vitium est. (f)

Quin-

Quintam petitionem ex eo formamus: *Et dimitte nobis debita nostra*, postulationem hanc ducentes ab ipso exemplo, quod pro nobis passus sit Christus Dominus, & Magister, qui enim vidimus eum ideò mortem ultrò subiisse, ut pretiosò sanguine suò lavaret nos à peccato originali, quod aliter à nobis tolli non poterat, cò amoris; verè summi exemplò animati, & januam cæli, ac gratiæ nobis aperiri videntes in eam fiduciam non immeritò extollimur, ut audeamus veniam peccatorum, à nobis ipsis commissorum petere, sub nomine debitorum, non talium, quæ ipse pro nobis exsolvit (ad illud enim incapaces sumus, cùm ille satisfecerit pro eo, cujus quidem non erat debitor, dicens per Prophetam: *Quæ non rapui, tunc exsolvebam* (g) Sed solvit, quod solvere non potuimus nos, solvendi autem modum dedit, quæ contraximus nos, per infinita merita passionis suæ. Hæc igitur sunt debita nostra, peccata nimirum, per quæ ipsi debi-

tores

(g) Psalm.
68. 5.

tores sumus, unde & ab ipso remissionem petimus. Quia autem Christum sequimur Mediatorem nostrum, illius etiam exemplum nos imitari oportet in remittendo aliis, utpote debitoribus nostris, seu potius illis, qui ex Dei permissione nos offenderunt, & si Redemptor noster in actu pro nobis satisfaciendi, scilicet in cruce, non modò dimisit noxam crucifigentibus se, sed etiam pro illis oravit Patrem, pro illis æquè passus; sic, & multò magis nobis insinuavit, imò & mandavit, ut dimittamus illis, qui offenderunt nos, sùntque per hoc debitores nostri. Sed, ut mittantur complura argumenta etiam à Catechismo adducta pro persuadenda hac remissione per Parochos, nónne hoc sufficit, quod sit mandatum Dei Redemptoris nostri? & nónne, qui nos offendunt, ipsi sunt Dei instrumenta ad tentandum nos? patientiam, & obedientiam nostram? hanc igitur remissionem si demonstramus in affectu promptam, dicentes bonò corde: *sicut*
 &

(b) S. Joan.
 Apost. in
 Epist.

& nos dimittimus debitoribus nostris, quô, veluti reciproco, nostrorum peccatorum relaxationem obtinere confidimus, & à clementissimo Patre misericordiam, & gratiam consequemur.

Nè autem in hac periculosa via, quâ imbecillitate pleni ad coelestem patriam tendimus, succumbere debeamus, in sexta petitione oramus: *Et nè nos inducas in tentationem, (i)* scientes ipsum Divinum Magistrum nostrum fuisse à Dæmonio tentatum, ac propterea nos monuisse: *Orate, ut non intretis in tentationem; (k)* ipsi enim, cum sit nota fragilitas nostra, vult invocari pro adiutorio, nec fidere nobis metipsis, quibus exemplum insubstantis fiduciæ, & imbecillitatis dedit in Petro Apostolo contra propria verba ipsius: *in æternum non te negabo prævaricante.* At, quia in mortali hac vitâ tentationibus expositi sumus, inprimis quoad internas cum Apostolo Paulo obsecramus Deum, nè nos tentari sinat supra id, quod possumus, fed

(i) Cap. 15.

(k) Math. 26.

sed faciat etiam cum tentatione proventum, & in ipso, quòd *confingat timore suo carnes nostras*, gratiâ suâ contra passiones nos adjuvet; circa tentationes autem externas tam Dæmonum, quàm malorum hominum quàm maximè ad Dei auxilium recurrimus, cùm sciamus ipsomet Authore hoc tam esse necessarium, prout fuit ipsi Dei Filio in humanis, dum tentaretur. Certum enim est, innumeras nocendi artes à Dæmone humani generis infensissimo hoste in nos intentari, quas nos nec plenè novimus, nec nôsse valemus per imbecillitatem, & imperitiam nostram; unde ad defensionem nostram Divini brachii assistentiam imploramus, ipsò duce, qui ad se confugientibus promisit: *Eruam te & honorificabis me.* Porro victoriam contra malignos spiritus consecuti per Dominum nostrum, hanc illi debemus habere in acceptis, quæ à Parochis, & Catechistis bene explicari cupit, & suadet idem Catechismus. (1)

(1) N. 10.

Petitiones Orationis Dominicæ
con-

concludimus septimâ , per ea : *Sed libera nos à malo* , & est quidem relativa ad priorem , in quantum per illam Dei auxiliô evitare cupimus mala spiritûs, concupiscentiam videlicet, & alia ejusmodi, sed & in hac ultima petimus liberari à malis , quæ aut opere, aut re ipsa mala sunt per propriam nostram artem, industriam, aut remediorum usum non avertenda, aut curanda, sed solô Dei auxiliô vel tollenda, vel saltem minuenda, prout ipsi bene visum fuerit ; nostræ enim infirmæ cognitioni multa videntur mala, quæ fors talia non sunt, cùm in correctionem , & bonum nostrum sint ab illo emissa , & pro paterna ejusdem de nobis cura tollenda , si in voluntatem ipsius humiliter remissa Patrem nostrum debitè fuerimus deprecati. In hunc finem adest nobis ipsa Ecclesia communibus precibus , prout enim nos in Oratione Dominicâ oravimus in plurali, id est, pro communitate, sic illa in cômunionem sacrificii Divini per Sacerdotem orat pro nobis per illud:

traditur ipsis primæ ætatis juvenibus salutatio Angelica, quâ quidem laus datur Deo per Deiparam, in qua illius opera enunciantur. Et de hac quidem diximus in prima parte, hîc autem repetere juvat, quod attinet originem, & modum illius, quæ post Dominicam primas tenet in Orationibus, atque illi persæpe, & meritò subjungitur. Quoad originem notum est, atque ab Ecclesia Catholica firmatum ex mandato Dei processisse Salutationem ab Angelo factam, *missus est enim Angelus Gabriel à Deo, (n).* cujus testimonium nobis facit Evangelium, id est: Verbum Dei. Prima igitur pars, nempe: *Ave Maria gratia plena, Dominus tecum* Verbum Dei est per Angelum transmissum, secunda: *Benedicta tu in mulieribus, & benedictus fructus ventris tui*, per idem Evangelium Lucæ relatum, item verbô Dei instauratum, & prolatum quidem ab Elisabeth, processit à Deo per Prophetam, & agit de Deo incarnato. In tertia parte habetur applausus Ecclesiæ, & enun-

(n) Lucæ I.

ciatio , quod sancta Maria sit Mater Dei secundum Concilia , maxime Ephesinum. Hac igitur auctoritate , & derivatione utetur Catechista ad inducendum , & collaudandum cultum Hyperdulie erga Beatissimam Virginem , nullis unquam præconiis sat celebrandam.

SECTIO IV.

De aliis Orationibus in Ecclesia fieri solitis.

INter Orationes meritò etiam adnumeratur Symbolum Apostolorum ; habet enim in se principia Fidei , quæ sunt essentia Orationis , Mysteria Divina , & confessionem eorum , quæ demandavit nobis Deus & Legislator noster per Spiritum Sanctum Apostolis infusum ; unde in hoc exercemus actus Spei , & Charitatis in Communione , quapropter est popularis , canitur in Ecclesia à Choro , dicitur à quolibet in privato relativè ad ipsam Ecclesiam cum voto *Amen* in fine , ut fiat voluntas Dei , & *Pax sit hominibus bonæ voluntatis.* Hæc verò Ora-

Oratio, ut jam supra, suo loco dictum, traditur pueris etiam mox in ipsa infantia, ut radicetur: exercetur in Ecclesia per Catechistas, oratur in Choro per Clericos, & Sacerdotes, & in ipsa Missa, nec non initio horarum Canoniarum, quasi professio Fidei, & vehiculum aliarum Orationum.

Porro orationes siue sint in Missa, siue in Officio, seu horis Canonicis omnes, & singulae sunt, vel debent esse praescriptae ab Ecclesia, à cujus ordinatione imò proficiuntur, & sic orandum cum Ecclesia, quod oratur in Ecclesia, (o) quia quantumvis prudentes & callidi nobis videamur, (p) nihil tamen orare debemus in Ecclesia, quod nobis non proponitur ab Ecclesia, quæ orat pro, & cum orantibus per sponsum illius, qui est Christus, in quo omnis oratio incipit, & finitur. Ac propterea, quando quid allegatur dictum in orationibus publicis, annotatur per verba: *S. Ecclesia* loco tali: unde re-

(o) Conc. Nicænum Can. 20.
Con. Carthag. Can. 3. cap. 22.
Conc. Mil. leuit. c. 12.

(p) S. Hieronym. ad Lætam,

(q) S. Augustini de
Oratione.

gula : (q) *Non bene orat, nisi, cum quo orat Ecclesia.*

Aliæ orationes, quæ dicuntur privatim; in, & extra Ecclesiam, sed saltem secundum Ecclesiam (proût supponitur) sive illæ scriptæ sint, sive impressæ, sive etiam mente tantum conceptæ, ut jaculatoriæ, contemplativæ, & similes, ferè reducuntur ad *mentales*; debent autem esse saltem secundum sensum, & præcepta Ecclesiæ, quæ quoad similia, in foro poenitentiae exprimenda, judicat etiam de internis, quò non ineptè trahitur textus; (r) *quid prodest strepitus labiorum, si mutum est cor?* Et hìc quidem non inutiliter annotari potest de dubiis, & scrupulis orationem, vel præcedentibus, vel concomitantibus, vel subsequen-
tibus; primum circa intentionem, cui obviatur per remissionem propriæ voluntatis in Divinam, proût docet Oratio Dominica, & alia ante Horas Canonicas - *Domine in unione illius Divinæ intentionis, &c.* & hoc quoad se ipsum; si oretur pro aliis, utilis

(r) S. Augustini de
Oratione.

utilis est hæc clausula : *pro quibus scis, & vis me orare.* Contra secundum, seu distractiones servit recollectio pro rectificatione agendorum, vel dicendorum : contra scrupulos subsequentes Orationem relatio intentionis, à quo actus, & oratio regulantur ; (s) hinc de illa bene directâ non adeò dubitandum, nec inhærendum scrupulis ; erga Deum autem ita agendum, ut semper superior recognoscatur ipsius misericordia, & bonitas imbecillitati nostræ, continuâ confessione illi obtinendæ, sed hæc solum circa scrupulos in Oratione.

(s) S. August. sparsim in foliis loquitis.

CAPUT VII.

De scandalis, eorumque Remediis.

BONUM videtur hîc agere etiam de scandalis, quorum tanta abominatio ostenditur ex Evangelio, ut ipse Salvator Dominus, & Magister noster pronunciet : *vae à scandalis, & mundo, & illi, per quem scandalum venit ; sed quia subdit necesse esse, ut veniant scandala,*

dala, illud consequenter à Recto-
ribus non intermitti, ut, quo me-
lius, ac justè fieri poterit, modò
tollantur scandala & eorum occa-
sio, orientia dissipentur, orta verò
supprimantur.

Et quidem secundùm Morali-
stas sumendo *scandalum*, quod est
factum inordinatum præbens cau-
sa ruinæ spiritualis proximo; aliud
est *datum*, aliud *acceptum*, quod pro-
bè scimus; cæterùm & novimus
scandalum provenire vitiò dantium
ab inductione malitiosa proximi,
quod peccatum duplicat in sui per-
niciem; vitiò malitiosè accipien-
tium autem oriri etiam ab ipsa ve-
ritate; unde & dicitur Pharisai-
cum, secundùm id, quod malè intel-
lecta veritas à malitiosis in vitium
vertitur; quò modò factum illud,
quod ab ipso Salvatore prædictum
fuit in prodromo suæ Passionis,
*omnes vos in me scandalum patiemini
nocte istâ*, & quò explicando hunc
textum declarat Apostolus: *Nos
autem prædicamus JESUM Christum
Crucifixum, Hebræis quidem scanda-
lum,*

lum, gentibus autem stultitiam (u) & istud quidem acceptum malitiosè; aliud autem acceptum materialiter à re non bene intellectâ, quale esse potest ex factô de se indifferenti, sed ad malum proximi intentô, ut hîc malè intelligat, & erit peccaminosum in agente etiam ratione accipientis, in quo peccatum duplicabitur ratione malitiæ; si verò factum indifferens absque facientis malitia, seu præter intentionem illius malum operatum fuerit, hoc tanquam *acceptum* in eo hæret, usque dum tollatur beneficâ manu pastoris sui, cùm sit tanquam scabies ovibus sanè innocentibus inhærens. Ut ergò hæc uberius explicentur, videndum est in exemplo, & quomodo impediri possit, aut tolli? item, quæ sint remedia propria? quæ licita? quæ adhibenda? & quæ omittenda? In primis certum est scandala omninò fugienda, eaque, quæ sinè culpa vitari possunt, vitanda; (x) unde tantò magis incumbit Ecclesiæ Pastoribus: *Immaculatos se custodire ab hoc*

(u) S. Paul.
1. Cor. c.
23.

(x) S. Gregorius lib.
4. ep. 59.

(y) Ad
Eph. 5.

saeculo, ut is, qui proximus nobis est, malum à nobis non videat, nè tanquam igne proximo uratur, aut scandalizetur in nobis; sint igitur Pastores, tanquam super candelabrum positi, nescientes malum, fornicatio autem (y) & omnis immunditia, aut avaritia nec nominetur in vobis, sicut decet sanctos; aut turpitudine, aut stultiloquium, aut scurrilitas, quæ ad rem non pertinet; hæc est enim idolorum servitus secundum eundem Apostolum, & quid pejus in Christiano Pastore, quàm hanc introducere in gregem suum? Nullum igitur scandalum datum supponere volumus in Parochis, vel Curatis aut aliàs animarum curæ expositis, unde in illos cadere possit illud vae ipsius Domini cōminatione terribile, pueret enim sanum, & zelantem superiorem de eo, vel cogitare; aut credere inter Catholicos tales, quos reprehendit Propheta inter Pastores Israël, qui pascebant semetipsos; sed neque hoc satis, monet enim; ut suprà, Salvator per illa verba:

verba : *Vae illi, per quem scandalum venit*, innuendo, quòd etiam quæcunque occasio scandali fugienda sit, quod certè etiam suprà illatum, hìc repetere non intermittimus. Si enim scandalizati sunt Judæi in Christo miracula operante, eò, quòd viderint curantem in sabbato; si scandalizati sunt in eodem Magistro suo discipuli eò, quod condemnatum viderint ad mortem, eamque summè ignominiosam, percussò taliter Pastore cum dispersione ovium, quò modò non scandalizabuntur oves gregis, si viderint Pastorem suum, vel Sacerdotes sibi præpositos non facientes ea, quæ ædificant, sed potius, quæ destruunt, aut, si talia non sint, videri tamen talia possint populis suis? ut, si fortè hospitalitas, in se laudabilis videatur occasio crapularum? si frequentatio mulierum ob causas etiam permissas suspicionem generet? vel petitio justè exigendorum in opinionem extorsionum, aut stricta Oeconomia in speciem avaritiæ degenerare visa sit? tunc

(z) Si super
quosdam
de statu
Monach.

(a) C. Deus
11. de vita
& hone-
state Cle-
ricorum.

(b) C. 1.
Dist. 51.

(c) C. Cum
ex injun-
cto de no-
vi operis
nuntiatio-
ne.

certè intrat Regula Job scandalum
ea quandoque omittenda, quæ
pro rigore juris sunt statuta, (z)
& tunc certè recedendum à jure
saltem ad tempus; (a) hoc verò no-
tandum quoad Clericos neoadmis-
sos; (b) ex quo advertendum pro
scandalo evitando interdum detra-
hi veritati, (c) & intermittenda
ea, quæ sine scandalo fieri non pos-
sunt; non tamen, quæ ad suppri-
mendam veritatem intentantur,
cum peccato admittenda.

Et hìc videnda est distinctio in-
ter scandala *data*, & *accepta* ut co-
gnoscat remedium ratio, ete-
nim, quod animarum scandalis, &
periculis obviare debeant Sacerdo-
tes, habemus à SS. Canonibus, (d)
signanter autem, suppositò, quod
scandalum datum non sit ex vitio,
aut culpa Sacerdotum, sed solùm,
ut suprà, proveniat vel ex veritate,
vel ex circumstantiis malè à popu-
lo intellectis *acceptum*, & tolli de-
bebit industriâ Parochi, seu Con-
cionatoris. Exemplum, & modum
suppeditavit ipse Christus Domi-
nus,

(d) C. 1. de
Sepulturis
n 6.

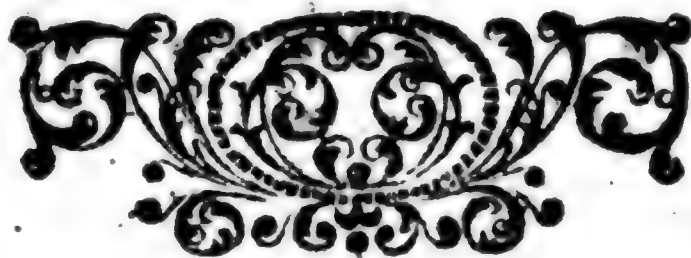
nus, qui discipulis morte suâ scandalizandis prædixit resurrectionem suam, illósque constituit in montem Galileæ, quò se præcessurum dixit promittens, quod se ibi essent visuri (e) *quò abeuntes ibi eum viderunt, & adoraverunt, quidam* (e) Math. *autem dubitaverunt.* JESUS autem volens omnem dubitationem, & scandalum à veritate acceptum tollere, locutus est eis dicens: *Data est mihi omnis potestas in cælo, & in terra.* Sicut igitur in monte æterna veritas manifestata est, & per hoc scandala sustulit; sic Parochus, qui Christum repræsentat, nullibi, ac nullò modò faciliùs scandala dissipare poterit, quàm in monte pulpiti, seu in Ecclesia sua manifestando, & explicando verba veritatis à Deo, vel Ecclesia prodeuntis; in praxi autem omnium, vel noviter introducendorum rationem, tollendorum, vel abrogandorum abusum demonstrando, ut, qui consuetudinibus suis inveterati sunt, illi veritate cognita defuescant, & regularia sine scan-

scandalo, aut dubitatione admit-
tant. Per hæc præcludetur via
scandalis, & dubiis, vel maximè
in eo, quod legem jam scientes, &
intelligentes illicitum esse operari
in dubio pratico noverint etiam
se peccare, si inforduerint modo

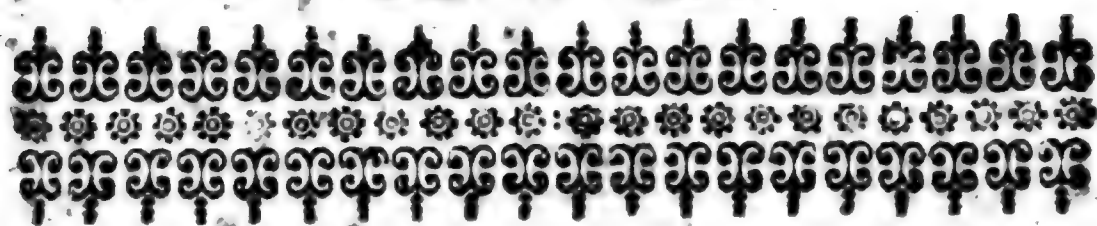
(/)Joan. 7. Phariseorum, quibus dictum: (f) *Si
veritatem dico vobis, cur non credi-
tis?* Tolluntur etiam scandala in-
terpretatione eorum in melius, *qua
ignoranter peccavimus* intelligentes
tanto uberiori fructu, si emenden-
tur in facto opiniones errantium.
Et in hoc finimus monentes, ut
quia oportet esse scandala, illa pa-
riter tolli debere per Parochos, sit-
que opus Divinæ voluntatis,
quod Deus dabit,

Amen.

Finis Secundæ Partis.

PARS

PARS TERTIA.

DE

*Parocho Sacramentorum
administratore.*

C A P U T I.

DE

Sacramentis in genere.

Parocho Sacramentorum
Administratorem , seu ,
(quod græcè sonat) Di-
tributorem instructuri ,
aut certè ei , vel illis , qui ad curam
admittendi sunt , manuductionem
practicam præstituri pro Regula su-
mimus Rituale , quod ex Apostoli-
câ Traditione in Ecclesia Catholica
institutum , Pauli V. Summi Ponti-
ficis jussu post sacrosanctam Triden-
tinam Synodum , ejusque Decreta
ad nos pervenit , eosque ritus , qui
nobis exactè observandi sunt , ita
sciri , & exerceri præcipit , ut illos præ-

(a) Conc.
Trid. Sess.
7. Can. 13.

prætergredi, aut omitti nullatenus liceat, prout in sequentibus expresse statuit: (a) *Si quis dixerit receptos, & approbatos Ecclesiæ Catholicæ ritus in Sacramentorum administratione adhiberi consuetos, aut contemni, aut sine peccato à Ministris pro libito omitti, aut in novos alios per quemcunque Pastorem mutari posse, anathema sit.* Ut igitur sancta sanctè tractentur, præprimis studebit Sacerdos, ut & ipse Sanctus sit mente, & corpore, nè suâ ipsius pollutione vituperetur Ministerium ipsius, utcunque pollui non possint Sacramenta; studeat perpetuò integram, sobriam, piàmque vitam agere, nè coinquinetur; quod si ex humanâ fragilitate eum peccasse contigerit, non prius administrationi Sacramentorum se ingerat, quàm veræ pœnitentiæ lacrymis sordes laverit, sciens se aliter mortis reatum incurrere; sed neque in - aut post administrationem Sacramentorum ipsas peccatorum sordes reassumat, aut faciendo, aut petendo illicita, sive hæc sint per exercitium, aut invola-

volationem alienæ jurisdictionis, five per lucrum ex hoc captandum, aut affectandum, nisi, in quantum lege ab Ordinario scripta, aut expressâ facultate permittatur. Sit autem semper, & quodocunque promptus, impiger, sobrius, & paratus, quales vult Christus esse Ministros suos vigilantiam maximè requirens in Pastoribus per ea S. Petri verba: *Sobrii estote, & vigilate.*

At, quia notum intentioni Ministri fere primas tribui in requisitis Sacramentorum, quæ omnibus, & singulis communis præ omnibus actum dirigit, scire oportet, & intelligere, quæ agenda, ut his intellectis procedere possit ad intentionem ea exercendi; ideo *lucerna pedibus* euntium ad administrationem eorundem Sacramentorum esse debet *Verbum Domini*, id est: intelligentia agendorum, tanquam directio intentionis, à qua regula actuum dependet, prout pluribus Conc. Trid., anathematizando contradictores. (b) Unde de singulis Sacramentis, æquè ac Sacramentalibus

(b) Canones Conc. Trid. de sacram in genere Sess. 7,

(c) Duran-
di.(d) Rituale
Romanum
in præmio

libus tractare hîc proponimus se-
cundùm rationale Divinorum (c)
suas æquè Origines indigitando ;
præcipuè autem sequendo Rituale
Romanum, (d) cui se conformare
debent suô modô omnia Ritualia
Dioecesana à Sacramentorum Ad-
ministratores habenda, & certè
Viennense optimè, ac perquam ac-
curratè ex eo depromptum est.

CAPUT II.

*De Sacramento Baptismi
ritè administrando.*(e) Duran-
dus lib. 6.
cap. 82. de
Bapt.

Baptismi nomen à græco sum-
ptum, & lotionem, vel ablu-
tionem significans (e) jam ex se in-
nuit, quod hæc nempe ablutio, fie-
ri debeat super subiecto maculato,
ut mundetur ; quia autem à Chri-
sto institutum, & demandatum est
Baptisma, ut ex eo renascatur ho-
mo in spiritu, pro signo ordinata
est lotio corporis, ut secundùm S.
Augustinum *aqua corpus tangat, &
mentem abluat*, per quod qualifica-
tur Sacramentum ; Institutio, ut
dictum, & exemplum æquè ab ipso
Chri-

Christo Domino nobis datum est, eò, quod ipse baptizari voluerit, in cuius nomine, & secundum illius præceptum baptizari convenit hominem in corpore, ut renascatur in spiritu. Baptizari voluit ab homine, ut demonstraret *Ministrum* Baptismi esse hominem, qui dein eundem Baptismum quoad gratiæ infusionem à Deo proveniente ipse homini ministret, &, licet is fors malus sit, aut peccator, Baptismum tamen non coinquinat, dummodò faciat intendens exercere, quod præcepit Christus: *Hic enim est, qui baptizat in spiritu.* Baptizari ipse voluit in aqua (f) elemento communi, atque ad lavandum corpus destinata, ut nobis denotaret *materiam*, quâ Ipse in se usus est, cuius spiritus in ipsa mundi creatione ferebatur super aquas, carnem tamen nobiscum communem sua ordinatione fortitus, quamvis baptizari non indigeret, utpote mundissimus, exemplificare tamen voluit in signum, quod fieret in carne nostrâ peccati originalis labe imbuta;

Z

(f) S. Augustin. Homilia in Joan. Tract. 6.

buta; ut verò dīclaret *formam*, postquam in Cruce nos lavit sanguine, & aqua ex latere ejus profluente, redemptionem peccatorum faciēns, jam clarificatō corpore præscripfit Ecclesiæ suæ formulam, ut nempe baptizarentur credentes: *In nomine Patris, & Filii, & Spiritūs Sancti.*

(g) Matth.
28.

(g) His insistentis Ecclesiæ, cui Sacramentorum Ordinatio ab ipso Domino, Magistro, & Institutore demandata est, in primis pro Baptismo solemni statuit tempora, quibus conferri deberet, nimirum Sabbatum S. seu Paschale, quō Baptismus est institutus, nec non Sabbatum ante festa Pentecostalia in honorem S. Spiritūs, qui super Christo ad Baptismum accedente à Joanne visus est; S. Rituale Romanum præscripfit præparationem Sacramentalium, nempe consecrationem Chrysmatis à nomine Christi sumpti, nec non Olei, & confectionem fontis Baptismalis, seu Baptisterii, & hæc quidem in primitiva Ecclesiā ita observata sunt de præcepto, ut *Catechumeni*, id est baptizari peten-

tentes, postquam exorzizati, Fide imbuti, bene examinati, ac probati essent, ad Ecclesiam primò admitterentur, tanquam *accedentes in spiritu*; deinde verò iterum interrogati de Fide, ac desiderio suo baptizarentur. Quia igitur Ecclesia Catholica in Baptismo solemni hæc omnia exactè servari debere mandavit, etiamsi lapsu temporis remisisse videatur, indulgendo quoad tempora conferendi, seu respectivè suscipiendi Baptismatis, & exercitii Cathecumenorum, & permittendo, ut etiam recens nati baptizari possint; non tamen ideo, quæ in Rituali circa exorcismos, examen Cathecumeni, ejus admissionem, & interrogationes præscripta sunt, ullatenus omitti voluit, aut permisit, sed ad amissum, prout jacent, & præscripta sunt, exerceri mandavit sub poenis spiritualibus per spernentes non solum incurrendis, (b) sed etiam novis ab Ordinario infligendis, & hoc ex ea ratione, quòd, quamvis videantur cæremonialia, quæ aguntur, pertinent tamen ad

(b) Concil.
Trid. Sess.
7. Can. 13.

integritatem, & denique sunt præscripta ab Ecclesia, cujus mandatum spernitur per voluntariam omissionem. Porro supradicta, & in Rituali ante ordinem Baptismi latius deducta, nec non singulis Rubricis explicata circa materiam, formam, & Ministrum in Baptismo solemni, & auctororum, item de baptizandis parvulis, de Patrinis, de tempore, & loco administrandi Baptismum, ac tandem de sacris Oleis, aliisque requisitis rediguntur ad Baptismi solemnem administrationem; sunt tamen identidem recolenda, & relegendæ à Parochis, seu aliis curam animarum exercentibus, vix enim fiet aliqua, etiam brevis inspectio in Rituale, in tales Rubricas, aut regulas, quin ex ea resolvi possit dubium de facili incidens, aut saltem solidari legens in distinctionibus de casu ad casum applicandis.

Nec tamen omitti debet distinctio inter Baptismum solemnem, & Baptismum necessarium; ex hoc enim ducuntur quàm maximè illæ differentiæ, quæ actus, & consecutive

tivè quæstiones determinant. Notum est, quòd *Deus velit omnes salvos fieri* ; unde nemini in quocunque tempore januam Sacramentorum claudit, Ecclesia etiam cuicunque non immerenti benefica, pro omnibus intercedit. Potest igitur baptizari quiscunque, dummodò homo sit, ex humano semine, & modò humanò natus, aut saltem in lucem editus partu, vel ventris materni incisione, modò vivus sit, detque signa vitæ actualis; baptizari à quocunque, præferendo Parochum, aut Curatum Sacerdoti simplici præfenti, Sacerdotem Clerico, hunc Laico, virum foeminæ, nisi, ubi istæ ob verecundiam loci, aut enitentis, ac peritiam præferendæ, prout jam de hoc in secunda parte aliquid innuimus; estque materia *aqua simplex*, & pura, in necessitate autem ex nive, aut glacie liquefacta; forma: *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti*; intentio faciendi id, quod facere intendit Ecclesia Catholica, ut baptizetur infans, etiamsi pater non sit ex illius

gremio , vel per quodcunque delictum exclusus. Plura , & reliqua de his tum ipsum præmium de administratione Baptismi , tum passim Moralitæ.

Ex his inquam vel per se præscriptis, vel sibi oppositis nasci possunt complures quæstiones ; & quidem primò circa *materiam* illa : an verè sit eadem, quæ adhibetur in Baptismo simplici cum alia , quâ utitur Ecclesia in solemni ? cui facilè respondetur esse eandem quoad essentiam principaliter, quamvis pro solemni aliter præparatam , nempe exorcismis, immersione Cerei, infusione S. Olei , & Chrysmatis secundùm ea, quæ præscribuntur in benedictione fontis baptismalis, & dici aquam ab illius principalitate, sicut aqua dicuntur maria, flumina, & fontes, in quæ, quamvis influant accidentaliter terra , metalla , sputa , imò & sordes , aqua tamen semper manet elementum aptum ad ablutioem, quæ per Baptismum intenditur, tantò ergò magis manebit, & dicetur aqua, quæ præparata est

est infusione eorum, quæ ordinavit Ecclesia; (i) quamvis non æquè sic, si studiosè infundantur alii liquores in baptismo simplici, per quod peccaretur, maximè, si illi essent compositi, & superarent quantitatem aquæ, quò pactò irritaretur Baptismus, vel saltem redderetur dubius, non autem dubium, quin peccaret intendens taliter baptizare. Quid econtrà faciendum Parocho, vel Sacerdoti Curato, si aqua Baptisterii imminuta sit, aut defecerit, habet Rituale Romanum ante ordinem Baptismi.

(i) Durand.
de Bapt.
loco cit.
n. 2. & 3.

Circa formam non levia dubia oriri possunt etiam in eruditis, eò quòd diversis temporibus diversâ etiam formâ usa fuerit Ecclesia, e. g. in ipsis actis Apostolorum legimus (k) de S. Petro: *Et jussit eos baptizari in nomine Domini nostri JESU Christi &c.* (l) *sed baptizati tantum erant in nomine Domini JESU*, vel etiam ipsò tempore Apostolorum (proùt Dist. 3. in Synodo) dicebatur explicitè: *Baptizo te in nomine Trinitatis*, vel implicitè, utpote in

(k) Act. 10

(l) Act. 1.

(m) Duran-
dus cit. lo-
co n. 28.

(n) Extra
de Baptis.

(o) Concil.
Trid. Can.
3. & 4. de
Baptismo.

nomine Domini nostri JESU Christi,
& baptizabantur in stagnis, & flu-
minibus, (m) quam tamen formam
diversi summi Pontifices in melius
regulârunt, in specie B. Clemens ex
verbis S. Petri, Damasus, & Leo, imò
Alexander III. (n) declaravit præ-
cisam formam, scilicet : *Ego te ba-*
ptizô in nomine Patris, & Filii, &
Spiritus Sancti sine cujus præscriptæ
formæ expressâ pronunciatione,
etiamsi infans aquis immersus, &
ablutus fuerit, illum baptizatum
non esse enuntiavit, ita, ut aliter
velle dicere, sustinere, aut facere
subiaceat anathemati, (o) quo in
facto, & secundum ultima tempora
etiam eruitur Baptismus Socinia-
norum, qui fuerunt, & adhuc sunt
in Transylvania sub nomine Aria-
norum, talem dici non posse, quia
illi baptizabant (& qui adhuc sunt)
baptizant in nomine Sanctissimæ
Trinitatis, negantes tamen cum
Arianis Divinitatem Filii; unde &
ab illis conversi rebaptizandi sunt.
Cum igitur in hoc teneamus præ-
ceptum, & formam præscriptam,
hæc

hæc absque peccato, & invaliditate variari, aut de illa quidquam mutari, aut omitti non potest.

Quæri autem posset, an dicendo æquivalentia etiam solum per omissionem pronominis *ego*, quod est explicitum, & tenendo verbum, nempe *baptizo*, per quod jam intelligitur, vitietur Baptismus? cui facile respondetur, si hoc fieret in spretum, fore peccaminosum, quamvis non invalidaret, cuius vel leviter in moralibus tincto apparet, spretus autem semper in eo est magis advertendus, & puniendus, qui tanquam expositus ad curam animarum in solemni negligit, aut contemnit, quod præcæteris scire debet. Hoc autem dubium appellat etiam ad Ministrum, quem hic respectu Ritualis supponimus Parochum, aut alias Curatum, in similibus præviè erudiendum, adeoque etiam obligatum ad edocendum eos, quibus obvenire potest, ut baptizent in necessitate, quales fere sunt obstetrices ad partus quàm maximè adhiberi solitæ, & præ aliis

admittendæ in locis , & partibus ,
 quas verecundia abscondit.

Agitata sunt persæpe dubia , &
 sæpiùs practica circa modum Ba-
 ptismi , nempe , an bene , & quò
 modò meliùs fiat , nempe per ablu-
 tionem , immersionem , vel infusi-
 onem , & certè ab hoc tantò ma-
 gis abstrahimus , quantò in Ritu-
 ali de utrisque prævisum , quamvis
 pro usu ordinario infusio magis sit
 practicabilis , & fere præprimis præ-
 scripta , cui & standum , nisi in ca-
 sibus , ubi autoritate Ecclesiæ ali-
 ud concessum , vel si aliter Episco-
 po visum fuerit , de quibus Paro-
 cho de facili arbitrari non licet.
 Talia etiam sunt , quæ dicuntur de
 tempore , loco , & requisitis ad Ba-
 ptismum adhibendis , in quibus
 omnibus tenenda , quæ præscribun-
 tur in Rituali , ibidem etiam satis
 explicata ; & si occurrat quæstio
 circa linguam , seu idioma , in quâ
 nimirum parte oporteat uti latinâ ,
 & in qua adhiberi possit , vel de-
 beat vernacula , hoc etiam , ejus-
 que ratio è Rituali eruenda , nem-
 pe ,

pe, quòd in Baptismo solemni interrogationes fieri possint, imò conveniat fieri à Patrini, vel Matrini intellectæ, ut possint convenienter respondere, in Exorcismis verò, orationibus, & maximè prolatione formæ standum omninò linguæ latinæ, & non aliter, hocque ex instituto Ecclesiæ, quæ Latina dicitur, adeoque latinè orat, & quia in hanc, nempe Romano-Catholicæ gremium recipitur baptizandus, quamvis notum, quòd in Baptismo privato adhiberi possit quoad formam lingua vernacula, tanquam à mulieribus præsertim melius intellecta, cæremoniæ autem, si sint supplendæ, fiant secundùm Rituale.

Restringimus modò *ad Ministrum Baptismi*, hæc enim instructionis nostræ maxima ratio; & certè ex officio legitimus Minister ab Ecclesia statutus est Sacerdos; dicitur ex *Officio* ratione *solemnis*, quia in *necessitate* jam ipsò Ecclesiæ surgentis initio est omnis homo. Sed quia in primitivâ maximè Ecclesia Sacerdotes dicebantur quasi authoritativè

Epi.

(p) Libro
de Baptis-
mo c. 17.

(q) Eugen.
Papa C.
placuit se-
cund. 16.
quæst. 1.

Episcopi, eò, quòd in ipsis esset Apo-
stolica potestas, ideò S. Ignatius ad
Smirnenses ait: *Non liceat sine Epi-
scopo baptizare*, idémque tenuit Ter-
tullianus (p) subdens: sed ex quo
certa Baptismi tempora cessârunt,
& Episcopis aucta onera, singulis
oppidis certi Presbyteri assignati
fuère, ad quos totum negotium de-
volutum est: Monachi autem ab
hoc munere in totum repelleban-
tur: (q) nisi, in quantum postea ab
Eugenio III. admissi sunt ad subve-
niendum Clero sæculari in functio-
nibus Ecclesiasticis tanquam coad-
jutores, aut, ubi in Parochiis Mo-
nasterio suo unitis, aut incorpora-
tis sunt expositi. Ex hoc eruitur,
quòd functiones, quas habet Ri-
tuale de *Ministro Baptismi*, transie-
rint in Parochos, ita tamen, ut Epi-
scopus, qui est eminenter Parochus
omnium Ecclesiarum suæ Dioece-
seos, possit baptizare in singulis;
unde etiam in Rituali habet suam
rubricam specialem.

Stola, sinè quâ Baptismus so-
lemnis administrari non debet, ést-
que

que Insigne Jurisdictionis, ab Episcopo conceditur tanquam à summo Sacerdote illius Ecclesiæ, in quam baptizandus introducitur, cujusque clavibus per Baptismum subditur.

Unde, qui Baptismum privatè, & in periculo vitæ, seu necessitate suscepèrunt, cùm primùm fieri potuerit, deferendi ad Ecclesiam, & modò præscriptò introducendi, nec aliàs facilè conferendus Baptismus extra Ecclesiam, nisi filiis Principum, aut Magnatum, quorum tamen Capellæ, etsi Fontem baptismalem non habeant, æquiparantur Ecclesiis publicis, aut quando baptizat Episcopus; ubi enim ille est, censetur esse Ecclesia; quod non est æquè dicendum de Parocho; hic enim datus est ab Episcopo Ecclesiæ particulari ad illam regendam, nec habet jura Ecclesiæ in se, sed pro illa; unde non potest, nec debet baptizare in domo Parochiali, nisi fortè in illa habeat capellam communiter reputatam pro publica; & tunc in casu gravioris incommodi

modi poterit perficere actus, inscribendo tamen baptizatum, ac si factum fuisset in Ecclesia, cujus talis Capella partem repræsentat. Hæc autem vel ideò stabilita, quia, cum infans intellectûs, & memoriæ usum non habens sit receptus in gremium Ecclesiæ, & deinde hujus certitudinem nancisci non queat, indigere potest attestatô, quòd ipsi elargiatur ipsa Ecclesia recipiens; Unde & mox baptizatus inscribi debet libro baptizatorum cum expressione diei, à qua metitur annos suos, estque baptizato *Natalis*, etiamsi diem mundi priùs aspexerit; Ecclesiæ enim regula est, ut ætatem numerent Christiani à die, quâ receperunt Baptismum, & per illum filii Ecclesiæ facti sunt; Et ex hoc innuitur, quàm necessaria sit immediata, & exacta inscriptio baptizatorum in librum, qui fidem faciat, ac quantopere præjudicare possit hoc omittere, vel inordinatè facere, quòd etiam culpam incurrant Parochi tales libros non accuratè tenentes, quam culpam etiam
certô

certô modô in se assumunt Episcopi, seu Visitatores, cùm muneris Episcopalis sit legalizare filios baptismales extra ipsorum Dioeceses efferendos. Huc non incongruè refertur quæstio de pronomine, seu particula *Ego* in forma Baptismatis; per hanc enim individuatur persona baptizantis, qui, si sit for-
tè aut inter Canonicos Collegiatæ curam animarum hebdomadatim agentes Baptismi Minister, vel Parochi Cooperator, aut Capellanus, Parochô vel absente, vel impeditô, & ipse baptizans inscribat caractere suo baptizatum, potest Parochus tantò certius super notione characteris dare attestatum de Baptismo, quamvis necesse non sit exprimere per N. N. Capellanium, sed sufficit in attestato, seu fide baptismali per Parochum dici secundum formam solitam mutatis mutandis die - horâ (si sciri possit) in hac mea Ecclesia, Mensis: Anni baptizatus est infans ex legitimis conjugibus hujus loci, vel Civitatis, cui impositum est nomen N. Patrinus
fuit

fuit N. ex hac eadem Parochia N. quod in libro baptismali de Anno - hujus Parochiæ taliter inveni, testor ego N. Parochus loci N. si verò ipse Parochus baptizavit, dicetur aptius : Ego N. Parochus in N. baptizavi, &c. & sic Parochus facit fidem, seu Antecessori, aut Antecessoribus, seu Capellano, aut Capellanis, qui fuerunt, baptizaverunt, & inscripserunt in loco, notandò hoc esse pro securitate conveniens, ut, quando decessit Capellanus à Parocho remanente, in fine inscriptionis notetur in Libro : hucusque N. N. qui fuit per tot annos in hoc loco Capellanus, & testor suprapositum esse, & fuisse ipsius proprium characterem. Pari modò, qui fuit Administrator Parochiæ, faciat de suo, aut Capellanorum sub ipso habitorem characteribus; ut autem sciatur, unde debeantur jura Stolæ circa Baptismata, hoc ex tribus provenire communiter perhibetur, nempe primò pro Ecclesia, ut quia offerri oportet per Procuratorem baptizandi

duo

duo mantilia munda ad abstergenda capita, illa nova sint, & in Ecclesiæ usus postea convertantur. (r)

Quòd si Parochus alia ad tales usus sæpiùs etiam habita, & in Baptisterio permanentia adhibere proprium duxerit, poterunt allata, vel ipsorum discretum pretium ipsi remanere, aut secundo imputari in illam discretam taxam, quæ præfigitur pro labore inscriptionis, & tertio, loco agapum, quas parte prima diximus dari solitas post solemnitatem baptismalem, quarum portio convenit Parocho; Unde rationaliter taxari potuerunt ab Ordinario, sumptâ harum proportionem, quibus taxis etiam præcisè standum, nec plùs petendum, aut exigendum, nè videamur Sacramenta vendere, quasi fœnerando super apertura januæ ad illa ducentis. Ad jura Stolæ etiam reducitur solutio pro extractu suprâ memorato ex libro baptizatorum ad faciendam fidem baptismalem secundum Tridentinum, ubi caventur excessus.

Restat advertendum de Patri-

A a

nis.

(r) Gavan-
tus in Ma-
nnali Epi-
scoporum
Verbo Ba-
ptismus in
35.

nis, de quibus satis agitur in proe-
 mio Ritualis ad ordinem Baptismi,
 ubi breviter quidem, sed sufficien-
 ter exprimitur, qui, quot, & qua-
 les in Patrinos assumendi, & qua-
 les non admittendi, quæ eorum
 requisita, & obligatio, de qua eti-
 am parte secundâ dictum est; Quæ
 verò ratione susceptionis prolis, seu
 Patrinismi inter illos, ac baptiza-
 tum, baptizatiq[ue] parentes oria-
 tur cognatio spiritualis, & ad quo-
 tum gradum teneat, aut respectivè
 impediat, hîc adnotandum ex men-
 te Concilii Tridentini, (s) ubi limi-
 tando Matrimonii impedimenta, seu
 prohibitiones aliàs sat dubiâ expe-
 rientiâ controversas, definivit, *ut un-
 us tantum, sive vir, sive mulier, juxta
 SS. Canonum instituta, vel ad summum
 unus, & una baptizatum de Baptismo
 suscipiant, inter quos, ac baptiza-
 tum ipsum, & illius patrem, & ma-
 trem, nec non inter baptizantem, &
 baptizatum, baptizatiq[ue] patrem,
 ac matrem tantum spiritualis cogna-
 tio contrabatur, (t) de qua inter alia
 circa Patrinos animadvertenda, &
 anno-*

(s) Sess. 24.
 de Refor.
 Matrim.
 c. 3.

(t) C. non
 plures Dist.
 4. & C.
 quamvis
 de Cognat.
 spirit. in 6.

annotanda in libro, eosque per Parochum oportet moneri, tum Patrem, & Matrem poscentes, tum Patrinos suscipientes, ut sciant, quibus, & ad quæ teneantur. Porro circa Compaternitatem, sic non abusivè dictam, possunt esse duo dubia de ortu scilicet, & extinctione cognationis spiritualis, nempe inter quos oriatur? & quousque extendatur? utrumque satis decisum per textum suprà allatum, nempe, quòd oriatur inter eos, *qui suscipiunt, ac baptizatum, & illius Patrem, & Matrem*; Ratio est, quia fiunt Compater, & respectivè Com-mater baptizato, eò quòd ipsum vitæ spiritualis participem effecerint per procurationem Baptismi, sicut naturalis Pater, & Mater eundem produxerunt ad vitam naturalem, his autem fiunt Compatres, quia ex Baptismo in instructione infantis sunt socii, & compromissores, ac conobligati; unde nomen *Compaternitatis* quàm maximè elucet. Quousque se extendat impedimentum ex Compaternitate oriens, fa-

cilè comprehenditur ex particula *tantum*, quæ in primo gradu eam terminat.

Superest alia quæstio inter rudiores agitata, an nempe vir, & mulier, qui, & quæ respectivè infantem è S. Baptismi lavacro levant, ad invicem contrahant cognationem spirituales, eò, quòd conjunctim baptizatum susceperint, & tetigerint in actu baptismatis? sed & hæc ipsa quæstio resolvitur ex textu sæpius allegato, & ex ipso verbo *Compaternitatis*; textus enim definit: *inter quos*, & baptizatum, ac baptizati patrem, & matrem oritur spiritualis cognatio, quare? quia ex supradictis rationibus fiunt Compatres baptizato ex procuratione Baptismi, parentibus ex obligatione; hæc autem inter eos seu suscipientes non est; & quod dicitur: *inter quos*, appellat conjunctivè ratione susceptionis erga baptizatum, & parentes illius, quæ non refertur ad se invicem, tanquam cooperantes, in quibus non est ratio Compaternitatis. Cætera resolvun-

vuntur à Moralistis, circa quæ nil occurrit aliud, nisi, nè nimium deferatur probabilitatum facilitati, cùm in materia Sacramentorum Sententiæ Innocentii XI. omninò standum, utpote securiori, nè tamen pessumdetur Christi doctrina, ab Ecclesia satis explorata absque eo, quod plus addi non debeat opinionibus minori autoritate fulgentium. Benedictio, seu confectio fontis baptismalis habetur in quocunque Missali ante Litanias Sabbati sancti, & ordine Missæ.

Quod in Jure Canonico habetur (u) *de Purificatione mulieris post partum* ex Testamento veteri, & Cæremonialibus quidem sumptum, obliteratum quidem certò modò videri potest; hoc tamen pro Ecclesiæ autoritate servandum, prout servatum videmus ipsum festum Purificationis B. M. V. quæ tamen indubiè purificationem non indigebat, sed peracta est in exemplum, & ædificationem nostram. Esse autem Parochialem nemo dubitat ipsò exemplò summi Sacerdotis in traditionibus

(u) Lib. 3.
tit. 47.

relati. Neque adeò vacat mysteriò ; purificatio enim naturæ sordes arbitrio Sacerdotis iudicantis subijcit, utcunque esse possit actus voluntarius , ab Ecclesia tamen præscriptus ; nisi enim hæc esset , non inveniremus talem in SS. Canonibus, prout habemus hoc titulo. Et quidquid sit de indultis ratione , aut titulo jurisdictionis voluntariæ prætensis , certè non nisi salubre est Parochis hanc adscribi , ut arbitrari possint circa plus , & minus in purificatione mulieris , ejusque ad Ecclesiam readmissione non incongruum, maximè, ubi agitur de vitiosis, quas utique gradum suum habere convenit. Modus est in Rituali, arbitriò Parochi secundum proportionem in discretionem fori , seu externi, seu interni, cautè tamen, & procul à nota lucri exercendus, etiam cum distinctione, an fiat in Civitate, vel ruri, cujus laudabiles consuetudines attendendæ , abusus verò pro possibili tollendi, præcipuè circa ea, quæ quæstus suspicionem movere possint.

CAPUT III.

*De illis , quæ ad Parochum
pertinere possunt circa Sacra-
mentum Confirmationis.*

EX Pontificali sumitur ordo , & modus ministrandi Sacramentum Confirmationis , quia hoc Episcopo privativè est reservatum , postquam ab eo , quod fiebat in primitiva Ecclesia per impositionem manuum à toto Clero super capita confirmandorum faciendam , ordinatione ejusdem Ecclesiæ introducta est sacra Unctio pro materia proxima Sacramenti. Sed neque ideò sublata est Parochis , seu Ecclesiarum particularium Rectoribus incumbencia illos decens ; hi enim sunt in locis curæ suæ concreditæ , quasi Archi-Diaconi , qui Episcopo visitanti , & hac occasione Sacramentum Confirmationis ministranti præsentare debent confirmandos , à se congruè , & sufficienter instructos , de hoc ipsi attestando , ut hac fide præstitâ confirmentur , & confirmati inscribantur Libro ad

hoc destinato, ex quo simpliciotes, aut per ætatem minùs memores noverint, non reiterandum Sacramentum, caracterem in anima imprimens. Eos verò, quos Episcopum in Cathedrali confirmantem adituros Parochus exmittit, tali ratione oporteret habere simile attestatum, seu brevem præsentationem Parochi in scriptis, ut redeuntes cum ea idoneè subscripta, vel alia scheda Sacramenti suscepti teste, inscribi possint, ut supra, Libro in visitatione producendo. Hòc modò probabitur Parochorum sedulitas, si non præsentent ad Confirmationem vel ætate, vel inscitia inhabiles, Sacramento autem deferetur honor debitus, meliùsque recoletur suscepti memoria, quò magis dignè illud collatum fuerit bene præparatis.

CAPUT IV.

De Sacramento Pœnitentiæ bene administrando.

Jure meritò in Rituali de Pœnitentia agitur ante Sacramentum Eucha-

Eucharistiæ , quia ad hujus receptionem est præparatio , eô modô , quô per Joannis prædicationem poenitentia antecedere debuit Baptismum. Utrumque est *Sacramen-*

tum mortuorum , ac per utrumque in vitam spiritualem asserimur , (x) primô quidem necessariô , sed non iterabili sine forma Judicii nascimur ad legem gratiæ indelebili caractere signati Christum induentes , & nova efficimur creatura gratuitô à peccatis abluti ; secundô per fragilitatem humanam naufragi toties , quoties poenituerimus , tabulam assequimur , quâ evadamus ad gratiam , hoc autem non aliter , nisi in forma Judicii voluntarii , in quo reus se ipsum accusat , ut justifice-
tur. Per primum subdimur clavis-
bus Ecclesiæ , & potestati judicantis , hoc est Christi Legislatoris ; per secundum adimus Tribunal misericordis Salvatoris , qui in ea , quâ nos redemit , cruce expansis brachiis miseraturus nos expectat ; quod (y)

(x) Cone.
Trid. Sess.
14. c. 2. de
pœnitent.

Judicis æterni Tribunal securus aspi-
ciet , quisquis reatûs sui conscius di-

(y) S. Greg.
Epist. 44.
Dist. 32.

gna eum modò pœnitentiâ placare contendit. Veruntamen, quia Redemptor Crucifixus est, & brachia per clavos, qui sunt peccata nostra, habet impedita, solvi desiderat manu Apostolicâ, tanquam mediatrice, à se ipso nobis submissâ, aut solvi potius peccatores potestate ab eodem attributâ. Hæc est potestas Ordinis data Sacerdotibus, ut ligent, & solvant, hæc est in exercitio potestas Jurisdictionis, ut Sacerdos eâ præditus sit simul Judex, seu arbiter inter Deum, & hominem pro ligando, & mediator pro solvendo, ac per consequens Minister Sacramenti pœnitentiæ. Hunc, cùm teneamus Judicem populi, æquè ac Pastorem, instruendus est illis Christi

(2) 1. Petri verbis : (2) *Pascite eum, qui in vobis est gregem Dei providentes non coacte, sed spontaneè secundum Deum, neque turpis lucri gratiâ, sed voluntariè : neque ut dominantes in Clericis, sed forma facti gregis ex animo ; & cum apparuerit Princeps Pastorum, percipietis immarcescibilem gloriæ coronam. Per hoc certè Pastoribus*

ad-

adstruitur privativa illa judicandi potestas, quæ, ut ritè ac utiliter collata sit, supponit in Parochis sufficientem jurisdictionis in animas exercendæ scientiam, eorum etiam, quæ ab adverso afferri possunt, notitiam pro stabilimento suæ potestatis, (a) nec non casuum sublimiori potestati reservatorum observantiam, imò gratuitam, sedulam, charitativam, ac medicam operam in juvandis pœnitentibus, quibus Confessarius, non mercenariè est Consiliarius conscientiæ, debétque in tribunali quasi œconomicè, ac fere ex officio nobili juvamen præstare pro occasione, captu, & consolatione pœnitentis, & sui proprii muneris implemento.

(a) Conc.
Trid. Se 6.
14. cap. ff.

Scientia igitur perquam est necessaria Confessariis, imò ad animam commendata per omnes scriptores, ac præsertim Navarrum in Manuali Confessariorum in Præfatione, ac P. Reginaldum in praxi fori pœnitentialis; sed nec sufficit ea, quam fere quilibet sat se supponit hausisse ex prima lectione obvio-

discretum Poenitentiae Ministrum
 eò reducantur, ut (quod deside-
 randum) apertis sibi conscientiae
 oculis, confessorio se plenius subji-
 ciant, ipsūque Regii Prophetæ
 verbis orent: *(b) judica judicium* ^{(b) Psal.}
meum, & eripe me, propter eloquium ^{118. in fi-}
tuum vivifica me, & hæc corona ^{ne.}
 immarcescibilis boni pastoris, plūs,
 quàm si mundum universum lucre-
 tur, quando hac charitativâ, ac
 discretâ arte reducat ovem, suò vi-
 tiò errantem ad sui erroris cogni-
 tionem; alias, etiam relictis mille
 piis legatis sine debita restitutione
 non salvandam.

Hoc etiam Parochis, tanquam
 Confessariis ex officio, nec non alio-
 rum advertentiæ bene inculcan-
 dum, ut sciant tum in ipso Confes-
 sionali, tum in publicis concioni-
 bus, aut colloquiis bene discernere
 inter forum internum & externum,
 religiosissimò, & exactissimò secretò
 custodientes, quæ sunt, aut sciunt
 ex confessionibus, aut alias sibi hoc
 intuitu conceditis; neque ullò
 modò misceant aliis in foro exter-

no quomodocunque notis , aut
 econtra. Et certè non rarò, & non
 pauci falluntur, hujus discretionis
 ignorantia forum non distinguen-
 do etiam ex motivo, vel prætextu
 zeli, & hi, cùm charitati nimium
 tribuant, hanc æquè, ac Dei &
 Ecclesiæ mandata violant.

De reliquo tritum est, in neces-
 sitate de potestate Ordinis à quoli-
 bet ritè ordinato Sacerdote mori-
 bundum, datis ab eo pœnitentiæ
 signis, absolvi posse à quocunque
 peccato, etiam quomodocunque
 reservato; eodem tamen modò est
 infallibile omnem, & quemcun-
 que Sacerdotem scire debere, quid,
 & quomodo ipsi incumbat, nè te-
 merè, aut nimis ignoranter hunc
 sui Ordinis actum audeat exercere.

Quod hucusque egimus de Mi-
 nistro Pœnitentiæ, uberius habe-
 tur in pluribus instructionibus Con-
 fessariorum, multipliciter editis,
 traditur etiam in præambulo Ri-
 tualis de Sacramento Pœnitentiæ,
 fusissimè autem ab Authoribus con-
 tinuò scribentibus, & jam passim
 editis.

Por-

Porro in his non incongruè observanda regula, quam tenuit S. Hieronymus, nempe ut *docendo in Cathedra Legem Domini tradamus in timore* ipsius, filacteria non relaxando in licentiam peccatorum; in Tribunali pœnitentiæ autem illam sectemur eâ charitate, qua fiat, ut remonstretur peccatorum atrocitas, ut ea displiceant pœnitenti; econtra autem pateat Dei misericordia, toties quoties humiliter implorata ac confessorii mediatione consequenda.

Quoniam verò in Tribunali Conscientiæ pœnitens, ejusque necessaria humilitas, ac contritio repræsentat personam *Actoris* æquè, ac *Rei* subministrando *materiam* cognitioni, & successivè absolutioni subjectam; hinc ante justificationem talis Rei fit judicium de culpis à se ipso cum perhorrescentia recognoscendis, à Ministro verò quâ Judice discernendis, ab eodem tanquam Mediatore examinandis, & pœnitenti secundum offensam Dei repræsentandis, quò magis pœni-

(c) Conc.
Trid. Sess.
6.c.7. & 8.
de Justifi-
cat.

pœniteat offendisse eum, quem accedit pro venia, & sua justificatione obtinenda; ipse enim peccator non justificabitur in conspectu Dei, nisi pœniteat offendisse eum, cuius est justificare. (c) In hoc igitur iudicio agit conscientia accusatorem seu *Actorem*, prodeuntque pro materia Iudicii peccata per os ipsius Rei, cuius optima Confessio, si fiat cum dolore de commissis, idque exercendo actus Fidei, Spei, & Charitatis, per quæ accedimus justificandi à Deo; non per nos ipsos justificati. Iudicium exercetur à Ministro, qui nunquam melius agere poterit, quam indagando circumstantias (exceptâ plerumque materiâ lubricâ in ignorantibus, nè peccare discant, non adeò malitiosi) hoc verò in illis, qui vel per se ipsos videri cupiunt ignorantes, vel tales reverà sunt, ut inveniant excusationes in peccatis. Ut plurimum autem latebras quærunt peccata Officii, vel restitutioni obnoxia, quæ cum imo retineant pœnitentem ab accessu Sacri

Sacri Tribunalis, ad minimum indicium in eo datum per pœnitentem non modò expiscanda sunt, sed medicâ manu palpanda, non ut excusentur, sed ut plenè cognita eradicentur. Et hæc certè Parochis quàm maximè incumbit facere occasione confessionis Paschalis, ad quam piè supponitur fuisse facta præparatio tempore quadragesimali per conciones, jejunia, & pia opera ad confessionem ituri, saltem ex præcepto Ecclesiæ; tunc enim sua præcisa, & necessaria potestas Parochis, qui per annum faciliùs prætereuntur; tunc uberiora pascua, cùm Paschati appropinquamus; nec otiosè, aut perfunctoriè Ecclesia intra tempus Paschale posuit Evangelium de bono Pastore, ut exinde caperent exemplum Parochi, quò scirent insectari oves perditas, illásque humeris suis impositas reportare ad ovile, majus gaudium causaturi Angelis Dei in conversione unius peccatoris pœnitentiam agentis, quàm in

nonaginta novem justis , qui non indigent pœnitentiâ.

(d) Conc.
Trid. Sess.
14. c. 4.

Elicitô igitur ex cognitione, & perhorrescentia dolore de peccatis, & offensa Dei, hoc bene radicâtô facilius erit vera *contritio* in piè pœnitentibus, in durioribus autem saltem gehennæ formidine *attritio*, seu imperfecta *contritio* , (d) & consequens propositum de Deo non ampliùs offendendo , ac Ministri tanquam Judicis à Deo , & Ecclesia delegati iudicio, & præscriptis stando, quæ ipse Confessarius sanè utiliter poterit exigere; auditâque cum omnimoda subjectione illius correctione, seu eorum, quæ injungenda fuerint , declaratione, nec non salutaris pœnitentiæ sibi dictatæ impositione; Christi nomine, & Ecclesiæ absolventis auctoritate , demum sequitur ipsa Absolutio confessi, eritque non ut *forma tantum*, sed & complementum, ac intentus finis quoad Sacramentum respicit ; cujus quidem pars integralis est satisfactio, & impositorum

rum persolutio, quæ consequenter locum suum sibi vendicant.

Hæc igitur satisfactio est vel erga Deum, vel erga homines, utraque tamen arbitriô, & judiciô Confessarii injungenda, & adimplenda. Quæ Deum concernit, habet pro vindice Justitiam, Misericordiam pro executrice, si præcesserit deprecatio, & submissa pœnitentia Rei; unde Davidi misericordiam Divinam imploranti, ac peccatum suum confitenti per ea: *quoniam iniquitatem meam ego cognosco & peccatum meum contra me est semper*, (e) respondit Nathan tanquam Dei Minister: *Dominus quoque transtulit peccatum tuum, non moriêris*, & sic peccatum quidem remissum est quoad culpam, retentum verò quoad pœnam.

Dicitur verò illa, quæ pro satisfactione erga Deum imponitur: *pœnitentia salutaris* primò, quia injungitur à Confessario tanquam Medico animæ; secundò, quia respectu culpæ, quæ indignationem

Dei merita est, non potest reputari nisi levissima, unde per discretionem redditur facilis; tertio tandem, quia per mediationem Ministri, & facile præstandam consequimur salutem animæ.

(f) Lib. 5.
hoc titulo.

(g) per Canones Pœnitent. in fine Decreti.

De pœnitentiis, & remissionibus, earumque ratione, quæ aliàs etiam tractantur à Canonistis, (f) jam diximus parte prima, ubi egimus de Indulgentiis, ad quas refunditur facilitas nos liberandi à pœnis multò gravioribus, quas aliàs præscripsit ipsa Ecclesia. (g) Subsequitur Absolutio, in qua Minister, ut Dei Locumtenens, ac Delegatus pronuntiat sententiam misericordis, & remittentis Dei ordiendo ab imploratione ipsius misericordiæ per ea : *Misereatur tui, & subsequenter : Indulgentiam, absolutionem*, quod pariter dicitur à Sacerdote tanquam mediatore; nec non : *Dominus noster JESUS Christus te absolvat* : mox, ut Minister Delegatus : *& ego auctoritate ipsius te absolvo* suppositio, quod, ut convenit, intentionem de hoc fecer-

fecerit actualiter, vel saltem virtualiter, de quo plura Moralistæ; cætera autem habet Rituale in ordine, & cum assignatione eorum, quæ pro distinctione personarum aut apponenda, aut ommittenda; prout est circa Clericos, aut Sacerdotes absolutio à suspensione, vel Laicorum, aut aliorum à censuris, maximè in casu necessitatis, circa quæ exactè observanda, quæ in eodem Rituali præscribuntur maximè circa absolutiones extraordinarias. Posset addi circa locum administrandi Sacramentum pœnitentiæ, ubi autem pro norma servire debet eidem debita reverentia, ac personarum distinctio; sic regulariter Sacerdotū confessiones magis convenit excipi in privato aut Sacristia; Laicorum in templo, seu vestibulo, nonnunquam etiam in domo Parochiali, maximè, ubi agendum prolixius, & semotis observatoribus; non sic, nec facilè de mulieribus, nè detur saltem ansa suspicionibus, vel sinistris oblocutionibus, quamvis enim ædes Paro-

chiales non sint Claustra, id tamen, quod S. Augustinus circa mulierum admissiones monet, pro Sacerdotum decore observandum.

Ultimò non omitti debet limitatio Jurisdictionis circa peccata reservata, per quod sistitur facultas Ministri Pœnitentiæ, & certè optimè in hoc fit, si designatio casuum reservatorum habeatur præ oculis, pœniteni etiam, ubi opus fuerit, demonstranda; tum ut discat atrocitatem peccati magis nôsse, & pro remedio supplicare, tum, ut defectus Jurisdictionis pateat; & tunc, si factum sit publicum, puta, tale, quòd interdicto causam dederit, recurrendum quidem à Parocho ad Episcopum cum denunciatione; pœniteni verò in privato differenda absolutio, ita tamen, ut non advertatur, & interim pro talis pœnitentis absolutione insistendum in particulari, ut saltem in foro interno assecuretur, sed, si fuerit etiam talis, qui dederit causam interdicto, poterit stante promissione de se sistendo absolvi ab aliis in privato, ab eo autem,

autem, quod publicè patratum, in publico. Si illud sit inter casus S. Sedi reservatos, recurrendum ad habentes facultatem à summo Pontifice ; si hujus confessio facta sit in loco observabili, tunc, nè palam videatur cum scandalo negatam fuisse absolutionem, poterit dari super pœnitentem benedictio simplex, fieriq; desuper recursus ; habitâ verò delegatione dari absolutio in privato, ad normam delegationis regulariter in scriptis concedendæ, vel à S. Pœnitentiaria per ejus literas ad amissim observandas, vel ab aliis Apostolicam auctoritatem habentibus, & modò ab illis præscribendò.

CAPUT V.

De Sanctissimo Eucharistiæ Sacramento.

DE hujus verè sanctissimi Sacramenti confectione, asservatione, veneratione, ac functionibus cum, & in ejus expositione faciendis actum est in prima parte, non quantum fert illius dignitas, sed quantum potuimus assequi ex præ-

scriptis, vel usualibus cæremoniarum ritibus.

In secunda parte, quantum fas erat, dictum inter Sacramenta de illius præstantia; in hac porro tertia parte ea delibabimus, quæ Parochos, seu curæ animarum expositos possunt concernere tanquam hujus Sacramenti Ministros.

Primò igitur illuc reuertimur, unde in prima Parte digressi sumus, nempe ab eo, quod dictum de SS. Eucharistiæ asservatione in Altari.

Ratio istius asservationis est duplex (b) assignatur prima debito cultui tanti Sacramenti, in quo, quia cùm actualiter, & permanenter adsit Christus Dominus, perpetuò etiam, & indefinenter est adorandus; & in signum Fidei nostræ perennis perpetuò ardere debet lampas ante locum Tabernaculi, à fidelium communitate subministranda tanquam symbolum non deficientis Fidei.

Secunda ratio eò respicit, quòd, cùm continuò indigeamus sustentaculo vitæ spiritualis, illud semper

(b) Concil.
Trid. Sess.
13. cap. 5.
& 6. de Eu-
charist.

per debeamus habere paratum pro infirmitatibus, quæ identidem nos impetunt; unde hujus asservatio, & continuatio tantò magis incumbit Pastoribus, & Medicis animarum, ut illis nullo non tempore exinde possint succurrere. Quod circa venerationem Parochis incumbit, in eo stat, ut verbò, & exemplò semper, sempérque eam magis populo suo inculcent, nec lampadem deficere sinant, quod tenebantur curare Levitæ etiam in umbra antiqui Testamenti; quod secundum pro cura infirmorum attinet, non desinant continuò esse vigilantes etiam pro conservatione Sacramenti; adeoque identidem renovando particulas in Ciborio asservatas, distribuendo communicantibus residuas, vel ipsas per se sumendo, alias neoconsecratas substituant; quod quidem in praxi visitationis regulariter stabilitur ad quindecim dies, remitti autem potest ad tempus magis arbitrarium, pro loci, ac periculi circumstantiis. Porro ad ipsam SS. Eucharistiæ

stiaë sumptionem fideles incitantur, vel ex consilio, vel ex præcepto. Quod est consilii circa actus liberos eò vergit; ut Sacramentorum frequentatione identidem refecti, maximè autem per hoc colendo festa principaliora, Deo magis adhæreant, fiantque gratiarum ejus jugiter participes, quod consilium ab animarum curam habentibus dari quàm maximè convenit, meliora pascua suis ovibus nunquam sint procuraturi. Pari consiliò à superioribus quàm maximè approbato, inducuntur fideles per Congregationem, seu Confraternitatum erectionem, aut culturam, & quàmvis talibus adscripti per hoc suscipiant, quasi votiva onera, non tenentur tamen vi voti præcisè, sed relativè tantùm ad consecutionem gratiarum, vel præmiorum spiritualium, quæ ipsis definita sunt ab habente potestatem Indulgentiarum, Summo Pontifice, cujus elargitione commensurantur.

De præcepto tenentur *omnes, & singuli Christi fideles utriusque sexûs,*

xûs , cùm ad annos discretionis per-
venerint singulis annis , saltem in
Paschate , ad communicandum juxta
præceptum S. Matris Ecclesiæ , (i)

(i) Concil.
Trid. Sess.
13. Can. 9.

cui contradicentes anathemizan-
tur , & non obedientes habentur

pro hæreticis ; hoc autem ita , (k)

(k) Cap.
omnis de
pœnit. &
remiss.

ut dictô præceptô non novô , sed

in Corpore Juris Canonici clauso

teneatur quiscunque Parochianus

intra præfixum tempus Paschale

proprio Sacerdoti , id est , Parocho ,

seu ejus deputato omnia sua pec-

cata confiteri , & ab eodem SS.

Eucharistiam reverenter suscipere ;

unde hic est actus privativè paro-

chialis , prout de jure convenit so-

li Parocho à suis Parochianis exi-

gere schedas Confessionis dictas ,

seu attestata peractæ Confessionis ,

& Communionis Paschalis , ho-

rum rationes Episcopo seu Ord-

nario daturus , ut contra reniten-

tes procedi possit tanquam contra

hæreticos , aut communione fide-

lium privandos. Quia autem vel

ex indulto Ecclesiæ ex eo fortè na-

to , quod de præsentī frequentes

sint

sint Regulares , adeoque his tanquam Parchorum assumptis Coadjutoribus permissum , ut quocunque tempore excipere possint fidelium confessiones , nata est quaestio: an tempore praecise Paschali, & pro implendo praeepto, de quo agitur , liceat Regularium Ecclesias adire, ibique confiteri , ac eisdem praeepto satisfacere ? (1) Huic quaestioni responsum negativè ad mentem supra citati Cap. *Omnis* de remissionibus ; & hoc tum de confessione , tum etiam de administratione Eucharistiae, quam tunc temporis non habebant Monachi. Quia tamen non facile constringenda est confidentia poenitentium , minimè etiam improbanda est evocatio Regularium ad Parochias aliis Coadjutoribus destitutas etiam tempore Confessionis Paschalis , (m) salvatur autem Parochialitas per Communionem , & ex eo , quod ante illam ad confessionem saltem ministrantis ore per *Confiteor* factam , datamque absolutionem illa censeatur quasi repe-

(1) Congreg. Concilii die 23
Jan. 1586.

(m) Const. Clement. superna.

repetita, hæc authoritate Ordinarii concessa.

Coincidit in supradictam alia quæstio; utrùm nempe in confraternitate etiam Parochialis Ecclesiæ aliquis per hoc, quod tanquam confrater confessionem, & communionem peregerit, censeatur satisfacisse obligationi erga Parochialem? cui facilè respondendum ex supradictis, & quidem negativè; eò, quod votiva, quæ sunt voluntatis, non satisfaciant illis, quæ sunt necessitatis, & ita ad mentem respondit S. Congregatio Concilii.

(n) Huc autem pertinet ille textus, seu clausula in allegato Cap. *omnis* de remissionibus, ubi dicitur Parochianos teneri sumere in, vel circa Pascha: *nisi fortè de proprii Sacerdotis consilio ob aliquam rationabilem causam ad tempus hujusmodi perceptione duxerit abstinendum*, in quo ponitur casus illius, qui fortè reservatione aliqua tenetur, pro cujus absolutione ad potestatem habentes recurrendum; interim verò abstinendum à Communionem,

(n) 10. Decembris
1703.

nione, quæ post adeptam absolutionem facta, quoad tempus retrahitur.

Quibus concedenda, vel magis, quibus deneganda Communio, habet Rituale in præparatoris ad ordinem ministrandi hoc Sacramentum; modus habetur in eodem Rituali cum sua formula verbali, nisi, quod in Romano benedictio præscribatur danda extensâ manu, idque post communionem, prosequendo deinde Postcommunionem, & hoc intra Missam; post illam autem, si adsint communicantes, eodem modô administrari præcipitur. Quod autem fit in partibus Germaniæ per benedictionem cum sacra Pyxide fors nimium frequenti, hoc certè approbari eatenus non potest, nec reprobari ob periculum scandali in populo, qui his assuevit; moderari autem, foret laudabile.

Reducitur denique quoad Parochialia administratio SS. Eucharistiæ ad viaticum, ejusque verum, & legalem Ritum, quatenus hic debeat Parochis, eorûmq; Jurisdictionio-

ditioni censeatur subiectus? & cer-
tè de administratione viatici nul-
lum est dubium, quin sit actus Pa-
rocho privativè competens in om-
nes suæ Parochiæ subiectos, etiam
aliàs exemptos, Regulares, seu alios,
nisi ibidem habeant Monasterium
integrè formatum, prout hoc plu-
ribus definitur, (o) & reputatur
inter jura stolæ secundùm præscri-
pta. Sat congruè præscribitur mo-
dus administrandi in Rituali, ita,
ut plus in eo non desideretur. Du-
bium autem sat usuale est, quando
communio infirmorum debeat dici
viaticum, & quando non? maxi-
mè cùm in SS. Canonibus sæpe di-
catur de communione infirmorum
absque eo, quod decernatur via-
ticum. Ipse textus Canonicus, seu
Decretalium (p) per ea, quæ Me-
dicis corporalibus imponuntur, ut
etiam initiô morbi actualis mon-
ent infirmos, nè prætermittant si-
bi maturè prospicere de medicina
animæ, hujus dubii ansam dat ad-
ducendo causam, quod *anima multò*
sit pretiosior corpore, unde illi præpri-
mis

(o) per Bul-
lam Inno-
cent. X.

(p) Cap. 13.
cùm infir-
mitas, de
pœnit. &
remission.

mis consulendum ; attentô autem , quòd Communio infirmo hac ratione danda sit , eò defleat quæstio , utrùm hæc quasi provisionalis dicenda sit viaticum quâ tale infirmis suadendum , ex quo fortè contristari possent cum augmento periculi ? an verò omittenda , vel privatim danda ? Ratio dubitandi provenit ex eo formulari Ritualis pro administrando viatico ; quod est secundùm Romanum : *Accipe frater (vel soror) viaticum corporis Domini nostri JESU Christi ; & secundùm alia Diœcesana . Corpus Domini nostri JESU Christi custodiat animam tuam , & sit tibi viaticum in vitam æternam .* : ulterius sumi potest dubium ex eo , quòd sciatur viaticum dari debere proximè morituris etiam non jejunis , non sic autem Communionem simplicem actu non periclitantibus . Sed hæc quæstio quoad dubia prædicta facile solvitur ex ipso textu prædicti Capituli : *cùm infirmitas* , ex quo dignoscitur Communionem in tali casu esse remedium provisionale non

non de præcepto , sed de consilio
adhibendum pro necessitatis præ-
ventionem , adeoque etiamsi omit-
tantur verba *Viaticum* specifican-
tia, posse tamen quasi in antecessum
illud significare , & ex hac consti-
tuere actum Parochialem, maximè,
si Sacramentum delatum sit cum
pompa , quod alteri , quàm Paro-
cho , non licet. De communione
infirmorum pro devotione, ut etiam
pro festis Paschalibus satis provi-
sum in Ritualibus , etiam quoad
modum, & hinc satis consultum dis-
simulari plerumque pompam in
communione ægrotantium morbis
Chronicis, maximè in locis multæ
frequentiae, nè vilescat; distingua-
tur autem viaticum nonnisi semel
in eadem ægitudine dandum , per
hoc , quod deferri debeat solemni-
ter convocatō populō , cū peri-
culum mortis visum fuerit proxi-
mum.

Quid faciendum tempore pestis
grassantis, habetur quidem bene in
Rituale Viennensi , magis autem
suaderi posset Parochis exemplum

S. Caroli Borromæi, qui, utcunque summus Pastor, atque Vicarios, & expositos habens, voluit ipse pascere oves suas, etsi pestilentiali morbo infectas; ubi econtra non pauci refugiunt per adinventas modalitates, quia *Mercenarii* sunt, creduntque ad se non pertinere de ovibus, nisi lanam; ubi autem expositi in tali occasione adsunt, ad hos, & specialiter pertinere, non est dubium, sicut indubitanter admititur etiam hos posse uti præscriptis, aut utilibus cautelis, nè pestilenti halitu inficiantur, dummodo sua ritè peragant.

CAPUT VI.

De Sacramento extremæ

Unctionis, & cura infirmorum.

Sacramentum extremæ Unctionis esse de Parochialibus, & actum privativè Parochialem, nullum est dubium, & habetur ex ipsa sui institutione à S. Jacobo Apostolo promulgata: *Infirmatur quis in vobis, inducat Presbyteros Ecclesiæ, qui orent super*

super eum , ungentes eum &c. unde manifestum est Ministrum huius Sacramenti esse Rectorem Ecclesiæ tanquam Sacerdotem, seu Presbyterorum illius Ecclesiæ caput, prout hoc stabilitum ab Ecclesia, (q) & hoc quidem privativè ita, ut habitò Ministrò, & ritu per eandem Ecclesiam præscriptò dubitandum non sit de materia, & forma per Canonem tertium æquè ad normam superioris Apostolici mandati indigitatis, neque de gratiâ, quæ confertur hõc Sacramentò. Quoad formam æquè nullum est dubium, quin sint ea verba : *Per hanc sanctam Unctionem, & suam piissimam misericordiam indulgeat tibi Dominus, quidquid deliquisti per visum, auditum, odoratum, gustum, tactum,* quæ quidem in singulis sensibus, eorùmque designatis locis repetenda ex *Præcepto*, abbreviari, aut restringi debent, si mors fuerit imminens, aut aliàsurgens necessitas, ità, ut factâ etiam unicâ unctione in loco principali, aut magis accessibili possint omnia dici unicò con-

(q) Concil. Trid. Sess. 14. de extrema Unctione per 4. Canones.

textu sensûs , ût supra, enuntiando, quod autem fieri non debet extra necessitatem ; quâ stante omitti etiam poterunt cæremonialia , aut præparatoria in eodem Rituali præscripta. Sed hoc advertendum, ut saltem in aliqua parte corporis, regulariter capite, aut magis exposito, stante tali necessitate fiant quinque Cruces ad tot sensus respectivè directæ, quamvis non in locis præscriptis factæ. Si actus perfectus sit, & necessitas desierit, non ideo actus repetendus in eadem infirmitate; in alia autem, ubi illum reiterari convenerit, facienda omnia ex præscripto.

Quæsitum est, an orationes ante, & post unctionem adhibendæ, dici debeant à Sacerdote Ministro stando, vel genuflectendo? sed hoc facile resolvitur ex textu S. Jacobi, ubi habetur expressè : *orent super eum*, quod certè non fit à genuflectentibus, ac præterea, quoad Ministrum, cùm illius tanquam agentis sit stare, prout fit in Altari, conveniet quoque in hoc actu eum
omnia

omnia stando perficere , quamvis congruum sit , ut genuflectant alii non ministrantes. Quod si allatum sit unà cum Sacramentalibus extremæ Unctionis SS. Eucharistiæ Sacramentum , & hoc ministratò subsecuta S. Unctio, non est inconveniens, imò laudabile, si orationes actum sacræ Unctionis consequentes dicantur è genibus ante Venerabile ibidem , quamvis privatè super mensa , decenter tamen expositum.

Cura infirmorum non modò ab Ecclesia Parochis præscripta est, sed imò vertitur in typum charitatis Christianæ , atque exemplum boni pastoris , à quo dicitur: (r) (r) Matth. *Non est opus valentibus Medicus , sed* 9. *malè habentibus , & dicitur ab eo , qui animam suam posuit pro ovibus suis. Certè Parochi , seu Curati Sacerdotis præsentia ideò maximè necessaria in loco , quia continuò oves expositæ sunt lupo, si non adsit pastor , non semper in extremo periculo vocandus , sed ex obligatione sua semper debet esse obvius,*

imò & ultroneè accedere, invisere, & per hæc consolari infirmos. Sic Parochus pro vero pastore cognoscetur ab ovibus, seque monstrabit non mercenarium, sed charitativum patrem aget, neque importunum, si non sua quærat, sed, quæ sunt Christi, quem repræsentat, & à quo ipsi commissæ sunt animæ. Hæ autem æquè omnes illius sanguine redemptæ non admittant distinctionem à commodis, seu divitiis, vel spe sibi acquirendorum, sed solam animæ sui salvationem respiciant; si pauperes æquè, ac divites Parochus invisat, seu vocatus, seu non; tunc major erit subditorum in ipsum confidentia, minor carpentium malitia, aut certè hujus rarior occasio. Qui fortè occulto Synderesis onere premitur, si non primo aspectu pastoris sui evomit venenum, ad secundam, tertiam, aut ulteriorem visitationem captabitur confidentiâ, & in illa aperiet omnia, vel saltem hæc ulteriùs intelligendi modum dabit, summam, ac proficuum consolationem sentiens.

Si

Si ægrotus sit pauper, aut stringatur præsentaneâ etiam necessitate, Parochus (quod fieri debere Caritas requirit) hâc intellectâ, vel ex propriis etiam sibi met subtrahendis, vel ex aliis aliunde, etiam in publico conquisitis, illi subveniet, non contentus egenum consolari patientiâ. Hæc, & similia in Rituali Romano ad Rubricam *de Visitatione, & cura infirmorum* unâ cum modo in illis tenendo probè designata, Parocho, vel ejus substituto Sacerdoti facere incumbit, etiam priusquàm deveniatur ad communionem ægroti, eritque optima, ac salutaris præparatio ad confessionem meliùs peragendam, signanter autem juvari possunt illi, qui, quibuscunque tandem causis tenentur ad restitutionem, cujus modus à tali Sacerdote pro captu, & scientia sua suppeditandus, ita tamen, ut absit apparentia, seu spes lucri proprii, quam abhorrenter damnant SS. Canones.

Porro ægrorum cura habenda est à Parocho, seu ejus substituto,

aut substitutis Sacerdotibus, quo-
usque infirmi decumbunt, vel tales
sunt ante, & post Sacramenta, ita,
ut nunquam desinant illis assistere.
Orationes habentur in Rituali, qua-
tenus præscriptæ sunt, non quidem
de necessitate, sed potius de confi-
lio, plura arbitrio, & iudicio pio-
rum operariorum relicta; universa-
liter autem infirmi, quàm maximè
Parochis commendati.

Complementum assistentiæ apud
infirmos est illud in morte, quod
nullô modô debet præteriri, vel à
Parocho, vel illô Parochi substitu-
tô, in quem decedens habuerit ma-
jorem confidentiam, quatenus hac
in re petitionem suam declarave-
rit, in quo tamen advertendum,
nè Sacerdos assistens nimis altè, aut
importunè clamet, cùm organa au-
ditûs in moribundis sint delicata,
nè nimia quantitate, aut frequen-
tia aspergat in morbis calidis de-
cumbentes, ex quo illos vehemen-
ter pati à practicis observa-
tum est.

CAPUT VII.

DE

Sacramento Matrimonii.

HUjus Sacramenti administrationem tantopere, & tam privativè Parocho deferre voluit Ecclesia, ut vices suas illi plene videatur commisisse. Etenim per ea, quæ maximè, aut saltem novissimè per Concilium Tridentinum præscripta sunt, omnis in Parochum translata cura assistendi nomine Ecclesiæ, & ante Matrimonium, illud quasi præparando, & in celebratione illud rati habendo, ac benedicendo, & post illud contractum authenticando, ac manutenendo.

Rigorem quidem aliqui temerè arguunt in dispositione dicti Concilii, sed quàm providè, ac salutariter introducta sint singula ab eo stabilita, nemo magis fateri debet, quàm, qui regularitatem cognoscit in judicando, & in ipsa sui experientia securitatem. Ergò, ut primum innotuerit Parocho de Matrimonio in sua Parochia contrahendo,

Ce 5

do,

do, omni diligentia apud fide dignos indagabit primò, qui sint sponsi, an ambo verè Catholici, & in Fide bene ac plenè instructi, ita, ut possint etiam prolem sperandam bene educare? secundò, in qua ætate sint? an vir sit saltem quatuordecim, & mulier ad minimum duodecim annorum completorum? tertio, cujus statûs? an filii familias, an liberi, an ex una, vel aliâ parte vidui, an sponte, & ex libera voluntate secundùm honestatem Sacramenti velint contrahere, vel ad hoc quocunque aliò motivò impellantur? quartò, an non mulier fortè sit rapta (de viro enim vix potest præsumi) & in raptoris potestate etiamnum existat? quintò, an inter ipsos sciatur intercedere aliquod impedimentum publicum, ut sunt consanguinitas, affinitas, cognatio spiritualis, publica honestas? item, quæ de illis in publico fama? an non fortè censeantur nimis familiariter adinvicem conversati, ita, ut inter vicinos orta fuerit suspicio secutæ inter eos carnalis copulæ? vel,

vel, quod pejus, si fortè ad publicum devenerit contrahere cupientes fuisse procatos stante Matrimonio, cum alia, aut respectivè alio, fuissetque inter illos suspectam familiaritatem, aut, quod plus, præviam sponsonem cum copula, ex qua natum esse potuerit impedimentum criminis; quod verò pessimum, si fortè ex una, aut alia parte videretur subfuisse machinatio mortis in defunctum? advertendum autem etiam præ cæteris, utrum ambo contrahere volentes sint actualiter in- & de sua Parochia, an non fortè vagi, & spe alicujus lucri, vel etiam ratione delicti ad locum illum profugi, seu domicilium fingentes, aut affectantes? Horum informationem quasi præviam, aliàs autem secretam à Parochis, ubi commodè fieri poterit, capi summoperè suadetur eò etiam fine, ut non modò ipse Parochus præoccupationibus non facilè pateat, sed etiam, ut, si quid sciatur per tales prævias informationes, moneri possint sponsi, ut mediis congruentibus adhibitis præveni-

veniant prostitutionem, fors publicè ipsis obventuram. Informationem secretam, quæ est de consilio, sequitur publica, quæ est de præcepto; & hæc quasi committitur communitati per id, quod fieri debeant publicæ denunciationes, & quidem tres, tribus diebus festis consecutivè, quamvis interpolatis (ubi nullum festum purè Ecclesiasticum sumendum pro Festo in Foro) inter solemnia, seu Officii Divini, id est Missarum, seu Concionum secundum formam in Rituali Romano linguâ latinâ descriptam per sequentia:

Notum sit omnibus hîc presentibus, quod N. vir, & N. mulier ex tali, vel tali familia, & Parochia Deo adjuvante intendunt inter se contrahere Matrimonium; proinde admonemus, vel admonentur omnes, & singuli, ut, si quis noverit aliquod Consanguinitatis, vel Affinitatis, aut Cognationis Spiritualis, vel quodvis aliud impedimentum inter eos esse, per quod matrimonium contrahendum invicem impediatur, illud

Iud quamprimùm nobis denunciare debeat, & hoc admonemus primò, si fuerit prima, vel secundò, si fuerit secunda, vel tertio, si fuerit tertia, & ultima denuntiatio.

Quæ quidem denuntiationes, ut idem Rituale Romanum insinuat, fieri debent linguâ vernaculâ; unde etiam hoc in aliquibus Ritualibus expressum, & exemplificatum, in aliis autem omissum, sed ad Parochorum privatas instructiones relatum. Hic (quia Parochos in generali instruimus) non videtur prætereundum, nec perfunctoriè præmittendum, duximus finem, ob quem denuntiationes præmitti debent Matrimonio contrahendo, esse duplicem, primum nempe, ut detegantur, si quæ sint impedimenta *juris* infra signata; secundum, an subsit aliquod impedimentum *justitiæ*, nempe, an unus, vel alter contrahere volentium non sit de præcedenti promissione alteri obligatus? Et quidem obligatio sciendi impedimenta est penes Parochum, contra-

hen-

hentes , & accusantes per modum
 iudicii , ubi est Judex , Actor , &
 Reus. Judicium est publicum ,
 actio verò popularis. Judicem
 oportet scire , quid sit juris , Acto-
 rem , & Reum , quæ sint facti ;
 Judex igitur , qui in instantia pri-
 mò prima , seu pro informatione
 capienda est Parochus , nòsse de-
 bet impedimenta , quæ sunt , aut
 dirimentia , aut impediencia se-
 quentibus versibus notoriè , ac bre-
 viter comprehensa , & Rituali Pas-
 savienfi probè inserta ; dirimentia
 sunt :

*Error , conditio , votum , cognatio , crimen ,
 Cultus disparitas , vis , ordo , ligamen , honestas
 Si sis affinis , si fortè coire nequibis ;
 Si Parochi , & duplicis desit præsentia testis ,
 Raptæve sis mulier , nec parvi reddita iuræ ;
 Hæc facienda verant connubia , facta retractant.*

Ultima adjecta à Concilio Tri-
 dentino de Reformatione Matri-
 monii.

Impedientia :

*Ecclesiæ vetitum , nec non tempus feriarum
 Atque Catechismus , crimen , Sponsalia , votum ,
 Impediunt fieri , permittunt facta teneri.*

Pri-

Prima igitur concernunt validitatem Matrimonii, secunda potiùs liceitatem. Parochus ergò quà Judex debebit in impedimentis discernere secundùm præscripta, nempe in verbo *Error*, si sit personæ identifiçæ, cum qua vult quis contrahere, & hic dirimit; *Conditio*, quoad servitutem ignoratam, non quoad statum etiam disparem, *Votum* solemne, & publicum castitatis. *Cognatio* naturalis, quæ comprehendit consanguinitatem, & affinitatem usque ad quartum gradum inclusivè, de quibus infra, *Legalis*, quæ provenit ex adoptione, vel arrogatione, *Spiritualis* orta ex Compaternitate, ut suprà de Baptismo, & non egreditur personam levantis, & levati, ejusque parentes utriusque sexûs: *Crimen*, quod supponit adulterium ex una, vel utraque parte cum promissione futuri matrimonii, pejus, si intercesserit machinatio mortis naturalis, vel civilis ob matrimonium, quamvis nulliter contractum vivente primò conjugè innocen-

cente. *Cultûs disparitas* ex præfinito & consuetudine Ecclesiæ, nempe fidelis cum infideli.

Vis ob consensum extortum metu cadente in constantem virum; in fœmina etiam ex metu reverentiali, nisi illa ex post non reclamans fecerit sponso potestatem sui corporis. *Ordo* unus ex majoribus, vel Professio facta in Religione approbata. *Ligamen* Matrimonium, quamvis ratum tantum præviè, & actualiter contractum cum alio vel alia. *Honestas* sponsalia quomodocunque in publico contracta cum sorore, aut matre sponsæ, quam quis intendit ducere, vel econtrà, (s) quod tamen primum gradum tum ascendentem, tum transversalem non excedit, & hæc reducitur ad impedimenta justitiæ ab Ordinario decidenda. Si sis affinis, hoc pro facilitate metri ita dictum extenditur etiam ad consanguinitatem secundum gradus infra breviter dimetiendos, & usque ad quartum inclusivè, & quoad utrumque contrahentem dirimentes, &

(s) Bulla
Pii V. de
an. 1568.

& hoc in impedimentis ex matrimonio publico ortis; ubi autem impedimentum oritur ex copula illicita, non excedit secundum; & hinc animadvertendum Parochis, maximè occasione dandi attestata ad officium Ordinariatûs pro obtinendis dispensationibus, ut semper exprimaturs gradus vicinior, ex quo nascitur impedimentum; (t) unde persæpe fallit regula: *quotô gradu remotior distat à communi stipite, eòdem distant inter se*; & ratio æquè, ac exemplum per supradicta est in promptu; positô enim, quod in gradu inæquali sponsus ad stipitem numeret gradum quartum, sponsa verò ex una parte tertium, iste utique erit exprimendus, quia vicinior est ad stipitem, quàm gradus sponsi in quarto constituti, quod in vicinioribus, utpote secundum, aut etiam primum attingentibus eò magis attendendum, quòd tales gratiæ sint privativè summo Pontifici reservatæ, & in omnem casum medio Or-

(t) Motus
proprius
Pii V. ad
Procurato-

dinarii, aut Nuntii Apostolici ad ipsum dirigendæ.

Dimensio graduum solet fieri per arborem, quæ passim habetur, si non in Ritualibus, saltem in obviis quibuscunque Authoribus; effigiatur autem per arborem, quia ista stipitem habet unum, ab eo autem extenduntur rami non solum in altum, sed etiam à lateribus, & sic generationes distinguuntur per gradus hominum, vel in ascendenti, & pro talibus sumuntur respectu quæstionati illius parentes, in descendenti verò, qui à quæstionato tanquam altero stipite proveniunt, & quoad hanc lineam quidem, nempe ascendentem, & descendentem impedimentum est perpetuum; sumitur autem regulariter quoad Matrimonialia à quarto gradu, in quo finitur impedimentum, ut usque ad illum inclusivè inveniri possit stipex, ad quem numeratur à collateralibus, qui in illum conveniunt, & à numero personarum usque ad stipitem gradus formant; si ex utraque

que parte pari numerô distent, *parem*, si uno usque ad stipitem (qui non computatur, cùm sit solùm terminus *ad quem*,) plùs habeat e. g. sponsus, minùs sponsa, *disparem* gradum formabunt, quod cognoscitur in effigiatione quæstionatæ parentelæ per modum ramorum, vel graduum à Parochis in suis attestationibus ad Ordinarium dirigendis, servatâ semper regulâ, ut apponatur stipes, ad quem numeratur; numeratur autem incipiendo à quæstionato usque ad stipitem ex una, ex alia verò parte à muliere quæstionata item ad stipitem, illúsque gradus; si stipiti vicinior sit, pariter exprimatur, si æqualiter distent à stipite, declaretur esse in gradu tali v. g. tertiò simplici, si inæqualiter, v. g. tertiò mixto cum secundo ascendendo, vel tertiò mixto cum quarto descendendo.

Hæc circa *consanguinitatem*, vel *agnationem*, taliter ab effigiatione arboris dictam; sicut enim consanguinei naturaliter nasci censentur ex eodem sanguine, sic agnati ex eo-

dem stipite prodeuntes tales dicuntur ab allegoria arboris. *Affinitas* verò desumitur ex conjunctione, seu copula carnali Maris, & fæminæ, ità ut ex hoc obtineat regula: consanguinei uxoris fiunt marito affines, & quidem marito tantùm, & vicissim consanguinei mariti fiunt affines uxori tantùm, quia affinitas non parit affinitatem, adeò ut consanguinei mariti ex una parte, & consanguinei uxoris ex altera nullam inter se invicem contrahant affinitatem. Duo hìc notanda occurrunt: primum, quod in illo gradu consanguinei uxoris fiant affines mariti, in quo gradu sunt uxoris consanguinei, & vice versa. Secundum: quòd affinitas dirimat matrimonium ex copula licita proveniens usque ad quartum gradum, non secùs ac cognatio naturalis, five consanguinitas: ex illicita verò usque ad secundum gradum inclusivè. Sequitur, *si forte coire nequibis*, quod ratione Parochi, si informatio desuper præcesserit, illũ retinebit, nè consentiat in Matrimoniũ, neq; contrahatur, nisi priùs resolutò dubiò de impoten-

tia ; si hac non bene cognita ignoranter contractum sit , & petatur dissolvi , causa deferetur ad Ordinarium, ad quem spectant ex dispositione Concilii causæ Matrimoniales , impedimentum etiam hoc facti est , & pertinet ad declarationem justitiæ.

Uſus autem regularum suprà expressarum pro Parocho talis est , ut detectô per quemcunque motivô conscientiæ , aut justitiæ (non ex astu , aut vexandi animo) accedentem, impedimentô verificabili, mox sistat , etiam in denuntiationibus producendis ; vel si omnes jam factæ sint , & vel super ultima emergat impedimentum , non progrediatur ad coniungendos sponſos , nisi examinentur priùs , & denuntiantes , & ipsi sponſi. Et quoad denunciantes quidem , vel in iure accusantes, (u) aut testes dictos, si agatur de impedimento detegendo, non modò admittuntur parentes, fratres, sorores, & proximi cognati, sed imò hi præ aliis , quia censentur scire , & probare posse Ge-

(u) Qui matrimon. accus. pos. suct.

(x) Cap.
videtur 3.
h. t.

nealogiam suam, (x) idque juvat etiam pro dissolutione matrimonii in ignorantia impedimentorum contracti; non sic autem, quando agitur de contrahendo, seu probanda obligatione (quod quidem quoad controversa fieri debet in foro Ordinarii) quia tunc obtinet Regula: *Nec pater pro filio, nec filius pro patre*, nam tunc censentur una, eademque persona, (y) quod in iudicio summopere attendendum.

(y) §. quod
verò eod.
cap.

Attentè dictum, examinandos testes, seu denuntiantes, ut reveletur verificatio impedimenti, deinde super constituendi Sponsi, ut ipsis aperiantur detecta, & super hoc audiantur, sed etiam, ut scia-
tur, an his probatis velint desistere ab intentione contrahendi, ad quod pro possibili sunt adhortandi; quod si tamen malint progredi, & super impedimento confes-
sato petere dispensationem, examinabit Parochus causas, per quas illorum animi ad hoc moveantur, quas, si viderit subsistentes, ut eg.
si eorum alteruter (z) *ob angustiam loci*

(z) Motiva
Dispensa-
tionum.

loci vel *locorum*, ubi orti sunt, aut ob productam ætatem mulieris (cujus favor maximè in dispensando attenditur) alium virum sibi paris conditionis, cui nubere possit, invenire nequeat; magis verò, si ob copulam jam secutam inter illos (non tamen eò fine, ut faciliùs obtinere possint dispensationem) aut saltem adeò familiarem conversationem, ut inter vicinos orta sit suspicio carnalis copulæ, adeòque mulier habeatur suò modò pro prostituta, vixque alium maritum repertura; tunc intercedere poterit Parochus remittendo *oratores*, seu supplicantes ad Offici-um Episcopi, seu Vicarium Generale-rem unà cum attestato à se confectò, & saltem subsignato, per quod Ordinarius integrè informetur de illis, quæ inventa fuerint obstare, vel impedire Matrimonium inter supplicantes contrahendum, simulque statum, & facultates, aut paupertatem realem, aut respectivam utriusque aperiet, in quantum sibi nota esse potest,

in iudicio Ordinarii autem per duos testes viros vicinos, ac fide dignos juratō examine comprobandum. Quod si impedimenta sint iustitiæ ex facto orientia, in his etiam Parochus diligenter informabit Ordinarium, quò magis reddatur instructum ipsius iudicium. Re taliter ad forum Episcopi delatâ non procedet Parochus, nisi habitâ à Vicario Generali resolutione, ac mandatō vel de copulando, servatis servandis, ac præstitis præstandis, vel impositâ debitâ poenitentia, prout in scriptis demandatum fuerit.

Restat, ut persolvantur alia impedimenta, quæ ex Concilio Tridentino promanant circa validitatem, & sunt: *Si Parochi, & duplicis desit præsentia testis*; & hoc certè perquàm utiliter introductum pro certificatione Matrimonii; Parochus enim, qui debet esse proprius, vel ab eo deputatus, & non alius, nomine Ecclesiæ, ubi contrahitur, est testis qualificatus, & necessarius, alii duo verò nomine publici,

blici, ut ab his etiam habeatur testimonium. *Raptave sit mulier, nec parti reddita tutæ*, per quod tollitur Parocho potestas talem in Matrimonium conjungendi, nisi iudiciô priûs desuper ab Ordinario formatô, & factâ cognitione, & secutâ declaratione.

Impedientium facilis intelligentia, sed non omittenda explicatio. *Ecclesiæ vetitum* tunc est, quando super personis designatis adest inhibitio Ordinarii, nè permittantur contrahere; quod, si hoc attentaverint Parochô etiam invitô, quamvis fortè casualiter præsentem, neque iste poterit benedicere, nec illos inscribere, neque de contracto attestatum dare, tenebitur autem mox informare Ordinarium. Idem est de omissione denuntiationum, nisi super his obtenta fuerit in scriptis dispensatio Ordinarii ad amissum exequenda.

Tempus feriarum scitur quoad Matrimonia publicè, & cum solemnitate contrahenda secundùm Tridentinum esse ab Adventu Domini

usque ad Epiphaniam inclusivè, & à die Cinerum usque ad Octavam Paschatis, etiam inclusivè, quo tempore tamen possunt contrahi ex causa à Parocho, vel, si facilis accessus ab Episcopo, approbanda, sed sine publica benedictione, aut pompa nuptiali. *Catechismus* respicit compaternitatem à Parocho praviè examinandam; quod si hæc provenerit ex Baptismo necessario, aut eò, quod quis adstiterit, & responderit in actu supplendi cærimonias super taliter jam baptizato, minùs impedit, quod tamen, utcunque non adeò ampliùs curetur, nihilominus prudenti arbitrio Parochi relinquitur.

Crimen, si publicum, impedit ex se, usque dum tollatur; si occultum, puta, quod fortè proveniat ex eo; quòd quis cognoverit sponsam, & simul illius sororem, aut econtra, & hoc sciatur ex confessione, deferri poterit per literas ad habentem facultatem dispensandi, prout solent his præditi esse Episcopi, & interim (quatenus si-

ne

ne scandalo, aut manifestatione Rei fieri nequeat) supersederi; quod æquè dicendum de *Voto*, intellige, simplici: monendum tamen, ut (si Matrimoniô jam sunt conjuncti, qui tali voto tenentur) abstineat Reus à petendo debito, usque dum habeatur absolutio. *Sponsalia*, (supponitur de futuro) afficiunt justitiam, ut suprà, & hæc de illis si publicè constet, sintque deducta ad contradictorium, trahunt satisfactionem etiam ex post parti læsæ dandam à Reo; si fuerint privata, & occulta, & ex sola confessione nota, parte læsâ publicè non contradicente, progredi poterit in copulatione, satisfactione tamen parti (quatenus non remiserit) reservatâ.

Finaliter hîc opportunum subjungere de viduis, seu viris, seu mulieribus, in quibus tamen sæpius solet contingere, quomodo à Parrocho procedendum, si de prioris viri, seu uxoris, qui, vel quæ aliò se contulit, aut abducta est, nec amplius comparuit, obitu, aut vita non constet? & certè hoc quæsitû de perso-

so.

(s) Cap. in
præsent.
19. de
Sponsal.
& Matr.

sonis mulierum jam priùs certò mòdò in Decreto ad septennium expectandi viri declaratũ, inde Clementi III. repropositum (s) ita correctum, & statutum est cum mandato ad Episcopum Cæsaraugustanum, stabiliendo pro lege, & certâ norma: *quantocunq; annorum numero tales mulieres ità remaneant viventibus viris suis, non possunt ad aliorum consortium canonicè convolare, nec autoritate Ecclesie permittas contrahere, donec certum nuntium recipiant de morte viro- rum.* Quæ lex Parochis impræteribiliter servanda; & si tales obstrepant, dirigantur ad forum Ordinarii, directâ ad illum extraordinariâ informatione, nè fraudulenter expiscetur illius consensus.

Hic iterum monendi Parochi, ut bene distinguant inter notitias, quæ circa impedimenta Matrimonii emergunt, nimirum inter ea, quæ patefiunt in foro externo ex publica fama per accusatores, aut testes, & quæ habent sibi detecta in foro interno, hæc enim nullatenus confundenda, sed singulis rela-

relativô modô sua remedia quærenda recurrendo, aut ad forum Ordinarii in illis, quæ concernunt forum externum, aut illius Pœnitentiarium (tectis tamen nominibus) ubi res est de impedimentis occultis, & solùm ex confessione notis.

Par observantia circa tempus, seu circumstantiam temporis, aut facti; nam, si Matrimonium, impedimentis non detectis, sit contractum, & consummatum, prolesque fortè ex eo genita, postea autem impedimenta prodeant in publicum, tunc præ omnibus separandi prætensi conjuges, & res ad Ordinarium deferenda pro remedio Dispensationis obtinendæ, monendique Conjuges, ut interim abstineant sub peccato mortali; Dispensatio autem, quatenus possibilis, eò extenditur, ut renovatô amborum consensu recopulentur, & proles ex tali vero, & novo Matrimonio (prius enim ex supposito erat nullum) nata, vel nascitura declaretur legitima.

Si

Si impedimentum, quod fuerat occultum, ex post reddatur publicum, & in hoc mutet forum, tunc observandum, an super impedimento primitus occulto, in foro conscientiae dispensatum fuerit, nec ne? si primum, & confessio impedimenti occulti facta fuerit Parocho, & ille habitâ licentiâ, datâque vi illius absolutione copulaverit conjugatos solutô impedimentô, poterit ad instantiam eorum, de quibus agitur, fidem facere, sed non in scriptis, de dispensatione obtenta super impedimento quæstionato. Si secundum, quod nempe super impedimento, taliter ex post publicato, dispensatum non fuerit, tunc videndum, an detectum publicè quoad utrumque contrahentem, vel quoad unum solum; si de utroque, agendum viâ impedimenti publici, & (separatis ad invicem Conjugibus) in ordine petenda Dispensatio; si de uno solo, petenda per forum poenitentiale, parti autem innocenti (quæ interim debitum pete-

re

re potest utendo jure suô) non manifestanda, sed in injuncta recopulatione, illius consensus ita expectendus, ut Rei culpa non detegatur.

Ad præparationem Matrimonii præscribitur in Ritualibus monitio Parochi, ut contrahentes prius semundent in anima per susceptionem Sacramentorum, & hoc aliquo die ante, quod quidem strictè non est de præcepto quoad valorem contractûs, sed de consilio, ut contrahentes sint in statugratia.

Hucusque Parochus agit præparando, prout supradicta ipsi præscribit Rituale, in quo sunt etiam congruæ admonitiones; exinde est Minister in actu faciendi ea, quæ in ipsum cadunt tanquam Ministrum Sacramenti conjungendo ex mandato Dei, & autoritate Ecclesiæ inseparabiliter viçtuos.

Præscribit autem Concilium Tridentinum celebrationem Matrimonii ita fieri debere, ut Parochus virô, & muliere interrogatis, & eorum mutuô consensu intellectô vel dicat:

dicat: *ego vos in Matrimonium conjungo in nomine Patris, & Filii, & Spiritûs S.*, vel aliis utatur verbis, juxta receptum uniuscujusque Provinciæ ritum.

Hic jam præcisè non quæritur, quomodo, & sub qua ratione mutus consensus sensibiliter verbis, nutu, aut scripto expressus sit materia, & forma Sacramenti hujus, quæ variè disputantur in Scholis, maximè circa validitatem Matrimonii; sed loquendo de liceitate prout propositum, sufficit scire, quod Ecclesia *consensum* intellectum habeat pro principali requisito Matrimonii contrahendi, quod autem jubetur dici à proprio Parocho, seu ejus vices gerente: *ego vos conjungo in Matrimonium, vel: Matrimonium inter vos contractum Deus confirmet, & ego illud approbo, perficio, & solemnizo in nomine Patris, & Filii, & Spiritûs S.*, hoc est de præcepto Ecclesiæ, adeoque inviolabiliter servandum, nec aliàs licitè Matrimonia solemnizanda. Et hoc bene, atque ex patentissi-

ma

ma ratione ; si enim vera est declaratio Evangelii, *quod Deus conjunxit , homo non separet*, & hæc, quia Sacramentum inducit vinculum inseparabilitatis , ubi erit signum Sacramenti, nisi in verbis ab Ecclesia præscriptis ? certè in Judiciis fori Ecclesiastici, quando agitur, an fuerit contractum Matrimonium , optima probatio est attestatio Parochi de solemnizato, quod dari non potest , nisi super contracto in forma debita, ac per Concilium Tridentinum præscripta ; aliàs enim semper dubitandum erit de Sacramento ritè , & debitè perfectò ; unde etiam optimum , quòd prolatis licèt in lingua latina verbis formulæ, ex jam nota causa , & usu Ecclesiæ Romanæ repetantur tamen linguâ vernaculâ pro contrahentium majori intelligentia. Preces, & alia, quæ in Rituali subjunguntur , & præscribuntur, non facilè omit-tenda; consultissimum autem, si celebretur Missa pro Sponso , &

E e

Spon-

Sponsa, vel si de festo dicenda sit, assumatur pro his oratio præscripta, benedictio autem si danda, fiat eò modò, quò in eadem Missa habetur. (t)

(t) *Rituale Roman. in Rubr. post celebrat. Matrimonii.*

Benedictio thalami, quæ non afficit præcisè Cæremonialia Matrimonii, est de permissis, non verò de præscriptis; alia autem vini S. Joannis dicti pro nuptiis, non est reprobata, prout Tridentinum optat retineri ritus, & laudabiles consuetudines in respectivis Provinciis; dummodò irreverentiam non irrogent Ecclesiæ, vel Altari, prout esset, si super hac apponantur esculenta; ratione verò, & locò Agapum nuptialium Parocho debentur jura stolæ, moderatè taxata, vel pro lubitu danda.

Post matrimonium, ut suprà, contractum fiat illicò inscriptio in libro Matrimoniali, ubi notanda dies, locus, personæ contrahentium, & duorum virorum testium modò itidem in aliquibus Ritualibus

bus præscripto, cæterum mutatis mutandis, ut suprà de Baptismo.

CAPUT VIII.

De Benedictionibus, Processionibus, & sepulturis.

Benedictionum genus favorabile, & ab Ecclesia omnium illam propria Matre recognoscentium benefactrice perlibenter concessum ultroneè quidem propagandum videtur, sed neque prostituendum nimia, aut vitiosa facilitate. Requiritur benedictiones gratiam Dei in subiecto benedicendo, ut fortiantur effectum, non supponunt ex eo, quod, cum *omnis homo ab adolescentia sua pronus sit ad malum, & ex natura labilis, facile sit peccator; delicta enim quis intelligit?* nec infans, cujus est dies una super terram. Hominem sequuntur & creaturæ propter ipsum factæ; unde est, quod post naturam lapsam insensibilia quoque exorcizanda; imò & ipse homo ante susceptionem Baptismi. Homo, cum

gratias Apostolicæ sedis recipit, prius ad hunc effectum absolvitur à quibusvis censuris, eò fine, ut sibi concessis frui possit; aqua, cujus aspersione pleraque mundantur, nonnisi præviò exorcismò benedicatur; & ipse sal, quò quàmplurima, imò ipsa aqua purificatur, exorcismò purgatur.

Horum igitur tum exorcismorum, tum benedictionum plures sunt in Rituali ritè adhibendæ in licitis, ac præscriptis, ultra hæc autem non extendenda; non enim novum est plures esse effectas etiam pro illicitis, aut certè non approbatis, prout sunt illæ pro investigatione absconditorum, quæ utcumque videantur sacris verbis compositæ, non modò sunt apocryphæ, sed etiam impiæ, & fallacissimæ, adeoque nullatenus adhibendæ, consequenter à præscriptis non discedendum. Has habent Ritualia tum pro vivis, tum pro defunctis, de quibus ultimis actum in prima parte; quod verò funeralia attinet, plura habentur
in

in Ritualibus propriis à Romano plerumque desumpta, nec in essentialibus immutata, nisi, quod mos Italicus sepeliendi corpora in Ecclesiis exposita, & quidem manè, transierit in alium modum cum tolerantia Ecclesiæ usitatum, nempe serotinum. Quod Agapes mortuorum transierint in jura Stolæ; sicut & quartæ funeralium, facile concedendum meliori, vel saltem magis apto judicio Ordinariorum; dummodò non vitietur moderatio auiditate indiscretorum, quod quàm maximè cavendum.

De Processionibus egimus in prima parte, adeoque & illud, quod Rituale habet de Processione Theophorica, penes statuta relinquendum.

CAPUT IX.

De his, quæ pertinent ad Sacramentum Ordinis, & de obligationibus ordinatorum.

ULtimò locò hìc adducimus, & quidem quoad designationem numericam præposterè, ea,

quæ in instructione Parochorum referuntur ad Sacramentum Ordinis; sed quia necessarium videtur toti Clero refricare obligationes, quas in ordinatione susceperunt, causam hanc finalem, quæ prima est in intentione, prout non pauca de illa tractavimus, etiam in prima parte hujus operis, ultimò referemus in executione.

Præmissimus etiam in secunda parte aliquid de præparatione ordinandorum, in quantum pertinere potest ad Parochum, estque illa, quasi Prodromus illius admonitionis, quam Episcopus ordinaturus per os Cancellarii, vel alterius officialis præmittit ituris ad ordines suscipiendos, (u) nè quis accedat, seu ratione spiritualis, aut corporalis impedimenti irregularis, incapax, excommunicatus, interdictus, suspensus, spurius, infamis, aut aliàs à jure prohibitus (quales sunt obligati ad ratiocinia publica, aut sponsalia adimplenda, qui propter delicta commissa fraudulenter curant mutare forum; item

(u) Pontificale Rom.
de Ordinibus conferendis.

item Clerici peregrini, (x) nisi (x) Lib. 1.
habeant dimissorias sui Ordinarii Tit. 22,
ad hunc effectum) aut, qui non
fuerit examinatus, & admissus;
quæ quidem supponunt examen
ordinandorum præviè factum, re-
petuntur autem ante accessum, ut
quisquis fortè tali impedimentò
etiam occultò teneri posset, ab-
stineat, nè censuris se implicet.

Examen ordinarium admitten-
dorum ad ordines fiebat aliàs à Sy-
nodo, in qua eligi oportebat *Exa-*
minatores, (y) à quibus ordinandi
instruebantur; quia autem defectu
Synodi Examinatores constituun-
tur ab Episcopis, vocantur *Prosy-*
nodales, & sunt sex, ipse verò Epi-
scopus, aut Vicarius Generalis fa-
cit septimum, cùm tot sint dona
Spiritus Sancti. Hi ante ordina-
tionem angariarum examinant pu-
blicè, in quo examine admittun-
tur, rejiciuntur, vel in aliud tem-
pus remittuntur ordinandi. Ex-
traordinarium fit pro illis, qui ad
beneficia curata promoveri cupi-
unt, quod aliàs etiam vocatur *con-*

(y) Pontif.
Rom. in
ordine Sy-
nodi.

(2) Concil.
Trid. Sess.
24.

curfus, (2) in hoc convenit esse saltem *tres* Examinatores simul conjunctos, sumendo hoc etiam à verbis Christi: *Ubi sunt congregati duo, vel tres in nomine meo, ibi ego sum.*

Notandum hîc, quod per susceptionem tonsuræ Clericus factus sortiatur forum Ecclesiasticum, prout exprimitur in orationibus Ordinationis: *Adesto Domine &c. & finali: Omnipotens sempiterne Deus; nec non admonitione: Filii cha-*

(a) Pontifi-
cale Ro-
manum.
de Cleric.
faciendo.

rissimi, (a) ubi illis imponitur, ut caveant, nè per culpas suas privilegia Clericalia, quæ adepti sunt, perdant, semperque honesto habitu, ac bonis operibus Deo placere studeant, quæ est obligatio Clerici, maximè autem talis, qui hoc titulo beneficium possidet.

Si mox dicto modo Clericus factus, in debita ætate constitutus, ac necessariis requisitis provusus, & capax suscipere velit ordinem *Ostiarialis*, sitque ad illum admisus, sicut in actu tangit claves, & pul-

pulsat campanam, sic in se recipit obligationem non tantum allegoricam, sed etiam legalem convocandi populum ad Ecclesiam, portas illius aperiendi dignis, claudendi indignis, (b) unde janitores, & campanarii deberent hoc ordine insigniri. (b) Idem Pontific,

Lectoris officio tribuitur legere, in officio etiam cantare Lectiones, & benedictiones non praesente majori perficere. (c)

(c) Electi
Fili de Le-
ctoratu.

Exorcistis defertur potestas exorcizandi energumenos ex libro exorcismorum, quem ordinandus tangit, utcunque abstinere suadeatur in praxi.

Acolythis incumbit parare urceolos pro Missa, & deferre candelabra, secundum, quod ipsis committitur in actu susceptionis & hi sunt quasi testes Fidei, ferentes lumina in ejus signum.

Haec autem, si maximè in Parochiis ruralibus fiant per Laicos, aut pueros, curare debet Parochus, illisque taliter superintendere, ut omnia ritè fiant, custo-

diantur, & observentur, obligatione horum in ipsum recidente, qui per se ordinatus, præmissa facit per substitutos.

(d) Sess. 21.
de Reformatione.

Et quamvis in Rubricis Pontificalis æquè, ac Decreto Concilii Tridentini (d) plura stabilita sint circa collationem ordinum, id maxime cavendo, *ut omnis avaritiæ suspicio abesse debeat non solum in Ordinate, sed etiam in illius officialibus*; Notarii solum mercede pro expeditione *Dimissorialium, & testimonialium*, seu vulgò *formatarum* strictè stabilità; hæc tamen, quia Episcopum, ejusque officium contingunt, hic non trutinanda, sed omni, ac reverenti confidentia eò concedendum, fore, ut attentà legitimâ Regionum consuetudine nihil immutatum sit, vel immutetur, unde excessus contra Concilii Decreta argui possint.

Cæterum, uti à tempore mox dicti Concilii saltem magis præcisè Ordo Sub-Diaconatus sacris adscriptus est, requisita ad illud, (e) & ordinandi provisionem declarando;

do ; prout consequenter promovendi obligationes clarè proponuntur ordinem hunc suscepturis, ideò ex utroque, tum dispositione Concilii, tum Pontificalis præscriptò secundum dictamina Juris Canonici, ejusque praxin ad hunc ordinem spectantia hìc adducere operæ pretium videtur.

Primò igitur, quando per Notarium in præliminari Ordinationis advocantur, ut accedant, *qui ordinandi* sunt ad Sub-Diaconatum, hi accedentes prodere debent titulum, ad quem petant ordinari. Hìc prænotandum, quòd aliàs nulli deberet esse ignotum, & eruitur ex ipsa Ordinatione, seu collatione tonsuræ Clericalis, per quam taliter assumptus subditur foro Ecclesiæ, huic nempe mancipatos, illius etiam servitio dicatos esse. Ex hoc, & omnium SS. Patrum ac Scriptorum Ecclesiasticæ Historiæ traditione palàm fit titulum adscriptionis, seu servitutis Ecclesiæ illum unicum fuisse, per quem quasi secundam, & interior-

rem

rem januam Clerici admittebantur ad illius ministerium, prout fit hodie in multis, ac principalibus locis Ecclesiæ Romanæ propinquè subjectis, eâ tamen erga ipsos Ecclesiarum obligatione, ut taliter adscripti, ab illis etiam pro possibili debeant de congruo sustentari, utpote titulo servitutis Ecclesiæ donati.

Quia autem id vix aliter fieri potuit, nisi per facultates fidelium in Ecclesiam translatas, ipsa Ecclesia exinde facta oblatorum dispensatrix, opportunum duxit benefacere fervientibus sibi, ex quo natum est nomen *Beneficii* optimè à Canonistis definitum, quod nempe sit : *Jus percipiendi fructus ex bonis Deo dicatis, habens onus spirituale annexum Clerico propter Divinum officium comperens.* Statuit igitur Concilium Tridentinum, (f) nè quis deinceps secularis, quamvis aliàs sit idoneus moribus, scientiâ, & atate ad sacros ordines promoveatur, nisi prius legitimè constet eum beneficium Ecclesiasticum, quod sibi

(f) Sess. 21.
c. 2.

sibi ad victum honestè sufficiat, pacificè possidere. Hoc ergo requisitum ordinando provenire debet ab Ecclesia, quæ est indubitata collatrix beneficiorum, & nomine ipsius Episcopus tanquam illius caput, seu alia persona Ecclesiastica, cujus sit conferre, quidcunque sit de eo, qui obtulit bona, vel fundum pro erectione beneficii; in eo enim, quod verificari debeat: *Jus percipiendi fructus ex bonis Deo dicatis*, bona ampliùs non sunt donantis, sed ab eo transiverunt in proprietatem Ecclesiæ, cujus arbitrio distribuuntur. Verum quidem, quod donans bona, maximè stabilia in eum finem, ut exinde erigatur Beneficium, possit ad illud sibi reservare (supposito assensu Ordinarii) jus Clericum idoneum præsentandi, etiam cum adjectione oneris, item approbandi, quid præstare debeat beneficium tale recipiens; hinc provenit jus præsentandi, quod collationem firmat in Episcopo nomine Ecclesiæ, quæ bonorum pro-

proprietatem adeptam est. Nec ineptè refertur, quòd, sicut vendens rem alienam de Jure Civili falsi convincitur, sic accipiens æquè ac dans pecuniam, vel rem temporalem pro eo, quòd transivit in potestatem Ecclesiæ reus sit simoniæ, quia vendidit, aut respectivè emit rem non suam, nec sui juris, sed sacram, utpote *Deo dicatam*; prout tenentur hoc crimine, etiam ipsi administratores Juris Patronatûs pro præsentatione quid accipientes; imò & Examinatores occasione concursûs, vel ante, vel post quid acceptantes, (n) per quod patet poenas simoniæ, ejusque titulum magis approbatum, quàm abrogatum.

(n) Concil.
Trid. Sess.
24. c. 18.

Agendo nunc de titulo in, vel ante susceptionem Subdiaconatûs necessariò exhibendo; statim quidem oportet præprimis, seu originariè, ut suprà, titulo adscriptionis, vel servitutis Ecclesiæ; huic autem successu temporum surrogati sunt alii tituli, ut sunt ille *Beneficii* suprà notatus, alius *Patri-*

Patrimonii, & in partibus Germaniæ *titulus mensæ* dictus, & in expeditionibus Romanis omnes æquè sub eo *Beneficii* comprehensi; ut pari modò ipsius Ecclesiæ institutò, aut concessione adjuncti alii, ut sunt illi de *Missionibus* pro alumnis ad Missiones destinatis, & *pau-*
pertatis pro Religiosis mendican-

Omnes autem isti tituli suò modò reducuntur ad illum adscriptionis, seu servitutis Ecclesiæ, & respectivè *Beneficii*; etenim, quod ipsa Beneficia attinet, jam superius dictum, quomodo, & quare introducta, & crecta, nisi, quod differant specie, & ob respectivas obligationes, quodque addatur à Concilio hòc eòdem Cap. 2do, illud Beneficium, ad quod quis ordinatus est, ab eo resignari non posse, nisi constet, quòd de alio sufficienter sit provisus. *Titulus Patrimonii*, vel respectivè annuæ pensionis ideò à Concilio admis-

sus, ut illis, quos Episcopus judicaverit assumendos pro necessitate,

te,

te , vel commoditate Ecclesiæ prospectum sit de congrua sustentatione, sive à domo propria , vel ab ipso Episcopo quoad suos familiares triennales, ita tamen, ut titulus non sit fictus , sed realis, & fundi patrimonio subjecti subdantur Ecclesiæ , & in ea publicentur saltem per modum Beneficii manualis , hoc est , ad vitam provisi, ita, ut ille fructibus gaudere possit , tanquam ab Ecclesia sibi designatis , & quoad familiares Episcopi , ut his provideatur de aliquo Beneficio , nè gravent successorem, aut mensam. (o)

(o) Eod. c. 2. & declaratio Cardinalium Concilii n. 9. & 10.

Titulus mensæ , qui est quasi requisitum suppletorium, redigitur ad illum Capellaniam , Altariam, aut alias Beneficii Ecclesiastici secundum praxim Alemaniam , seu Germaniam , (p) & hoc est inter notabilia Cancellariæ ; ubi autem advertendum , non facile debere admitti, nisi datum ab illis, qui habent jus præsentandi ad Beneficia Ecclesiastica , cum videatur esse quasi provisionalis intentio de tali præ-

(p) Pyrrhus Corradus in vulgata praxi Benefic. L. 1. c. 2. N. 19.

præsentando, si, & cum fuerit capax, nisi prius aliter, aut alibi fuerit provisus.

Tales tituli verò, si concedantur cum obligatione annexa secundum clausulam supra allatæ definitionis, eandem induunt, si non saltem illam Divini officii ab Ecclesia admittente, & Episcopo ordinante, annexam assumunt cum ordine Subdiaconatus, ex nota regula: *Beneficium datur propter officium*; unde verum non est, quod, qui Beneficium non habet (puta actuale) non teneatur ad persolvendum officium Divinum, quia supradictò modò quicumque cum requisito titulo ordinatur, jam censetur obtinuisse Beneficium; præterquam, quòd teneatur quasi ex pacto oneris cum ordine assumpti; & deinde, si officium strictè alligaretur Beneficio, qui fortè ex dispensatione, aut aliàs haberet plura Beneficia compatiblea, pro singulis etiam semel in die teneretur ad repetendum Officium Divinum, quod Ecclesia non præ-

tendit, & esset nimis grave, suppositô tamen, quod quoad alias obligationes singulis Beneficiis satisfiat.

Titulus Missionum, vel *Seminarii* distinguitur, an sit à summo Pontifice pro suis alumniis, vel ab Episcopo pro suo Seminario. In primo casu illi, qui vel Romæ fuerunt in Collegio de propaganda fide tanquam Alumni aut aliis, ut est Collegium S. Apollinaris dictum Germanico - Hungaricum, vel aliàs in ipsa Germania, ejusque provinciis Alumni Pontificii dicti, ordinantur ad titulum Missionum, debentque juratò assumere obligationem eundi in suam quisque assignatam Provinciam, vel ad tales Missiones pro cura Catholicorum ibidem, etiam fortè inter ærumnas degentium, aut saltem ad curam animarum, quò fuerint à suis Ordinariis evocati, quibus propterea à Sancta Sede commendantur, nisi fortè jam fuerint de aliis Beneficiis provisi; non possunt tamen se mancipare cuicunque Religio-

ligioni, nisi specialiter ad hoc dispensentur, quia jam Ecclesiæ procura animarum sunt obligati. Alumni Episcopales, qui sunt quasi familiares suorum Ordinariorum, sicut in studiis recipiunt alimenta ex fundatione, eaque mereri debent veris Ecclesiæ servitiis, sic postea eis provideri convenit ab Episcopis, aut saltem pro ulteriori tyrocinio commendari Parochis, usque dum illis congruè provisum fuerit. Plura de his Remissiones ad dictum Cap. 2. Tridentini, de quo actum.

Titulô Paupertatis teste Pontificali Romano (q) ordinantur Monachi, aut aliàs Religiosi, seu privilegiô mendicantium Professi Regulares. Hi, Beneficiorum in personis suis particularibus quidem incapaces, ab Ecclesia tamen recipiuntur supradictô titulô, eô, quòd illis de sustentatione congrua in Monasteriis, Collegiis, seu Congregationibus suis censeatur prospectum. Cæterùm, quantumvis à primævo instituto ipsis tanquam

(q) De Ordinatio. Subdiaconi.

(r) *Causa*
26. q. 1.
cap. juxta.
cap. Agapitus,

(s) *Cap. ex*
authoritat.

(t) *Cap.*
pervenit.

(u) *Cap.*
Ecclesiæ.

(x) *Conft.*
in scrutab.
An. 1622.

solitudinem, seu saltem vitam contemplativam professis, aut civitates percurrere, & frequentare, (r) ibidem prædicare, in Divinis servare, aut ligando, & solvendo confessiones audire, seu Clericorum functiones exercere, aut celebrare alias inhiberetur esset, hæc tamen cum Episcopi licentia, (s) & Presbyterorum, seu Parochorum consilio (t) (non autem aliter) obire, facere, & exercere permittuntur tanquam Coadjutores in cura animarum, & ubi Parochiæ illis ex indulto Pontificio unitæ (u) eorumque Monasteriis plenò jure incorporatæ sunt (neque sine licentia alibi) propriâ auctoritate peragere, quod quidem attribuitur concessionem Eugenii III., magis autem delaturatur à Gregorio XV., (x) cum expressione, quod quoad omnia in cura animarum exercenda omninò subjacere debeant correctioni Episcopi, nec aliter, quàm de ejus licentia concionari, aut curam animarum etiam vocati exercere; quod quidem salubri-

lubriter introductum, maxime in Germania tempore deficientis Cleri, & quatenus moderatè fiat, indulgendum, suppositò, quod Regulares evocentur cum licentia suorum superiorum ad Parochialia pro tempore supplenda; unde & illorum paupertati eleemosynis succurrendum.

His de titulo ad Subdiaconatûs Ordinem requisito dictis ad ea, quæ ulterius eundem Ordinem concernunt, eâ ratione convertimur, ut sciatur, quæ, & quales obligationes ab ordinandis eâ occasione suscipiantur, sùntque castitas impòsterùm perpetuò servanda, & servitia Ecclesiæ indefinenter præstanda saltem cum recitatione Divini Officii, & gestatione habitûs Clericalis, nunquam dimittendi. Hæc igitur omnia perpetua onera sacris Ordinibus annexa, ut ordinandus bene deliberatò animò suscipiat, monetur à Pontifice ordinante, quatenus bene consideret, priusquam Ecclesiæ, & repræsentatis obligationibus se devoveat, (γ)

(γ) Pontificale Rom. de Ordine Subdiaconatûs.

qui enim liberâ tunc voluntate adhuc ad sæculum regredi poterat, si hanc votô suô Ecclesiæ alligaverit, exinde necessitate sibi assumptâ teneat se sciat ad Deo factum reddendum, & tenendum, cum vim voti habeat voluntaria susceptio Ordinis, cui annexa onera sibi prius declarata. Functiones Subdiaconi quod attinet sunt hæ; ut ministret in Altari ea, quæ sunt sui Ordinis, cum iussus fuerit; jubetur autem tangere, & ferre calicem, canere, vel legere Epistolam, aliâque in decursu Missæ facere, convenientia Ordini, quem jubetur exercere, & hoc ex obedientia, cui se subdidit; consultum autem ipsi est, ut sæpius in Altari exerceat tales actus, quibus fiat practicus, in quem finem statuta sunt interstitia unius anni, usque dum eô elapsô promoveatur ad Diaconatum.

Diaconus alias etiam *Levita assumptus* ad imitationem veteris Testamenti ex ordine progredientium ad Sacerdotium ex admonitione, (2) audire, & discere debet, quæ sint

(2) Pontificale Rom. provehendi.

sint officii sui, eaque, cum ordinatus fuerit, exercere in Altari pro sui Ministerii impleto, quin imò intra annum interstitiorum suorum frequentare, quò melius illis usu assuescat.

Ex eo, quod ipsi detur Liber Evangeliorum, sciat hoc non tantum debere canere ex commissione celebrantis, sed etiam publicare, ubi opus, & illi demandatum fuerit, explicare in suggestibus per Conciones. Ipsi etiam convenit pacem à Sacerdote celebrante acceptam deferre ad assistentes, & dispensare oblationes fidelium indigentibus, eorum registrum tenere, prout in primitiva Ecclesia Romana fiebat à Notariis, qui postmodum evecti sunt ad dignitatem Cardinalitiam Diaconorum, figurâ officii sui in Proto-Notariis relictâ. (a) Erant in primitiva Ecclesia etiam Diaconissæ ideò institutæ, ut ministrarent mulieribus oblationes, seu collectas, ut supra, sed hoc in Ecclesia hodierna abrogatum.

(a) Gavantus in Manuali Episcoporum, vel Proto-Notarii.

Consecrans Sacerdotes Episco-

Pontifica-
le Rom. in
Ord. Syno-
di.

(b) Ponti-
ficale Ro-
manum de
Ord. Pres-
byteri.

(c) 4to Sen-
tent. Di-
stinct. 24.
quæst. 2.
Art. 1. ad
2.

(d) 1. Co-
rinth. 12.

pus eos non tantum confectionis
Dominici Corporis, & Sanguinis so-
cios facit, sed etiam per communi-
cationem Spiritus S., & ligandi, at-
que solvendi potestatem tribuens
curarum suarum comparticipes con-
stituit, in utroque fratres. Potesta-
tem Ordinis ipse, qua Ecclesiae suae
Summus Sacerdos communem fa-
cit electis, & benedictis, suave
Domini jugum per vestes Sacerdo-
tales præparativè imponendo;
Christos Domini manus eorum in-
ungendo, sicque benedictionis pote-
statem dando; comministros Di-
vina mysteria simultaneè peragen-
do. (b) Jurisdictionem radica-
lem, in quantum ordini adhæret,
cum illis participat dando Spiri-
tum S. cum facultate remittendi
peccata, eaque retinendi, utcun-
que hac ipsa in se firmatâ reservet
actuale hujus exercitium, usque
dum induantur virtute ex alto. Et
huc pulcherrimè videtur quadrare
sententia S. Thomæ (c) expli-
cantis doctrinam S. Pauli de gra-
tiis gratuitè datis; (d) dicit enim
scr-

sermonem *sapientiae* competere Episcopo, quia ipse aliorum ordinator est, quod ad Sapientiam pertinet. Sermo *scientiae* inquit, Sacerdoti, qui debet habere claves scientiae secundum dogmata Ecclesiae.

Fidei Diacono, qui praedicat Evangelium: *opera virtutum* Subdiacono, qui se ad opera perfectionis extendit per votum continentiae: *gratia sanitarum* Exorcistis, qui reddunt sanitatem energumenis. *Interpretatio sermonum* significat lumen, quod committitur. Acolythis: *alii Prophetia*, qui est Lector: *alii genera linguarum*, qui est Cantor: *Discretio Spirituum* competit Ostiario, ut discernat fideles ab infidelibus, filios Ecclesiae, & baptizatos ab excommunicatis, cathecumenis, & similibus.

Porro hinc nobis res est, ut ordinatò jam Sacerdote inquiramus, quæ sit universim illius obligatio? prima certè, fundamentalis, & universalis illa est secundum Christi institutum, ut serviat Ecclesiae,

cui se voluntariè mancipavit, cuique obedientiam promissit, quicumque autem servit Ecclesiæ, servit Deo, *cui servire, regnare est*, non quidem ita, ut splendidis vestibus induti circumeamus, sed, ut imitemur Regem Magistrum, & Dominum nostrum in omni humilitate, & patientia, non, ut ditemur bonis domûs ejus, quæ est Ecclesia, sed, ut pascamus gregem Domini, dantes illi potum in mensura etiam ex sanguine aut lacrymis nostris, si verè esse volumus filii Dei, & imitatores ejus, qui totum sanguinem suum fudit pro nobis.

At Ecclesiæ servitium consistit in differentibus, prout ad diversa ordinantur operarii; & Sacerdotes quidem secundùm supradicta omnes sunt beneficiati ab Ecclesia ratione servitii, ut inde possint vivere, magis autem, & præcisè illi, qui obtinent Beneficia; unde illud adagium: *qui de Altari vivit, Altari serviat*. Beneficia verò alia sunt simplicia, alia curata;
id

id est , alia sunt cum cura , alia sine cura ; par autem in omnia Episcopi concedentis jurisdictio , quia omnia ab ipso conferuntur , quod est primum requisitum Beneficii Ecclesiastici. Simplicia & non curata sunt Altaria , seu Capellanatus ita dicti , quia tales Beneficiati tenentur servire in tali Altari , vel Capella celebrando Missas præscriptas , & suô modô obligatas , aut illis assistendo , & hæc vel per se , si ita demandatum , vel saltem per substitutum , si taliter indultum , non autem facile deberet quis habere duo simplicia , quamvis fortè compatibilia , ex eo , quia neutrum sit sufficiens ad unius Beneficiati ordinariam subsistentiam , nisi amborum obligationibus possit ipsemet satisfacere.

Beneficiis simplicibus suô modô annumerantur *Canonicatus* ex Clericis secundum ordinem , quem requirunt , assumendi , & pro qualitate personarum admittendi ; unde etiam , & bene dicuntur *Personatus*

natus ex eo, quia singularem personam afficiunt, & requirunt *installari*; ex quo facile deducitur neminem posse sub uno tecto possidere duos Canonicatus, quia non datur reduplicatio personæ Canonicorum obligatio est vivere sub regula Ecclesiæ, cui sunt adscripti ex verbo *Canon*, seu regula; item canere horas à deductione verbi cano; quod verò magis præcisè convenit *Cantori*, provenit ab *officio* superaddito, & hoc suscipere est voluntatis, in eadem autem Ecclesia cum reliquis Canonicis horas persolvere necessitatis; quæ, cum sint duæ obligationes, quamvis subordinatæ, trahunt etiam duplex onus restitutionis, si negligentur; neglectus autem intelligitur, vel ratione culpabilis absentiae à residentia, vel ob non frequentationem Chori in non impedito; circa quod nemo sibi ipsi debet regulam, aut exceptionem statuere, sed stare declarationi Superiorum, magis autem Juris Canonici, & Concilii, ubi stabilitur Canonicum

nicum non posse ultra trimestre abesse ab Ecclesiis, (e) cùm Divina Officia per se, & non per alios obire debeat.

(e) Concil.
Trid. Sess.
24. c. 12.
de Refor.

Possunt per accidens Canonici esse curati, putà, si in Collegiata sit cura animarum habitualis, actualiter verò exerceatur per turnum; vel si unus Canonicus sit deputatus pro Parocho; aut si præbendæ Canonicali unita sit Parochia, & hoc respectu quidem Canonicus simul erit Curatus habitualiter, si ipsi concessum sit actualitatem exercere per Vicarium, quod si non, magis tenebitur ad curam tanquam vinculum fortius.

Sed quia Beneficia simplicia affectantur à compluribus, vel ex eo, quod videantur favorabilia, tanquam adeò non gravata eâ rationis redditione, quam secum ferunt Beneficia curata, vel quia præplacent otia sectantibus, vel etiam abducuntur eâ opinione, plerumque fallaci, quod simplicia regulariter non obligent ad residentiam, aut denique, quia meliores videri volunt

lunt, credunt se non vocatos; his ore Domini enūtiandum: *Et vos estote parati* per exercitia pietatis ab Ecclesia præscriptæ, per studia ad rem facientia, per exercitia spiritualia, & Ordinum susceptorum exercitationem; & *satagite*, ut, cū venerit Dominus, inveniat vigilantes, & paratos eos, qui se manciparunt Ecclesiæ servitiis, non, ut dormiant, epulentur, ludant, & evagentur, sicque consumant fructus bonorum Deo dicatorum; *estote parati*; ut si venerit Dominus vineæ, & viderit stantes in foro otiosos, non increpet: *Quid hic statis tota die otiosi?* sed respondentibus: *Quia nemo nos conduxit*, ipse, quantumvis tardè venientium labores deputet, & assignet; pacem verò suam, quā nullum præmium majus, det hominibus bonæ voluntatis, uti per Angelos adventūs sui nuncios ultroneè annuntiavit; sic nihil blandiendum de non stricta obligatione ad residendum, fallit enim supposita regula in illis, quæ fixa sunt ad locum, habentq; pro beneficiato sufficientem

tem

tem sustentationem, (f) sicut & fallit in beneficio, ubi pro operibus in junctis electa est industria Personæ. Fallit ex convenientia in illis, qui elegerunt beneficium, spondentes se ejus personalem curam habituros; hoc enim accedit etiam ex pacto; fallit (nè multa dicamus contra depravatam opinionem) in quàmplurimis, & quantumcunque variis, & peregrinis doctrinis, quibus abduci S. Paulus vetuit; multi credunt se generaliter dispensatos per Indulgentias Bonifacii VIII., ejusque Antecessorum, ita, *ut ubicunque sint extra locum beneficii, percipere perpetuò possint fructus suorum beneficiorum in absentia*; sciant verò, (g) has esse revocatas, nè sic detur licentia pro lubitu vagandi, & cultus Divinus minuatur, aut Officium omittatur. Caveant ergò sibi, qui talia magis usurpant illicitis opinionibus in propriam utilitatem detortis; multò magis, si quæstio fuerit de pluribus talibus beneficiis, ubi timendum illud: *Pluralitas beneficiorum me perdidit*; maxi-

(f) Cap. conquere-
rente de
Clerico
non resi-
dente, &
Cap. Re to-
tum cod.

(g) Cap.
ult. de Re-
script. in 6.

(b) Text.
in Cap. sta-
tutum jux-
ta Glof. nē
Clerici, &
Monachi.

maximè, si omnibus, & singulis be-
neficiorum oneribus secundum Te-
statorum mentem non fuerit satis-
factum, etiam à dispensatis ad reti-
nenda plura beneficia. Major cer-
tè est obligatio Sacerdotum, qui
possident beneficium curatum, seu
curam animarum annexam habens,
quod quidem regulariter dicitur Pa-
rochia; cæterum etiam pro tali
qualificatur in Vicario perpetuo,
aut Capellano curato, nisi, quòd
hi plerumque subordinationem im-
portent (b) erga Parochum, seu
Plebanum dictum à plebe, seu ple-
bania, cui præest, & in qua esse pos-
sunt plures Ecclesiæ, seu Capella-
niæ, nisi tale beneficium, quasi ser-
viens, sit unitum alteri *dominanti*,
ut sunt Capitula, Prælaturæ, seu
Monasteria, aut Commendæ, de
quibus nobis hîc non est sermo,
sed beneficiorum hujus naturæ di-
stinctio ad dispositionem Concilii
rependenda, hoc unicum observan-
do circa beneficia, quod *secularia*
servanda sint sæcularibus, regula-
ribus autem *regularia* permittenda.

Hîc

Hic autem in complexo sumimus Parochum ab eo appellatum, *quod sit Sacerdos, qui præest Parochia*, à partitione curæ sic dictæ; Ideò verò nominatur Parochus, (i) qui habet perfectam curam animarum totius populi intra certos limites congregati, cui Sacramenta ministrare incumbit, ac propterea dicitur populum regere, & vocatur etiam Rector Ecclesiæ, ut jam dictum de ordinatione; Parochus sub Episcopo quidem constitutus, illi tamen est consors, in cura, & sponsus Ecclesiæ suæ curam habens, idque vinculo spirituali, non solvendo, nisi per translationem illius ad aliam Ecclesiam ob evidentem illius utilitatem, vel ob crimen, quò meritis sit amotionem.

(i) Cap. Presbyteri de Capell. Monach. in M. & Glossa in Cap. Licet Canon. de elect. ibid.

Sicut igitur unus Christus, una ipsius Sponsa Ecclesia, unus uxoris vir, ita unus Parochus, Christum repræsentans uni datur Ecclesiæ, illique debet adhærere. Cura de ovibus, seu Parochianis suis ducitur ab exemplo Christi boni Pastoris; qui animam suam

posuit pro ovibus suis , quô plus non potest dici aut desiderari , solum , ut pro posse impleatur. Residentia continua jure Divinô indicta nullô unquam tempore dispensabilis, nisi grege per idoneum, ac sufficientem substitutum provisô , & hoc ad tempus ipsô jure limitatum , nec sine rationibus ab Ecclesia approbatis. Pluribus Parochiis præesse non potest unus Parochus , nisi fortè illæ sint obtenuitatem reddituum , qui singulis non sufficiant ad proprii Parochi sustentationem , alicui Matrîci canonicè unitæ , vel commendatæ ; quæ tamen unio secundùm Concilium potest etiam resolvi ab Episcopis ex causa restitutionis , aut supplementi à Patronis Ecclesiæ attributi ; neque defunt exempla , quod per Dispensationem , aut dispositionem Concilii plures Parochiæ commendentur aut Seminariis , aut Prælatis , aut locis piis , eâ tamen inviolabili lege , ut in Ecclesia, etiam sic commendata de continuo adsit Vicarius expositus,

tus, idoneus, & capax, qui curam animarum sufficienter gerat, habeatque congruam portionem pro sua honesta sustentatione, ex justitia sibi debitam; cum de illis, quæ ultrò superesse possunt liberali Ecclesiæ dispensatione, at non sine causa utilitatis, provideatur locis piis, seu personis de Ecclesia bene meritis, vel per modum elemosynæ, vel ad plus arbitrariæ sustentationis sui, & aliorum pauperum pro arbitrio, sed bene regulato.

Concludimus materiam hanc Beneficialem, de qua non sufficerent volumina, dummodò legerentur à volentibus cum fructu; concludimus in eo verbo, quod solet esse finale, fors autem primum in sensu, nempe *meum, & tuum, frigidum illud verbum, & quidquid est malorum in vitam nostram invehens, innumerâque gignens mala*; (k) hinc enim mala, quia persæpe pravus Beneficiorum consequendorum finis videtur præprimis scire velle, quantum importent?

(k) In Sermone S. Joannes Chrysostr. Communi Confess. non Pont.

(1) S. Greg. ubi econtra (1) *deridetur justī simplicitas*, malitiosis, imò insipientibus pro tali apparens in eo, quod per Beneficii adeptionem bonum opus pij desiderent, nempe servire Deo, & Ecclesiæ in omni humilitate, ac veritate non ficta, in omni patientia, & doctrina, illud pro scopo sibi proponendo, ut impleatur ministerium sacrum.

Cæterum non expedit relinquere, qui à Deo, & Ecclesia est, fidelem sermonem. Quoad Beneficia simplicia verum est, id favore illius, cui benefacere voluerunt Beneficiorum institutores, introductum, ut non gratis serviat Ecclesiæ, sed habeat inde honestam sustentationem absque onere Ecclesiæ; *dummodò tamen illi serviat*. Si cum addito *onere*, ut persolvantur Officia, seu Missæ, ut illas celebret, si possibile est, per se ipsum, cum hoc propriè sit Beneficiati, si non, aut per Fundatores in libertate relictum sit, per substitutum, dando ipsi saltem stipendium solitum in loco-situati Beneficii,

ficii, *nec minùs etiam in hoc consentienti*; satis enim est remanere saltem aliquid superflui Beneficiato, ad hæc, ut videatur Beneficiatus, cum non censeatur fuisse talis Fundatorum voluntas, ut Beneficiati ditentur, sed, ut habeant, unde vivant operantes, quod ipsis injunctum, vel ut illis suppetat titulus pro ordinibus, aliis fors capacioribus (nisi sit manuale pro familia) injustè auferendus. Neque semen litium debent esse Beneficia, sed, in quantum justitia patitur, ab Episcopo conferenda bene merentibus, qui propriè titulus est primitivæ Ecclesiæ, & obligat sub peccato contra justitiam, si aliter fiat.

Redituum ex Beneficiis curatis provenientium facta est ab ipsa Ecclesia talis repartitio, intuitu ejus finis, in quem data sunt à fidelibus bona, ut ipsis Episcopis præscriptum sit, (m) reditus, & oblationes fidelium in quatuor partes dividendas, quarum unam ipse sibi retineat, alteram Clericis di-

(m) C. consuetudo 26. cum seq. q. 5. causa 12. q. 2.

tribuat , tertiam fabricæ Ecclesiæ , quartam verò pauperibus destinat ; ubi verò sunt Parochialia Episcopum non attingentia , ipsò non comprehensò tres ultimæ sortes statutæ , prima nempe pro sustentatione Parochi , secunda pro Ecclesia , tertia pro pauperibus maximè illius loci , in quo possidet Beneficium , & qui in confectioe testamentorum , plerumque præscribitur , imò in aliquibus Diœcesibus habetur pro Lege.

Quod , si quis laxitatem amans adulator , aut pro domo sua malè feriatus Consiliarius , vel verbò , vel scriptò , suadere voluerit Beneficiatis , aut multiplicitatem Beneficiorum facilem , aut redditus sine debita satisfactione obeundorum retinendos , aut residentiam in loco beneficiorum non eousque necessariam , his facile respondere poterit prudens , ac conscientiosus Beneficiatus ipsius. J E S U

(n) Loc. 2. Christi verbis : (n) *nescitis , quia in his , quæ Patris mei sunt , oportet me esse ?*

Et

Et hæc quidem sunt dogmata praxeos Ecclesiasticæ, quibus pro posse innitendum, & de bono in melius procedendum; ut verò horum experimentum habeat Episcopus seu Ordinarius, per Concilium præscripta est *Visitatio*, quam, quomodo facienda sit, scire oportet *Visitatorem*; quomodo autem *Parochus* ad eam præparandus, hîc conabimur exprimere secundum dictamina Concilii, quæ in singulis quidem præmisimus hîc autem practicè examinabimus.

CAPUT X.

DE

Visitatione Canonica. Ecclesiarum, & Parochorum.

VENIT Dominus visitare plebem suam, & quod ipse fecit, fieri etiam voluit à Rectoribus Ecclesiarum, qui eum repræsentant; unde hoc ab ipsis Apostolis, præcipuè autem à S. Paulo practicum, per diversa Concilia commendatum, à Tridentino in vim Legis stabilitum est. *Sollicitudo omnium*

Ecclesiarum, quam sibi adscribit Paulus, demonstrata est ab ipso in suis itineribus, prænuntiata per Epistolas, sicut per literas visitatæ sunt Ecclesiæ à S. Joanne Evangelista, qui ideo Episcopos vocat Angelos, quod vigilantiam in ipsis requirat, ut sint *virga vigilans*, & *visitans*, vigilans semper, visitans sæpe, & ubi opus. Cura hæc Episcoporum quidem est activa, ut visitent, passiva minorum Rectorum, ut visitentur; illi Dominum vineæ Sabbaoth agentes, hi rationem villicationis suæ reddituri; omnes autem respectivè parati esse debent, seu, ut visitent, seu, ut visitentur, & in die visitationis suæ Deum glorificent. (o) Hac igitur ratione præmittemus Visitationem aliam esse Canonicam, quæ à Concilio Tridentino (p) præscribitur, ut Patriarchæ, Primate, Metropolitan, & Episcopi propriam Diocesim per se ipsos, aut si legitime impediti fuerint, per suum Generalem Vicarium, aut Visitatorem, si quot-

annis

(o) 1. Petri
2. c. 12.

(p) Sess. 24.
cap. 7.

*annis totam propter ejus latitudinem
visitare non potuerint, saltem majorem
ejus partem, ita tamen, ut tota
bienniô per se, vel Visitatores suos
compleatur, visitare non prætermittant.*

Firmatâ igitur regulâ, quòd
visitatio facienda sit per Episcopum,
hæc ab eadem regula dicitur
Canonica; modus autem præscriptus
est eâ reflexione, ut nisi tota fieri
possit annô, complenda sit intra
biennium; si impeditus sit Episcopus,
ab ipsius Vicario Generali, vel alio
Visitatore deputato, qui in pluribus
locis est Archidiaconus, magis commode
autem Suffraganeus eò, quòd per talem
perfici possint etiam ea, quæ requirunt
facultates Ordinis, ut sunt Confirmatio,
Ecclesiarum, & Altarium consecrationes.
Est autem suus valor etiam Visitationi,
quam multi, dicunt officiosam, instantaneam,
seu intercalarem, fitque vel per Officiales
ex Curia Episcopali missos, plerumque
autem per Decanos foraneos,

neos, seu rurales, aut alios, pro re nata Deputatos per modum Commissionis particularis, seu intra certa tempora; unde differunt à Visitatione Canonica propter solemnitates, quæ in his ultimis omittuntur, & cò, quòd non importent necessitatem prævix insinuationis, sicut hanc requirit Canonica in eum finem, ut præparentur observanda; supponit autem visitatio Canonica Jurisdictionem in visitante, vel ordinariam, vel saltè delegatam, de qua pluribus Canonistæ, in quo hic non hærendum, cùm nobis res sit de Ecclesiis, & Parochis indubitatè Episcopo subjectis.

Præterea advertendum in visitatione Canonica præter Cærimonialia, aut præparativa, visitari Ecclesiam, res Ecclesiæ, & personas Ecclesiæ servientes; illud verò, quod de procuratione tractant Concilii interpretes, & Canonistæ, haberi tantùm pro accessorio intuitu expensarum.

Suppositò itaque, quod dies facien-

ciendæ, & respectivè recipiendæ Visitationis Canonice per Cancellarium indicta fuerit, nè visitandi imparati inveniantur, hanc Parochus populo, aliisque, prout de more, æquè denuntiabit, ut parati sint ad recipiendum Visitatorem.

Primò : Episcopus adveniens (ut supponitur cum Rochetto, & Mozzeta) excipiat etiam extra Ecclesiam sonitu, & pulsu omnium campanarum, ingressus verò ad partem, seu atrium, ibi inveniat Rectorem indutum cottâ, seu super pelliceo albo, & Stola, ac Pluviali coloris albi præcedentibus Capellanis ipsius, & Beneficiatis Ecclesiæ, & quatenus orare velit Visitator, qui sit Episcopus, in ipsis foribus, sternatur ipsi locus cum pulvino, & detur deosculanda crux, exinde ille incensetur; aliàs autem per ipsum Rectorem præsentetur illi aspergillum aquæ benedictæ, & mox introducatur in Ecclesiam, præcunte dicto Clero, & ante Visitatorem Parochô, seu Recto-

Rectore versùs sinistram tanquam introductore usque ad summum Altare.

Ibi, cùm paululùm oraverit, si velit ipse Episcopus privatim celebrare, inveniat paramenta in Altari, & inde desumenda per Capellanos, Parochus autem Assistentem agat, & tunc Episcopus (ut præscribit Pontificale Romanum, aliq̃ue Ritualistæ, præsertim Gavantus in Manuali Episcoporum) vel in medio Missæ ad populum versus causas adventûs sui, & Visitationis suæ proponat, vel saltem (si talis insinuatio facta fuerit à Parocho) in fine Missæ illi benedicat; vel si non celebret Episcopus, velit autem Missam audire, eique assistere, hanc celebret Parochus, Episcopus verò in fine benedicat. Missa verò sumatur de currenti, maximè, si sit Festum duplex cum collecta de Spiritu S.; si votiva dici possit, hæc de Spiritu Sancto, cùm Visitatio sit species, seu præparatio Synodi.

Secun-

Secundò : Episcopus stans super Altare, hoc est in superiori ejus area, postquam illud deosculatus fuerit, induitur amictu supra Rochettum, Stola, & Pluviali coloris nigri, & Mitra simplici, stansque juxta Altare in area inferiori, dicit : *Si iniquitates*, & cum suis, vel Clero præsentì prosequitur psalmum *de profundis*, facitque absolutionem, vel ad tumbam paratam, vel initio super tumulo defunctorum Parochorum, Patronorum fors in ea Ecclesia sepultorum, & progreditur ad Cæmeterium, si sit circa, aut propè Ecclesiam secundùm ea, quæ habet Pontificale *de Visitatione Parochiarum*; & hæc quidem sunt Cæremonialia, vel præparatoria.

Tertiò incipit Visitatio Ecclesiæ per hoc, quòd Visitator depositis paramentis nigris, & assumptis albis, hoc est : Stola, & Pluviali, incensisque intorticiis, vel saltem candelis tam super Altari, quàm illis per Accolythos ferri solitis visitationem ordiatur à Sacro-
fan-

sancto Eucharistiæ Sacramento, quod prius, & postea incensat, ut habet Pontificale, & relativè ad illud Gavantus in Manuali Episcoporum.

Primò itaque visitandum est Tabernaculum, in quo Sanctissimum Sacramentum asservatur, ex qua materia factum sit? an integrum, & decenter ornatum? annon fortè ruptum, pertusum, aut aliàs collabens, vel (quatenus ex ligno) marcidum? an non humidum, ita, ut species in illo minùs possint conservari, & an clausura integra, & ritè observans? hoc autem circa materialia Tabernaculi.

Advertet etiam Visitator, an in eo sit Ostensorium decenter effigiatum cum lunula deaurata, & Speculis bene claudentibus, & saltem una pyxis cum cuppa argentea intus deaurata, in quorum primo, nempe ostensorio, seu alia pyxide conservetur SS. Sacramentum, & alia, quæ inserviant ad deferendum infirmis viaticum? an

San-

Sanctissimum Sacramentum renovetur singulis octo, aut ad summum quindecim diebus? an in tabernaculo sit corporale, super quo collocetur Sacramentum, an mundum, & identidem mutatum? an super pyxide album, & decens palliolum sericum? an res alia, vel Olea Sancta in Tabernaculo reponantur? nihil enim aliud, quàm hæc, in eo retineri potest. An Tabernaculum tam interiùs, quàm exterius sit veste serica ornatum? an claudatur clave auratâ sericis cordulis appensa, & conservetur apud Parochum, vel Capellanum? an lampas ante ipsum continuò luceat? an sit baldachinum deferendum supra Sanctissimum in Processionibus? an velum album gestandum supra Pluviale?

In visitatione SS. Sacramenti Visitator inquirere etiam debet, quomodo illud ad infirmos deferatur, & provideat illud deferri cum decenti numero luminum pro possibilitate loci, maximè verò, si in illa Ecclesia adsit Confraternitas de eodem

dem SS. Sacramento, cujus institutum est illud comitari, idque sub umbella, & cum intorticiis, aut saltem lanternis pro diversitate temporis, vel ratione ventorum.

Parochum in custodia Eucharistiæ negligentem, aut in delatione illius irreverentem potest Visitator punire suspensione trium mensium

(q) Cap.
Statuimus
de Euchar.
custodia
cap. sanè
de celeb.
Missarum.

(q) Vicarios, seu Capellanos amotione, vel aliis arbitrariis ad delationem Parochi.

Secundò visitatur Oleum sanctum; ubi, & in quibus vasis, ac quâ decentiâ asservetur? Locus proprius deberet esse fenestrella è regione summi Altaris concava, decenter ornata, bene clausa vectibus ferreis, & decenti, ac securâ clavi, & in tali situ, qui illuminetur lampade ante Sanctissimum ardente. Vasa pro posse argentea, vel saltem stannea, non ex ære, aut cupro propter æruginem, neque ex vitro propter fragilitatem. Adsit autem, & sacculum sericum ad illud deferendum.

Ter-

Tertiò visitatur fons Baptismalis, an adsit (oportet autem talem adesse, & quidem intra muros Ecclesiæ Parochialis, cujus est requisitum) ipsèque describitur, aut saltem inspicitur, ex qua materia sit? qualiter ornatus? an integer, & bene clausus? an aqua clara, & illius sufficiens quantitas, an tempore debito renovetur, & interrogetur ubi hæc sit, & an suo tempore benedicatur nova? prior ponatur in Sacrario? an adsit vasculum ad fundendam aquam super caput baptizandi, linteam ad abstergendum? lumen, dum ministratur Sacramentum, parva mensa ad usum parandi necessaria pro ministrando Baptismo? & hæc ostendantur; inquiratur etiam, an ibi asservetur Liber Baptizatorum, & an ibi fieri soleat inscriptio?

Quartò accensis luminibus, & adjunctâ incensatione visitantur SS. Reliquiæ. Inspicitur armarium, in quo asservantur, an decens sit ipsarum inclusio in vasis aureis, argenteis, ligneis deauratis cum vi-

(r) *Constit.*
Sixti V.
quæ inci-
pit. *Domi-*
nus. Bullar.
tom. 2.

tris mundis, integris, & sigillô munitis, atque ita connexis, ut nihil exinde possit eximi? an sint certæ, & authenticæ, & ab Episcopis approbatæ (cùm recipi non possint priùs, quàm ab Episcopo cognitæ sint, (r) ut dictum parte primâ) si sint Sanctorum ab Ecclesia approbatorum, an tantùm micæ, quasi pro ornatu, à piis, ac religiosis manibus appositæ, & à principalibus distinctæ; & hinc inquirendum in authenticas, quæ, si adsint, debent quoad Sigillum super Reliquiis vel ab intus, vel (quod magis usuale) cum alio ab extra & ad capsulam claudendam appposito correspondere; aliàs Visitator prohibebit, nè in Altari collocentur; & publicæ venerationi exponantur. Quod si Reliquiæ adeo fuerint antiquæ, ut non inveniatur authentica, permittet Visitator, ut habeantur in eadem veneratione, in qua hætenus fuerint, provisô tamen, ut bene, cautèque custodiantur, nè possint immutari, & alia ossa, seu particulæ substitui; ubi etiam quærendum, quæ

quæ sint Reliquiæ, de quibus celebratur Officium? quæ sine hoc, & quando exponantur?

Quintò visitantur Altaria. Perquiratur præ cæteris, an sint consecrata; inde de altitudine, longitudine, debita, ac competenti distantia unius ab altero, singulorum pallia, seu statuis, aut titulo ne replicata in idem incidant; de ornatu superiori singulis appropriato; si sit parva ara, seu lapis consecratus, bene accommodatus; Crux, candelabra, tabella secretorum in medio, Evangelium S. Joannis in suo cornu, & pro *Lavabo* in altero, Icones cum sacris imaginibus ab Episcopo recognitæ, & benedictæ; tres mappæ mundæ, vel saltem duæ, quarum prima totum Altare tegat, defluâtq; in lateribus usque ad terram; secunda tegat in quadro partem destinatam ad sacrificium; tertia verò ex tela stragula, seu etiam colorata ad tegendum totum corpus superioris arcæ, pulvinaria, aut in Altaribus lateralibus saltem unum; pallia, seu antependia colorum

convenientium, vel si inferior pars Altaris fuerit ex lapide, seu vero, seu ficto, ut saltem sit integrum, & Crux decenter affixa, item campanula ad *Sanctus*, & elevationem pulsanda, & quidem generaliter quoad Altaria interrogetur, an adsit Privilegiatum, quando, & quomodo obtentum, pro qua die? an pro omnibus Christi fidelibus, aut tantum pro certo genere, an adhuc durans? quanto Missarum numero alligatum? super quo Parochus exhibebit Breve ab Episcopo approbatum, & à se decenter conservatum. Inquiratur itidem, an, & quæ Altaria sint fortè Confraternitatum, aut Patronorum, quibus incumbat ex institutione, ædificatione, seu pacto assumpto refectio ipsius Altaris, seu in eo deficientium præstatio, super quo in casum defectus monendi, ne amittant jus, ut supra, sibi acquisitum. Nec omitatur inquisitio super oneribus Missarum in illo Altari persolvendis, utrum ritè persolvantur? à quo, vel per quem? & an continuata serie præ-

præscriptorum dierum , ac temporum ?

Sextò visitandus Chorus, si adfit , vel saltem Presbyterium in prima parte de *Ecclesia* designatum. Hic autem quamvis præcisè non agatur de visitatione Ecclesiarum Cathedralium , seu Collegiatarum, tamen quia Visitatio in his recipit *Personalia* , quæ afficere possunt etiam Parochiales, disquirendum , quot sint in illa Parochia Clerici, vel Sacerdotes, quot Capellani , vel Curati , vel non Curati, quot Beneficiati, à quo fundati, seu præsentati, an, & qualem Chorum debeant frequentare ? vel ad quæ officia teneantur ? & quæ ? an Beneficia erecta , vel quæ tantum manualia ? quæ fixa ad locum , & cum residentia , quæ sine hac obligatione , & quatenus ? ut singulis sua jura statuatur Decretò visitationis , quod Ordinarii auctoritatem obtinet.

Septimò visitantur sedes Confessionales, utrum sint sufficientes ? in loco publico ? an clausæ , nè

saeculares in iis se detinere possint? an sint in illis fenestrellae inter Confessarium & poenitentem, terebratae quidem foraminibus, sed non perviae, ita, ut facies utriusque latere quidem possit, sed non convenire? & an ex parte Confessarii affixa sit Bulla Cænæ Domini, & casus reservati, ex parte poenitentis autem aliqua pia imago, prout utrumque convenit.

Octavò visitatur Corpus Ecclesiae, quod comprehendit etiam Capellas ab intrà ipsi cohærentes; si pavimentum, parietes, tectum, & ostium egeant reparatione; quæ illis, ad quos de jure, & consuetudine spectat, imponenda. Si inveniantur defunctorum corpora, calvariae, aut ossa in tumulis supra terram, mandet Visitator ea amoveri, & in profundis tumbis sub terram recondi. An sit vas expositum pro aqua lustrali, seu benedicta, vel in foribus, vel in ipsa Ecclesia, ut decet, & hæc renovetur quolibet octavò die? si supra faciem exterioris Ecclesiae sit
crux,

crux? si sedilia pro celebrantibus, si pergamum, seu Pulpitum pro concionantibus, si loca pro auditoribus?

Nonò visitatur Sacristia, & in ea recognoscitur, si sint paramenta omnium colorum distinctorum, & vasa sacra necessaria secundum qualitatem Ecclesiæ & populi? Si calices habeant cuppas argenteas intus auratas, si patenæ sint exauratæ, si sint Missalia juxta reformationem S. Pii V. & Rituale,

(s) si sit locus cum genuflexorio, & tabella cum orationibus ad Missæ præparationem, item, sedes pro audienda confessione Sacerdotum, eorundemque reconciliatione? si sit lavacrum pro celebraturis, si etiam adsit sacrarium pro ibidem reponendis?

(s) Directorium pro Officio & Missa.

Inquiratur præterea, si tabella onerum Missarum retineatur appensa in loco patenti; si adsint duo libri (non folia, quæ vento rapiantur) in quorum uno notentur onera perpetua Missarum, & ipsorum adimplementa cum Anno,

Mense, & die respectivè, & in altero eleemosynæ Missarum manualium, cum expressione supradicta, ipsarumque satisfactiones non per alium scribendæ, quàm per Sacerdotem eâ die, quâ celebrat? Si sit capsula, in qua eleemosynæ Missarum reponantur, in fine cujuslibet mensis aperienda, juxta Constitutionem Innocentii XII., (t) & quoad libros quidem isti præsententur Visitatori à Parocho, seu Rectore Ecclesiæ; si autem laudabili usu alius securior modus in illa Sacristia observetur, denotetur eidem Visitatori pro ipsius arbitrio seu approbandus, seu abrogandus.

(t) Die 21.
Jun. 1695.

Quæritur, an adsint Indulgentiæ? ubi asserventur Brevia, pro qua die, & à quo concessæ? an Episcopo sint exhibitæ, & ejus approbatione publicatæ? Ex Brevibus Visitatori præsentandis videbitur, an adhuc durent, vel expiraverint, quod si sit, imponatur petitio renovationis, quod æquè fiet de Brevibus pro Altaribus privilegiatis. De-

Decimò visitatur Campanile; inquiritur, an campanæ sint benedictæ? & injungitur, ut campana pulsetur manè, meridie, & vespere ad salutationem Angelicam. Item & illud laudabile, ut, ubi inter plures non habetur propria pro moribundis, deputetur una certò distinctò modò pulsanda pro agonizantibus, quod, si de novo introducendum fuerit, demandabitur per Parochum publicatio adjectâ monitione, ut qui hoc signum audiunt, orent pro agonizante mercedem talionis à Deo in morte sua recepturi, & lucraturi Indulgentias, præstitutas à summis Pontificibus illis, qui comitati fuerint Viaticum, & pro agonizante oraverint.

Visitatur etiam Cæmeterium (nisi hoc fuerit factum occasione absolutionis) & advertitur, an in eo adsit Crux erecta, ossarium bene clausum, nè usibus profanis interserviat, & an ipsum Cæmeterium bene sit clausum, ad eundem finem?

Undecimò digrediendo ab illis, quæ sunt in Parochiali communia, & progrediendo ad particularia visitatur *Confraternitas*, vel *Confraternitates*, si quæ in illa Ecclesia sint sub Rectore illius legitimè erectæ; & inquiritur de documentò creationis, vel saltem aggregationis; de regulis, (supponitur approbatis) de operibus pietatis, ad quæ ex instituto, aut consuetudine confratres adstringuntur, de decentia, & honestate saccorum, si qui introducti, & præsentetur Liber inscriptorum in confraternitate, sumatur etiam nota circa onera Missarum, & Officiorum, per quem, aut quos adimpleantur? sic pariter inquiratur, quam dotem habeat *Confraternitas*, in quo consistat, an in immobilibus, mobilibus, fructibus, aut censibus, & annon sint Confratribus onerosa? Exiguntur rationes, & computus ab Administratoribus, ut sciatur, an Oratorium, Capellam, vel Altare de necessariis provideant, & Rectori de congruo

gruo satisfaciant? an sint lites inter sese, aut cum Parocho? & præcipitur, nè congregationes celebrent, & negotia tractent tempore, quò celebratur Missa sollemnis, prædicatur Verbum Dei, vel alias fiunt functiones Parochiales.

Incidenter hìc ad mentem Pontificalis Romani de visitatione Parochiarum innuitur, quòd, si ipse Episcopus, vel ejusdem Suffraganeus visitet, possit vel initiò, vel finitâ Ecclesiæ visitatione Sacramentum Confirmationis ministrare, paramenta, aut alia tunc, vel in decursu benedicere, nisi quoad Confirmationem opportuniùs duxerit illam differre ad visitationem occasione doctrinæ Christianæ populo faciendam.

Duodecimò visitatur *Domus Parochialis*, in qua solet habitare Parochus, seu Rector, & ubi egeat reparatione, hæc illi injungitur, cui de ordinario jure incumbit.

Decimotertiò visitatur *Parochus*, & præprimis inquiritur; an diebus Dominicis, & Festis inter Missarum

farum solemnia explicet populo, quæ necessaria sunt ad salutem, quidque sequendum, aut faciendum sit ad obtinendam vitam æternam? si annuntiet dies Festos, & jejunia, si diebus Dominicis pueros instruat in doctrina Christiana? si Sacramenta Parochianis suis requisitis ministret? si infirmis diligenter assistat, si habeat Breviarium, & Sacra Biblia, Catechismum Romanum, seu aliud Directorium doctrinæ Christianæ ab Ordinario præscriptum, & approbatum, Cottam cum Stola, & Bireto?

Item ab eo petitur, an diebus Festis Missam applicet pro sua plebe, & quoad alios dies proportionaliter ad proventus certos, aut incertos pro petentibus, & an saltem in *Memento* semper populum suum Deo commendet? An sufficiat celebrationi Missarum, vel an necesse habeat Capellanô, aut pluribus? an sæpe evocet Religiosos? vel aliàs admittat advenas, seu vagos sine debitis cautelis?

lis ? an habeat sub directione sua ædituum, seu Scholiarcham, cui possit concedere custodiam Sacristiæ exterioris, Chori, Organi, & musicalium exercitium, item juventutis curam in Ecclesia, & Schola, an unus ad hoc sufficiat, vel plures, ac an sufficientes adsint, & officium suum bene peragant ? Quod autem in visitatione Parochi circa authentica illius summo-
pere inquirendum est, an habeat Archivium Parochiæ, in quo custodiantur Scripturæ pro sui Officii, & Parochianorum exigentia ? si habeat quinque Libros (qui Parochiales nuncupantur) in quorum *primo* describat statum, & numerum animarum Parochiæ, qui ideo etiam dicitur, vel dici potest *urbarium*, quia in eodem accessorie describi deberent redditus Parochiales, ad ipsum secundum designationem priorum librorum devoluti ? quo modo singula sint Ecclesiæ, & sibi persoluta ? quæ ideo conservari, nec immi-
nui, minus autem deperdi, aut di-

dilapidari oportet : hic autem liber statis trienniis renovetur, prout ad triennium durant de Jure Canonico locationes bonorum Ecclesiasticorum, & trienniô multa quoque immutantur circa statum, personas, & circumstantias Parochianorum, de quibus reddenda ratio; facilius autem, si hoc modô singula annotentur, relativè etiam ad alios sequentes Libros, quibus iste servire poterit pro Registro, ex quo etiam reddendæ rationes reddituum Parochiæ Visitatori, prout decet, & est utile, æquè, ac debitum. In *secundo* accuratè notet nomina baptizatorum, diem, annum, parentes, & patrilinos. In *tertio* referat nomina Confirmatorum, quô tempore, & occasione, cum nomine Episcopi, qui eos confirmavit. In *quarto* reponat Matrimonia contrahentium cum expressione diei, mensis, & anni, ac testium præsentium, notando etiam, an fortè tales fuerint super aliquo impedimento Consanguinitatis, aut Affi-

fini-

finitatis dispensati , quod servire potest pro ulteriori familiarum notitia ; præcisè verò annotetur , an fuerint dispensati super unâ , aut aliâ denunciatione , ut ipse Parochus possit se super eo , quod ipsi ex se non convenit , legitimare. In *quinto* adnotet mortuos , & quâ morte , an ritè SS. Sacramentis provisi defuncti sint , ubi sepulti , in Ecclesia , vel Cæmeterio , quâ illius parte , vel an sint alibi sepulti per electam , vel fortuitam sepulturam ? quod si sit , tantò magis annotare debet Parochus , quia supponitur recepisse sua jura Stolæ , unde & debet de his posse reddere rationem familiæ , fortè super eisdem inquisituræ. Diligentia in inscribendo , & accurata Librorum retentio tantò magis debet in his esse exacta , eò , quod Libri illius , cùm censcantur authentici , & fidem integram facere in judicio , in illius animam etiam rejiciant , quodcunque præjudicium partibus natum fuerit ex quocunque eorundem Librorum defectu.

De-

Decimoquartò denique visitatur populus, vel saltem quidam de populo, hoc autem duplici modò, fine, & ordine. Primus est, ut fiat experimentum doctrinæ christianæ in juventute loci, ad effectum cognoscendi quomodo à Parrocho, vel ipsius substituto fuerint instructi pro ætate, & sexu? éstque hæc etiam probatio confirmandorum, ad quam confirmationem nunquam aptiùs, utiliùs, ac commodiùs præsentari poterunt à Parrocho, per quem monebuntur etiam seniores, ut adsint, vel ut pariter instruendi, vel ut Patrini, vel saltem ut testes eorum, quæ in Ecclesia fiunt cum eorum filiis: secundus modus visitandi populum est, ut etiam ante reditum ad Ecclesiam, seu doctrinam Christianam interrogentur saltem seniores de vita, moribus, & profectu Parrochi, an officio suo satisfaciat celebrando Divina, concionando, Sacramenta petentibus administrando, doctrinam Christianam regulariter tenendo, infirmos visi-
tan-

tando, ab Ecclesia, grege suo nunquam discedendo, nisi ad modicum Tempus sibi permissum, relicto tamen substituto? Idem quærendum de Capellanis, si adsint, nec non de reliquis ad Ecclesiam pertinentibus, & Parocho subordinatis; an notetur aliquis excessus in exactione jurium stolæ, vel aliorum Parohiatium? quæ ab istis promenda, dum possunt corrigi, quod aptius fieri non potest, quam in visitatione.

Hujusmodi, & similia arbitrio prudentis Visitatoris sunt in visitatione inquirenda. Cæterum attendenda est locorum, & Ecclesiarum qualitas; ut autem supradicta omnia annotari queant, ita, ut fidem faciant in Visitatoris relatione, ac quæ in ipsâ decreta aut ordinata sunt secundum Visitatoris facultates authenticè edi possint, assistet Notarius Officii Episcopalis, seu alius ad hunc finem deputatus, cui pro more solvenda erit solita taxa, prout Episcopo cum moderato Comitatu accedenti, conveniens cibarium, aut procuratio pro Vi-

(u) Extra
de censi-
bus, Con-
stitut. Vas
Elect. §.
Procura-
tiones.

sitatore, nihil tamen titulô mune-
ris, vel alio quocunque, aut Visita-
tori, aut Officialibus dandum, nisi,
quod titulô taxæ definitum fuerit
ab Episcopo, prout passim Cano-
nistæ, (u) & solet Parocho indi-
cari in ipso accessu Visitatoris, ut
sciat visitari se debere, non deglu-
bi. Recessus Visitatoris fit de mô-
re, & pro illius arbitrio, atque
introducâ consuetudine; Paro-
chus autem, qui sciet se muneri,
atque obligationibus suis ritè sa-
tisfecisse, gaudebit de opere bene
probato, poteritque Visitatori suo
valedicere verbis Job: *Visitatio
tua custodivit Spiritum meum.* Nos
autem concludimus in Nomine
Domini, quod sit semper
benedictum.

A M E N.

F I N I S.

Errata.

Pag. 1. linea 4. ducta, lege	ductum
Ibidem lin. penult. congregatur, lege	congregantur Fideles.
pag. 4. post med. & exemplum, lege	ad exemplum
pag. 5. lin. 2. illa, lege	illæ
pag. 10. lin. 4. quæ, lege	qui
Ibidem lin. 6. dedicatæ sint, lege	dedicata sit,
pag. 11. lin. 17 Sanctorum, lege	Sanctorum tuorum,
pag. 22. lin. penult. rubor, lege	ruber
pag. 24. lin. 20. applicentur, lege	applicentur Missæ
pag. 31. lin. 4. refulgeat, lege	refulgeant,
Ibidem lin. 5. inducit, lege	inducunt
pag. 58. lin. 20. Ambona, lege	Ambone,
pag. 68. lin. 6. populum cultorem, lege	populo cultore
pag. 74. lin. 12. quem, lege	quæ
pag. 81. lin. 3. levitis, lege	Levita
pag. 110. lin. 10. eò tum, lege	debent
pag. 115. lin. 4. principales, lege	principalioris
pag. 134. lin. 12. versus, lege	versus compositi,
pag. 137. lin. penult. Missa, lege	Missæ
pag. 138. lin. 18. secundò, lege	secundò fit
pag. 150. lin. 20. incidentaliter, lege	incidentaliter
pag. 180. lin. 2. de Diœcesi, lege	de Diœcesi, adsit,
pag. 188. lin. 5. claves, lege	per claves
pag. 189. lin. 17. peragente, lege	peragendum,
pag. 195. lin. 5. intentionem, lege	inhæSIONem
Ibidem lin. 15. intercessoribus, lege	intercessionibus,
pag. 197. lin. 3. Canones, lege	juxta Canones
pag. 205. lin. 9. habebuntur, lege	habebantur
pag. 207. lin. 2. comitantia, lege	comitantiæ
pag. 208. lin. 14. sunt, est, lege	sunt &
pag. 223. lin. 22. intellectu, lege	intellectus,
pag. 224. lin. 20. Concilia, lege	Concilii
pag. 236. lin. 8. necessitati, lege	necessitate
pag. 259. lin. 7. Sacerdotum, lege	Sacerdotem
pag. 263. lin. 10. noscetur, lege	nascetur
Ibidem lin. 26. præsentatione, lege	repræsentatione
pag. 267. lin. 2. conferatur, lege	conferat
Ibidem lib. 9. auxilio, lege	Arbitrio

Ibid.

ibidem in margine Matth. 6. lege	Epistol. Jacob. 7.
pag. 269. lin. 16. factores, & distribu-	factoribus, & distri-
tores, lege	butoribus
pag. 304. lin. 7. non alteri, lege	non aliter,
pag. 307. lin. 11. fœnerationes, lege	fœneratores
pag. 316. lin. 1. concupiscit, lege	concupiscit care
pag. 324. lin. 13. præmialiter, lege	procœmialiter
pag. 338. lin. 7. præmio, lege	procœmio
pag. 344. lin. 2. intermitteri, lege	intermittendum
pag. 360. lin. 3. præmium, lege	procœmium
pag. 408. lin. 8. exposito, lege	exposita
pag. 426. lin. 18. sed, lege	&
pag. 434. lin. 24. ad invicem, lege	ab invicem
pag. 439. lin. 22. creaturæ factæ, lege	creaturam factam
pag. 446. lin. penult. illud, lege	illum
pag. 469. lin. 5. qui. lege	quia
pag. 496. lin. 9. suis, requisitis, lege	suis requisitus

Cætera corriget prudens Lector.

MAG 868

